Sabahattin Eyuboğlu
Yaşar Kemal
Gökyüzü Mavi Kaldı

GÖRSEL YAYINLAR

S. Eyuboğlu - Y. Kemal * Gökyüzü Mavi Kaldı

SABAHATTİN EYÜBOĞLU

*

YAŞAR
KEMAL

*

Gökyüzü Mavi Kaldı

©
Yayın Hakkı: Yaşar Kemal
Türkiye'de Yayın Hakkı: Görsel Yayınlar A.Ş.

Yedinci Baskı
Görsel Yayınlar, İstanbul 1994

Kapak Resmi: Devrim Erbil

Kapak Düzeni: Sait Maden

Baskı: Yazır Matbaacılık
142
ISBN 975-433-017-4

GÖRSEL YAYINLAR ANSİKLOPEDİK NEŞRİYAT A.Ş.
Ankara Caddesi Görsel Han No: 40 34440 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 522 17 17

SABAHATTİN EYUBOĞLU
YAŞAR KEMAL

Gökyüzü Mavi Kaldı

(Türk Halk Edebiyatı Antolojisi)

GÖRSEL YAYINLAR

SABAHATTİN EYUBOĞLU İLE YAŞAR KEMAL BU KİTABA NEDEN VE NASIL ÇALIŞTILAR

İmeceden hoşlanırdı Sabahattin Eyuboğlu. Başka türlü çalışmaya aklı ermez, gönlü yatmazdı. Dostları, öğrencileri ile çok gezdiği, binlerce fotoğrafla saptadığı, yıllarca derslerine konu ettiği Anadolu sanatı üstüne Eyuboğlu'nun bir kitap yazması beklenirdi. Kim olsa bunu yapar, kaldı ki içerden ve dışardan birçok yayıncılar bunu istemişlerdir kendisinden. Yapmadı, neden yapmadı? Bence bir tek yanıtı var: tek başına çalışmaktan hoşlanmazdı da ondan. Öyle ki, telif kitap yazmaktan çok çeviri yapmaya özen göstermesi, çeviride yalnız olmadığı, bir başka insanla, yazarla durmadan hesaplaşmak, ölçüşmek, söyleşmek zorunda kalışındandır. İkili ya da çok kişili ilişki kurmaya bayılırdı, yaratıcılığı da başkalarında ürün verme hevesi uyandırıp aynı coşku içinde hep birlikte kaynaşarak ortaya bir şey çıkarmak diye anlardı. Anadolu Sanatı kitabını yazmadı tek başına, masa başında oturarak, ama birçok filmler çevirdi o konuda. Neden, çünkü filmin hazırlanması da, oluştuktan sonra görülüp algılanması da bir imeceyi, hep birlikte bir alma verme cümbüşünü gerektiriyordu. Ancak o hava içinde mutluluk duyardı Sabahattin Eyuboğlu, gözlerinde küçücük ışınlar parlar söner, gülümseyen yüzü dört köşe yayılır, büyük işler yürütürdü sessizce. Yaşamın içinde bir yaratmaydı bu, insanca alış verişi öz kaynağına ulaştıran. Böylesi yaratıcılığı anlayan anlar, anlayamayacak olan da fırıldak döndürüyor der geçerdi.

Bu imece çalışmaları ile başı derde girerdi çok kez. O çevresinde insanların, dostların arılar bala nasıl gelirlerse öyle üşüştükleri Sabahattin Eyuboğlu imece çalışmalarının çoğunda yaya bırakılmıştır: işin gerektirdiği uzman kişileri bulmakta güçlük çeker, onlardan beklediği derin ilgiyi, kapsayıcı coşkuyu bulamaz, kısacası düş kırıklığına uğrar, ama hiçbir şey belli etmeden aynı inanç ve güvençle sarılırdı yeni baştan işine. Kaç kez yaşadım: belli gün, belli saatta herhangi bir imece için gelmesi beklenen dost gecikir ya da gelmez, Sabahattin ise başını acı bir gülüşle sallayarak, «bizim ülkemizde üç kişi bir araya gelemez» gibi nesnel bir yakınmadan

öteye gitmezdi. Bu alanda yüzeye hiç çıkmayan yarasını kendi sarar, başarısızlıkla sonuçlanmış bir girişimin hemen ardından bir başka girişime atılırdı.

Sabahattin'in not tuttuğu, anımsama amacıyla bir yere bir şey yazdığı görülmemiş, duyulmamıştır. Yıllarca iki üniversitede verdiği derslerin yazılı bir tek sayfası değil, bir tek sözü bile ne yaşamı süresince görülmüş, ne de öldükten sonra ortaya çıkan kâğıtları arasında bulunabilmiştir. Oysa hazırlardı derslerini, hem de aylar, günler öncesinden, kafasının içinde çok yönlü çabayı gerektiren bir oluşum ile. Dost meclisinde bir soru atar ortaya, dallı budaklı bir tartışmayı kızıştırır, amaç - kimse bilmez, kimseye sezdirmez - bir dersinin daha tam aydınlığa kavuşmamış bir yanına ışık tutmaktı. Evet, yazmazdı, eski kuşak aydınının divan edebiyatını olduğu kadar halk geleneğini de belleğinde tutmaya alışmış tutum ve davranışıyla sürdürürdü sohbetini. Türkülerin hepsini ezbere bilir, çevresini saran dostlara anımsatıp söyletir, bir duraksama oldu mu ipin ucunu gene kendisi bulur, sözü ondan ona hoplata hoplata, güle oynaya tamamlatırdı. Ama, kim inanır, bir türkü defteri vardı Sabahattin Eyuboğlu'nun. Onu pek az kişi görmüştür, gümüşi keten kaplı bu defter hiç ortaya çıkmaz, sözü edilmezdi. Orada yazılı bulunan türküleri bir zamanlar Hasanoğlan Köy Enstitüsünde derlediğini bana kendi mi söylemiş, yoksa Magdi'den mi duymuşumdur, bunu kesinlikle anımsayamam. Öylesine geçmişe karışmış bir olay ki, deftere eski türkçe yazılmış türküler de vardı sanırım. Evet, vardı, çok eski bir dönemde olmuştu böyle bir şey, yani türkülerin yazıya alınması, ama nasıl olmuş, neden olmuştu? Yaşar Kemal'le türkü derlemesi bu soruya ışık tutacaktır, ışık tutmaktadır.

Ben yaşamadım, bilmiyorum, ama Yaşar Kemal şimdi anlatır der ki, bir gece Bedri Rahmi'nin Narmanlı hanındaki işliğinde Ahmet Hamdi Tanpınar, Sabahattin Eyuboğlu, Bedri Rahmi ve kendisi bellekten okumaya başlamışlar, Ahmet Hamdi ile Sabahattin divan edebiyatından, Bedri ile Yaşar da halk edebiyatından söyledikçe söylemişler, sabaha kadar hiç durmadan dökmüşler, sermişler şiiri hiç tükenmeyen bir

şölen sofrasında birbirlerine. Sonra sabah olmuş, çıkmışlar da, Sabahattin Yaşar'a: «Gel seninle bir kitap yapalım» demiş ilk kez. Hasanoğlan'da bir defter, Yaşar Kemal'le bir kitap... Rastlantı değil bu, üstünde durup düşünmeye değer. Sabahattin anasından, Trabzon'daki çevresinden, sonra ömrü boyu kardeşlerinden, yakınlarından, evine gelip giden dostlardan, ozanlardan, Âşık Veysel ya da Ruhi Su'dan sürü ile türkü dinlemiş, hepsine sesiyle değilse de, gönlü ile katılmıştır. Hepsini kendi ömrü süresinde yaşatacak denli derinden yaşamıştır, keyif olsun diye bir kez dinleyip geçerek değil. Herbiri inanarak sevdiği, usuna güvenerek anladığı halkının bir yönünü, bir özelliğini aydınlatmaktaydı kendisine. Aynı merakla, türkçe olmayan deyişlere de ilgi gösterirdi. Ermenice, kürtçe türküleri izler, plaklar bulup buldurur, onları üst üste çalar, bıkmadan usanmadan dinlerdi. İlişkiler kurardı, bir motifin, bir ayrıntının ordan oraya Anadolu halkları arasında nasıl gidip geldiği, ne denli yaşayıp ayrımlaştığı, benzeştiği sonsuz bir araştırma konusu görünürdü gözüne. Yüzyıllardan bu yana bir tüm olarak gördüğü, bildiği Anadolu halkının renk renk belirtileriydi bunlar. Şaşmaz gerçek olan bu olgulara dayandırmaktaydı halk üstüne düşünce ve yorumlarını. Dile, sanata, uygarlığa değgin görüşlerinin hepsini bu olgularda kaynaklandırırdı. Tek gerçek belge bilirdi bunları ve işte orada hiç yanılmamış, Türkiye'nin geçmişi üstüne çeşitli araştırmalar yapıp da türküyü göz önüne almamış bilginlerin yanılgısına düşmemiştir. Onlardaki kısırlığı doğrudan değilse de, dolaylı olarak, kendi tutum ve davranışıyla eleştirmiştir böylece. Anadolu'yu tarih öncesi çağlardan bugünedek tanımanın tek çıkar yolunun çeşitli belirtileriyle yaratıcılık ürünlerini incelemek olduğuna inanırdı. Netekim Çatalhöyük kazılarında altı bin yıl öncesi bir yerleşme bulunup da ortaya çıkarılınca, Sabahattin Eyuboğlu işi gücü bıraktı ve oraya koştu. Yeraltına oyulmuş evlerin, tapınak duvarlarına renkle kazılı biçimlerin özüne vararak bunların Anadolu sanatının birçok döneminde, birçok türünde, özellikle kilimlerde gelişegeldiğini sevinçten uçarak algılamış, algılatmıştır. Anımsarım, Çatalhöyük ve Hacılar'dan dönüş, Sabahattin evine kapanıp

günlerce uzun karton panolar üstüne renkli el resimleri çizmiştir. Eşe dosta armağan ederdi bunları, sonra Füreya gibi sanatçı dostlarını bu motifi işlemeye itelemiş, en sonunda da bir mavi gezide Gökova körfezinin dibindeki Şehiradasının o harika kumsalında bir kayayı çimento ile örterek hepimizin ellerini bastırmıştı oraya. Bu anıt durur ve gerçekten bir anıttır, çünkü Sabahattin Eyuboğlu binlerce yıl önceki Anadolu ile bugün arasındaki sanat köprüsünü derin bir anlayışla kurmasını bilmiştir.

Yaşar Kemal'le halk edebiyatından bir demet kurmaya girişmesi işte bu anlayışın bir sonucudur. Her dost toplantısında dile getirmekten geri kalmadığı türküleri Yaşar Kemal'le işbirliği yaparak yazıya dökme isteği, tıpkı Köy Enstitülerinde olduğu gibi, bu konuda bir başkasından da yararlanma, bilgisine bilgi katma eğilimine dayanır. Eyuboğlu Yaşar Kemal'in yazarlığını çok yakından izlerdi. Romanlarını daha gazetelerde tefrika edildiklerinde günü gününe okur, eleştirilerini açık açık dile getirirdi. Dostlukları derin bir düşünüş birliğine dayanır, aynı yaşam türlerini sürdürmenin sevincini paylaşmakta odaklanırdı. Her buluşmaları bir sevinç kahkahası gibi patlardı. Aynı topraktan fışkırmış iki insandılar, birbirlerini anlamaları bizim anlayışımızın ötesinde öğelere dayanırdı kuşkusuz. Türkü söylendiği gecelerde, herkes içmeden coşmadan yorgun düşünce, Yaşar Kemal kalkıp da o koca bedeniyle oynamaya başladı mı, yere değmez gibi hoplayan çevik ayaklarına, yılan gibi kıvrılan karın ve kalçalarına Sabahattin'in dalgın dalgın baktığını anımsarım. Hem şaşma okunurdu o bakışlarında, hem de, nasıl diyeyim, bir bildiğini bir daha gözle görüp algılama. Anadolu insanının sonsuzca yeteneklerine, çok renkli zenginliğine, çeşitliliğine tanık olma bir, bir daha. İşte bu adamla güç birliği yaparak bugünedek düzenlenmiş halk edebiyatı seçmelerinden daha başka, daha dolgun anlamlı bir seçme yapabileceğine inanmıştı.

Bu isteğini birkaç kez dile getirdiğini duydum. Yaşar da aynı coşkuyla yanıt verdi. Çalışma için gün ve saat saptandı. Ben de kaçırır mıyım, daktilo işlerinde yardımcı olurum diye gönüllü gösterdim kendimi. Ama toplanma günü ne gündü,

unuttum şimdi, cuma günü mü, yoksa cumartesileri miydi, Gargantua çevirileri başlamadan, yani tutukluluğumuzdan önce? Uzun bir süre gitti bu iş. Sabah erkenden geliyordum Bronz sokağına. Kitapları dizer, açar, beklerdik Yaşar'ın gelmesini. Yaşar Kemal bu, uzaktan gelir, binbir işi vardır, bekletirdi bizi, kırk kez telefon eder, şurdayım, şununlayım, birazdan geliyorum derdi. Sonunda tam öğle vakti çıkagelir, haydi yemeğe gidelim diye alıp götürürdü Sabahattin'i. Ama kaç kez kendi yazdığı, hiç bilmediğimiz türküler, tekerlemelerle gelir büyülerdi hepimizi. Kitapları okuyarak seçmeler yapmaları çok ilginçti. Yaşar okur, okudukça aklına bir başka türkü, bir başka varyant gelir, dalar giderdi türküyü çevreleyen olayların anlatımına. Çukurova'nın ozanlar dünyası atışmaları ile canlanıverirdi Eyuboğlu'ların dört duvarı arasında, Magdi pianosunu bırakıp benimle birlikte dinlemeye koyulurdu iki adamın konuşmalarını. Kimi zaman Thilda da çıkagelir, katılırdı bize. Dolu dolu çalışır, gürül gürül konuşulurdu. Bir toplantıda seçilip de ertesi toplantıya daktilo edilmiş olarak gelen sayfalar birikiyor, kitap dolgunlaşmaya başlıyordu. Sabahattin'le Yaşar kimi zaman kitaba koyacakları adı tartışırlardı. Gelişigüzel bir ad olmayacaktı. Birçok öneriler yapıyorlar, hiçbirinde karar kılamıyorlardı. Alıntılar öyle çok, alınacak daha o denli çok türkü ve deyiş vardı ki, kitabın yakın bir gelecekte tamamlanıp yayınlanabileceğine inanamıyorduk hiçbirimiz. Netekim öyle oldu. Sabahattin'i yitirdiğimiz günden bu yana dört yıl geçti. O derleme yarıda kalmıştı. Yaşar Kemal'e haydi yap bitir diyorduk ama bu çalışmanın Sabahattin'siz ne denli tatsız tuzsuz olduğunu bilmez miydik! Dostu yitirme acısının biraz dindiği, ona sevgi ve saygının büyüdükçe büyüdüğü şu günlerde tamamlayabildi Yaşar Kemal bu kitabı. Eyuboğlu'nun dördüncü ölüm yıl dönümüne yetiştirmektedir. Sabahattin'in gözlerinde çok kez okumuşumdur: Yaşar Kemal'in bunca dolgun ürünü arasında bu derleme işini sona erdireceğinden kuşkulanırdı. Kuşku dağıldı, kitap çıkıyor. Sabahattin Eyuboğlu'nun anısına bundan güzel bir armağan olamaz.

Azra Erhat
Aralık 1977

HALK EDEBİYATI ÜSTÜNE BİRKAÇ SÖZ

Uzun yıllar Halk Şiirimizin büyük ustalarının oluşması üstüne Sabahattin Eyuboğluyla konuşmalar yaptık, kimi zaman bu konuşmalar bir tartışmaya da dönüşüyordu. Vardığımız sonuç da kimi zamanlar bir oluyordu.

Yunus Emre kimdi, bu büyük şiiri nasıl yapmıştı, Pir Sultan, Karacaoğlan kimdi, Dadaloğlu büyük, öfkeli sesini nereden almıştı?

Bu büyük ustalar arasında Karacaoğlan benim en bildiğimdi. Karınca kararınca onun üstünde araştırmalarım vardı. Derlenmemiş birkaç şiirini de gençliğimde derlemiş, Karacaoğlanın nereli olduğu üstüne de yirmi yaşlarımda bir küçük araştırma yayınlamış, Karacaoğlanın Çukurovalı olduğunu örneklere dayanarak tanıklamıştım. Yirmi yedi yaşıma kadar Çukurovada kalmış, Karacaoğlan üstüne bir hayli araştırmalar yapmıştım. Karacaoğlanın yaşamı üstüne Çukurovada konuşulan birtakım söylentileri de derlemiştim. Karacaoğlan, bu büyük usta kimdi, neydi, şiirini nasıl oluşturmuş, üç yüz yıl dilden dile nasıl günümüze kadar gelmişti?

Bilim adamları Karacaoğlanın 17. yüzyılda yaşadığını saptıyorlar. Bu, daha önce mi, daha sonra mı kesinlikle bilinmiyor. Bilinmesi de olanak dışı. Yaklaşımlar birtakım olasılıklara dayanıyor. Bu olasılıkların gerçek olup olmaması üstünde durmamak gerek. Karacaoğlan ortaya çıktığından bu yana Türkmende yaşayagelmiştir. Bir halk Karacaoğlanı çağlar boyunca yaratmıştır. Benim üstünde durduğum öz buydu.

Karacaoğlan büyük bir kişiliktir. Elbette ki köklü bir geleneğin sonucudur. Türkmenin uzun şiir geleneği onu yaratmıştır. Gene Türkmen onu yüzyıllarca dilden dile günümüze getirmiştir.

Çağlar boyu Karacaoğlan günümüze kadar Türkmenle bütünleşmiştir. Bu büyük kişiliği halk yüzlerce yıl su altında kalmış çakıl taşı gibi arındırmış, güzelleştirmiştir.

Benim üstünde durduğum, kesine yakın kural saydığım,

büyük halk şairlerinin büyük, çağa uygun, halkın istemlerine karşılık veren kişilikler olmalarıdır. Bu büyük kişilikler yöresinde de halkın kendini yeniden çağlar boyunca yarattığıdır. Yukarda söylediklerimi bugünden giderek tanıklayabiliriz.

Örneğin Karacaoğlanın bir şiirini ele alalım. Örneğin, «Derdile sevincim yıkışır dağlar» diye bitenini. Bu şiirin türlü türlü varyantı vardır. Her çağda, her bölgede halk bu şiiri kendi isteğine göre değiştirmiştir. Halk şiirinin dilden dile gelirken değişmesi, daha da güzelleşmesi kurallardan birisidir. Dilden dile gelirken değişmeyen çok az halk şiiri vardır, belki de yoktur. Şiiri öğrenen her kişi ya da her usta o şiiri kendine, kendi isteğine, kendi çağına göre değiştiriyor. Bir de büyük şairlerin, yakın şiirlerinin bölgelerce değiş tokuşu var. Karacaoğlanın bir şiiri Orta Anadoluda Pir Sultana, Pir Sultanın bir şiiri Çukurovada Karacaoğlana malediliyor. Karacaoğlanın «Nasihat» adlı bir şiiri buna çok güzel bir örnek. «Dinle sana bir nasihat edeyim / Hatırdan gönülden geçici olma / Yiğidin başına bir hal gelince / Onu yadellere açıcı olma». İlk okuyuşta bunun bir Karacaoğlan şiiri olduğu anlaşılır. Pir Sultanın yaşam karşısında davranışı, düşünüşü apaçık belli olduğu gibi, Karacaoğlanınki de bellidir. Çukurova söyleyişiyle, Çukurovanın sünni Türkmen düşünüşüyle, Orta Anadolu halkının söyleyişi, Alevi düşünüşü, dünyaya bakışı çok ayrıdır. Ama bu iki büyük kişiliğin şiirlerinin birleştiği birçok yer de var. Karacaoğlanın «Nasihat» şiiri Orta Anadoluda Pir Sultana malediliyor da, Pir Sultanın «Teber çekip şu mağ'radan dışarı / Çıkalım bakalım nicolsa olsun» şiiri Karacaoğlana maledilemiyor. Elbette gezginci aşıklar Pir Sultanın öteki şiirlerini Çukurovaya getirdikleri gibi bu şiirini de getirmişlerdir. Örneğin Alevi kökenli hiç bir Pir Sultan şiiri Karacaoğlana maledilmemiştir, ama «Yüksekte enginde yatan erenler / Yetişin imdada aldı dert beni / Başım alıp hangi yere gideyim / Gittiğim yerlerde buldu dert beni / Oturup benimle ibadet kıldı / Yalan söyledi de yüzüme güldü / Yalın kılıç olup üstüme geldi / Çaldı bölük bölük böldü dert beni / Üstümüzden gelen boran kış gibi / Yavru şahin pençesinde kuş gibi / Seherde sabah-

ta duran düş gibi / Çağırta çağırta aldı dert beni / Pir Sultan Abdalım gönlüm hastadır / Kimseye diyemem gönlüm yastadır / Bilmem deli oldu bilmem ustadır / Şöyle bir sevdaya saldı dert beni» şiiri Çukurovada Karacaoğlana maledilmiştir. Bu şiirin de havası Pir Sultan havası, Pir Sultan deyişidir. Öyleyse neden Karacaoğlana maledilmiştir? Çünkü bu şiirde Alevilik ağır basmaz, daha çok genel insani bir tema söz konusudur. Onun için bu şiir Çukurovada Karacaoğlanın olabilir. Çukurovada ben Karacaoğlanın diye birçok Pir Sultan şiiri topladım. Ama Aleviliği söyleyen bir tek şiir derlemedim. Demek ki halk kendi bölgesine uydurduğu, yakın bulduğu başka bölgenin büyük bir şairinin şiirini de kendi bölgesinin büyük şairine maledebiliyor.

Bir de o bölgenin irili ufaklı bütün gelmiş geçmiş şairlerinin en güzel şiirlerini, odak noktası olmuş köklü büyük şairine maledivor. Örneğin Çukurovada şiirleri bilinip de yaşamı üstüne hiç bir şey bilinmeyen bir Kul Halil var. Ben çocukken birçok şiirleri Torosta Andırın, Göksün köylerinde bilinirdi. Bu iyi şairin bütün şiirleri Torostan ovaya inince hemen Karacaoğlana maledilivordu. Biraz, belki de birçok olumlu değişikliğe uğrayarak. Bir de gene 19. yüzyılda yaşamış Çukurovada bizim köyün yanındaki Hürüuşağı köyünden olan bir Kul Abdurrahman vardı. Kul Abdurrahmanın şiirleri bizim yöremizde Kul Abdurrahmanın olarak biliniyordu. Bizim yöremizden biraz uzaklaşınca, Kozana, Osmaniyeye, Andırına gidince Kul Abdurrahmanın şiirleri hemen Karacaoğlanın oluyordu. Gene benim gençliğimde Kadirlinin Şabaplı köyünden benim de tanıdığım İbrahim adında bir şair şiirlerini Karacaoğlan adıyla söylüyordu. Böyle şiirlerini Karacaoğlan adıyla söylemiş birkaç Karacaoğlan daha biliniyor.

Yıl 1941'di. O yaz ben köylere ağıt toplamağa çıkmıştım. Kadirlinin, sonradan da öğretmenlik yaptığım Bahçe köyüne vardım. Orada bir türkücüden birçok ağıt derledim. Türkücü bu arada bana hiç yayınlanmamış bir de Karacaoğlan türküsü söyledi. Çok güzel bir türküydü, çok sevindim. Türkü şuydu :

Sabahınan bir taş attın
Kırdın belimi belimi
Bir gececik misafirdim
Tanrı zalımı zalımı

Yüksek uçar engin konar
Kötünün dalına döner
Kız ataşın bende yanar
Çıkmaz yalımı yalımı

Her bahçede selvi bitmez
Muhabbet serimden gitmez
Uzatırım kolum yetmez
Kırdın kolumu kolumu

Her bahçede bitmez söğüt
Dertliye kâr etmez öğüt
Kız sevdana düşen yiğit
İster ölümü ölümü

Karacaoğlan der bakarım
Malım mezada dökerim
Daha der ki dur bakalım
Bu kız deli mi deli mi

Bahçe köyünde birkaç gün kaldıktan sonra Ceyhanın öte yanına geçip Osmaniye köylüklerine vurdum. Karacaoğlandan yeni bir şiir buldum diye de önüme gelene şiiri okuyordum. Araplı köyünde Çolak Ökkeş, Çolak Ökkeş tütün kaçakçısıydı, Öksüzoğlan türkülü hikayesini Çukurda en güzel o söylerdi, ben türküyü bitirince çok kızdı. «Bu türkü Karacaoğlanın değil, Gavurdağlı Aşık Hacınındır,» diye bağırdı. «Daha iki yıl önce bunu onun ağzından duydum, geçen yıl da Bahçe köyünde Poyrazoğlunun evinde onlara ben söyledim, nasıl olmuş da Karacaoğlanın olmuş bizim Hacının türküsü, sanki Karacaoğlanın türküleri kendine yetmiyormuş gibi.»

Araştırdım ki, Çolak Ökkeş doğru, bir anda Karacaoğla-

nın oluvermişti Aşık Hacının türküsü. Sonra daha çok Aşık Hacı türküsü topladım Karacaoğlanın diye. Başka bir şey daha oldu, Karacaoğlandan sonra yetişmiş en büyük şair Dadaloğludur, Kozan, Kadirli, Feke yörelerinde de Karacaoğlanın birçok türküsünü Dadaloğluna malediyorlardı. Dikkat edelim, bu bölge Dadaloğlunun başkaldırdığı bölgedir. Hele Binboğa Avşarlarında Karacaoğlan hepten Dadaloğlu olmuştu. Çünkü artık Karacaoğlanın Dadaloğluyla günü dolmuştu. Başka bir çağ, başka bir gün yaşanmıştı. Dadaloğlu 1848 başkaldırmasında artık başkaldıran, savaşan, yenilen, iskan edilip perişan olan Türkmenin dili olmuştur. Yeni, başka bir çağla yepyeni sesi olan, Karacaoğlan kadar bir kişiliği olan başka büyük bir kişilik gelmişti. Artık halk şiirini bu büyük kişiliğin yöresinde oluşturuyor örüyordu. Çukurovada bundan sonra yetişen birçok şair artık Dadaloğlunun sesiyle konuşuyordu: Aşık Yusuf, kendisini Dadaloğlunun torunu diye tanıtıyordu. Onun oğlu Hakkı Tanıdoğan, gene onun soyundan geldiği bilinen Kozanlı Hacı Sözdoğuran hep hep Dadaloğlunun sesiydiler. Öyle gür, tok, döğüşe hazır, öyle yönetime sonuna kadar çatan, başkaldırmış. Hele Avşarda yetişen şairler hep Dadaloğlunun gür, başkaldıran sesiydiler. Topraksızlığa, zulme, yönetime veryansın ediyorlardı. Artık Dadaloğlu Karacaoğlana ortak olmuştu.

Örneğin Çukurovada türkülerin bağlantısına **Karacalama** diyorlardı, Karacaoğlandan dolayı. Dadaloğlunun Karacalaması, Kul Halilin, Süleyman Paşanın Karacalaması... Alevilerde de Şah Beyit diyorlardı bağlama beyitlere Şah Hatayiden dolayı... Pir Sultanın Şah Beyti, Kul Himmetin Şah Beyti... Yani türkülerin son beytinin, şair adı geçen bağlama beytinin...

Yani bir büyük ozan geliyor çağa, damgasını basıyor o yöreye... Halk o ulu kişinin yöresini besliyor, zenginleştiriyor, kırk bin yıl su altında kalmış cilalanmış çakıl taşı gibi o şiiri işliyor, güzelleştiriyor, çoğaltıyordu. Fazlasını, oluşmamışını atıyor, kendisi ona yeni yeni güzellikler katıyordu.

Sabahattin Eyuboğluna göre, bu kişilik büyük bir kişilik değil de halktan herhangi bir kişilik olamaz mıydı? Onun

gönlü böyle bir büyük kişilikten yöne değil de halkın içinden çıkmış boz bir kişilikteydi. Halk yaratıyor yapıyorsa o kişilik neden herhangi bir kişilik olmasındı... Bu konuşmalar yıllar yılı sürdü. O örnekler buldu, ben örnekler buldum. Bu yıllar yılı süren konuşmaları saptayabilseydik bugün elimizde epeyce ilginç yaklaşımlar olurdu. Ben de düşünüyorum da yöresinde bugün büyük şiirler oluşturulmuş kişiler niçin orta bir kişilik olmasın? Ama bir de kişiliğini bildiğimiz yakın bir şair geliyor akla, Dadaloğlu... Dadaloğlu şimdi bile Avşarda büyük, kutsal bir kişiliktir. Hem şiir kişiliği, hem de düpedüz etken bir kişilik...

Bizim halk şiirimizin bugün bile yaşayan olanaklarından gidilseydi, köklü bir bilimsel araştırmaya dayandırılsaydı yukardaki savlarımız, edebiyat araştırmaları için dünyaya kaynaklık edebilirdi. Homerosun kim olduğunu buradan giderek daha gerçekçi bir yaklaşımla bulabilirdik. Homerosun kişiliği bu yöntemle daha bir açıklığa kavuşmuş olurdu. Homerosu yıllar boyunca halk, şairler kuşağı ne kadar yaratmış, onun büyük kişiliği bu ulu şiiri nasıl oluşturmuş, oluşmasına yardımcı olmuş?

Ağıtları, anonim halk şiirini, masalları, türkülü halk hikayelerini halk kendisi yüzyıllar boyunca işleye işleye yaratmıştır. Destanların, türkülü halk hikayelerinin gene bugünden de biliyoruz ki güçlü yaratıcıları kişilerdir. Sonra halk onları almış, kendisi, yüzyıllar boyunca işlemiştir. Çukurovada bir sürü Köroğlu söyleyen kişiyle karşılaştım. Gebelili Murtaza, Küçük Mehmet, Kazmacalı Güdümen Ahmet, Haruniyeli Gök İsmail, daha birçoğu... Bunlar Köroğlu hikayelerine kendi anlatım damgalarını da vuruyorlardı. Murtazadan Köroğlunu öğrenen, büyük bir usta değil genç birisiyse, «ben,» diyordu, «Murtazanın Köroğlusunu söylüyorum.» Öteki, «ben Güdümen Ahmedin Köroğlusunu söylüyorum» diyordu. Büyük anlatıcılar hikayeleri kendilerine yeniden yaratıyorlardı. Ben, küçücük bir bölge içinde, köyden köye, üç ayrı yerde, üç ayrı kişiden üç ayrı Köroğlu dinlediğimi biliyorum. Derlendi mi bilmiyorum, Çukurovadaki Köroğlu başkadır, diliyle, yapısıyla, kurgusuyla, dünya görüşüyle, Kars yörelerinde

anlatılan Köroğlu bambaşkadır. Hele Azerbaycan Köroğlusu bambaşkadır. Bu sonuçtan çıkarak sonuca varırsak, çağlarca da destanlar, hikayeler değişiyor. Homeros, ya da Dedem Korkut, ya da öteki destanlar dilden dile çağımıza kadar gelselerdi kimbilir ne büyük değişikliklere uğrarlardı. Belki de bu destanlar şimdi Anadoluda bir iyice değişmiş olarak halkın arasında yaşıyorlardır. Şimdi bile o destanlardan bazı küçük parçalar, yaklaşımlar, kokular buluyoruz Anadoluda. Bir türküde, bir masal parçasında, bir türkülü hikayede...

Biz bütün bunları yıllar yılı Eyuboğluyla tartışırken, örneklerimizi çoğunlukla ezberimizdeki türkülerden veriyorduk. Bir gün ben gene bir örnek vermişken, Eyuboğlu, «yaz bunu be,» dedi, önüme bir kağıt uzattı. Ben de yazdım. Bundan sonra bütün örnekleri aklımıza geldikçe yazalım, dedik. Yazdık da... Son yıllarda da, onun ölümünden birkaç yıl öncesine kadar da, yazmamızı sürdürdük. Bir gün Eyuboğlu, «bak,» dedi, «getir bakalım şu yazdıklarımızı...» Götürdüm. Çoğalmış,» dedi. «Gel seninle bunu bir seçmeler kitabı yapalım. Ama antoloji gibi falan değil.» Gerçekten bu topladıklarımız bir kitap olurdu... «Olur,» dedim. «Ama bir de kitaplara göz gezdirelim, belki oralardan da gönlümüze göre bir şeyler buluruz.» Zor güç onu bu işe kandırdım. Bir süre de kitaplardan seçtik. Derlemenin adı için de, «öyle antoloji gibi falan bir ad koymayalım,» dedi. Bu da iyi olurdu. Aklımıza geldikçe bundan sonra köşeye bir de adlar yazmaya başladık. İşte o yazdığımız bir sürü ad arasından ben «Gökyüzü mavi kaldı»yı seçtim.

«Kuş uçtu yuva kaldı
Gökyüzü mavi kaldı»

Yaşar Kemal
8 Aralık 1977
Basınköy

YUNUS EMRE

Hak'kı kaçan bulasın
Hak'ka kul olmayınca
Erenler eşiğine
Yaslanıp yatmayınca

Bir bağ ki viran ola
İçi dikenle dola
Ayıtlamak neylesin
Od Ile yanmayınca

Issızlık u yabanda
Od mu bulunur onda
Kavı taşı çakmağı
Bir yerde olmayınca

Issızlıkta kalma sen
Odunu söndürme sen
Odu kaçan bulasın
Ocağa varmayınca

Ol hakikat güneşi
Doğar vahdet burcundan
Şüle vermez Yunus'a
Hicaplar kalkmayınca

●

Anmaz mısın sen şol günü
Cümle âlem uryan ola
Ne ana oğula baka
Ne kardeşten derman ola

Dağlar yerinden ayrıla
Heybetinden gök yarıla
Yıldızlar bendi kırıla
Düşe yere perran ola

Mâlik Tamu'ya çağıra
Zebaniler saf saf dura
Korkusundan yer yarıla
Titreyüben hayran ola

İsrafil sûrı urıcak
Halayık sinden durıcak
Sonra hesap sorulacak
Kim kadı kim sultan ola

Mâlik ede hey hey Tamu
Kıyameti gördük kamu
Asileri getireler
Gire sinde büryan ola

Zebaniler eğnin tuta
Getire Tamu'ya ata
Deri yanup sökük tuta
Dün gün işin figan ola

Yunus senin budur sözün
Kan yaş ile doldu gözün
Ol Hazret'e tuta yüzün
Yine derman andan ola

●

Bir şaha kul olmak gerek
Hergiz ma'zûl olmaz ola
Bir eşik yastanmak gerek
Kimse elden almaz ola

Bir toyu toplamak gerek
Bir soyu soylamak gerek
Bir sözü söylemek gerek
Melekler de bilmez ola

Bir kuş olup uçmak gerek
Bir kenara geçmek gerek
Bir şerbetten içmek gerek
İçenler ayılmaz ola

Çevik bahrı olmak gerek
Bir denize dalmak gerek
Bir gevher çıkarmak gerek
Hiç sarraflar bilmez ola

Bir bahçeye girmek gerek
Hoş teferrüç kılmak gerek
Bir gülü yaylamak gerek
Hergiz ol gül solmaz ola

Kişi âşık olmak gerek
Ma'şukayı bulmak gerek
Aşk oduna yanmak gerek
Ayruk oda yanmaz ola

Yunus imdi var tek otur
Yüzünü hazrete götür
Özün gibi bir er getir
Hiç cihana gelmez ola

Ben dost ile dost olmuşam
Kimseler dost olmaz bana
Münkirler bakar gülüşür
Selâm dahi vermez bana

Ben dost ile dost olayım
Ölmezden evvel öleyim
Canımı kurban vereyim
Dünya bâki kalmaz bana

Ben âşıkı biçareyim
Baştan ayağa yareyim
Ben bir deli divaneyim
Aklım da yar olmaz bana

Kimseler bilmez halimi
Aşk odu yaktı canımı
Seçmezem soldan sağımı
Namus ü ar olmaz bana

Sanurlar ki ben deliyem
Ben dost bağı bülbülüyem
Mevlâ'nın kemter kuluyem
Kimse baha saymaz bana

Bülbül oluben öterim
Dost bahçesinde biterim
Gül alırım gül satarım
Bağüban gül olmaz bana

Derviş Yunus nice diyem
Ben bu cihanı terk idem
Yana yana dosta gidem
Perde hicap olmaz bana

Adım adım ileri
Bu âlemden içeri
On sekiz bin âlemi
Gördüm bir dağ içinde

Yetmiş bin hicap geçtim
Gizli perdeler açtım
Ben dost ile birleştim
Buldum bir dağ içinde

Gökler gibi gürledim
Yerler gibi inledim
Çaylar gibi çağladım
Aktım bir dağ içinde

Bir döşek döşemişler
Nur ile bezemişler
Dedim bu kimin ola
Sordum bir dağ içinde

Deprenmedim yerimden
Ayrılmadım pîrimden
Aşktan bir kadeh aldım
İçtim bir dağ içinde

Yunus eydür gezerim
Dost iledir bazarım
Ol Allah'ın didârın
Gördüm bir dağ içinde

●

Miskinlik ile gelsin
Kimde erlik var ise
Merdivenden iterler
Yüksekten bakar ise

Gönül yüksekte gezer
Daima yoldan azar
Dış yüzüne o sızar
İçinde ne var ise

Aksakallı bir koca
Hiç bilmez ki hal nice
Emek yemesin hacca
Bir gönül yıkar ise

Gönül Çalapın tahtı
Çalap gönüle baktı
İki cihan bedbahtı
Kim gönül yıkar ise

Sağır işitmez sözü
Gece sanır gündüzü
Kördür münkirin gözü
Âlem münevver ise

Az söz erin yüküdür
Çok söz hayvan yüküdür
Bilene bu söz yeter
Sende güher var ise

Sen sana ne sanırsan
Ayruğa da anı san
Dört kitabın manası
Budur eğer var ise

Bildin gelenler geçmiş
Konanlar geri göçmüş
Aşk şarabından içmiş
Kim mana duyar ise

Yunus yoldan ırmasın
Yüksek yerde durmasın
Sınle sırat görmesin
Sevdiği didar ise

●

İstediğiml buldum
Eşkere can içinde
Daşra isteyen kendî
Kendisi ten içinde

Kayımdurur ırılmaz
Onsuz kimse dirilmez
Adım adım yer ölçer
Kendi revan içinde

Bu tılsımı bağlayan
Cümle dilde söyleyen
Yere göğe sığmayan
Girmiş bu can içinde

Oğru olmuş oğrular
Gene kendiyi tutar
Şahne kendisi olmuş
Kendi zindan içinde

Tutun diye çağırır
Oğru dahi çığırır
Bu ne acayip oğru
Bu çağıran içinde

Siyaset meydanında
Galebeden bakan ol
Siyaset kendi olmuş
Girmiş meydan içinde

Tartmış kudret kılıcın
Çalmış nefsin boynuna
Nefsini tepelemiş
Elleri kan içinde

Sayrı olmuş iniler
Kur'an ününü dinler
Kur'an okuyan kendi
Kendi Kur'an içinde

Türlü türlü Imaret
Köşk ü saray yapan ol
Kara nikap tutunmuş
Girmiş külhan içinde

Baştan ayağa değin
Hak'tır ki seni tutmuş
Hak'tan ayrı ne vardır
Kalma güman içinde

Bir isen birliğe gel
İkiyi elden bırak
Bütün ma'ni bulasın
Sıdk u Imân içinde

Girdim gönül şehrine
Daldım derinlerine
Aşk ile seyrederken
İz buldum can içinde

Ol izi ben izledim
Sağım solum gözledim
Çok acayipler gördüm
Yoktur cihan içinde

Yunus senin sözlerin
Ma'nidir bilenlere
Söyleyeler sözünü
Devr ü zaman içinde

●

Sana ibret gerek ise
Gel göresin bu sinleri
Ger taş isen eriyesin
Bakıp görünce bunları

Şunlar ki çoktu malları
Gör nice oldu halleri
Sonucu bir gömlek geymiş
Onun da yoktur yenleri

Hani mülke benim diyen
Köşk ü saray beğenmeyen
Şimdi bir evde yatarlar
Taşlar olmuş üstünleri

Hani o şirin sözlüler
Hani o güneş yüzlüler
Şöyle kayıp olmuş bunlar
Hiç belirmez nişanları

Bunlar bir vakt beyler idi
Kapıcılar korlar idi
Gel şimdi gör bilmeyesin
Bey hangidir ya kulları

Ne kapı vardır giresi
Ne nimet vardır yiyesi
Ne ışık vardır göresi
Dün olmuşdur gündüzleri

Bir gün senin dahi Yunus
Benven dediklerin kala
Seni dahi böyle ede
Nitekim etti bunları

●

Bir dem yüzüm süre duram
Her dem ayım yeni doğar
Her dem bayramdurur bana
Yazım kışım yeni bahar

Benim ayım ışığına
Bulutlar gölge kılmaya
Hiç gedilmez doluluğu
Nuru yerden göğe ağar

Anın nuru karanlığı
Sürer gönül hücresinden
Karanlık ile aydınlık
Bir hücreye nite sığar

Ben ayımı yerde gördüm
Ne işim var gök yüzünde
Benim yüzüm yerde gerek
Bana rahmet yerden yağar

Sözüm el gün için değil
Sevenlere bir söz yeter
Sevdiğim söylemez isem
Sevmek derdi beni boğar

N'ola Yunus sevdiyise
Çoktur Hak'kı seviciler
Sevenleri göyer dedi
Anın için boynun eğer

Dilsizler haberini
Kulaksızlar dinleyesi
Dilsiz kulaksız sözü
Can gerek anlayası

Ayıtmadan anladık
Anlamadan eyledik
Gerçek erin bu yolda
Yokluktur sermayesi

Biz sevdik âşık olduk
Sevildik ma'şuk olduk
Her dem yeni doğarız
Bizden kim usanası

Yetmiş iki dil saçtı
Araya sınır düştü
Şöyle bitiri baktık
Yermedik âm u hâsı

Yunus istersen velî
Yerde gökte dop-dolu
Her bir taşın dibinde
Bin İmranoğlu Musî

●

Geldi geçti ömrüm benim
Şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gelir
Şol göz açıp yummuş gibi

İşbu söze Hak tanıktır
Bu can gövdeye konuktur
Bir gün ola çıka gide
Kafesten kuş uçmuş gibi

Miskin âdem oğulları
Ekinlere benzer gider
Kimi biter kimi yiter
Yere tohum saçmış gibi

Bu dünyada bir nesneye
Yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere
Gök ekini biçmiş gibi

Bir hastaya vardın ise
Bir içim su verdin ise
Yarın anda karşı gele
Hak şarabın içmiş gibi

Bir miskinl gördün ise
Bir eskice verdin ise
Yarın anda karşı gele
Hulle donun biçmiş gibi

Yunus Emre bu dünyada
İki kişi kalır derler
Meğer Hızır İlyas ola
Ab-ı hayat içmiş gibi

●

Ben yürürüm yana yana
Aşk boyadı beni kana
Ne akılem ne divane
Gel gör beni aşk neyledi

Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh akarım seller gibi
Gel gör beni aşk neyledi

Akar sulayın çağlarım
Dertli ciğerim dağlarım
Şeyhim anuban ağlarım
Gel gör beni aşk neyledi

Ya elim al kaldır beni
Ya vaslına erdir beni
Çok ağlattın güldür beni
Gel gör beni aşk neyiedi

Ben yürürüm ilden ile
Şeyh anarım dilden dile
Gurbette halim kim bile
Gel gör beni aşk neyledi

Mecnun oluban yürürüm
O yâri düşte görürüm
Uyanıp meiûl olurum
Gel gör beni aşk neyledi

Miskin Yunus biçareyim
Baştan ayağa yareyim
Dost ilinden avareyim
Gel gör beni aşk neyledi

●

Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dünü günü
Bana seni gerek seni

Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın lle avunurum
Bana seni gerek seni

Aşkın âşıklar öldürür
Aşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur
Bana seni gerek seni

Aşkın şarabından içem
Mecnun olup dağa düşem
Sensin dün ü gün endişem
Bana seni gerek seni

Sûfilere sohbet gerek
Ahîlere ahret gerek
Mecnunlara Leyla gerek
Bana seni gerek seni

Eğer beni öldüreler
Külüm göğe savuralar
Toprağım anda çağıra
Bana seni gerek seni

Yunus'durur benim adım
Gün geçtikçe artar odum
İki cihanda maksudum
Bana seni gerek seni

●

Dağlar ile taşlar ile
Çağırayım Mevlâm seni
Seherlerde kuşlar ile
Çağırayım Mevlâm seni

Su dibinde mahî ile
Sahralarda ahû ile
Aptal olup yahu ile
Çağırayım Mevlâm seni

Gök yüzünde İsa ile
Tur dağında Musa ile
Elimdeki asâ ile
Çağırayım Mevlâm seni

Derdi öküş Eyyub ile
Gözü yaşlı Yakub ile
Ol Muhammed mahbub ile
Çağırayım Mevlâm seni

Bilmişim dünya halini
Terk ettim kıyl ü kalini
Baş açık ayak yalını
Çağırayım Mevlâm seni

Yunus okur diller ile
Ol kumru bülbüller ile
Hakkı seven kullar ile
Çağırayım Mevlâm seni

●

Severim ben Seni candan içeri
Yolum vardır bu erkândan içeri

Şeriat tarikat yoldur varana
Hakikat meyvası andan içeri

Dinin terk edenin küfürdür işi
Ol ne küfürdür imandan içeri

Beni bende demen bende değilim
Bir ben vardır bende benden içeri

Beni benden alana ermez elim
Kim kadem basa Sultandan içeri

Süleyman kuş dilin bilir dediler
Süleyman var Süleyman'dan içeri

Tecelliden nasip erdi kimine
Kiminin maksudu bundan içeri

Senin aşkın beni benden alıptır
Ne şirin dert bu dermandan içeri

Miskin Yunus gözü tuş oldu sana
Kapında bir kuldur Sultandan içeri

•

Düşd'önüme hubbül vatan
Gidem hey dost deyi deyi
Anda varan kalır hemen
Kalam hey dost deyi deyi

Gele şu azrâil tuta
Assı kalmaz ona ata
Binem şu ağaçtan ata
Gidem hey dost deyi deyi

Halvetlerde meşgûl olam
Dâim açılır gül olam
Dost bağında bülbül olam
Ötem hey dost deyi deyi

Şol bir beş on arşın bezi
Kefen edeler eğnime
Dökem şu dünya donların
Giyem hey dost deyi deyi

Mecnûn oluban yürüyem
Yüce dağları bürüyem
Mum olubanı eriyem
Yanam hey dost deyi deyi

Günler geçe yıl çevrile
Üstüme sinler devrile
Ten çürüye toprak ola
Tozam hey dost deyi deyi

Yunus Emre var yoluna
Münkirler girmez haline
Bahrî olup dost gölüne
Dalam hey dost deyi deyi

●

Yoldaş olalım ikimiz
Gel dosta gidelim gönül
Haldaş olalım ikimiz
Gel dosta gidelim gönül

Gel gidelim can durmadan
Suret terkini urmadan
Araya düşman girmeden
Gel dosta gidelim gönül

Gel gidelim kalma ırak
Dost için kılalım yarak
Şeyhin katındadır durak
Gel dosta gidelim gönül

Terkedelim il ü şarı
Dost için kılalım zârı
Ele getirelim yârı
Gel dosta gidelim gönül

Bu dünyaya kanmayalım
Fânidlr aldanmayalım
Bir iken ayrılmayalım
Gel dosta gidelim gönül

Biz bu cihandan geçelim
O dost iline uçalım
Arzu havadan geçelim
Gel dosta gidelim gönül

Kılavuz olgıl sen bana
Yönelelim dosttan yana
Bakmayalım önden sona
Gel dosta gidelim gönül

Bu dünya olmaz payidar
Aç gözünü canın uyar
Olgıl bana yoldaş u yar
Gel dosta gidelim gönül

Ölüm haberi gelmeden
Ecel yakamız almadan
Azrâil hamle kılmadan
Gel dosta gidelim gönül

Gerçek-erene varalım
Hak'kın haberin soralım
Yunus Emre'yi alalım
Gel dosta gidelim gönül

●

Ey dost aşkın denizine
Girem garkolam yürüyem
İki cihan meydan ola
Devrânım sürem yürüyem

Girem denize garkolam
Ne elif ne mim dal olam
Dost bağında bülbül olam
Güllerin derem yürüyem

Bülbül olubanı ötem
Gönül olam ceset tutam
Başımı elime alıp
Yoluna verem yürüyem

Bülbül olubanı gidem
Nice gönülleri güdem
Yüzüm aşk ile dem be dem
Toprağa sürem yürüyem

Şükür gördüm didârını
İçtim visâlin yârını
Bu benlik senlik şarını
Terkini vuram yürüyem

Yunus'tur aşk avâresi
Biçâreler biçâresi
Sendedir derdim çaresi
Dermanım soram yürüyem

●

Bir korku düştü canıma
Acep nola benim halim
Derman olmaz ise bana
Acep nola benim halim

Canım tenimden üzüle
Gitmek yaragı düzüle
Bu suret nakşı bozula
Acep nola benim halim

Dünya donların soyucak
Yuyucu tenin yuyucak
İletip kabre koyucak
Acep nola benim halim

Eller gidip ben kalıcak
Sinde yalnız olucak
Münkirle Nekir gelicek
Acep nola benim halim

Ne ayak tuta ne elim
Ne aklım kala ne bilim
Cevap vermez ise dilim
Acep nola benim halim

Mezarda duru gelicek
Hak terazi kurulacak
Amelimiz görülecek
Acep nola benim halim

Miskin Yunus eydür sözü
Kan yaş ile dolu gözü
Dergâhına tutar yüzü
Acep nola benim halim

●

Dolap niçin inilersin
Derdim vardır inilerim
Ben Mevlâya âşık oldum
Anın için inilerim

Benim adım dertli dolap
Suyum akar yalap yalap
Böyle emreylemiş Çalap
Derdim vardır inilerim

Beni bir dağda buldular
Kolum kanadım yoldular
Dolaba lâyık gördüler
Derdim vardır inilerim

Ben bir dağın ağacıyım
Ne tatlıyım ne acıyım
Ben Mevlâya dûacıyım
Derdim vardır inilerim

Dağdan kestiler hezenim
Bozuldu türlü düzenim
Ben bir usanmaz ozanım
Derdim vardır inilerim

Dülgerler her yanım yondu
Her âzam yerine kondu
Bu iniltim Haktan geldi
Derdim vardır inilerim

Suyum alçaktan çekerim
Dönüp yükseğe dökerim
Görün ben neler çekerim
Derdim vardır inilerlm

Yunus bunda gelen gülmez
Kişi muradına ermez
Bu fânide kimse kalmaz
Derdim vardır inilerim

●

Teferrüç eyleyi vardım
Sabahın sinleri gördüm
Karılmış kara toprağa
Şu nâzik tenleri gördüm

Kimi gamda kimi şadman
Yatarlar sinnide pinhan
Boşanmış damar akmış kan
Batmış kefenleri gördüm

Yıkılmış sinleri dolmuş
Hep evleri harab olmuş
Kamu endişeden kalmış
Ne düşvar halleri gördüm

Yaylalar yaylamaz olmuş
Kışialar kışlamaz olmuş
Bar tutmuş söylemez olmuş
Ağızda dilleri gördüm

Kimisi zevk ü işrette
Kimi söz ü beşarette
Kimi belâ vü mihnette
Dün olmuş günleri gördüm

Soğulmuş ol kara gözler
Belirsiz olmuş ay yüzler
Kara toprağın altında
Gül derer elleri gördüm

Kimisi boynunu eğmiş
Tenini toprağa salmış
Anasına küsüp gitmiş
Boynun buranları gördüm

Kimi zârı kılıp ağlar
Zebaniler canın dağlar
Tutuşmuş sinleri oda
Çıkan tütünleri gördüm

Yunus bunu kanda gördü
Gelip bize haber verdi
Aklım vardı bilim şaştı
Netekim bunları gördüm

●

Taştın yine deli gönül
Sular gibi çağlar mısın
Aktın yine kanlı yaşım
Yollarımı bağlar mısın

Nidem elim ermez yâre
Bulunmaz derdime çare
Oldum ilimden âvare
Beni bunda eğler misin

Yavı kıldım ben yoldaşı
Onulmaz bağrımın başı
Gözlerimin kanlı yaşı
Irmağ olup çağlar mısın

Ben toprak oldum yolunda
Sen aşırı gözetirsin
Şu karşıma göğüs geren
Taş bağırlı dağlar mısın

Harâmi gibi yoluma
Arkırı inen karlı dağ
Ben yârimden ayrı düştüm
Sen yolumu bağlar mısın

Karlı dağların başında
Salkım salkım olan bulut
Saçın çözüm bizim için
Yaşın yaşın ağlar mısın

Esridi Yunus'un canı
Yoldayım illerim kanı
Yunus düşte gördü seni
Sayrı mısın sağlar mısın

●

Aceb şu yerde var m'ola
Şöyle garip bencileyin
Bağrı başlı gözü yaşlı
Şöyle garip bencileyin

Gezerim Rum'ıla Şam'ı
Yukarı İlleri kamu
Çok istedim bulamadım
Şöyle garip bencileyin

Kimseler garip olmasın
Hasret oduna yanmasın
Hocam kimseler kalmasın
Şöyle garip bencileyin

Söyler dilim ağlar gözüm
Gariplere göynür özüm
Meğer ki gökte yıldızım
Şöyle garip bencileyin

Nice bu derd ile yanam
Ecel ere bir gün ölem
Meğer ki sinimde bulam
Şöyle garip bencileyin

Bir garip ölmüş diyeler
Üç günden sonra duyalar
Soğuk su ile yuyalar
Şöyle garip bencileyin

Hey Emre'm Yunus biçare
Bulunmaz derdime çare
Var imdi gez şardan şara
Şöyle garip bencileyin

●

Biz dünyadan gider olduk
Kalanlara selâm olsun
Bizim için hayır dua
Kılanlara selâm olsun

Ecel büke belimizi
Söyletmiye dilimizi
Hasta iken halimizi
Soranlara selâm olsun

Tenin ortaya açıla
Yakasız gömlek biçile
Bizi bir âsan vechile
Yuyanlara selâm olsun

Selâ verin kastımıza
Gider olduk dostumuza
Namaz için üstümüze
Duranlara selâm olsun

Eceli gelenler gider
Hepsi gelmez yola gider
Bizim halimizden haber
Soranlara selâm olsun

Derviş Yunus söyler sözün
Yaş doludur iki gözün
Bilmiyen ne bilsin bizi
Bilenlere selâm olsun

●

Ey yarenler ey kardeşler
Ecel ere ölem bir gün
İşlerime pişman olup
Kend'özüme gelem bir gün

Yanlarıma kona elim
Söz söylemez ola dilim
Karşıma gele amelim
N'ittüm ise görem bir gün

Beş karış bezdendir donum
Yılan çıyan yiye tenim
Yıl geçe obrula tenim
Unutulup kalam bir gün

Başıma dikeler hece
Ne irte bilem ne gece
Alemler umudu Hoca
Sana ferman olam bir gün

Yunus Emrem sen bu sözü
Dahi tamam etmemişsin
Tek yürüyeyim neyleyim
Üstadıma gelem bir gün

●

Vaktinize hazır olun
Ecel vardır gelir bir gün
Emanettir kuşça canın
Issı vardır alır bir gün

Nice bin kez kaçar isen
Yedi derya geçer isen
Pervaz urup uçar isen
Ecel seni bulur bir gün

İşbu meclise gelmeyen
Gelip nasihat almayan
Elifle beyi bilmeyen
Okur kişi olur bir gün

Tutmaz olur tutan eller
Çürür şol söyleyen diller
Sevip kazandığın mallar
Vârislere kalır bir gün

Yunus Emrem bunu söyler
Aşkın deryasını boylar
Şol yüce köşkler saraylar
Viran olur kalır bir gün

●

Nolur ise ko ki olsun nolisar
Tek gönül Mevlayı bulsun nolisar

Aşk denizi gene taşmış kan akar
Âşık-ı biçare dalsın nolisar

Bu denize düşen ölür dediler
Ölür ise ko ki ölsün nolisar

Aşk gelicek cümle eksikler biter
Bitmez ise ko ki kalsın nolisar

Akıbet şol göze toprak dolisar
Bu gün öpdün ko ki dolsun nolisar

Bu dünyanın nasiplerin izzetin
Yunus kodu alan alsın nolisar

●

Yar yüreğim yar
Gör ki neler var
Bu halk içinde
Bize güler var

Ko gülen gülsün
Halk bizim olmaz
Gâfil ne bilsin
Hak'kı sever var

Bu yol uzaktır
Menzili çoktur
Geçidi yoktur
Derin sular var

Girdik bu yola
Aşk ile bile
Gurbetlik ile
Bizi salar var

Her kim merdâne
Gelsin meydâne
Kalmasın câne
Kimde hüner var

Yunus sen bunda
Meydan isteme
Meydan içinde
Merdâneler var

●

Hak'tan yığar mal seni
Nen var ise ver gider
Ne beslersin bu teni
Seni de kurt yer gider

Olana bak gözün aç
Dökülür sakal ve saç
Yılan çıyan gelir aç
Yer içer şişer gider

Zamân erer kuru baş
Tez tükenir uzun yaş
Düpdüz olur dağ u taş
Gök dürülür yer gider

Yunus bu ten ölicek
Can nur ile dolıcak
İman yoldaş olıcak
Âhır şen olur gider

●

Yalancı dünyaya konup göçenler
Ne söylerler ne bir haber verirler
Üzerinde türlü otlar bitenler
Ne söylerler ne bir haber verirler

Kimisinin biter üstünde otlar
Kiminin başında sıra serviler
Kimi masum kimi güzel yiğitler
Ne söylerler ne bir haber verirler

Toprağa karışmış nazik tenleri
Söylemeden kalmış tatlı dilleri
Gelin duadan unutman bunları
Ne söylerler ne bir haber verirler

Yunus der ki gör takdirin işleri
Dökülmüştür kirpikleri kaşları
Başları ucunda hece taşları
Ne söylerler ne bir haber verirler

●

Yürü fani dünya sana
Gelende gülmüş var mıdır
Bencileyin gözü yaşlı
Ağlayu kalmış var mıdır

Söylerim bilmezem sözüm
Yürürüm görmezem özüm
Bir oldu gecem gündüzüm
Hiç böyle olmuş var mıdır

Döğdüm başım taşlar ile
Kan akıttım yaşlar ile
Yaranlar kardeşler ile
Candan ayrılmış var mıdır

Âhır halklar helâllaşıp
Her biriyle esenleşip
Bencileyin aklı şaşıp
Ağlayu kalmış var mıdır

Bunca zamanlar bileşip
Âhır dönüp ayrılışıp
Böyle bir dertlere düşüp
Odiara yanmış var mıdır

Bu söylediğim sözleri
Dertliler için söylerim
Acep bu benim sözümden
Haberim almış var mıdır

A dostlar esenleşelim
Tuz ekmek helâllaşalım
Ta ölünce ağlaşalım
Ağlayıp gülmüş var mıdır

Ağlayıp bulmadım çare
Çok yalvardım Peygambere
Yunus gibi yüzü kare
Cihane gelmiş var mıdır

●

Söylememek harcısı
Söylemenin hasıdır
Söylemenin harcısı
Gönüllerin pasıdır

Sözü doğru desene
Kulil hak dədi Çalap
Bugün yalan söyleyen
Yarın utanasıdır

Bu gönüller pasını
Yuyuban gidermeye
Şol sözü söylegil kim
Sözün hulâsasıdır

Cümle yaradılmışa
Birlik ile bakmayan
Halka müderris ise
Hakikatte âsıdır

Şer' ile hakikatin
Vasfını aydam sana
Şeriat bir gemidir
Hakikat deryasıdır

Her nite muhkem ise
Tahtaları geminin
Deniz mevc urucağız
Anı uşadasıdır

Bundan içeri haber
İşit aydayın er yâr
Hakikatın kâfiri
Şer'in evliyasıdır

Biz talibleriz her dem
Aşk sabakın okuruz
Çalap müderris bize
Aşk hod medresesidir

Evliya safa-nazar
Edeli günden beri
Hasıl oldu Yunus'a
Her ne kim vayasıdır

●

İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır

Okumaktan murat ne
Kişi Hak'kı bilmektir
Çün okudun bilmezsin
Ha bir kuru ekmektir

Okudum bildim deme
Çok tâat kıldım deme
Eğer hak bilmez isen
Abes yere yelmektir

Dört kitabın ma'nisi
Bellidir bir elifte
Sen elifl bilmezsin
Bu nice okumaktır

Yiğirmi dokuz hece
Okursun uçtan uca
Sen elif dersin hoca
Ma'nisi ne demektir

Yunus Emre der hoca
Gerekse bin var hacca
Hepisinden iyice
Bir gönüle girmektir

●

Ben dervişim diyene
Bir ün edesim gelir
Tanıyuban şimdiden
Varup yetesim gelir

Sırat kıldan incedir
Kılıçtan keskindir
Varıp anın üstüne
Evler yapasım gelir

Altında gayya vardır
İçi nâr ile pürdür
Varıp ol gölgelikte
Biraz yatasım gelir

Ta'n eylemen hocalar
Hatırınız hoş olsun
Varuban ol Tamu'da
Biraz yanasım gelir

Ben günahımca yanam
Rahmet suyunda yunam
İki kanat takınam
Biraz uçasım gelir

Andan Cennete varam
Cennette Hak'kı görem
Hûri ile gılmanı
Bir bir koçasım gelir

Derviş Yunus bu sözü
Eğri büğrü söyleme
Seni sıygaya çeker
Bir Molla Kasım gelir

Hak bir gönül verdi bana
Ha demeden hayran olur
Bir dem gelir şadi kılur
Bir dem gelir giryan olur

Bir dem sanasın kış gibi
Şol zemheri olmuş gibi
Bir dem beşaretten doğar
Hoş bağ ile bostan olur

Bir dem gelir söyleyemez
Bir sözü şerheyleyemez
Bir dem dilinden dür döker
Dertlilere derman olur

Bir dem çıkar Arş üzere
Bir dem iner tahtes serâ
Bir dem sanasın katredir
Bir dem taşar umman olur

Bir dem cehalette kalır
Hiç nesneyi bilmez olur
Bir dem dalar hikmetlere
Calinus u Lokman olur

Bir dem dev olur ya peri
Viraneler olur yeri
Bir dem uçar Belkıs Ile
Sultan-ı ins ü can olur

Bir dem varır mescidlere
Yüz sürer anda yerlere
Bir dem varır deyre girer
İncil okur rühban olur

Bir dem gelir İsâ gibi
Ölmüşleri diri kılar
Bir dem girer kibr evine
Fir'avn ile Hâmân olur

Bir dem döner Cebrail'e
Rahmet saçar her mahfile
Bir dem gelir gümrah olur
Miskin Yunus hayran olur

●

Sabahın sinleye vardım
Gördüm cümle ölmüş yatur
Her biri biçare olup
Ömrün yavu kılmış yatur

Vardım bunların katına
Baktım ecel heybetine
Nice yiğit muradına
Ermeyüben ölmüş yatur

Yemiş kurt kuş bunu keler
Nicelerin bağrın deler
Şol ufacık na-resteler
Gül gibice solmuş yatur

Tuzağa düşmüş tenleri
Hak'ka ulaşmış canları
Görmez misin sen bunları
Nöbet bize gelmiş yatur

Eslimiş inci dişleri
Dökülmüş sarı saçları
Kamu bitmiş teşvişleri
Emr ü nemde ermiş yatur

Gitmiş gözünün karası
Hiç işi yoktur durası
Kefen bezinin pâresi
Sünüğe sarılmış yatur

Yunus gerçek aşıkısan
Mülke sûret bezemegil
Mülke sûret bezeyenler
Kara toprak olmuş yatur

●

Çıktım erik dalına
Anda yedim üzümü
Bostan ıssı kakıyıp
Der ne yersin kozumu

Uğruluk yaptı bana
Bühtan eyledim ona
Gerçi de geldi aydur
Hani aldın gözünü

Kerpiç koydum kazana
Poyraz ile kaynattım
Nedir diye sorana
Bandım verdim özünü

İplik verdim cullaha
Sarıp yumak etmemiş
Becid becid ısmarlar
Gelsin alsın bezini

Bir serçenin kanadın
Kırk katıra yüklettim
Çift dahi çekemedi
Şöyle kaldı yazını

Bir sinek bir kartalı
Salladı vurdu yere
Yalan değil gerçektir
Ben de gördüm tozunu

Bir küt ile güreştim
Elsiz ayağım aldı
Güreşip basamadım
Göyündürdü özümü

Kafdağından bir taşı
Şöyle attılar bana
Öylelik yola düştü
Bozayazdı yüzümü

Balık kavağa çıkmış
Zift turşusun yemeğe
Leylek koduk doğurmuş
Baka şunun sözünü

Gözsüze fısıldadım
Sağır sözüm işitmiş
Dilsiz çağırıp söyler
Dilimdeki sözümü

Bir öküz boğazladım
Kakladım sere kodum
Öküz ıssı geldi der
Boğazladın kazımı

Bundan da kurtulmadım
Nidem bilemedim
Bir çerçi de geldi der
Kani oldum gözgümü

Tosbağaya sataştım
Gözsüz sepek yoldaşı
Sordum sefer nereye
Kayseri'ye azimi

Yunus bir söz söylemiş
Hiçbir söze benzemez
Münafıklar elinden
Örter ma'ni yüzünü

●

Şol Cennetin ırmakları
Akar Allah deyu deyu
Çıkmış İslâm bülbülleri
Öter Allah deyu deyu

Salınır Tûbâ dalları
Kur'an okur hem dilleri
Cennet bağının gülleri
Kokar Allah deyu deyu

Kimi yiyip kimi içer
Hep Melekler rahmet saçar
İdris nebi Hulle biçer
Biçer Allah deyu deyu

Altındandır direkleri
Gümüştendir yaprakları
Uzandıkça budakları
Biter Allah deyu deyu

Aydan arıdır yüzleri
Misk ü amberdir sözleri
Cennet'te hurî kızları
Gezer Allah deyu deyu

Hak'ka âşık olan kişi
Akar gözlerinin yaşı
Pür nur olur içi dışı
Söyler Allah deyu deyu

Ne dilersen Hak'tan dile
Kılavuzla gir bu yola
Bülbül âşık olmuş güle
Öter Allah deyu deyu

Açıldı gökler kapısı
Rahmetle dolu hepisi
Sekiz Cennetin kapısı
Açar Allah deyu deyu

Rıdvan'dürür kapı açan
İdris'dürür hülle biçen
Kevser şarabını içen
Kanar Allah deyu deyu

Miskin Yunus var dostuna
Koma bu günü yarına
Yarın Hak'kın divanına
Varam Allah deyu deyu

●

Biz kamumuz aşk kuluyuz
Aşktır bizim sultanımız
Ger aşk ile ölürsevüz
Aşka helâldir kanımız

Aşk beni benden alalı
Dost aşkı cana dolalı
Bu aşk yoluna gideli
Dost olmuştur imanımız

Aşk ile başım hoşdürür
Her kandeyse yoldaşdürür
On iki ay sarhoşdürür
Aşktan esridi canımız

Ne kaşadır ne gözedir
Ne meylimiz ak yüzedir
Her dem hiç solmaz tazedir
Bu bizim gülistanımız

Akar yaşım Ceyhun gibi
Çıkar ahım tütün gibi
Hem Leyli vü Mecnun gibi
Uş söylenir dükkânımız

Olmadı derman ecele
Geri varır her kim gele
Biz de varırız ol ile
Onda durur kervanımız

Yunus eyder nice nice
İşbu cihan geldi hiçe
Seni dahi iledi̇ser
Bu yalancı devranımız

●

Her kime kim dervişlik bağışlana
Kalpı gide pâk ola gümüşlene

Nefsinden misk ile anber tüte
Budağından il ü şar yemişlene

Yaprağı dertli için dermân ola
Gölgesinde çok hayırlar işlene

Âşıkın gözü yaşı hem göl ola
Ayağında saz bitip kamışlana

Cümle şair dost bahçesi bülbülü
Yunus Emre arada durraçlana

PİR SULTAN ABDAL

Gafil olma gönül bir gün ölürsün
Yalan dünya senin olsa ne fayda
Akıbet alırsın tatlı canımı
Bülbül gibi dilim olsa ne fayda

Söylersin de söz içinde şaşmazsın
Helali haramı yersin seçmezsin
Nasibin kesilir de sular içmezsin
Akar çaylar senin olsa ne fayda

Söylersin de el içinde sözün var
Yeler çalışırsın oğlun kızın var
Şu dünyada üç beş arşın bezin var
Bedestenler senin olsa ne fayda

Bir gün alır götürürler evinden
Hakkın kelamını koyma dilinden
Kurtulaman Ezrailin elinden
Dünya dolu malın olsa ne fayda

Pir Sultan Abdalım çıktık oturduk
Kaza lokmasını burda yetirdik
Yalan dünya bizim diye çektik getirdik
Yalan dünya bizim olsa ne fayda

●

Uğruma bir çayır düştü
Bir ucu mahşer içinde
Açıldı bir şar dükkânı
Ne ararsan var içinde

Var dükkâna pazar eyle
Hışmından kork hazer eyle
Aya güne nazar eyle
Ay Ali gün nur içinde

Ay Ali'dir gün Muhammed
Üç yüz altmış altı sünnet
Balıklar da suya hasret
Çarh dönerler göl içinde

Ay Ali'dir gün Muhammed
Kılasın farz ile sünnet
Yedi tamu sekiz cennet
Bülbül oynar gün içinde

Göl içinde çarhı döner
Susuzluktan bağrı yanar
Müminler secdeye iner
Seyir var seyir içinde

Kudretten derildi arı
Arılar çeker dizârı
Dinle imdi sen o zârı
Arı oynar bal içinde

Pir Sultan'ım hey gaziler
Yazıldı kara yazılar
Tâlib mürşidin arzular
Gönül oynar dil içinde

●

Şu karşıki yaylada göç katar katar
Bir güzel sevdası serimde tüter
Bu ayrılık bana ölümden beter
Geçti dost kervanı eğleme beni

Şu benim sevdiğim başta oturur
Bir güzelin derdi beni bitirir
Bu ayrılık bana zulüm getirir
Geçti dost kervanı eğleme beni

Ben gidersem sunam bana ağlama
Ciğerini aşk oduna dağlama
Benden başkasına meyil bağlama
Geçti dost kervanı eğleme beni

Gider isem bu il sana yurt olsun
Münafıklar aramıza kurt olsun
Ben ölürsem yüreğine dert olsun
Geçti dost kervanı eğleme beni

Pir Sultan Abdal'ım dağlar aşalım
Aşalım da dost iline düşelim
Çok nimetin yedim helallaşalım
Geçti dost kervanı eğleme beni

●

Gözleyi gözleyi gözüm dört oldu
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi
Korular kalmadı kara yurd oldu
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi

Kızıl Irmak gibi bendinden boşan
Hama'dan Mardin'den Sıvas'a döşen
Düldül eyerlendi Zülfikar kuşan
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi

Mümin olan bir nihana çekilsin
Münafık başına taşlar üşürsün
Sancağımız Kazova'ya dikilsin
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi

Şah'ın geleceğin bir gün duydular
Yezit'ler lânet gömleğin geydiler
İmam Aliyyüriza'ya kıydılar
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi

Pir Sultan Abdal'ım bu sözüm haktır
Vallahi sözümün hatası yoktur
Şimdiki sofunun Yezid'i çoktur
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi

●

Alçakta yüksekte yatan erenler
Yetişin imdada aldı dert beni
Başım alıp hangi yere gideyim
Gittiğim yerlerde buldu dert beni

Oturup benimle ibadet kıldı
Yalan söyledi de yüzüme güldü
Yalın kılıç olup üstüme geldi
Çaldı bölük bölük böldü dert beni

Üstümüzden gelen boran kış gibi
Yavru şahin pençesinde kuş gibi
Seherde sabahta gelen düş gibi
Çağırta bağırta aldı dert beni

Abdal Pir Sultan'ım gönlüm hastadır
Kimseye diyemem gönlüm yastadır
Bilmem deli oldu bilmem ustadır
Şöyle bir sevdaya saldı dert beni

Derdim çoktur hangisine yanayım
Yine tazelendi yürek yarası
Ben bu derde kande çare bulayım
Değer Şah elinden ola çaresi

Türlü donlar giyer tülden nâziktir
Bülbüle cevr etme güle yazıktır
Çok hasretlik çektim bağrım eziktir
Güle güle gelir canlar pâresi

Gel benim uzun boylu serv çınarım
Yüreğime bir od düştü yanarım
Kıblem sensin yüzüm sana dönerim
Mihrabımdır iki kaşın arası

Didâr ile mukabbete doyulmaz
Muhabbetten kaçan âşık sayılmaz
Yezit üflemekle çırağlar sönmez
Tutuşunca yanar aşkın çırası

Pir Sultan Abdal'ım yüksek uçarsın
Selâmsız sabahsız gelir geçersin
Âşık muhabbetten niçin kaçarsın
Böyle midir yolunuzun töresi

●

Uyur idik uyardılar
Diriye saydılar bizi
Koyun olduk ses anladık
Sürüye saydılar bizi

Sürülüp kasaba gittik
Kanarada mekân tuttuk
Didar defterine yettik
Ölüye saydılar bizi

Halimizi hal eyledik
Yolumuzu yol eyledik
Her çiçekten bal eyledik
Arıya saydılar bizi

Aşk defterine yazıldık
Pir divanına dizildik
Bal olduk şerbet ezildik
Doluya saydılar bizi

Pir Sultan'ım Haydar şunda
Çok keramet var insanda
O cihanda bu cihanda
Ali'ye saydılar bizi

●

Hızır Paşa bizi berdar etmeden
Açılın kapılar Şah'a gidelim
Siyaset günleri gelip çatmadan
Açılın kapılar Şah'a gidelim

Gönül çıkmak ister Şah'ın köşküne
Can boyanmak ister Ali müşküne
Pirim Ali On İk' İmam aşkına
Açılın kapılar Şah'a gidelim

Her nereye gitsem yolum dumandır
Bizi böyle kılan ahd ü amandır
Zencir boynum sıktı halim yamandır
Açılın kapılar Şah'a gidelim

Yaz selleri gibi akar çağlarım
Hançer aldım ciğerciğim dağlarım
Garip kaldım şu arada ağlarım
Açılın kapılar Şah'a gidelim

Ilgın ılgın eser seher yelleri
Yare selam eylen Urum Erleri
Bize peyik geldi Şah bülbülleri
Açılın kapılar Şah'a gidelim

Çıkarım bakarım kale başına
Mümin müslümanlar gider işine
Bir ben mi düşmüşüm can telaşına
Açılın kapılar Şah'a gidelim

Pir Sultan eydür mürvetli Şah'ım
Yaram baş verdi sızlar ciğergâhım
Arşa direk direk olmuştur âhım
Açılın kapılar Şah'a gidelim

●

Karşıdan görünen ne güzel yayla
Bir dem süremedim giderim böyle
Ala gözlü pirim sen himmet eyle
Ben de bu yaylaдan Şah'a giderim

Eğer göğerüben bostan olursam
Şu halkın diline destan olursam
Kara toprak senden üstün olursam
Ben de bu yaylaдan Şah'a giderim

Bir bölük turnaya sökün dediler
Yürekteki derdi dökün dediler
Yayladan ötesi yakın dediler
Ben de bu yaylaдan Şah'a giderim

Dost elinden dolu içmiş deliyim
Üstü kan köpüklü meşe seliyim
Ben bir yol oğluyum yol sefiliyim
Ben de bu yaylaдan Şah'a giderim

Alınmış abdestim aldırırlarsa
Kılınmış namazım kıldırırlarsa
Sizde Şah diyeni öldürürlerse
Ben de bu yayladan Şah'a giderim

Pir Sultan Abdal'ım dünya durulmaz
Gitti giden ömür geri dönülmez
Gözlerim de Şah yolundan ayrılmaz
Ben de bu yayladan Şah'a giderim

●

Koyun beni Hak aşkına yanayım
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan
Yolumdan dönüp mahrum mu kalayım
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Benim pîrim gayet ulu kişidir
Yediler ulusu Kırklar eşidir
On İki İmam'ın server başıdır
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Kadınlar müftüler fetvâ yazarsa
İşte kemend işte boynum asarsa
İşte hançer işte kellem keserse
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Ulu mahşer olur divan kurulur
Suçlu suçsuz gelir anda derilir
Piri olmayanlar anda bilinir
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Pir Sultan'ım arşa çıkar ünümüz
O da bizim ulumuzdur pirimiz
Hakk'a teslim olsun garip canımız
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Yürü bire yalan dünya
Yalan dünya değil misin
Hasan ile Hüseyin'i
Alan dünya değil misin

Ali bindi Düldül ata
Can dayanmaz bu fırkata
Boz kurt ile kıyamete
Kalan dünya değil misin

Tanrı'nın aslanın alıp
Düldül'ü dağlara salıp
Yedi kere ıssız kalıp
Dolan dünya değil misin

Bak şu kışa bak şu güze
Ciğer kebap oldu köze
Muhammed'i bir top beze
Saran dünya değil misin

Pir Sultan'ım ne yatarsın
Kurmuş çarhını dönersin
Ne konarsın ne göçersin
Kalan dünya değil misin

●

Ol benim Şah'ımı
Görmeğe kim gider
Zevki sefasını
Sürmeğe kim gider

Asâsı elinde
Kemeri belinde
Hocası önünde
Ölmeğe kim gider

Şehidin kanını
Yumazlar tenini
Hak için canını
Vermeğe kim gider

İncidir dişleri
Kalemdir kaşları
Hak için başları
Sermeğe kim gider

Şah'ımın özünü
Severim sözünü
Gün gibi yüzünü
Görmeğe kim gider

Pir Sultan illeri
Uzaktır yolları
Bahçede gülleri
Dermeğe kim gider

●

Bize de Banaz'da Pir Sultan derler
Bizi de kem kişi bellemesinler
Paşa hademine tenbih eylesin
Kolum çekip elim bağlamasınlar

Hüseyin Gazi Sultan binsin atına
Dayanılmaz şarh-ı felek zatına
Bizden selâm söylen ev külfetine
Çıkıp ele karşı ağlamasınlar

Ala gözlüm zülfün kelep eylesin
Döksün mah yüzüne nikap eylesin
Ali Baba Hak'tan dilek dilesin
Bizi dâr dibinde eğlemesinler

Ali Baba eğer söze uyarsa
Emir Hûdâ'nındır beyler kıyarsa
Ali gözlü yavrularım duyarsa
Alın çözüp kara bağlamasınlar

Surum işlemedi kaddim büküldü
Beyaz vücudumun bendi söküldü
Önüm sıra Kırklar Pirler çekildi
Daha beyler bizi dillemesinler

Pir Sultan Abdal'ım coşkun akarım
Akar akar dost yoluna bakarım
Pirim aldım seyrangâha çıkarım
Daha Yıldız Dağın yaylamasınlar

●

Bir gül ile gülistanı seyrettim
Seher yelleriyle esen Ali'dir
Muhammed kılavuz Mahşer yerinde
İslâmın sancağın çeken Ali'dir

Dayanıgör kardeş gönül gücüne
Azığın yok mudur ahret göçüne
On İk' İmam gibi Cennet içine
Ab-ı Kevser ile akan Ali'dir

Bindiler deveye şarka gittiler
Horasan şehrinde güreş tuttular
Müminlerin feryadına yettiler
Bastılar Mervan'ı basan Ali'dir

Münkirin gıdası Hak'tan kesildi
Nesimî yüzüldü Mansur asıldı
Dünya yedi kere doldu ıssıldı
Dolduran Muhammed eken Ali'dir

Hakk'ın emri ile Cebrail indi
İndi de Ali'nin koluna kondu
Zülfikar kuşanıp Düldül'e bindi
Yezid'in neslini kıran Ali'dir

Kim dokudu bin çiçekli halıyı
Kim diriltti bin yıl yatan ölüyü
Kırklar meclisine gelen doluyu
Dolduran Muhammed içen Ali'dir

Pir Sultan Abdal'ım ağladı güldü
Kâbe-i Şerif'ten bir nidâ geldi
Hakk'ın emri ile dört kitap indi
Okuyan Muhammed yazan Ali'dir

●

Dün gece seyrimde coştuydu dağlar
Seyrim ağlar ağlar Pir Sultan deyü
Gündüz hayalimde gece düşümde
Düş de ağlar ağlar Pir Sultan deyü

Uzundu usuldu dedemin boyu
Yıldız'dır yaylası Banaz'dır köyü
Yaz bahar ayında bulanır suyu
Sular çağlar çağlar Pir Sultan deyü

Pir Sultan kızıydım ben de Banaz'da
Kanlı yaş akıttım baharda güzde
Dedemi astılar kanlı Sıvas'ta
Dar ağacı ağlar Pir Sultan deyü

Kemendimi attım dâra dolaştı
Kâfirlerin eli kana bulaştı
Koyun geldi kuzuları meleşti
Koçlar da ağlaşır Pir Sultan deyü

Pir Sultan Abdal'ım hey yüce Gani
Daim yediğimiz Kudret'in nânı
Hakk'a teslim ettin ol şirin canı
Dostların ağlaşır Pir Sultan deyü

●

Kul olayım kalem tutan eline
Kâtip ahvalimi Şah'a böyle yaz
Şekerler ezeyim şirin diline
Kâtip ahvalimi Şah'a böyle yaz

Allahı seversen kâtip böyle yaz
Dünü gün ol Şah'a eylerim niyaz
Umarım yıkılsın şu kanlı Sıvas
Kâtip ahvalimi Şah'a böyle yaz

Sıvas illerinde zilim çalınır
Çamlı beller bölük bölük bölünür
Ben dosttan ayrıldım bağrım delinir
Kâtip ahvalimi Şah'a böyle yaz

Münafıkın her dediği oluyor
Gül benzimiz sararuban soluyor
Gidi Mervân şâd oluban gülüyor
Kâtip ahvalimi Şah'a böyle yaz

Pir Sultan Abdal'ım hey Hızır Paşa
Gör ki neler gelir sağ olan başa
Hasret koydu bizi kavım kardaşa
Kâtip ahvalimi Şah'a böyle yaz

●

HATAYİ

Önüme bir çığır geldi
Bir ucu var şar içinde
Attarları dükkân açmış
Her ne dersen var içinde

Gir dükkâna pazar eyle
Hışmı yenip hazer eyle
Aya güne nazar eyle
Ay Muhammed nur içinde

Ay Ali'dir gün Muhammed
Üç yüz altmış altı âyet
Balıklardır suya hasret
Çarhı döner göl içinde

Kudretinden verdi balı
Bahânesi oldu arı
Men kılarım âh ü zârı
Arı inler bal içinde

Can Hatayi'm adın hezar
Aynımızda ak yazılar
Tâlipler pirin arzular
Bülbül oynar gül içinde

●

Gevherin geçmeyen yerde
Satma kardaş kerem eyle
Lâ'l taşını çay taşına
Katma kardaş kerem eyle

Gördün bir yerde âşinâ
Her ne dersen öz başına
Yol taşını yol kuşuna
Atma kardaş kerem eyle

Gördünse bir yerde rakib
Neylersin yüzüne bakıb
Münkiri katara çekib
Yedme kardaş kerem eyle

Firdevs güllerinden misin
İmam kullarından mısın
Ali oğulundan mısın
Gitme kardaş kerem eyle

Hatayi'm çağırır ere
Dünya böyle gelmiş zira
Arif okun abes yere
Atma kardaş kerem eyle

●

Vücûdum şehrin seyr edüb gezerim
Didar ile mahabbete aşk olsun
Hemen bir nesnede kaldı nazarım
Didar ile mahabbete aşk olsun

Aşkın cûş eyledi geçti serimden
Artup gelür mahabbetin nûrundan
Niyazımız budur Gani kerimden
Didar ile mahabbete aşk olsun

Kudret kandilinden attı dâneyi
İndi levhi üzre tuttu binâyı
Cünbüşe getüren çerh-i fenâyı
Didar ile mahabbete aşk olsun

Fil yükün yükletme karınca çekmez
Dürlü reyhan çoktur gül gibi kokmaz
Dünya malîn versen bize gerekmez
Didar ile mahabbete aşk olsun

Yücelerde olur ol hümâ kuşu
Dostun mahabbettir âşıka işi
Pîrim Hatayi'dir cümlenin başı
Didar ile mahabbete aşk olsun

●

Karşıki karlıca dağı gördün mü
Yoldurmuş eyyamın eriyüb gider
Akan sulardan sen ibret aldın mı
Yüzünü yerlere seriyüb gider

Kadirsin hey ulu şahım kadirsin
Her nereye baksam anda hazırsın
Üstümüzde dört köşeli çadırsın
Cümlemizi birden bürüyüb gider

Sıra sıra gelen ol ulu kuşlar
Sırlı olur yakmaz anı güneşler
Evvel ezel meyva veren ağaçlar
Anlar da kalmayub çürüyüb gider

Derindir bizim deryamız boylanmaz
Bin bir kelâm desem biri anlanmaz
Kişi îkrarsız yulara bağlanmaz
Yuları koynunda yürüyüb gider

Şah Hatayi'm söyler sözü özünden
Dervişlerin sakınuptur gözünden
Olur olmaz münkirlerin sözünden
Esriyib gönlümüz farıyıb gider

●

Mü'min müslim gelin seyran edelim
Muhammed Ali'nin göçü geliyor
Keselim ciğeri biryân edelim
Muhammed Ali'nin göçü geliyor

Men de bellü deyem anın ucunu
Nur ile doldurmuşlardır içini
Cennete doğru çekerler göçünü
Muhammed Ali'nin göçü geliyor

Nura gark olmuş Fatma ana'nın saçı
Al yeşil bezenmiş cennetin içi
Sevdiğini almış çekiyor göçü
Muhammed Ali'nin göçü geliyor

Yanı sıra yüz bin evliyâ bile
Mü'min müslim ana devaha ine
Kubbesinin üstü güvercin kona
Muhammed Ali'nin göçü geliyor

Ali Muhammed'dir Muhammed Ali
Devah eder ana cümlenin varı
Âlemler serveri anlar Hatayi
Muhammed Ali'nin göçü geliyor

●

Şah-ı merdan kullarıyız
Kolayına iş değilüz
Kanaat ile yürürüz
İllâ tokuz aç değilüz

Evliya gönlümüz aldı
Kalbimiz nur ile doldu
Gözlerimiz didar gördü
Cennete muhtaç değilüz

Evvel biziz ahır biziz
Heman leyl ü nehar biziz
Gül açılmış bahar biziz
Yaz oldu biz kış değilüz

Binlerden kırklara erdik
Tarikat evinde durduk
Yedilerden haber verdik
Üçlerdeniz hiç değilüz

Şah Hatayi'm göçür göcün
Dünyayı terk etmek içün
Sızdık eridik Hak içün
Altun olduk tunç değilüz

●

Şah Hatayi yeri göğü yaradan
Men akdan okudum bilmem karadan
Sürün çıksın hal bilmezi aradan
Mümin müslim al rengine boyandır

KÖROĞLU

Yüce dağların başında
Kar bir yana kış bir yana
Depreşir ağzın içinde
Dil bir yana diş bir yana

Nidelim beyler nidelim
Ahdı peymanı güdelim
Ayvaz'a imdat edelim
Üç bir yana beş bir yana

Bire beyler bire peşa
Karlı karlı dağlar aşa
Bir gün ola ayrı düşe
Kıç bir yana baş bir yana

Noldu hey sevdiğim noldu
Dereler kan ile doldu
Gördüm hasmın yeğin oldu
Kaç bir yana eş bir yana

Kocadım belim büküldü
Zırhım silahım döküldü
Bu gözün doldu döküldü
Kan bir yana yaş bir yana

●

Siyah kâküllerin dökülmüş
Kızıl güllere güllere
Ala gözlerini dikmiş
İnce yollara yollara

Gel Ayvazım dolaşalım
Çamlıbellere bellere

Doldur elinden içeyim
Mest olup serden geçeyim
Seninle bile göçeyim
Çamlıbellere bellere

●

Gözünü sevdiğim Kırat
Sana uzun yol olaydı
Şöyle elek, selesi sık
Boynu selvi dal olaydı

Fânisin hey dünya fâni
Esirin eyledin beni
Yüzdürmeye Kırat seni
Tuna gibi sel olaydı

Neslin Düldül aslın Kırat
Üstünde alınır murat
Dal boynunda çifte kanat
Başındaki tel olaydı

Düldüle benzettim donun
Düşmana uğrattım yolun
Sözün olmağa senin
Kanber gibi kul olaydı

Söyle hey Köroğlu söyle
Kıratın methini eyle
Düşmanın kıracak yerde
Boz bulanık sel olaydı

●

Kıbrız şarabıyla besli
Meydana inerler sesli
Nesilleri aslan nesli
Yarar yırtar yer adamı

Yarın seyreyle bunlara
Kıyarlar tatlı canlara
Belenirler al kanlara
Yarar yırtar yer adamı

Yarın sen görürsün bizi
Kan tutar ovayı düzü
Birine yetmez beş yüzü
Yarar yırtar yer adamı

Sabah seyreyle bunları
Alırlar tatlı canları
Köroğlu'nun aslanları
Aç kurt gibi yer adamı

●

Kıbrız şarabın içmişler
Can ile serden geçmişler
Bugün oradan göçmüşler
Bir er yırtar söker gelir

Hırlaşırlar arı gibi
Kopuşurlar sürü gibi
Beş ayların seli gibi
Derelerden akar gelir

Bellidir yiğit yapısı
Şimdi toplanır hepisi
Açıldı Çamlı kapısı
Birbirini teper gelir

Köroğlu'm besler mertleri
Yumuşak ederler sertleri
Çamlıbel'in açar kurtları
Birbirini kapar gelir

●

Benden selâm söylen Bolu beyine
Göndersin Ayvazı göresim geldi
Muhabbeti düştü gönlüm evine
Göndersin Ayvazı göresim geldi

Eyerleyip kır atıma binmeden
Alayları bölük bölük bölmeden
Bolu şehri ateşlere yanmadan
Göndersin Ayvazı göresim geldi

Şimdi Kıratıma biner aşarım
Karadeniz gibi kaynar coşarım
Sinesine eğri kılıç düşerim
Göndersin Ayvazı göresim geldi

Gürzün kösteğini kola takmadan
Koç Kıratı sağa sola yıkmadan
Bolu şehrin ateşlere yakmadan
Göndersin Ayvazı göresim geldi

Ben de Köroğlu'yum yolum salasın
Koçyiğide arzettiren sılasın
Depretmeden demir yayın cıdasın
Oğlum Ayvaz seni göresim geldi

●

Köroğlu :
Karşıdan gelen piyade
Bizim eller yerinde mi
Etekleri çimen olmuş
Karlı dağlar yerinde mi

Güdümen :
Beyim ili ne sararsın
Güzel amma soğuk soğuk
Karlı dağlar eteğinde
Çimenleri soluk soluk

Köroğlu :
Sağ elde kılınç ettiğim
Sol elde kalkan tuttuğum
Kol kola sarılıp yattığım
Şirin Döne yerinde mi

Güdümen :
Kılınç deyl bağlandığın
Kalkan deyl kullandığın
Seyreyleyip eğlendiğin
Şirin Döne saçı yoluk

Köroğlu :
Çamlıbelin koyağında
Sular akar ayağında
Şirin Döne yanağında
Ruşen benler yerinde mi

Güdümen :
Çamlıbelin koyağında
Su kesilmiş ayağında
Güzel Döne yanağında
Kibar benler soluk soluk

Köroğlu :
Küçücekten büyüttüğüm
Saz çalarak uyuttuğum
Mah yüzünü seyrettiğim
Han Ayvazım yerinde mi

Güdümen :
Küçükten büyüttüğün
Ürgüleyip uyuttuğun
Mah yüzünü seyrettiğin
Han Ayvazın buruk buruk

Köroğlu :
Köroğlu der öğündüğüm
Taşlar alıp döğündüğüm
Arka verip sığındığım
Koca çamlar yerinde mi

Güdümen :
Güdümen der karlı dağlar
Dağda çamlar kara bağlar
Döne söyler Ayvaz ağlar
Ağlaşırlar soluk soluk

Canım Kırat gözüm Kırat
Kaçıp çekilip gidelim
Her yanında çifte kanat
Uçup çekip gidelim

Budur Kıratın durağı
Bilmez yakını ırağı
Ab-ı kevserdir sulağı
İçip çekilip gidelim

Köroğlu söyler ezeli
Bağlar döküyor gazeli
Silistireden güzeli
Alıp çekilip gidelim

●

Mert dayanır namert kaçar
Meydan gümbür gümbürlenir
Şahlar Şahı divan açar
Divan gümbür gümbürlenir

Yiğit kendini öğende
Oklar menzili döğende
Kılıç kalkana değende
Kalkan gümbür gümbürlenir

Ok atılır kalasından
Hak saklasın belâsından
Köroğlu'nun nârasından
Dağlar gümbür gümbürlenir

●

Yol verin dumanlı dağlar
Aşmaya Ayvaz geliyor
Çağlasın soğuk pınarlar
İçmeye Ayvaz geliyor

Bu dağlarda biten güller
Kokusu lâl eder diller
Dalında cüda bülbüller
Ötüşün Ayvaz geliyor

Bizim yaylanın yiğidi
Belinde gümüş dividi
Yaylanın selvi söğüdü
Gölg'edin Ayvaz geliyor

Bizim yaylalar oluklu
Akan sular balıklı
Al valalı mor belikli
Kız gerek Ayvaz geliyor

Bizim yaylanın uşağı
Belinde Aydın kuşağı
Yaylanın türlü çiçeği
Koşuşun Ayvaz geliyor

Köroğlu der ki tayalar
Atlımız geyik koğalar
Sarptaki yüksek kayalar
Yassılsın oğlum geliyor

●

Yiğitler silkinip ata binende
Derelerden bozkurtlara ün olur
Yiğit olan döne döne döğüşür
Kötüler kavgadan kaçar dön olur

Yiğit cıdasını almış atıyor
Ak elleri kızıl kana batıyor
Bir kötü kavgadan dönmüş kaçıyor
Kaçma kötü kaçma şimdi hûn olur

Bir yiğit cıdasın almış eline
Başını koymuş da yiğit yoluna
Kalkan paralana zırhlar deline
Kanlı gömlek koçyiğide don olur

Köroğlu çağırır figan ağıtlar
İman ehli birbirini öğütler
Boydan boya demir dolu yiğitler
Vurur cıdasını kahraman olur

●

Bizim ellerin beyleri
Yakar kandili kandili
İçip aslana dönerler
Kadeh döndürü döndürü

Hem içerler hem kanarlar
Düşmana meydan ararlar
Arap atlara binerler
Boynun sündürü sündürü

Çürüdü gönlüm çürüdü
İçerde yürek eridi
Beylerin kolu yoruldu
Kılıç döndürü döndürü

Beyler neyleyip nedelim
Güzellerle göç edelim
Meydanda at oynatalım
Boynun döndürü döndürü

Köroğlu der ki karıdım
İhtiyar oldum çürüdüm
At yoruldu ben yoruldum
Güzel bindiri bindiri

●

Dinleyin hey ağalar ata binmeli
Keklik öten eli ister bu gönül
Çamlıbel'de mor kırmızı çiçekten
Koku salan yeli ister bu gönül

Duyun beyler sözüm vardır Hasan'a
Bir kız alıp gelmek ister bu gönül
O sol böğre kirmen kılıç asana
Düğün kurup vermek ister bu gönül

Bey şehrinde vermiş idim sözünü
Hak saklasın sürmelenmiş gözünü
Arzulum elinden emmim kızını
Şimdi alıp gelmek ister bu gönül

Hamaylı taşırım, cevahir kabı
Kimya imiş Çamlıbel'in turabı
Kamalak altında Kıbrız şarabı
Tehin tehin içmek ister bu gönül

Ben koç Köroğlu'yum düşmenem şandan
Meydanlar boyarım al kızıl kandan
Döne gibi yari aldım zamandan
Çamlıbel'e gitmek ister bu gönül

KARACAOĞLAN

Dinle sana bir nasihat edeyim
Hatırdan gönülden geçici olma
Yiğidin başına bir iş gelince
Onu yadellere açıcı olma

Mecliste ârif ol kelamı dinle
El iki söylerse sen birin söyle
Elinden geldikçe iyilik eyle
Hatıra dokunup yıkıcı olma

Dokunur hatıra kendisin bilmez
Asılzadelerden hiç kemlik olmaz
Sen iyilik et de o zayi olmaz
Darılıp da başa kakıcı olma

El âriftir yoklar senin fendini
Dağıtırlar tuzağını bendini
Alçaklarda otur gözet kendini
Kattı yükseklerde uçucu olma

Muradım nasihat bunda söylemek
Size lâyık olan onu dinlemek
Sev seni seveni zay etme emek
Sevenin sözünden geçici olma

Karacoğlan söyler sözün başırır
Aşkın deryasını boydan aşırır
Seni bir mecliste hacil düşürür
Kötülerle konup göçücü olma

●

Kadir Mevlâm bir dileğim var sana
Kaldır dalgaların sel ver sen bana
Yüz elli keselik malım olsa da
Gönül eğleyecek yâr ver sen bana

Sürülerle erkeçlerim yayılsa
Dokuz yerde davullarım döğülse
Kol kol olsa atlılarım dağılsa
Yüz bin atlı ile yol ver sen bana

Beş yüz atlım olsa lâhuri şallı
Gümüşten reşmeli kadife çullu
Mevlâm bana verse bir tutu dilli
Sarmaya bir ince bel ver sen bana

Karacoğlan der ki gönlüm çilede
Yüz bin topun varsa eğer kalede
Yarın mahşer günü Cennet âlâda
El atıp tutmaya dal ver sen bana

●

Ak kuğular sökün etti yurdundan
Koçyiğitler yatamıyor derdinden
Sabah namazında belin ardından
Saydım altı güzel indi pınara

Üçü orta boylu gayetle güzel
Üçü uzun boylu gözlerin süzer
Dedim akça ceren gölde ne gezer
Al kınalı keklik indi pınara

Karacoğlan gene coştu bulandı
İnip aşkın deryasını dolandı
Güzel gitti diye pınar ağladı
Acıdı yüreğim yandı pınara

●

İlk akşamdan vardım gavil yerine
Önce gördüm kömür gözlüm gelmedi
Bilmem gaflet bastı yattı uyudu
Bilmem o yâr bize küstü gelmedi

Benim yârim gide gide donandı
İkrar verdi cahil gönlüm inandı
Ay geldi de orta yeri dolandı
Seherin yelleri esti gelmedi

Unuttu mu ahdı amanı netti
Başın alıp gayrı diyara gitti
Benim mecbur olduğumu farketti
Zalım garaz etti kaçtı gelmedi

Karacoğlan der ki devranım döndü
Gönlüm yücedeydi engine indi
Seherin yelleri şafağın bendi
Hani usul boylu sunam gelmedi

Yıkılası şu dağların ardına
Aşıp gider bir gözleri sürmeli
Cenneti âlâda bir gül açılmış
Kokup gider bir gözleri sürmeli

Kuru kütük yanmayınca tüter mi
Ak memede çifte benler biter mi
Vakti gelmeyince bülbül öter mi
Ötüp gider bir gözleri sürmeli

Deniz kenarında yerler hurmayı
Kılavuz gönderdim telli turnayı
Ak göğsün üstünde ilik düğmeyi
Çözüp gider bir gözleri sürmeli

Karacoğlan kalem alır destine
Selâm verir yârenine dostuna
Sandal tuman beyaz topuk üstüne
Döküp gider bir gözleri sürmeli

●

İncecikten bir kar yağar
Tozar Elif Elif deyi
Deli gönül abdal olmuş
Gezer Elif Elif deyi

Elifin uğru nakışlı
Yavru balaban bakışlı
Yayla çiçeği kokuşlu
Kokar Elif Elif deyi

Elif kaşların çatar
Gamzesi sineme batar
Ak elleri kalem tutar
Yazar Elif Elif deyi

Evlerinin önü çardak
Elifin elinde bardak
Yavru yeşil başlı ördek
Yüzer Elif Elif deyi

Karacoğlan eğmelerin
Gönül sevmez değmelerln
İliklemiş düğmelerin
Çözer Elif Elif deyl

●

Ardıma düşüp de yorma kendini
Var git ölüm bir zaman da gene gel
Akibet alırsan komazsın beni
Var git ölüm bir zaman da gene gel

Şöyle bir zamanlar yiyip içerken
Yiyip içip yaylalarda gezerken
Gene m'geldin ben de senden kaçarken
Var git ölüm bir zaman da gene gel

Çıkıp bozkurtlayın ulaşamadım
Yalan dünya sana çıkışamadım
Eşimle dostumla buluşamadım
Var git ölüm bir zaman da gene gel

Karacoğlan der de derdim çok beter
Bahçede bülbüller şakıyıp öter
Anayı babayı dün aldın yeter
Var git ölüm bir zaman da gene gel

●

Aşağıdan gelen ceren cereni
Akça ceren sana değmeli değil
İki eli boğum boğum kınalı
Karadır gözleri sürmeli değil

Bir delice turnam yüceden uçar
İner engine de bir dolu içer
Sabah seherinde ak göğsün açar
Göğüs koşar koşar düğmeli değil

Bizim elde bal kaymağı yemezler
El sırrını yadellere demezler
Sen güzel ben garibe vermezler
Sizin elden güzel sevmeli değil

Karacoğlan der de yiyip içmedim
Yiyip içip ak göğsünü açmadım
Fırsat elde iken alıp kaçmadım
Öldürmeli beni döğmeli değil

●

Güzel ne güzel olmuşsun
Görülmeyi görülmeyi
Siyah zülfün halkalanmış
Örülmeyi örülmeyi

Bahçede gülün güllenmiş
Şeyda bülbülün dillenmiş
Koynunda memen kirlenmiş
Emilmeyi emilmeyi

Mendilin yudum arıttım
Gülün dalında kuruttum
İsmim ne idi unuttum
Sorulmayı sorulmayı

Benim yârim bana küsmüş
Zülfünü gerdana dökmüş
Muhabbeti benden kesmiş
Sevilmeyi sevilmeyi

Çağır Karacoğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Yiğit sevdiğinden soğur
Sarılmayı sarılmayı

●

Nedendir de kömür gözlüm nedendir
Şu geceki benim uyumadığım
Çetin derler ayrılığın derdini
Ayrılık derdine doyamadığım

Dostun bahçesine yadeller dolmuş
Gülünü toplarken fidanı kırmış
Şurda bir kötünün koynuna girmiş
Şu benim sevmeğe kıyamadığım

Kömür gözlüm seni sevdim sakındım
İndim has bahçene güller sokundum
Bilmiyorum yâr nerene dokundum
Bir belli haberin alamadığım

Karacoğlan der de yandım ben öldüm
Her bir deliliği kendimde buldum
Dolanıp da gavil yerine geldim
Gavil yerlerinde bulamadığım

●

Bre ağalar bre beyler
Ölmeden bir dem sürelim
Gözümüze kara toprak
Dolmadan bir dem sürelim

Aman hey Allahım aman
Ne aman bilir ne zaman
Üstümüzde çayır çimen
Bitmeden bir dem sürelim

Buna felek derler felek
Ne aman bilir ne dilek
Âhır ömrümüzü helâk
Etmeden bir dem sürelim

Karacoğlan der de canan
Güzelim sözüme inan
Bu ayrılık bize hemen
Ermeden bir dem sürelim

●

Ala gözlüm benim ilen gidersen
Eğlen güzel yaz gelsin de gidelim
Dağlar almış ılkımını karını
Yollar çamur kurusun da gidelim

Erisin dağların karı erisin
İniş seli düz ovayı bürüsün
Türkmen eli yaylasına yürüsün
Mor koyunlar melesin de gidelim

Methederler Karamanın elini
Köprüsü yok geçemedim selini
Kervan yaylasının perçem belini
Lale sümbül bürüsün de gidelim

Karacoğlan der ki buna ne fayda
İrağbet kalmadı yoksula bayda
Bu ayda olmazsa gelecek ayda
On bir ayın birisinde gidelim

●

Birem birem devşirirler odunu
Bilem dedim bilemedim adını
Erzurum yanaklı kürtler kadını
Bir kız bana emmi dedi nideyim

Bizim eller Urum olur uç olur
Sızılaşır bozkurtları aç olur
Bir yiğide emmi demek güç olur
Bir kız bana emmi dedi nideyim

Karacoğlan der ki nidip niderim
Akan sularınan bile giderim
Sakal seni naktabınan yolarım
Bir kız bana emmi dedi nideyim

●

Dostum niçin beni zar incidirsin
Verdiğim ikrardan dönen değilim
Senden gayrisine meylimi vermem
Uçup daldan dala konan değilim

Dostum gönüllenme giden tez gelir
Herkes sevdiğine cilve naz gelir
Yar yüzüne yüz yıl baksam az gelir
Bin yıl dahi baksam kanan değilim

Elifi mim yazılmıştır meşkine
Yoksa yarim yad mı çıktı köşküne
Ben yandım kül oldum senin aşkına
Beyhude yerlere yanan değilim

Karacoğlan bilir benim halimi
Kadir mevlam açık etsin yolunu
Senden gayrısına vermem meylimi
Valiahi billahi veren değilim

●

Vara vara vardım ol kara taşa
Hasret ettin beni kavim kardaşa
Sebep ne gözden akan kanlı yaşa
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

Nice sultanları tahttan indirdi
Nicesinin gül benzini soldurdu
Nicelerin gelmez yola gönderdi
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

Karacoğlan der de kondum göçülmez
Acıdır ecel şerbeti içilmez
Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

●

Şu yalan dünyaya geldim geleli
Tas tas içtim ağuları sağ iken
Kahpe Felek vermez benim muradım
Viran oldum mor sümbüllü bağ iken

Aradılar bir tenhada buldular
Yaslandılar şıvgalarım kırdılar
Yaz bahar ayında bir od verdiler
Yandım gittim ala karlı dağ iken

Farımaz da deli gönlüm farımaz
Akar gözlerimin yaşı kurumaz
Şimden geri benim hükmüm yürümez
Azil oldum güzellere bey iken

Karacoğlan der ki bakın geline
Ömrümün yarısı gitti talana
Sual eylen bizden evvel gelene
Kim var imiş biz burada yoğ iken

●

Hey ağalar böyle m'olur
Hali yârdan ayrılanın
İner ummana dökülür
Seli yârdan ayrılanın

Gökten turnalar çekilir
İner yerlere dökülür
On beş yaşında bükülür
Beli yârdan ayrılanın

Turnalar havadan geçer
Mah yüzlere nurlar saçar
Ah ile vah ile geçer
Günü yârdan ayrılanın

●

Ak kolların sala sala yürüyen
Nasıl getireyim seni ele ben
Ben şahin olsam da sen bir balaban
Alsam çırnağıma düşsem yola ben

Elinizde var mı idi kadılar
Ak ellerin altın tasta yudular
Seni bana güvel ördek dediler
Onun için dolanırım göle ben

Yüklettim yedeğim deste katarım
Yüküm kumaş ben alana satarım
İki bülbül bir kafeste öterim
Konmaz mıyım yeni açmış güle ben

Hemene de Karacoğlan hemene
Çanlı kervan indirmişim Yemene
Sevdim ise ben yarimi kime ne
Nettim ola şu koğlaşan ele ben

●

Yürü bre yalan dünya
Sana konan göçer bir gün
İnsan bir ekin misali
Seni eken biçer bir gün

Ağalar içmesi hoştur
O da züğürtlere güçtür
Can kafeste duran kuştur
Elbet uçar gider bir gün

Aşıklar der ne olacak
Bu dünya mâmur olacak
Haleb' Osmanlı alacak
Dağı taşa katar bir gün

Yerimi serin Bucağa
Suyumu koyun ocağa
Kafamı alın kucağa
Garib anam ağlar bir gün

Yer üstünde yeşil yaprak
Yer altında kefen yırtmak
Yastığımız kara toprak
O da bizi atar bir gün

Bindirirler canı ata
İndirirler tuta tuta
Var dünyadan yol ahrete
Yelgin gider salın bir gün

Karacoğlan der nâşıma
Çok işler geldi başıma
Mezarımın baş taşına
Baykuş konar öter bir gün

●

Sultan Süleymana kalmayan dünya
Bu dağlar yerinden ayrılır bir gün
Nice bin senedir çürüyen canlar
Hakkın emri ile dirilir bir gün

Ne güzel yapıldı cennet yapısı
Çok aradım görünmedi kapısı
Benim korktucağım Sırat köprüsü
Cehennem üstünde kurulur bir gün

Karşıki dağlar da karlı dağ olsa
Çevre yanı mor sümbüllü bağ olsa
Ağa olsa paşa olsa bey olsa
Yakasız gömleğe sarılır bir gün

Bu dünyada adem oğluyum dersin
Helâli haramı durmayıp yersin
Yeme el malını er geç verirsin
İğneden ipliğe sorulur bir gün

Gökte yıldızların önü terazi
Ülker ile aşar gider birazı
Yarın mahşerde de sorarlar bizi
Hak mizan terazi kurulur bir gün

Karacoğlan der de konup göçersin
Ecel şerbetini bir gün içersin
Sen Sırat köprüsün bir gün geçersin
Amelin arkana verilir bir gün

●

Gam çekme haline divane gönül
Sana da bulunur elde neler var
Ayva m'eksik turunç m'eksik yoksa nar
Sun elini beri dalda neler var

Sakının ağalar beyler küçükten
Yanağı gamzeli eğri buçaktan
Arılar bal alır binbir çiçekten
Nezaket arıda balda neler var

Yiğit olan yiğit dağdır kaledir
Sevmeyin çirkini başa beladır
Bülbülün feryadı gonca güledir
Takının güzeller dalda neler var

Bunu ben demedim aşıklar diyen
Şu dertli sineme hançerler vuran
Bilmem boz geyiktir bilmem ak ceren
Yüce yüce sarp kayada meler var

Karacoğlan der ki yaralı sinem
Elimden aldırdım gül yüzlü sunam
Kimi cennet ister kimi cehennem
Cennetten beride yolda neler var

●

Çukurova bayramlığın giyerken
Çıplaklığın üzerinden soyarken
Şubat ayı kış yelini koğarken
Cennet dense sana yakışır dağlar

Ağacınız yapraklarla donanır
Taşlarınız bir birliğe inanır
Hep çiçekler bağrınızda gönenir
Pınarınız çağlar akışır dağlar

Rüzgâr eser dallarınız atışır
Kuşlarınız birbiriyle ötüşür
Ören yerler bu bayramda çok üşür
Sümbül niçin yaslı bakışır dağlar

Karacoğlan size bakar sevinir
Sevinirken kalbi yanar gövünür
Kımıldanır hep dertlerim devinir
Yas ile sevincim yıkışır dağlar

●

Uryan geldim gene uryan giderim
Ölmemeğe elde fermanım mı var
Ezrail gelmiş de can talep eyler
Benim can vermeğe dermanım mı var

Dirilirler dirilirler gelirler
Huzuru mahşerde divan dururlar
Harami var diye korku verirler
Benim ipek yüklü kervanım mı var

Er isen erliğin meydana getir
Kadir Mevlâm noksanımı sen yetir
Bana derler gam yükünü sen götür
Benim yük götürür dermanım mı var

Karacoğlan der de ismim öğerler
Ağı oldu yediğimiz şekerler
Güzel sever diye isnad ederler
Benim Haktan özge sevdiğim mi var

●

Nuhun gemisine bühtan ederler
Yelken açıp yel kadrini ne bilir
O Süleyman kuş dilini bilirdi
Her Süleyman dil kadrini ne bilir

Arap atlarında olur fırkalar
Kimi sarhoş yürür kimi ırgalar
Gübreliğe inip konan kargalar
Has bahçede gül kadrini ne bilir

Dünya benim diye zenginlik satan
Heiâl ekmeğine haramlar katan
Sonradan sonraya beyliğe yeten
Zalim olur el kadrini ne bilir

Karacoğlan der de belim büküldü
Ağzımın içinde dişim döküldü
Nuh Nebinin haddesinden çekildi
Saz çalmayan tel kadrini ne bilir

Hazır ol vaktine Nemse kıralı
Yer görünmez asker ile geliyor
Patriklerin inmiş tahttan diyorlar
Bir Halife kalmış o da geliyor

Yetmiş bin var siyah postal giyecek
Seksen bin var Allah Allah diyecek
Doksan bin var tatlı cana kıyacak
Yüz bini de Tatar Handan geliyor

Gelen Ahmet Paşam kendidir kendi
Altmış bin dal kılıç kusuru cündü
Kaçma kâfir kaçma ölümün şimdi
Hacı Bektaş Veli kalkmış geliyor

Şevketli efendim sultanı vezir
Altmış bin kılıçlı yanında hazır
Deryalar yüzünden boz atlı Hızır
Benliboza binmiş o da geliyor

Karacoğlan der de burda durulmaz
Güleç yüze tatlı söze doyulmaz
Gökteki yıldızdan çoktur sayılmaz
Yedi iklim dört köşeden geliyor

●

İnsan oğlu yeryüzüne gelince
Kur' ağaçtan meyve bitmiş gib'olur
Kâmil olup kendi kendin bilince
Cevâhirden yükün tutmuş gib'olur

Talana da deli gönül talana
Gide gele orta yeri dolana
Bir yiğit sevdiği yakın olana
Günde düğün bayram etmiş gib'olur

Bir yiğit yaslanıp dizine yatsa
Yârin yağlığını yüzüne örtse
Her dem sevdiğinin sesin işitse
Gökyüzünde turna uçmuş gib'olur

Yüce dağ başında yayılan ceren
Avcılar geliyor dört yanın dolan
Her olur olmaza sırrını diyen
Boz bulanık çaya akmış gib'olur

Kolda götürürler şahini bazı
Her daim severler gelini kızı
Yiğidin ikrarı güzelin sözü
Taze yağı bala katmış gib'olur

Karacoğlan der ki bizi kayıran
İki canı birbirinden ayıran
Muhanet sofrasında karnın doyuran
İki ellen ağı yemiş gib'olur

●

Arap at üstünde kaldı postumuz
İkrarından döndü m'ola dostumuz
Yarın bir gün kara toprak üstümüz
Çürütür hey benli sunam çürütür

Yüksek olur Arap atın kaltağı
Issız kalmaz koçyiğidin yatağı
Yaklaşma kötüye değer eteği
Geri dur hey benli sunam geri dur

Yağmur yağdı yollarına sapayım
Hak dinidir dost dinine tapayım
Çeviriver al yanaktan öpeyim
Beri dur hey benli sunam beri dur

Şeşine de Karacoğlan şeşine
Kurban olam yarin ablak döşüne
Gök kır atınan da çakır kuşuna
Geri dur hey benli sunam geri dur

●

Üç güzel oğlu da şöyle bir yiğit
Söylediği sözü yola getirir
Yiğit olan sırrın kimseye demez
Kötü kalbindekin dile getirir

Yalınız git yoldaş olma yüzsüze
Selam verme erkansıza yolsuza
Komşu olma namussuza arsıza
Akıbet üstüne hile getirir

Dilberin koynuna girse görmese
Bir dilbere öğüt versem almasa
Bir yiğit de miktarını bilmese
Akıbet başına bela getirir

Karacoğlan der ki her sözüm haktır
Yiğit olmayanın yalanı çoktur
Cehennem yerinde hiç ateş yoktur
Herkes ateşini burdan götürür

●

İki ceren götürdüler bahçeye
Girdim o bahçenin gülleri bir hoş
Yağar yağmur serin serin bâd eser
Irganan selvinin dalları bir hoş

Yâr oturmuş kurulur naz postuna
Hiç bakmıyor yârenine dostuna
Yaz gelince çayır çimen üstüne
Yâr bade doldurur elleri bir hoş

Çıkmış yücesine avını avlar
İnmiş enginine ceylân kovalar
Değmen şu ceylâna beyler ağalar
Şirin şirin söyler dilleri bir hoş

Karacoğlan der ki âşıkım saza
Dayanılmaz sunam sendeki naza
Elinde kadehi dudakta meze
Gerdana dökülen telleri bir hoş

●

Ağlayı ağlayı düştüm yollara
Karışayım boz bulanık sellere
Adı sanı duyulmadık ellere
Gitmeyince gönül yârdan ayrılmaz

Ahım kaldı şu gelinin ahtında
Deremedim güllerini vaktinde
Karanlık gecede kolum altında
Yatmayınca gönül yârdan ayrılmaz

Gözüm kaldı şu kaplanın postunda
Ezrail de can almağın kastında
Döne döne teneşirin üstünde
Yunmayınca gönül yârdan ayrılmaz

Hadini de Karacoğlan hadini
Aramazlar gurbet ele gideni
Ak göğsün üstünde çakır dikeni
Bitmeyince gönül yârdan ayrılmaz

DADALOĞLU

N'olaydı da Kozanoğlu'm n'olaydı
Sen ölmeden bana ecel geleydi
Bir çıkımlık canımı da alaydı
Böyle rüsvay olmasaydık cihanda

Neyledik de Hakka büyük söyledik
Ne akılla kahbeleri dinledik
Cahil idik n'ettiğimiz bilmedik
Âciz çıktı bak adımız her yanda

Beğim gelir arkasından bin atlı
Cümlesi de sanki kuştur kanatlı
Ölürsek derdimiz olur bin katlı
Yâr yetimi kalır mıydı meydanda

Derviş Paşa gayri kına yakınsın
Böbür böbür dört bir yana bakınsın
Emme bizden gece gündüz sakınsın
Öç alırız ilk fırsatı bulanda

Dadaloğlu söyler size adını
Şimdiden yok bilsin hasım kendini
Bağlasalar parçalarım bendimi
Yatacağım bilsem bile zindanda

●

Bereket var toprağında taşında
Kırık kırık eser yelin Binboğa
Seyfilerin döner yanıbaşında
Faraz avcı ister yerin Binboğa

Binboğa'yı dersen ünlüdür ünlü
Güz ak saya geyer yaz ipek donlu
Sağ yanın Saracık solun Reyhanlı
İlin Avşar değil Cerit Binboğa

Dadaloğlu'm der ki sen seni tanı
Adam arap ata vermez mi yemi
Sana derim sana dağlar sultanı
Sana eş olur mu Berit Binboğa

●

Bizim yaylamız meşeli
Dibinde güller döşeli
Altı top top menekşeli
Kızlar gelir yaylamıza

Bizim yaylamız otl'olur
Sütü kaymağı tatl'olur
Kız gelinden kutlu olur
Kızlar gelir yaylamıza

Bizim yaylamız kayalı
Pınarları süt mayalı
Kilerinde kar dayalı
Kızlar gelir yaylamıza

Bizim yaylamız okulu
Akar sular balıklı
Dadaloğlu çift belikli
Kızlar gelir yaylamıza

Şu yalan dünyaya geldim geleli
Severim kır atı bir de güzeli
Değip onbeşime kendim bileli
Severim kır atı bir de güzeli

Atın beli kısa boynu uzunu
Kuru suratlısı elma cözünü
Kızın iplik iplik süt beyazını
Severim kır atı bir de güzeli

Atın höyük sağrı kalkan döşlüsü
Kalem kulaklısı çekiç başlısı
Güzelin dal boylu samur saçlısı
Severim kır atı bir de güzeli

At koşu tutmalı çıktığı zaman
Yalı kavak gibi yıktığı zaman
At dört kız onbeşe yettiği zaman
Severim kır atı bir de güzeli

Dadaloğlum hile yoktur işimde
Yiğit olan yiğit görür düşünde
At dördünde güzel onbeş yaşında
Severim kır atı bir de güzeli

●

Gönülden gönüle yol gider derler
Onu sürdürmeğe hoşça can gerek
Doğru söyle yiğit işin doğrusun
Hilebaz olursa yiğit bön gerek

Buna kılıç derler aralar açar
Püskürür meydana al kanlar saçar
Bazı kötüler de öğünür geçer
Yiğit batman döğer gözde hûn gerek

Yüksek kayalarda şahin ünlemez
Kısırdır katırlar kulun kunlamaz
Bazı hocalar da sazı dinlemez
Nedir kuru ağaç ona din gerek

Dadaloğlu der ki belim bükülür
Gözümün gevheri yere dökülür
Yalnız taştan duvar olmaz yıkılır
Koçyiğide emmi dayı ün gerek

●

Gelen geldi elde değil gaziler
Akar çeşmim yaşı çağlar ne deyim
Sağ selamet geçticeğim Binboğa
Sual eyler benden dağlar ne deyim

Elde geldi koçyiğidin kınası
Dara geldi iki yüz üçün senesi
Koc'aslan Kenanın Elif anası
Çıkar yollarımı değner ne deyim

Dadaloğlum görmedim düşleri
Şehidime dikemedim taşları
Yarsuvatta olup bitən işleri
Sual eyler bəndən sağlar ne deyim

●

Kalktı göç eyledi Avşar elleri
Ağır ağır gidən eller bizimdir
Arap atlar yakın eyler ırağı
Yüce dağdan aşan yollar bizimdir

Belimizde kılıcımız kirmânı
Taşı deler mızrağımız temreni
Sultan hakkımızda etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir

Dadaloğlu'm yarın kavga kurulur
Öter tüfek davlumbazlar vurulur
Nice koçyiğitler yere serilir
Ölen ölür kalan sağlar bizimdir

●

Dostum bahçesine yâd el değmesin
Kurutur ha nazlı dilber kurutur
Senin sevdan yüreğimde yağ komaz
Eritir ha nazlı dilber eritir

Yüksek olur Arap atın kaltağı
Issız kalmaz koçyiğidin otağı
Korkarım bir kötü tutar eteği
Geri dur ha nazlı dilber geri dur

Arap at üstünde olsa postumuz
İkrarından döndü m'ola dostumuz
Bir gün kara toprak örter üstümüz
Çürütür ha nazlı dilber çürütür

Dadaloğlu'm der ki ben ne yapayım
Hangi bir güzele dönüp tapayım
Eğil de bir yanaktan öpeyim
Berî dur ha nazlı dilber berî dur

●

Turnam gelir katar katar
Kanadın boynuna atar
Seher ile bir kuş öter
Ötüşü gül dalınd'olur

Kır atın sarı donlusu
Yiğidin gözü kanlısı
Güzelin göğsü benlisi
O da Aydın ilind'olur

Kederlenme deli gönül
Yiğide hürmetler olur
Namlı namlı kar istersen
O da Çiçekdağınd'olur

Dadal'ım ben yoktur malım
Her sözlerim Hakka malûm
Allah'ın sevdiği kulun
Sevdiceği yanınd'olur

●

Aşağıdan Yusuf Paşa geliyor
Düşmanına karşı koyan merd olur
Şahin kocasa da vermez avını
Aslı kurt yavrusu yine kurt olur

Arap atlar yağma oldu arada
Fitiller işliyor azgın yarada
Bana derler ne gezersin burada
Ölenece yüreğimde dert olur

Küheylânım yedim yedim yederler
Olanca malımı talan ederler
Heves güves yaptırdığım odalar
Korkarım ki düşman konar yurt olur

Dadaloğlu der ki göründü dağlar
Aşiret kavgasın görenler ağlar
Öldüğüme asla gam yemem beyler
Zalim düşman üstümüze merd olur

●

Çıktım yücesine seyran eyledim
Cebel önü çayır çimen görünür
Bir firkat geldi de coştum ağladım
Al yeşil bahçeli Kaman görünür

Şaştım hey Allah'ım ben de pek şaştım
Seyrettim Akdağ'ı Bozok'a düştüm
Yozgat'ın üstünde bir ateş seçtim
Yanar oylum oylum duman görünür

Biter Kırşehir'in gülleri biter
Ufacık güzeller hep yeni yeter
Çığrışır dalında bülbüller öter
Güzelin kaşında keman görünür

Gönül arzuladı Niğde'yi Bor'u
Gün günden artmakta yiğidin zârı
Çifte bedestanlı koca Kayseri
Erciyes karşısında yaman görünür

Dadaloğlu'm da der zâtından zâtı
Çekin eyerleyin gökçe kır atı
Göçmek değil bizim ilin muradı
Ak yâre gitmemiz güman görünür

●

Yedi iklim dört köşeyi dolandım
Meğer dünya her tarafta bir imiş
Ben dünyayı Al'Osmanın sanırdım
Meğer dünya yüz sultanlık yer imiş

İrili ufaklı insan piç oldu
Onlar doğdu geçinmesi güç oldu
Altı Arap atlı şahbaz nic'oldu
Mamur sandım yalan dünya çürümüş

Okuduğun tutmaz oldu âlimler
Kalmadı adalet arttı zulümler
Terlemeden mal kazanan zâlimler
Can verirken soluması zor imiş

Kulak verdim dört köşeyi dinledim
Meğer gıybetimi eden çoğ imiş
Çok yaşayıp mihnet ile ölmeden
Az yaşayıp dem sürmesi yeğ imiş

Dadaloğlu'm der ki sözüm vasiyet
Benim sözüm dinleyene nasihat
Besmelesiz kazanılan piç evlâd
O da dünyasına ziyankâr imiş

●

Yine tuttu Gâvur Dağın boranı
Hançer vurup acarladın yaramı
Sana derim Mıstık Paşa öreni
İçindeki bunca beyler nic'oldu

Çınar sana arka verip oturan
Pöhrenk ile sularını getiren
Yoksulların işlerini bitiren
Samur kürklü koca beyler nic'oldu

Tavlasında Arap atlar beslenir
Konağında baz şahinler seslenir
Duldasında nice yiğit yaslanır
Boz kıratlı yüce beyler nic'oldu

Gidip kar beyazdan sular getiren
Dört yanında meyvelerin bitiren
Çınar sana arka verip oturan
Havrana'lı büyük beyler nic'oldu

Sabahaca kandilleri yanardı
Soytarılar fırıl fırıl dönerdi
Ha deyince beş bin atlı binerdi
Sana inip konan beyler nic'oldu

Mıstık Paşa gitmiş odası yaslı
Hatunları vardı hep turna sesli
Top top zülüfleri de İstanbul fesli
Usul boylu hatunları nic'oldu

Saçı altın bağlı fesler sırmalı
Lâhuri şal giymiş gümüş düğmeli
Gözleri kudretten siyah sürmeli
Mor yelekli güzelleri nic'oldu

Derviş Paşa yaktı yıktı elleri
Soldu bütün Çukurova gülleri
Karalar geydik de attık alları
Altınımız geçmez akçe tunç oldu

Ağlayı ağlayı Dadal'ım söyler
Vefasız dünyayı şu insan neyler
Bin yiğidi bir kötüye kul eyler
Şimden geri yaşaması güç oldu

●

Sana derim sana Hasan kalesi
Alt yanında döğüş oldu hön oldu
Yiğit olan yiğit çıktı meydana
Koçyiğitler Arap ata bin oldu

Akşamki gördüğüm şu kara düşler
Hesaba gelmedi kesilen başlar
Eyerlen atımı küçük kardaşlar
Hünkâr tarafından bize yen oldu

Akşamınan ikindinin arası
Aldı beni şu düşmanın yarası
Ecel geldi ölmemizin sırası
Ağladı el oba gözü kan oldu

Dadaloğlu'm dertli belim büküldü
Gözümün gevheri yere döküldü
Üç yüz atlı ile cenge dıkıldı
Yüzü geldi iki yüzü dön oldu

RUHSATİ

Bir vakte erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Deva belli değil dert belli değil

Farkeyledik âhir vaktin yettiğin
Merhamet çekilip göğe gittiğin
Gücü yeten soyar gücü yettiğin
Papak belli değil, Kürt belli değil

Adalet kalmadı hep zulum doldu
Geçti şu baharın gülleri soldu
Dünyanın gidişi acayip oldu
Koyun belli değil kurt belli değil

Başım ayık değil kederden yastan
Ah ettikçe duman çıkıyor festen
Haraba yüz tuttu bezmi gülistan
Yayla belli değil yurt belli değil

Çarh bozulmuş dünya ıslah olmuyor
Ehli fukaranın yüzü gülmüyor
Ruhsati de dediğini bilmiyor
Yazı belli değil hat belli değil

●

Sana bir destan söyleyim
Yaşasın Seyit efendi
İnkisar etmeğe kıymam
Şişesin Seyit efendi

Ölçtün özeni özeni
Ettin sen bana düzeni
Yerindir katran kazanı
Pişesin Seyit efendi

Düştüm de geldim izine
Parmağım patlak-gözüne
Kasat itleri yüzüne
İşesin Seyit efendi

Babanı katmam sayıya
Özün benzettim ayıya
Kendi eştiğin kuyuya
Düşesin Seyit efendi

Ruhsati'yi buldun söngün
Bir kaz bulup yoldun engin
Şeytanlıkta yoktur dengin
Poşasın Seyit efendi

●

Bir münafık, bir gammazın
Terki salât beynamazın
Üçünün meyit namazın
Kılanın da avradını

Münkir münafıkın suyu
Aktı harab etti köyü
Ölüsüne bir tas suyu
Koyanın da avradını

Evden odun getirenin
Isıdıp su yetirenin
Iskatına oturanın
İmamın da avradını

Ruhsat burdan kalktı deyl
Dört yanına baktı deyi
Bu türküyü yaktı deyi
Kınayanın avradını

●

Seni yere vursam kahpe züğürlük
O zaman gönlümün Ilhamına bak
Bir oda yaptırsam al tavan ile
Şu yalan dünyanın devranına bak

Halı kllim yastık bir baştan başa
Çifte kandil ruşen olsa dört köşe
Yedi oğlum olsa koysa el döşe
Nazar kıl Hüdanın ihsanına bak

Çağırsam davete bayı gedayı
Dilde zikrederek gani Hüdayı
Pirinç pilâvına diksem cidayı
Yanında koç kuzu kurbanına bak

Peynir gelsin baş köşeye kurulsun
Mıhla kaş yıksın da ana darılsın
Sahana yağlıca ete sarılsın
Şekerli sütlünün cevlânına bak

Kadayıf kahvaltı kaz da öğlene
Dünyalar durdukça vara söyene
Maydanos şöhretli tere dillene
Kahpe gök soğanın devranına bak

Baklava pehlivan hoşaf çömezi
Yarım kıyye bala olamam razı
Kandan şeker ile donansın yüzün
Ruhsat bu hayalin elvanına bak

●

Efendim nazar kıl arzuhalime
Açlıktan madde bir: Diyeceğim yok
«İane» buyurmuş devletli beğim
Akşamdan sabaha yiyeceğim yok

Derdi olan elbet gelir sızılar
Lokman deyu geldim beyler gaziler
«Herle» deyu ağlaşıyor kuzular
Kazana bir avuç koyacağım yok

Ben her zaman huzuruna gelemem
Ne havâda gezdiğimi bilemem
Yol üstüne durup kervan alamam
Efendimden başka soyacağım yok

Başımda kalmadı zerrece akıl
Ağniya komşular oldular pahıl
Paşamdan isterim beş kile tahıl
Üç ile dört ile doyacağım yok

Kimini ne güzel sevmiş kayırmış
Kimini ne güzel vermiş doyurmuş
«Kimini ne güzel vermiş» buyurmuş
İymanım «muhkem»dir sayacağım yok

Murat kapusunda bir tulu emel
Yazılmaz mahfuza bozulmaz ezel
Günde nida eder cellâdı ecel
Kapanmış kulağım duyacağım yok

Biraz ahvalimden yazdım varaka
Verirsen Ruhsatî atma ırağa
Bir top bez isterim biraz nafaka
Ölürsem mezarda giyeceğim yok

●

Belâ babından masibim
Bal eyledin sabreyledim
Otuz yıl el kapısında
Kul eyledin sabreyledim

Zehir mihnet için saldın
Çekeceğim iyi bildin
Peder maderimi aldın
Lâl eyledin sabreyledim

Tufanlar esti başımda
Halâvet yoktur aşımda
Şu yirmi sekiz yaşımda
Dul eyledin sabreyledim

Aşkın zincirin kırdın
Yusuf gibi dâra soktun
Kerem gibi nâra yaktın
Kül eyledin sabreyledim

Ne devlet verdin ne de mal
Ne ziynet verdin ne de al
Tekrar gösterdin bir cemal
Del'eyledin sabreyledim

Sevda verdin mecaz deyu
Mecaziden gel vaz deyu
Didem yaşın hicaz deyu
Sel eyledin, sabreyledim

Uzak eyledin dostumu
Ateşe yaktın üstümü
Bilmedim soydun postumu
Şal eyledin sabreyledim

Tanıtamadın haddimi
Pul ettin altın adımı
Bük ettin elif kaddimi
Dal eyledin sabreyledim

Say edüp beliml büktün
Gözümün güherin döktün
Nice bin haddeden çektin
Tel eyledin sabreyledim

Kendimi sanırdım dostun
Teaccüp ki bana küstün
Nâstan itibarım kestin
Çul eyledin sabreyledim

Ruhsat seni sever candan
Ne candan derunu dilden
Bâri ayırma imandan
Yol eyledin sabreyledim

●

Billâhi ağyara virmezsem seni
Elimde bu kadar mesnet var iken
Çevirir dört yanın eylerim hisar
Bende ilmi simya kuvvet var iken

Haberdar olmadım kendi nârımdan
Dağlar âciz kaldı âhü zarımdan
Kimseler ayırmaz beni yârımdan
Ahdü peyman ile vuslat var iken

Gönül kuşun yücelerden uçurdum
Elimle yavruya bade içirdim
Ölüm acısını çoktan geçirdim
Ölümden de yaman gurbet var iken

Gene mi göründün dudağı kiraz
Aklımı yerinden oynattın biraz
O yârdan kimseler almasun miras
Deliktaşlı Âşık Ruhsat var iken

●

Hey ağalar derdim kime yanayım
Gönül yoldaşım bulana kadar
Kişi sevdiğinden ayrı düşerse
Yanar ateşlere ölene kadar

Göz yaşımdan mektup yazdım almadı
Eğer tâlip isen yaram sar şimdi
Demir çarık giydim o da delindi
Dolaştım o yâri görene kadar

Gözün yaşı o ummana getirir
Vefalı güzeller derman yetirir
Sevdiğim karşımda küsmüş oturur
Ağlarım saçımı yolana kadar

Ruhsatî nerede kaldı vatanım
Kesildi takatım bitti dermanım
Geldi kederimden ağzıma canım
Ölmem yâr yanıma gelene kadar

●

Tarikatim Nakşi amma
Bize Veysi kulu derler
Her gidişi yahşi amma
Teaccüp ki deli derler

İlik zar isen damarda
Ne merde bak, ne namerde
Liran var ise kemerde
Ya kutup, ya veli derler

Dil ehli bir âşık isen
Hayrı şerri fârik isen
Kelâmında sadık isen
Bu adam sevdalı derler

Ocakta yok ise çömlek
Haznede yok ise ömlek
Yok ise arkanda gömlek
Nesini sevmeli derler

Ne kadar yüzün ağ ise
Lekesiz sızma yağ ise
Ruhsat kunduran yoğ ise
Meclisten koğmalı derler

●

Mecidiye küstü, metelik düşman
Zaten lira ile aramız yoktur
Her kuluna bir dert vermiş Yaradan
Açıkta görünür yaramız yoktur

Aşkın kâseleri şimdi esildi
Nefsin turab oldu yere basıldı
Kime yâr dedimse ağyar kesildi
Sabırdan başka da çaremiz yoktur

Kimi âsi diyor kimisi veli
Kimisi boş diyor kimisi dolu
Kimi derviş diyor kimisi deli
Velâkin bakıyan ser'amız yoktur

Tarikim dolmakta yetmiş yaşına
Gene dünya için bak savaşına
Günahım veznettim kendi başıma
Terazi baş vurdu, abramız yoktur

Ruhsat'ın bahtında ağ yok Yarabbi
Arkamı verecek dağ yok Yarabbi
Ramazan geliyor yağ yok Yarabbi
Satın almaya da paramız yoktur

●

Yer altında sarı öküz
Yüz on dört bin yaşındadır
Mevlâm anı hoş yaratmış
Bütün dünya başındadır

Kendi sarı, alnı sakar
Dünü günü Hak'ka bakar,
Silkince âlemi yıkar
Bir büğelek peşindedir

Kuyruğunun ucu ağdır
Yelesi Mısır'a çağdır
Seksen bin boynuzu sağdır
Her birisi dışındadır

Âşık Ruhsat söyler bunu,
Dağlardan kalındır gönü
Tutsam çifte koşsam onu
Arzumanım eşindedir

Bire gönül vazgel bu hulyâlardan
Kani ahret, iman kimin aklında
Eller kurt olmuşlar koyun ararlar
Hani hadis, Kur'an kimin aklında

Arşa çıkar zulumatın yalımı
Bağladılar doğruların dilini
Kapadılar şeriatın yolunu
Hani hadis, Kur'an kimin aklında

Birbiri üstüne inmekte zulüm
Attıkça aksine düşüyor falım
Kimsenin aklına düşmüyor ölüm
Kani sırat, mizan kimin aklında

Bir meniden halkolunma temelin
Kibirlenme elde var mı amelin
Gayretin gör belki yakın zevalin
Beratını yazan kimin aklında

Daha neler gelir bu garip başa
Sırrı hikmetine karışmıam haşa
Ruhsatî sen beni çalma gel taşa
O terazi, mizan kimin aklında

●

Nice gün yalvardık ganî rahmana
Bir çift öküz verdi bahara doğru
Otuz urublağı arpa yükledim
Dönderdim yönümü şehire doğru

Yolu yarı eyledik, öküz yoruldu
Kolum kaldı, kanatlarım kırıldı
Perişanlık yakamızdan sarıldı
Kulağın biri tut hayıra doğru

Çağırdım yoldaşlar hele durunuz
Toplanıp da müşavere kurunuz
Şu bizim öküzün hâlin sorunuz
Uzatır boynunu betere doğru

Dediler sür peşin hele buraya
Geri kalma, düşürelim araya
Senin nene lâzım gelmek kiraya
Dönderüp yönünü zarara doğru

Gene yavaş yavaş sürdük öküzü
Bir yandan zorlatup virdik omuzu
Mümkün değil koş istersen camuzu
Gene yürütemem pazara doğru

Komşular da bildi gayri kalacak
Yatsu namazını anda kılacak
Dedim ki yoldaşlar nasıl olacak
Yan yan bakıştılar harara doğru

Bazı Yusuf koştu bazı İsmail
Eylemesin Mevlâ hiç kanda zâil
Dilerim olsunlar murada nâil
Uğratmasın Allah nazara doğru

●

Hele bir düşün ki gözümün nuru
Bu kadar parayı sana kim verdi
Bazı fukaraya bulma kusuru
Mesti kundurayı sana kim verdi

Anadan doğunca kürkün var mıydı
Üryan gelmedin mi börkün var mıydı
Torba torba mecidiyen var mıydı
Tükenmez parayı sana kim verdi

Kuş tüyü döşekte yattın uzandın
Haftada bir çeşit giydin özendin
Aferin aklına, sen mi kazandın
Şu tompu tarlayı sana kim verdi

Dinle Ruhsatî'yi ne diyem sana
Sana bir öğüttür sanma ki çene
Çalışmayla verse verirdi bana
Bu köşkü sarayı sana kim verdi

AŞIK PAŞA

Her kim bana ağyar ise
Hak Tanrı yar olsun ana
Her kancaru varır ise
Bağ u bahar olsun ana

Bana ağu sunan kişi
Şehd ü şeker olsun işi
Kolay gele müşkül işi
Eli erer olsun ana

Acı dirliğim isteyen
Tatlı dirilsin dünyada
Kim ölümüm ister ise
Bin yıl ömür olsun ana

Ardımca taşlar atanı
Hak tahta ağdırsın anı
Önüme kuyu kazanı
Güller nisar olsun ana

Her kim diler ise benim
Ol dostumdan ayrıldığım
Gözlerinden hicap gitsin
Didar iyan olsun ana

Bu Muhlis oğlu Paşanın
Güldüğün istemeyenin
Ağladığın isteyenin
Gözüm pınar olsun ana

AŞIK

Ulu ulu kervan geçmiş
Yollar gibi inilerim
Karlı karlı dağlar aşan
Seller gibi inilerim

Yücesinden er haykırmaz
Sığın geyiği böğürmez
Kuş uçmaz kulun yüğürmez
Dağlar gibi inilerim

Canım karılığa düşmüş
Kaynadı ciğerim taşmış
Hocasından ayrı düşmüş
Kullar gibi inilerim

Hayalim benden dolundu
Ah ile bağrım delindi
İçinden beyi alındı
İller gibi inilerim

Yapıdan düşmüş bozulmuş
Top tüfek vurmuş ezilmiş
Kil'selerde haç yazılmış
Taşlar gibi inilerim

Miskin Âşık bilmez n'ider
Evliya gayretin güder
Subha değin tesbih eder
Diller gibi inilerim

AŞIK GARİP

İşte geldim gidiyorum
Şen kalasın Halep şehri
Çok nân ü nimetin yedim
Helâl eyle Halep şehri

Sana derler Arabistan
Güzellerin çeşmi mestan
Yeni haber geldi dosttan
Durmak olmaz Halep şehri

Çok garipler sana gelir
Gelir de eğlenir kalır
Her kişi muradın alır
Şen kalasın Halep şehri

Âşık Garip düştü yola
Hızır yardımcısı ola
Gözüme göründü sıla
Şen olasın Halep şehri

●

Gurbet elde baş yastığa düşünce
Acep neye varır işi garibin
Gelen olmaz giden olmaz yanına
Akar gözlerinin yaşı garibin

Lânet olsun gurbet elin adına
Hiç doyulmaz muhabbetin tadına
Hısım akrabası düşen yâdına
Bir yol ağrıyınca başı garibin

Garip nere varsa karadır yüzü
Nemlidir yakası yaşlıdır gözü
Aşikâr edemez gizlidir sözü
Bir yere gelince başı garibin

Gurbet elde garip kimdir bilmezler
Ağlayınca çeşmi yaşı silmezler
Garip halin nedir deyi sormazlar
Bulunmaz yârânı eşi garibin

Âşık Garip gözlerinden yaş döker
Anam yoktur yaka yırtıp yaş döker
Nişanlım yok mezarıma taş diker
Bir çalıdır mezar taşı garibin

AŞIK VELİ

Ararken Allahı buldum
Dedi gezme hele hele
Yanıldım yanına vardım
Keşki varmayaydım n'ola

Dedim hizmetkârın var mı
Dedi bana sen durman mı
Gezme dedi hey avâre
İk'ellerin sala sala

Dedi bana gel yanıma
Seni ortakçı edeyim
Bir çift öküz verdi bana
İkisi de alavula

Tohumumu yere saçtım
Ben bir helâl kâra düştüm
Öküzleri çifte koştum
Hch eyledim dala dala

Ekin ektik ekin biçtik
Dedim ki gel bölüşelim
Kendi aldı başlı başlı
Bana verdi sile sile

Ben bu işe raz'olmadım
Hayli kavgalar eyledim
Duyanlara hep söyledim
Bayıldılar güle güle

Allah bana tokat vurdu
Kaçuban evime geldim
Avrada halim arzettim
Dedi Veli kele kele

●

Dost dost diye hayalına yeldiğim
Dost ise ayırmış özünü benden
Çatık kaşı benlerini sevdiğim
Dost ise çevirmiş yüzünü benden

Hanı dost uğruna can baş verenler
Hasbeten söylesin gözle görenler
Şimdi bizden yüz çevirmiş yârenler
Evvel kekitmezdi gözünü benden

Gözüm yaşı döner m'ola sellere
Bu ayrılık har düşürür dillere
Evvel aşna idim her bir hallere
Şimdi sakınıyor sözünü benden

Sadık gerek dost yoluna soyuna
Gönül kail Hak'tan gelen oyuna
Besbelli ki oynıyamam yayına
Anın'çün kaldırmış nazını benden

Her sabah naz ile gelip geçerken
Daldurup da al bâdeler içerken
Veli'm eydir ak göğsünü açarken
Şimdi nikaplamış yüzünü benden

AŞIK MEHMET YAKICI

Dinleyin efendiler şikâyetim var
Yandı canım pirelerin elinden
Sizlere bir güzel şikâyetim var
Yandı canım pirelerin elinden

Akşam olur gümbürtüye kalkarlar
Sabah olur sağa sola bakarlar
Hepsi de toplanırlar kaçarlar
Yandı canım pirelerin elinden

Benim yatak bilemedim neresi
Ne azgındır şu Göçü'nün piresi
Her yanlarım oldu hançer yarası
Yandı canım pirelerin elinden

Bilemedim suyu nerden içerler
Kafa kulak demez çiğner geçerler
Kanatları yok da nasıl uçarlar
Yandı canım pirelerin elinden

Pireli yatağı ben de nidecem
Yataktan kalkıp da koyup gidecem
Gidip mahkemede dâva edecem
Yandı canım pirelerin elinden

Nerde gezer pirelerin sürüsü
Rahvan attan iyi yürür tırısı
Kavarlarken karşı koydu birisi
Yandı canım pirelerin elinden

Bit amcana danıştın mı işini
Kelpetenle söksem azı dişini
Çekip vurup yarsam senin başını
Yandı canım pirelerin elinden

Karyolam yok benim çıkıp yatacak
Hayvan değil alıp gidip satacak
Böyle benim her dertlerim kalkacak
Yandı canım pirelerin elinden

Yatağımda ordu kurdu pireler
Üleşinden doldu kaldı dereler
Diş yarası sırtımdaki yaralar
Yandı canım pirelerin elinden

Yeli görse hiç bir yana uçamaz
Azgın pire kimse gelip geçemez
Gömleğimden başka yere sıçamaz
Yandı canım pirelerin elinden

Âşık Mehmet der ki kendi halımda
Sabahadar çift sürerler dalımda
Evleri var koltuğumda kolumda
Yandı canım pirelerin elinden

HASAN DEDE

Eşrefoğlu al haberi
Bahçe biziz gül bizdedir
Biz bir mevlanın kuluyuz
Yetmiş iki dil bizdedir

Adem vardır cismi semiz
Alır abdest olmaz temiz
Halka tâneylemek nemiz
Bilcümle vebâl bizdedir

Arı vardır uçup gezer
Teni tenden seçüp gezer
Zahit bizden kaçup gezer
Arı biziz bal bizdedir

Kimi derviş kimi hacı
Cümlemiz Hak'ka duacı
Resuli Ekremin tacı
Aba hırka şal bizdedir

Erenlerin gerçeğiyiz
Tekkelerin köçeğiyiz
Hacı Bektaş kulcağıyız
Edep erkan yol bizdedir

Kuldur Hasan Dedem kuldur
Mânayı söyleyen dildir
Elif Hak'ka doğru yoldur
Cim ararsan Dal bizdedir

DERTLİ

Telli sazdır bunun adı
Ne ayet dinler ne kadı
Bunu çalan anlar kendi
Şeytan bunun neresinde

Aptest alsan aldın demez
Namaz kılsan kıldın demez
Müftü gibi haram yemez
Şeytan bunun neresinde

Ardıç ağacından kolu
Venedikten gelir teli
Be Allahın şaşkın kulu
Şeytan bunun neresinde

İçinde mi dışında mı
Burgusunun başında mı
Göğsünün nakışında mı
Şeytan bunun neresinde

Dut ağacından teknesi
Kirişten bağlı perdesi
Behey insanın teresi
Şeytan bunun neresinde

Dertli gibi sarıksızdır
Ayağı da çarıksızdır
Boynuzu yok kuyruksuzdur
Şeytan bunun neresinde

EMRAH

Sabahtan uğradım ben bir fidana
Dedim mahmur musun dedi ki yok yok
Ak elleri boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır söyledi yok yok

Dedim inci nedir dedi dişimdir
Dedim kalem nedir dedi kaşımdır
Dedim on beş nedir dedi yaşımdır
Dedim daha var mı söyledi yok yok

Dedim ölüm vardır dedi aynımda
Dedim zulum vardır dedi boynumda
Dedim gül memeler dedi koynumda
Dedim ver ağzıma söyledi yok yok

Dedim Erzurum nen dedi ilimdir
Dedim gider misin dedi yolumdur
Dedim Emrah nendir dedi kulumdur
Dedim satar mısın dedi ki yok yok

●

Dedim dilber didelerin işlenmiş
Dedi çok ağladım sel yaresidir
Dedim dilber yanakların dişlenmiş
Dedi zülfüm değdi tel yaresidir

Dedim dilber lebin şeker bal olmuş
Dedi bugün bana başka hal olmuş
Dedim ak gerdanın al olmuş
Dedi çiçek soktu gül yaresidir

Dedim dilber Emrah aklımı aldın
Dedi şu cihanda beni mi buldun
Dedim dilber niçin sararıp soldun
Dedi çekticeğim dil yaresidir

●

Ağalar gurbetten geldim
Gel diyen güzelim gitmiş
Bir daha saz almam ele
Sallanıp gezenim gitmiş

Aynasın verin dizine
Sürmeler çeksin gözüne
Siyah zülfün mah yüzüne
Tarayıp düzenim gitmiş

İçmişem ezel şarabı
Yine kavuştum Yarabbi
Destinde aşkın kitabı
Okuyup yazanım gitmiş

Bir daha içmenem bade
Sırrımı vermenem yade
Uçtu gövel kaldı yade
Çöllerde gezenim gitmiş

Emrahım ben de varırsam
Düşmandan hayıf alırsam
Vadem yeter ben ölürsem
Kabrimi kazanım gitmiş

●

Gönül gurbet ele çıkma
Ya gelinir ya gelinmez
Her dilbere meyil verme
Ya sevilir ya sevilmez

Yüğrüktür bizim atımız
Yardan atlattı zatımız
Gurbet elde kıymetimiz
Ya bilinir ya bilinmez

Bahçenizde nar ağacı
Kimi tatlı kimi acı
Gönüldeki dert ilacı
Ya bulunur ya bulunmaz

Deryalarda olur bahri
Doldur da ver içim zehri
Sunam gurbet elin kahrı
Ya çekilir ya çekilmez

Emrah der ki düştüm dile
Bülbül figan eder güle
Güzel sevmek bir sarp kale
Ya alınır ya alınmaz

●

Şu karşıki karlı dağlar
Pare pare duman şimdi
Sevişmesi bir hoş amma
Ayrılması yaman şimdi

Gülün çevresi har m'ola
Çektiğim ahu zar m'ola
Aceb beni arar m'ola
Ol kaşları keman şimdi

Arasam yari bulurum
Yoluna serim veririm
Bir kez görmesem ölürüm
Gör neyledi zaman şimdi

Emrahi kapıya çıkar
Çıkar da yollara bakar
Aşıkı odlara yakar
Boyu uzun fidan şimdi

KAYGUSUZ ABDAL

Beylerimiz elvan gülün üstüne
Ağlar gelir şahım Abdal Musaya
Urum Abdalları postun eğnine
Bağlar gelir şahım Abdal Musaya

Urum Abdalları gelir dost deyi
Eğnimizde aba hırka post deyi
Hastaları gelir derman isteyi
Sağlar gelir şahım Abdal Musaya

Hintten bezirgânlar gelir yayınır
Pişer lokmaları açlar doyunur
Bunda aşıkları gelir soyunur
Erler gelir şahım Abdal Musaya

Meydanında dâra durmuş gerçekler
Çalınır koç kurbanlara bıçaklar
Döğülür kudüm açılır sancaklar
Tuğlar gelir şahım Abdal Musaya

Her matem ayında kanlar saçarlar
Uyandırıp Hak çerağın yakarlar
Demine Hu deyip gülbang çekerler
Nurlar gelir şahım Abdal Musaya

Ikrarıdır koçyiğidin yuları
Muannidi çeksem gelmez ileri
Akpınarın yeşil gölün suları
Çağlar gelir şahım Abdal Musaya

Alim almış Züfikarı destine
Sallar durmaz Yezidlerin kasdına
Tümen tümen gene Alinin üstüne
Sırlar gelir şahım Abdal Musaya

Benim bir isteğim vardır Kerimden
Münkir bilmez evliyanın sırrından
Kaygusuzum ayrı düştüm Pirimden
Ağlar gelir şahım Abdal Musaya

●

Bir kaz aldım ben karıdan
Boynu da uzun borudan
Kırk abdal karnın doyuran
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Kaza verdik birkaç akça
Eti kemiğinden pekçe
Ne kazan kaldı ne kepçe
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Kaz değilmiş bu be azmış
Kırk yıl Kafdağında gezmiş
Kanadın kuyruğun düzmüş
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Kazı koduk bir ocağa
Uçtu gitti bir bucağa
Bu ne haldir Hacı Ağa
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Kazımın kanadı selki
Dişi koyun emmiş tilki
Nuh Nebiden kalmış belki
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Kazımın ayağı sarı
Kemiği etinden iri
Sağlık ile satma karı
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Kazımın kanadı ala
Var yürü git güle güle
Başımıza kalma bela
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Suyuna biz saldık bulgur
Bulgur Allah deyi kalgır
Be yarenler bu ne haldır
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Sekizimiz odun çeker
Dokuzumuz altın yakar
Kaz kaldırmış başın bakar
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

Kaygusuz Abdal nidelim
Aht ile vefa güdelim
Kaldırıp postu gidelim
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

●

Cümle kaplumbağalar
Kanatlanmış uçmaya
Kertenkele derilmiş
Kırım suyun içmeye

Kelebek ok yay almış
Ava şikara çıkmış
Domuzları korkutur
Ayı başlar kaçmaya

Ergenenin köprüsü
Susuzluktan bunalmış
Edirne minaresi
Eğilmiş su içmeye

Allahımın dağında
Üç bin balık kışlamış
Susuzluktan bunalmış
Kağnı ister göçmeye

Leylek koduk doğurmuş
Ovada zurna çalar
Balık kavağa çıkmış
Söğüt dalın biçmeye

Çekirge buğday ekmiş
Manisa ovasına
Sivrisinek derilmiş
Irgat olup biçmeye

Bir sinek bir devenin
Çekmiş budun koparmış
Salınıban seğirtir
Bir ğâr ister koçmaya

Bir aksacık karınca
Bir batman tuz yüklenmiş
Gâh yorgalar gâh seker
Şehre gider satmaya

Domuz düğün eylemiş
Ayıya kızın vermiş
Maymun sındı getirmiş
Kaftan gömlek dikmeye

Deve hamama girmiş
Dana dellallık eder
Susığrı natır olmuş
Nöbet ister çıkmaya

Kaygusuz'un sözleri
Hindistan'ın kozları
Bunca yalan söyledin
Girer misin uçmağa

KAZAK ABDAL

Eşeği saldım çayıra
Otlayıp karnın doyura
Gördüğü düşü hayıra
Yoranın da avradını

Münkir münafıkın soyu
Yıktı harap etti köyü
Mezarına bir tas suyu
Dökenin de avradını

Derince kazın kuyusun
İnim inim inlesin
Kefen dikmeğe iğnesin
Verenin de avradını

Dağdan tahta indirenin
İskatına oturanın
Hizmetini bitirenin
İmamın da avradını

Müfsidin bir de gammazın
Malı vardır da yemezin
İkisin meyyit namazın
Kılanın da avradını

Kazak Abdal söz söyledi
Cümle halkı dahleyledi
Sorarlarsa kim söyledi
Soranın da avradını

KEREM

Sabah oldu şavkın batmaz
Döne Kervankıran döne
Aşk ateşi serden gitmez
Döne Kervankıran döne

Yıldızlardan ürüşansın
Benim gibi perişansın
Garip başına düşensin
Döne Kervankıran döne

Parmağında hatem yüzük
Kolunda altın bilezik
Boynun eğmiş kıza yazık
Döne Kervankıran döne

Yücelerden düze indim
Tatlı canımdan usandım
Yıldız gördüm sabah sandım
Döne Kervankıran döne

Sana Kervankıran derler
Yâre ikrar veren derler
Bana dertli Kerem derler
Döne Kervankıran döne

●

Bir han köşesinde kalmışım hasta
Gözlerim kapıda kulağım seste
Kendim gurbet elde gönül sılada

Gelme ecel gelme üç gün ara ver
Al benim sevdamı götür yâra ver

Erzurum dağları duman dumandır
Başım yastıklarda gözüm yoldadır
Aslı hayır yardır adam aldatır

Gelme ecel gelme üç gün ara ver
Al benim sevdamı götür yâra ver

Erzurum dağları kardır geçilmez
Gizli sırdır her gelene açılmaz
Ayrılık şerbeti zehir içilmez

Gelme ecel gelme üç gün ara ver
Al benim sevdamı götür yâra ver

Felek sen mi kaldın bana gülecek
Akıttın göz yaşım kimler silecek
Kerem'e dediler ki Aslı'n gelecek

Gelme ecel gelme üç gün ara ver
Al benim sevdamı götür yâra ver

AŞIK HAKKI

Topla sen kendini Çolak Hac'Ağa
Sivrisinek ordu çekti varıyor
Gel göster fendini çekilme dağa
Bir boz duman gibi çöktü varıyor

Ne sırtlana benzer ne kızıl kurda
Dalanmadık âdem kalmadı bunda
Heves güves yapıp kurduğun yurda
Zehirli tohumun döktü varıyor

Gece gündüz demez uçar havada
Kuşlar da tedirgin oldu yuvada
İş kalmadı artık Çukurova'da
Taradı eğirdi büktü varıyor

Şükür bir huyu var mezara girmez
Ölenler kurtulur orada görmez
Dışarda bulursa hiç aman vermez
Dalgalandı uçtu söktü varıyor

Hakkı bu sineğin yoktur örneği
Tılan'da Tırmıl'da kurdu derneği
Kemer köyü derler sarıl körneği
Salman kahbe gidi ürktü varıyor

HIFZI

Sefil baykuş ne gezersin bu yerde
Yok mudur vatanın illerin hani
Küsmüş müsün selamımı almadın
Şeyda bülbül şirin dillerin hani

Ecel tuzağını açamaz mısın
Açıp da içinden kaçamaz mısın
Azat eyleseler uçamaz mısın
Kırık mı kanadın kolların hani

Aç mısın yok mudur ekmeğin aşın
Odan ne karanlık yok mu ataşın
Hanidir güveyin hani yoldaşın
Hani kapın bacan yolların hani

Kara yerde mor menevşe biter mi
Yaz baharda ishak kuşu öter mi
Bahçede alışın çölde yatar mı
Uyan garip bülbül güllerin hani

Bunda yorgan döşek yastık var mıdır
Bu geniş dünyada yerin dar mıdır
Dalın tahta duvar önün yar mıdır
Yeşil başlı sunam güllerin hani

Körpe maral idin dağlarımızda
Dolanırdın sol u sağlarımızda
Taze fidan idin bağlarımızda
Felek mi budadı dalların hani

Düğününde acı şerbet içildi
Gelinlik esvabın dar mı biçildi
İlikle düğmele göğsün açıldı
N'oldu kemer-beste bellerin hani

Alışmış kaşların var mı karası
Ala idi gözlerinin binası
Kocaldın mı onbeş yaşın sunası
Yok mudur takatin hallerin hani

Emmim kızı aç kapıyı gireyim
Hasta mısın halin hat'rın sorayım
Susuz değil misin bir su vereyim
Çaylarda çalkanan sellerin hani

Yatarsın gaflette gamsız kaygusuz
Ninni balam ninni kalma uykusuz
Hem garip hem çıplak hem aç hem susuz
Felek fukarası malların hani

Her gelip geçtikçe selam vereyim
Nişangah taşına yüzüm süreyim
Kaldır nikabını yüzün göreyim
Ne çok sararmışsın alların hani

Civan da canına böyle kıyar mı
Hasta başın taş yastığa koyar mı
Ergen kıza beyaz bezler uyar mı
Al gey allı balam şalların hani

Daha seyrangaha çıkamaz mısın
Çıkıp da dağlara bakamaz mısın
Kaldırsam ayağa kalkamaz mısın
Ver bana tutayım ellerin hani

Sen de Hıfzı gibi tezden uyandın
Uyandın da taş yastığa dayandın
Aslı Hanım gibi kavruldun yandın
Yeller mi savurdu küllerin hani

KUL MUSTAFA

İptida Bağdad'a sefer olanda
Atladı hendeği geçti Genç Osman
Vuruldu sancaktar kaptı sancağı
İletti bedene dikti Genç Osman

Eyerleyin kır atımın ikisin
Fethedeyim düşmanların hepisin
Sabah namazında Bağdat kapısın
Allah Allah deyip açtı Genç Osman

Sultan Murat eydür gelsin göreyim
Nice kahramandır ben de bileyim
Vezirlik isterse üç tuğ vereyim
Kılıcından al kan saçtı Genç Osman

Kul Mustafa karakolda gezerken
Gülle kurşun yağmur gibi yağarken
Yıkılası Bağdat seni döğerken
Şehitlere serdar oldu Genç Osman

DERDİÇOK

Sanıyom kokuşun yayla çiçeği
Gülde misin gülde misin gülde mi
Böyle m'olur güzellerin koçağı
Dilde misin dilde misin dilde mi

Senin ile gire idim gerdeğe
Oturaydım al tavanlı çardağa
Yürüyüşün benzer gövel ördeğe
Gölde misin gölde misin gölde mi

Çimen misin el değmeden çiğlener
İnsaf eyle eski derdim yenilen
Arı m'oldun inil inil inilen
Balda mısın balda mısın balda mı

Vurma güzel bana taşını vurma
Çekme can alıcı gözüne sürme
Sandım yanakların bir yetkin hurma
Dalda mısın dalda mısın dalda mı

Bula idim senin gibi yaranı
İflah etmen bir yol seni göreni
Çok sallanma Sineklinin cereni
Çölde misin çölde misin çölde mi

Hele gözleyelim bakak sonuna
Kılavuz et ben düşeyim önüne
Güzel doğru söyle Derdiçoğuna
Elde misin elde misin elde mi

●

Kaşı karam arkam sıra
Baktı varayım gideyim
Nazlı yarim hatırımı
Yıktı varayım gideyim

Bütün duman dağlar taşlar
Seher vakti öter kuşlar
Gözlerimden kanlı yaşlar
Aktı varayım gideyim

Yediğim gitmez karnıma
Kara bağlarım arnıma
Ufak kuzular burnuma
Tüttü varayım gideyim

Yadeller sövdü anama
Varam gideyim hanama
Felek hançerin sineme
Soktu varayım gideyim

Sevdiğim girer düşüme
Engel düşüyor peşime
Aşkın yuların başıma
Taktı varayım gideyim

Göresidim ellerimi
Sunsam yetmez ellerimi
Zalim gurbet bellerimi
Büktü varayım gideyim

Derdiçoğum söyler sözün
Ağlar ağlar siler gözün
Zalım gurbet ömrüm özün
Söktü varayım gideyim

MESLEKİ

Yarabbi bir sahip bir çoban gönder
Koyun belli değil kurt belli değil
Kalmadı safası bezmi cihanın
Deva belli değil dert belli değil

Ağniyalar dile destan oldular
Cümle fıkaraya hasman oldular
Tavşan yürekliler aslan oldular
Yiğit belli değil mert belli değil

Halim arzedecek hakim bilinmez
Ahir vakit bu gözyaşım silinmez
Azdı yaralarım hekim bulunmaz
Yara belli değil dert belli değil

Ey Mesleki artık gönül fariyor
Gam gasavet dört yanımı sarıyor
Bütün âlem çıkmış vatan arıyor
Yayla belli değil yurt belli değil

●

Dolanı dolanı gelir
Ölüm yavaşça yavaşça
Kalem alıp yaz derdimi
Gülüm yavaşça yavaşça

Söyünmüyor bir dem nârım
Sevda oldu öz diyarım
Güz dedi geçti baharım
Selim yavaşça yavaşça

Garip gönlüm durmaz oldu
Gözüm ırak görmez oldu
İşe güce varmaz oldu
Elim yavaşça yavaşça

Sevdiğim bu yana bakmaz
Kaş eğip kirpiğin yıkmaz
Kırıldı kanadım kalkmaz
Kolum yavaşça yavaşça

Şu dünyaya güvenilmez
Ölmeyince kan kesilmez
Mesleki'm artar eksilmez
Zulüm yavaşça yavaşça

NESİMİ

Bugün ben pîrime vardım
Pîrin cemali güldür gül
Oturmuş taht makamına
Taht-ı revanı güldür gül

Gülden terazi tutarlar
Gülü gül ile tartarlar
Gül alırlar gül satarlar
Çarşısı pazarı güldür gül

Toprağı gül taşı gül
Kurusu gül yaşı gül
Has bahçenin içinde
Serv-i revanı güldür gül

Gülden değirmeni döner
Onun ile gül döverler
Akar arkı, çarkı döner
Bendi pınarı güldür gül.

Ak gül ile kırmızı gül
Çift yetişmiş bir bahçede
Bakışırlar hâra karşı
Hârı ezharı güldür gül

Gel ha gel Seyyit Nesimi
Hak nefesi güldür gül
Şu öten garip bülbülün
Derd-ü figanı güldür gül

●

Ben yitirdim ben ararım
Yâr benimdir kime ne
Gâh giderim öz bağıma
Gül dererim kime ne

Gâh giderim medreseye
Ders okurum Hak için
Gâh giderim meyhaneye
Dem çekerim kime ne

Sofular haram demişler
Bu aşkın şarabına
Ben daldırır ben içerim
Günah benim kime ne

Ben melâmet hırkasını
Kendim giydim eğnime
Âr ü namus şişesini
Taşa çaldım kime ne

Sofular secde ederler
Mescidin mihrabına
Yâr eşiği secdegâhım
Yüz sürerim kime ne

Gâh çıkarım gökyüzüne
Hükmederim kaf-be-kaf
Gâh inerim yeryüzüne
Yâr severim kime ne

Kelp rakip böyle diyormuş
Güzel sevmek pek günah
Ben severim sevdiğimi
Günah benim kime ne

Nesimi'ye sordular ki
Yârin ile hoş musun
Hoş olayım olmayayım
O yâr benim kime ne

●

Yaptığımız Kâbe'dir
Yıktığımız kilise
Şu bizim seyranımız
Bir seyrana benzemez

Süleymanlar içinde
Ali bir Süleyman'dır
Süleymanlar bildiler
Süleyman'a benzemez

Abdestimiz katlanmak
Namazımız sabretmek
Biz bir oruç tutarız
Ramazana benzemez

Kitabımızda kıl var
Dağlar kadar görünür
Biz bir ayet okuruz
Bir Kur'ana benzemez

Kul Nesimi sen seni
Manâ bilir söylersin
Biz bir deniz geçeriz
Bir ummana benzemez

SERDARİ

Nesini söyleyim canım efendim
Gayri düzen tutmaz telimiz bizim
Arzuhal eylesem deftere sığmaz
Omuzdan kesilmiş kolumuz bizim

Sefil ireçberin yüzü soğuktur
Yıl perhiz tutmuş içi koğuktur
İneği davarı iki tavuktur
Bundan gayrı yoktur malımız bizim

Reçberin sanatı bir arpa tahıl
Havasın bulmazsa bitmiyor pahıl
Tecelli olmazsa neylesin akıl
Dördü bir okkalık dolumuz bizim

Benim bu gidişe aklım ermiyor
Fukara halini kimse sormuyor
Padişah sikkesi selâm vermiyor
Kefensiz kalacak ölümüz bizim

Evlâtda babanın sözün tutmuyor
Açım diye çift sürmeye gitmiyor
Uşaklar çoğaldı ekmek yetmiyor
Başımıza belâ dölümüz bizim

Zenginin sözüne belî diyorlar
Fukara söylese deli diyorlar
Zemane şeyhine veli diyorlar
Gittikçe çoğalır delimiz bizim

Sekiz ay kışımız dört ay yazımız
Açlığından telef oldu bazımız
Kasım demeden buz tutuyor özümüz
Mayısta çözülür gölümüz bizim

Tahsildar da çıkmış köyleri gezer
Elinde kamçısı fakiri ezer
Yorganı döşeği mezatta gezer
Hasırdan serilir çulumuz bizim

Zenginin yediği baklava börek
Kahvaltıya eder keteli çörek
Fukaraya sordum size ne gerek
Düğülcek çorbamız balımız bizim

Serdari halimiz böyle n'olacak
Kısa çöp uzundan hakkın alacak
Mamurlar yıkılıp viran olacak
Akibet dağılır ilimiz bizim

SEYRANİ

Sanma zengin bir gün olur kudurur
Malı ile günahların yudurur
Hacıya hocaya beli dedirir
Söğütte kavakta biter nar dese

●

Hak yoluna gidenlerin
Asâ olsam ellerine
Er pîr vasfın edenlerin
Kurban olsam dillerine

Torunuyuz bir dedenin
Tohumuyuz bir bedenin
Münkir ile ceng edenin
Silâh olsam bellerine

Bir üstâda olsam çırak
Bir olurdu yakın ırak
Kemiğim yapsalar tarak
Yâr zülfünün tellerine

Bir kâmilin yolun tutsam
Aşk oduna yanıp tütsem
Bülbül gibi feryâd etsem
Muhabbetin güllerine

Vücûdümü kavursalar
Yönüm yâre çevirseler
Harman gibi savursalar
Muhabbetin yellerine

Seyrani kaldır parmağın
Vaktidir Hakk'a durmağın
Deryaya akan ırmağın
Katra olsam sellerine

●

Yumurtasın kokutmağa
Yatar sanma gürke beni
Aşkın dersin okutmağa
Sanma korkup ürke beni

Ben âşıkın birisiyim
Ölü değil dirisiyim
Siyah tilki derisiyim
Kapla samur kürke beni

Cambazım ben aşk ipinde
Büyür meyve her çöpümde
Temiz aşkın zevk küpünde
Sanma sulu sirke beni

Seyrani bir arı beyi
Çiçeği aşkın göbeği
Nazlıyım gözün bebeği
Düşüremen çirke beni

●

Ben soyundum samurlardan
Tohma oldum hamurlardan
Olur olmaz çamurlardan
Sakınmazdım üstüm seni

Varsam kırklar Mekkesine
Tuğra olsam sikkesine
Bir gerçeğin tekkesine
Seremedim postum seni

Dersim aldım ismi hûdan
Kara toprak kadar yudan
Seyrani keyfimce sudan
Doldurmadım destim seni

Mahkeme meclisi icadolduğu
Çeşme-i rüşvatın akmaklığından
Kazâ belâ ile âlem dolduğu
Kazların kadıya uçmaklığından

Kadının rüşvatla hüccet yazması
Sonra dönüp yine hükmün bozması
Yıkılan binânın birden tozması
Asıl sermâyenin topraklığından

Asıl sermâye-i niyâbetleri
Emvâl-i eytamdır ticaretleri
Dâvet-i rüşvata icabetleri
Sıdk ile gönlünün alçaklığından

Bülbülün aşkıdır dalda öttüğü
Çobanın südedir koyun güttüğü
Toprağın Hâbili kabul ettiği
Şüphesiz yüzünün yumuşaklığından

Dünyadan ahrete gidip gelmemek
Olmasa iktizâ eder ölmemek
Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyrani gafilin ahmaklığından

Bir olur mu gülün rengi
Patlıcanın moruyunan
Olamaz Konya'nın dengi
Niğde şehri Boruyunan

Tipi eser ocağında
Poyraz gezer bucağında
Müzevvirin ocağında
Yaş yanmaz mı kuruyunan

Kör önünde çekmek fener
Olmamıştır âdet hüner
Ay yıldız da doğar iner
Hakk'ın kudret nûruyunan

Deve köşeğin süser mi
Beyhûde bir yel eser mi
Gönül dosta hiç küser mi
Münâfığın şoruyunan

Der Seyrani âlem fena
Hakk'a mahsus hamd ü senâ
Ehl-i islâm kurmuş binâ
Zülfikar'ın zoruyunan

●

Soralım yoksula baya
Ne hikmettir şu dünyâya
Gelen ağlar giden ağlar
Aslı nedir neden ağlar

Ömrümün defterin dürdüm
Hâk-i pâye yüzüm sürdüm
Bir acayip kal'a gördüm
Burcu baru beden ağlar

Bir deveci yeder deve
Yularından seve seve
Birbirinden eve eve
Deve ağlar yeden ağlar

Seyrani'ye aceb nolmuş
Derunu derdile dolmuş
Kimi etmiş kimi bulmuş
Bulan ağlar eden ağlar

●

Her kim temizlese taşlı pirinci
Kendi gözü nûru ile bakıyor
Akıl bir ipliğe diziyor inci
Fikir meramınca delip takıyor

Kendi kanatların her kuş sallıyor
Her arı yaptığı çeçi ballıyor
Dost aşk bağına atın bağlıyor
Tırnağına göre nal mıh çakıyor

Lâle sinesinde açılır dağlar
Gül sümbüle bülbül başına ağlar
Kimi yer çağlamaz kiminde çağlar
Deresine göre sular akıyor

Hem soğuğu vardır hem de sıcağı
Bulunmaz dünyanın ucu bucağı
Fitiliendi aşktan bağrım ocağı
İçim beni dışım eli yakıyor

Ne çare Seyrani böyledir kader
Taşlara dökülmüş ektiğin bider
Kemin kemliğinden bize ne keder
Eyiler eyliğin başa kakıyor

Bir aynaya kılsam nazar
Sağ tarafım sol görünür
Padişahlar ferman yazar
Tatarlara yol görünür

Her ölüye olmaz tabut
Atlas eskir olur çaput
Olsa akçuhadan kaput
Eskiyince çul görünür

Eğer Seyrani'nin yâri
Olsa hûri melek peri
Gönül sevmedikten geri
Kız olsa da dul görünür

●

Yavrusuna kuş yuvadan
Kısmet aramağa uçar
Eniş yokuş düz ovadan
Kimi koğar kimi kaçar

Poyrazının tipisinin
Hizmeti var hepisinin
Tanrı kısmet kapusunun
Verir rızkın komaz nâçâr

Sekiz olur dokuz olur
Gengel sütü sakız olur
Tosun büyür öküz olur
O da bir gün göpe sıçar

Tahtında oturur melik
Hırkaları bölük bölük
Seyrani'nin cebi delik
Her ne koysan döker saçar

Toprak ejder olmuş evranı yutmuş
Gaflet beşiğinde sağı unutmuş
Kedi var arslanın yerini tutmuş
Arslan var adına kedi söylenir

Bir kötünün eli erse varlığa
Derler ana aman beri yarlığa
Bir eyinin eli düşse darlığa
Veliyullah olsa gidi söylenir

Yolcular yanılır yollar yanılmaz
Merhemin bulmayan yara onulmaz
Şu dünyada kötü iyi anılmaz
Herkesin şerefi südü söylenir

Heyder gibi sen de deven yedince
Canını Mevlâ'ya teslim edince
Seyrani dünyadan göçüp gidince
Anılır dillerde adı söylenir

●

Bu dünyaya gelen gider
Görelim bağlar ne olur
Ölenler borcunu öder
Görelim sağlar ne olur

Alttan gelir yeşil başlı
Kargısının ucu taşlı
El kamçılı bel kılıçlı
Görelim beyler ne olur

Kemal ehli özlü olur
Her kabahat gizli olur
Ne vezirler nazlı olur
Görelim tuğlar ne olur

Gam kervanı yük götürür
Kemal fazilet yetirir
Türlü çiçekler bitirir
Görelim dağlar ne olur

Seyrani öldü dirildi
Suçu yüzüne vuruldu
Derdinden yerler yarıldı
Görelim gökler ne olur

●

Çarhın arabası cızılamadan
Öküzün yüreği sızılamadan
Koyun yaratılıp kuzulamadan
Kurdun kulağına meler var imiş

Derûn-i Seyrani öz benim değil
Dilden işitilen söz benim değil
Seyr-i cihan eden göz benim değil
Ben yok iken gözde neler var imiş

●

Orak ekin biçmez bilemeyince
Un kepeğin seçmez elemeyince
Gözlü birbirinden silemeyince
Kör körün gözünden çapak silemez

●

Örümceğin sıratından
Kendi geçer kimse geçmez
Ay güneşin suratından
Bir zerreyi yerip seçmez

Bir koyunu kurt yese de
Kalır bin bir vesvese
Pis denir kelb batan süde
Susuz kalsa çoban içmez

Seyrani daldan budaktan
Dilin esirge dudaktan
Çoban kurtulmaz ödekten
Bir tene iki can geçmez

●

Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda pazarda seyrân beğenmez
Medrese kaçkını softa bozgunu
Selâm vermek için insan beğenmez

Âlemi ta'neder yanına varsan
Seni de yanıltır mesele sorsan
Bir cim bile çıkmaz karnını yarsan
Meclise gelir de erkân beğenmez

Her çeşit insandan birkaç eşi var
Mektepten koğulmuş günâh işi var
(Rabbi yesir)de dört yanlışı var
Tahsil etmek için irfân beğenmez

Ellerin evinde çul firâş olur
Burnu sümüklüdür göz yaş olur
Bayramdan bayrama bir tıraş olur
Gider berbere de dükkân beğenmez

Yayladan yaylaya konup göçer de
Arpayı buğdayı ekip biçer de
Mısır yaprağın kıyıp içer de
Tütünü bulunca duman beğenmez

Bir odası vardır gayet küçücük
Kendi aklı sıra keyf yetirecek
Bir çanağı yoktur ayran içecek
Kahveyi bulunca fincan beğenmez

Seyrani söyledi bu doğru sözü
Haddeden çekilmiş doğrudur özü
Sehre gelin gitse bir köylü kızı
Lâ'l ü güher ister mercan beğenmez

●

Olgunlaşmış bir bostan var
Şu kıraçta susuz nesiz
O bostanda bir fidan var
Meyvesi yok dalsız nesiz

Bu bahçede otlar azar
Bir ağaç var göğe uzar
Ol ağaçta bir kuş gezer
Kanadı yok tüysüz nesiz

Yeryüzünün menekşesi
Her birisi bir yol açmış
Bu ne şekil irenk imiş
Boyası yok seğsiz nesiz

Seyrani bir eski derviş
Ona bu Hak'tan verilmiş
Dividin yok kalem mâfiş
Yine okur cüzsüz nesiz

MEHMED ALİ HİLMİ DEDE

Ayine tuttum yüzüme
Ali göründü gözüme
Nazar eyledim özüme
Ali göründü gözüme

Adem baba Havva ile
Hem Allemel'esma ile
Çerhi felek sema ile
Ali göründü gözüme

Hazreti Nuh Nebiyullah
Hem İbrahim Halilullah
Sinadaki Kelimullah
Ali göründü gözüme

İsa-yı Ruhullah oldur
İki alemde Şah oldur
Müminlere penah oldur
Ali göründü gözüme

Ali candır Ali canan
Ali dindir Ali iman
Ali Rahim Ali Rahman
Ali göründü gözüme

Hilmi gedayı bir kemter
Görür gözüm dilim söyler
Her nereye kılsam nazar
Ali göründü gözüme

●

Dost cemalin görmeğe
Her azam göz göz oldu
Peyine yüz sürmeğe
İçim dışım yüz oldu

Cuş etti can aşk ile
Doldu gönlüm zevk ile
Buldum yari şevk ile
Geceler gündüz oldu

Dost eline varmağa
Varıp yari görmeğe
Kalmadı dere tepe
Dört yanım dümdüz oldu

Dağ u sahra serteser
Giydi yeşil cameler
Rindane îd-i ekber
Çün bugün Nevruz oldu

Her eşya bir harf olmuş
Hem mazruf hem zarf olmuş
Aceb ilm-i sarf olmuş
Bir nokta bin söz oldu

Kalmadı gayri ağyar
Yar ile doldu diyar
Ref'oluben tîr ü târ
Her taraf efruz oldu

Hilmiya bazara gel
Nakd-i canın ver evvel
Gevher-i aşk-ı ezel
Sanma ki ucuz oldu

MATLUBİ

İkrar verdik biz bir pire
Dil salmayız her bir yere
Bendeleri ulu ere
Biz Bektaşi gülleriyiz

Pirimiz uludan ulu
Ol kurdu erkânı yolu
Muhammed Ali'nin kulu
Biz Bektaşi gülleriyiz

Biz güruh-u Bektaşiyiz
Sır ehlinin sırdaşıyız
Erenlerin kardaşıyız
Biz Bektaşi gülleriyiz

Hakikat babın açarız
Akı karadan seçeriz
Aşk ile demler içeriz
Biz Bektaşi gülleriyiz

Matlubi'nin haline bak
Akar sular gibi ancak
Daim dili çağırır Hak
Biz Bektaşi gülleriyiz

VAHİT LÜTFÜ SALCI

Ey erenler bezmimize
Gel dediniz geldim işte
Tatlı canını sen bize
Ver dediniz verdim işte

Dinle öten bülbülleri
Kokla lale sümbülleri
Bahçemizdeki gülleri
Der dediniz derdim işte

Kaldım bir aba bir hırka
Onu da soyundum Hakk'a
Sen vücudunu çarmıha
Ger dediniz gerdim işte

Yeter çektiğin azab-ı renç
Artık maceralardan vazgeç
İçimizden bir güzel seç
Sev dediniz sevdim işte

Ayır dolunu boşunu
Vahid iyi bil dostunu
Dergahımıza postunu
Ser dediniz serdim işte

AŞIK DEDE

Aceblerim gönül seni
Hal bilmeze hal sorarsın
Yanında bülbül dururken
Kırda toya gül sorarsın

Çaldın çırptın gerisini
Bekle aşkın korusunu
Yedi derya berisini
Karışacak göl sanırsın

Defterimiz oldu mürde
Kimler kondu göçtü yurda
Nalbant olmayan şehirde
Aşk atına nal sorarsın

Hak nazar etmiştir göze
Odur yol gösteren bize
Kulağı sağır dilsize
İklim iklim yol sorarsın

Aşık Dedem sen varsana
Musa güllerin sorsana
Kendi aybını görsene
Elde eksik kul ararsın

İSMAİL

Akan dört ırmağın gözün sorarsan
Serçeşmeden gelir suyun durusu
Ali Muhammeddir Muhammed Ali
İkisi de bir elmanın yarısı

Gerçekler hanlarda yalanı basar
Gerçek doğru gider menziller keser
Bir kale yaptırdım on iki hisar
Neden imiş duvarının örüsü

Kalenin yapısı türlü mermerdir
Alış veriş eder bir ulu şardır
İçinde kırk sekiz minare vardır
Muhabbettir duvarının örüsü

Oniki kapısı kırk bir dükkânı
Üç yüz altmış altı gevher madeni
Ol yediği şeydir alıp satanı
Cümlesinin sarrafıdır birisi

Kalenin burcunda bir kuş da döner
Kanadı üstünde kandiller yanar
İsmailin Hakk'a secdeye iner
Ben âşıkım gitmez benzim sarısı

AŞIK VEYSEL

Güzelliğin cn par'etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Görülümdeki köşk olmasa

Tabirin sığmaz kaleme
Derdin dermandır yareme
İsmin yayılmaz aleme
Âşıklarda meşk olmasa

Kim okurdu kim yazardı
Bu düğümü kim çözerdi
Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başk'olmasa

Güzel yüzün görülmezdi
Bu aşk bende dirilmezdi
Güle kıymet verilmezdi
Âşık ve maşuk olmasa

Senden aldım bu feryadı
Bu imiş dünyanın tadı
Anılmazdı Veysel adı
O sana âşık olmasa

●

Kaldırsam perdeyi döksem suçumu
Acep bu işime ne dersin dünya
Fısk-u fesat kaplamıştır içini
Bu çirkin huyları nidersin dünya

Dünyaya gelmemde maksat ne idi
Bir sadık dost bulup dem sürme idi
Arzum bir güler yüz gül meme idi
Istırapla dolu kedersin dünya

Nice zenginlerin çarkın çevirdin
Nice kahramanı teptin devirdin
Bunca fakirleri kastın kavurdun
Herkese bir türlü kadersin dünya

Bükülmez kolların olmuşsun ağa
İntikam beslersin bir tek yaprağa
Akibet serersin kara toprağa
Onu da bermurat edersin dünya

Ne bankeri kalır ne de bir fakir
Herkes kazancını sana bırakır
Beş arşın bez ile yolc'eden ahir
Eline geçeni yutarsın dünya

Veysel'i düşürdün ne haldan hala
Kimini garkettin yeşile ala
Zaman gelir sen de eren zavala
Bir gün tepe takla gidersin dünya

●

Ben gidersem sazım kal bu dünyada
Gizli sırlarımı aşikâr etme
Lâl olsun dillerin söyleme yada
Garip bülbül gibi ahu zar etme

Gizli dertlerimi sana anlattım
Çalıştım sesimi sesine kattım
Bebe gibi kollarımda yaylattım
Hayali hatır et beni unutma

Bahçede dut iken bilmezdin sazı
Bülbül konar mıydı dalına bazı
Hangi kuştan aldın sen bu avazı
Söyle doğrusunu gel inkâr etme

Benim her derdime ortak sen oldun
Ağlarsam ağladın gülersem güldün
Sazım bu sesleri turnadan m'aldın
Pençe vurup sarı teli sızlatma

Ay geçer yıl geçer uzarsa ara
Giyin kara libas yaslan duvara
Yanından göğsünden açılır yara
Yar gelmezse yaraların elletme

Sen petek misali Veysel de arı
İnleşir beraber yapardık balı
Ben bir insan oğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustanı unutma

●

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
Bilmiyorum ne haldayım
Gidiyorum gündüz gece

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece

Uykuda dahi yürüyom
Kalmaya sebep arıyom
Gidenleri hep görüyom
Gidiyorum gündüz gece

Kırkdokuz yıl bu yollarda
Ovada dağda çöllerde
Düşmüşüm gurbet ellerde
Gidiyorum gündüz gece

Düşünülürse derince
Irak görünür görünce
Yol bir dakka miktarınca
Gidiyorum gündüz gece

Şaşar Veysel işbu hale
Gah ağlaya gahi güle
Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece

●

Bahar gelir kudurursun
Kızılırmak seni seni
Ne uyursun ne durursun
Kızılırmak seni seni

Gelin yedin kızlar yedin
Nice ela gözler yedin
Seksen doksan yüzler yedin
Kızılırmak seni seni

Gençler yersin koca yersin
Gündüz yersin gece yersin
Hakim benden sormaz dersin
Kızılırmak seni seni

Yakının var ırağın var
Zemheride bir çağın var
Bir de buzdan tuzağın var
Kızılırmak seni seni

Atı sürdü Mehmet Özbek
Yüzü tutmuş sandı buz pek
Az kaldı ki ola helak
Kızılırmak seni seni

Parça parça etsem seni
Fabrikaya tutsam seni
Deniz olsam yutsam seni
Kızılırmak seni seni

Üzerine köprü kursam
Arzun yerine getirsem
Seni cehenneme sürsem
Kızılırmak seni seni

Söyler Veysel sözü sana
Yılda kıyan üç beş cana
Selleri eylen bahane
Kızılırmak seni seni

●

Sen bir ceylan olsan ben de bir avcı
Avlasam çöllerde saz ile seni
Bulunmaz dermanı yoktur ilacı
Vursam yaralasam söz ile seni

Kurulma sevdiğim güzelim deyin
Bağlama karayı alları geyin
Ben bir çoban olsam sen de bir koyun
Seslesem elime tuz ile seni

Koyun olsan otlatırdım yaylada
Tellerini yoldurmazdım hoyrata
Balık olsan takla dönsen deryada
Düşürsem toruma hız ile seni

Veysel der ismini koymam dilimden
Ayrı düştüm vatanımdan elimden
Kuş olsan da kurtulmazdın elimden
Eğer görse idim göz ile seni

●

Bu alemi gören sensin
Yok gözünde perde senin
Haksıza yol veren sensin
Yok mu suçun bunda senin

Kâinatı sen yarattın
Her şeyi yoktan var ettin
Beni çıplak dışar'attın
Cömertliğin nerde senin

Evli misin ergen misin
Eşin yoktur bir sen misin
Çark-ı sema nur sen misin
Bu balkıyan nur da senin

Kilisede despot keşiş
İs' Allahın oğlu demiş
Meryem Ana neyin imiş
Bu işin var bir de senin

Kimden korktun da gizlendin
Çok arandın çok izlendin
Göster yüzün çok nazlandın
Yüzün mahrem perde senin

Binbir ismin bir cismin var
Oğlun kızın ne hısmın var
Her bir irenkte resmin var
Nerde baksam orda senin

Türlü türlü dillerin var
Ne acaip hallerin var
Ne karanlık yolların var
Sırat köprün nerde senin

Adem'i sürdün bakmadın
Cennette de bırakmadın
Şeytanı niçin yakmadın
Cehennemin var da senin

Veysel n'eden aklın ermez
Uzun kısa dilin durmaz
Eller tutmaz gözler görmez
Bu acaip sır da senin

●

Bir ulu ağaçtan bir yaprak düşse
O anda acısın duyar iniler
Katlansa acıya sakince geçse
Esen rüzgarlara uyar iniler

Bu aşkın meyinden içip de kanan
Gendeki başını sevdaya salan
Yerinden ayrılıp gurbette kalan
Geçen günlerini sayar iniler

Çağlayıp akıyor bakarsın suya
Yağan yağmurlardan zevk duya duya
Geçer dolaplardan yeter arzuya
Başını çarklara koyar iniler

Dağlar çiçek açar Veysel dert açar
Derdine düştüğüm yar benden kaçar
Gerçek âşık olan kendinden geçer
Derdini aleme yayar iniler

●

Derdimi dökersem derin dereye
Doldurur dereyi düz olur gider
Rakipler geldi de girdi araya
Korkarım yar benden yoz olur gider

Ilgıt ılgıt yeller eser seherde
Dost beni düşürdü onulmaz derde
Yar ile buluşsak bir tenha yerde
Duyarlar rakipler söz olur gider

Pervane ateşten sakınmaz canı
Uğruna koymuşum başı bedeni
Doldur tüfengini hedef et beni
Yaram doksan dokuz yüz olur gider

Veysel der çıkayım bir yüce dağa
Ağaçlar bezenmiş yeşil yaprağa
Zaman gelir tenim düşer toprağa
Karışır toprağa toz olur gider

●

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yarim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldum
Benim sadık yarim kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yarim kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sadık yarim kara topraktır

Adem'den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyve getirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yarim kara topraktır

Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Gene beni karşıladı gülünen
Benim sadık yarim kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yarim kara topraktır

Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılsam nerde kalırım
Benim sadık yarim kara topraktır

Dileğin var ise iste Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş haktan
Benim sadık yarim kara topraktır

Hakikat ararsan açık bir nokta
Allah kula yakın kul da Allah'ta
Hakkın gizli hazinesi toprakta
Benim sadık yarim kara topraktır

Bütün kus'rumuzu toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yarim kara topraktır

Her kim ki olursa bu sırra mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sadık yarim kara topraktır

MANİLER

Ay aydındır ışıktır
Terkim dolu kaşıktır
Dedim yare gideyim
Yollarım karışıktır

Âşık der ki biçare
Biçareye ne çare
Et koksa tuz katarlar
Tuz kokarsa ne çare

Altınım akçalarda
Çiçeksin bahçelerde
Tenim yerde çürümüş
Esbabım bohçalarda

Ah benim bahtiyarim
Gönülde tahtı yârim
Yüzünde göz izi var
Sana kim baktı yârim

Akan sular olaydım
Kız testine dolaydım
Gümüşten kollarına
Bir bilezik olaydım

Atma beni taş ile
Gözüm dolu yaş ile
Ben nereye gideyim
Bu sevdalı baş ile

Ay doğar ay ışığı
Sofrada bal kaşığı
Yine nerden gelirsin
Evimin yakışığı

Ak koyun meler gelir
Dağları deler gelir
Hakikatli yâr olsa
Geceyi böler gelir

Ah etsem ah olur mu
Desem günah olur mu
Verdiğini alıyor
Böyle Allah olur mu

Ağ tası kaldırsalar
Yılanı öldürseler
Küçükten yâr seveni
Cennete gönderseler

Ay dedim aydın beni
Ne hale koydun beni
Yelkensiz gemi gibi
Ortada koydun beni

Âşık der harayından
Kuş uçmaz sarayından
Günde bir kerpiç düşer
Ömrümün sarayından

Atımızı koşalım
Dağı taşı aşalım
Sen yağmur ol, ben bulut
Yağarken kavuşalım

At olur da tepmez mi
Yâr olur da öpmez mi
Yârin öptüğü yerde
Mor menekşe bitmez mi

Ata binerim ata
Tabanca ata ata
Çürüdü kemiklerim
Yalınız yata yata

Arpalar biçimdedir
Kılçığı içimdedir
Kurban olam Tokad'a
Sevdiğim içindedir

Ayağının nalını
Eğme kiraz dalını
Zenginse dengim değil
Köpek yesin malını

Ay durmuyor yürüyor
Yârim beni yoruyor
Çekilecek dert değil
Mevlâm sabır veriyor

Ay ışık batar şimdi
Horozlar öter şimdi
Şu benim cahil yârim
Yalınız yatar şimdi

Ak pınar yapısına
Gün doğmuş yapısına
Yârim çiçek yollamış
Uyandım kokusuna

Al eline kalemi
Yaz başına geleni
Acep nere gömerler
Yâr yoluna öleni

Arabama taş koydum
Gül yastığa baş koydum
Yârim gelecek diye
Sağ yanımı boş koydum

Araz durur akmaz mı
Ateş olur yakmaz mı
Tutalım sultan oldun
Sultan kula bakmaz mı

Bahçede bârsız adam
Ayvada narsız adam
Kalaysız kaba benzer
Dünyada yârsız adam

Bak arının beyine
Âşıkın dileğine
Kelepçe vuran yoktur
Sevdanın bileğine

Bahar geldi hoş geldi
Pencereye kuş geldi
Yâr gönlünü çaldırmış
Kollarıma hoş geldi

Bu sular akar gider
Taşları yakar gider
Dünya bir penceredir
Her gelen bakar gider

Bu dağlar olmasaydı
Çiçeği solmasaydı
Ölüm Allah'ın emri
Ayrılık olmasaydı

Benim yârım piyade
Asker oldu Konya'da
Ölüm var ayrılık yok
Benim için dünyada

Bahçeler barıncalar
Ayvalar narıncalar
Bir yanım kurt kuş yedi
Bir yanım karıncalar

Camiler medreseler
Yârin geldi deseler
Bir kuş kadar canım var
Müjdeciye verseler

Çorap ördüm yaş imiş
Ayaklarım üşümüş
Yâri koynumda sandım
Uyandım ki düş imiş

Çayda kumlar kaynaşır
Suda balık oynaşır
Sokakta sesin duysam
Evde dilim dolaşır

Denizin dibi derin
Yeşil seccade serin
Hey dinsiz imansızlar
Yârimi bana verin

Havada kar sisi var
Başında mor fesi var
Yıkarım yayla seni
İçimde yâr sesi var

Denizlerin kumuyum
Balıkların puluyum
Gel sevdiğim yatalım
Ben de Allah kuluyum

Deryaya dalan bilir
Dalmayan yalan bilir
Cevahirin kadrini
Canverip alan bilir

Dağ ayrı duman ayrı
Kaş ayrı keman ayrı
Sen orada ben burda
Can ayrı beden ayrı

Denizin dibi mildir
Beni söyleten dildir
Pirimizi sorarsan
Ferhat ile Şirindir

Dağlar başına felek
Gözüm yaşına felek
Akıbet kuş kondurur
Mezar taşına felek

Eserim yeller gibi
Tozarım yollar gibi
Ben yârimin aşkından
Cosarım seller gibi

Elimi saramadım
Yâr murat alamadım
Hep kuşlar yuva yapmış
Kuş kadar olamadım

Ekin ektim gül bitti
Dalında bülbül ottu
Ötme garip bülbülüm
Yârim elimden gitti

Erik dalda bir sıra
Yârim gitmiş Mısır'a
Koyun olsam yayılsam
Yârimin ardı sıra

Elde fincana kurban
Kolda merçana kurban
Eller mal âşıklısı
Ben de bir cana kurban

Felek vurdu taş ile
Gözüm doldu yaş ile
Yârim nere gideyim
Bu sevdalı baş ile

Gideyim elinizden
Kurtulam dilinizden
Yeşil baş ördek olsam
Su içmem gölünüzden

Gök güvercin olayım
Gergefine konayım
Avcı çeker vurursa
Dizlerinde öleyim

Gül olayım der beni
Kucağına ser beni
Hasretinle ölürsem
Kabul etmez yer beni

Gökler bulutlu kaldı
Kuşlar umutlu kaldı
Anahtar yâr boynunda
Gönlüm kilitli kaldı

Kaleden iniyorum
Çağırsan dönüyorum
Derdimden kibrit oldum
Üfürsen yanıyorum

Kale kaleye karşı
Kalenin dibi çarşı
Bir tomurcuk gül olsam
Açılsam yâre karşı

Gittim arpa biçmeye
Eğildim su içmeye
Dediler yârin geldi
Kanatlandım uçmaya

Karanfil oylum oylum
Geliyor selvi boylum
Selvi boylum gelince
Şen olur deli gönlüm

Karadır kaşın ördek
Yeşildir başın ördek
Göle cimmeğe geldim
Hani yoldaşın ördek

Ketenim var tarakta
Bir yâr sevdim ırakta
Varsın ırakta olsun
Sevgisi var yürekte

Köprü başında çiçek
Çiçekler biçilecek
Ben bir çeşme yaptırdım
Sevdalılar içecek

Karanfilim ek beni
Sulu yere dik beni
Eğer çiçek vermezsem
Kazma ile sök beni

Mezarım derin edin
Su serpin serin edin
Dünyada gün görmedim
Ahrette gelin edin

O yanı dağ bu yan dağ
Lâle bağrın oyan dağ
Öksüzün gözyaşından
Çiçekler aç boyan dağ

Od yanar kazan bilir
Yol halin ozan bilir
Geceyi hastadan sor
Gurbeti gezen bilir

BİLMECELER

Onbeşinde gencelir
Otuzunda kocalır

(Ay)

Ortaya bir gümüş yüzük koydum,
ay geldi alamadı, güneş geldi aldı

(Buz)

Uzun uzun akalar
Ak sakallı babalar
Gelir gider duramaz
Gece gündüz çabalar

(Dalga)

— Nereye gidiyorsun boynu eğri?
— Tepesi delik sana ne.

(Duman, baca)

İçin ateş, dışı taş
Biri kuru, biri yaş

(Dünya)

Gökte gördüm bir köprü,
Rengi var yedi türlü.

(Ebemkuşağı)

Bir salkım üzümüm var
Yarısı beyaz, yarısı kara.
(Gündüz, gece)

Mavi atlas,
Arşın yetmez,
Iğne batmaz,
Makas kesmez,
Terzi biçmez.
(Gökyüzü)

Bir tavada iki balık,
Biri sıcak, biri soğuk.
(Gökyüzü, güneş, ay)

Karşıdan ay doğmuş.
Ayı görenler olmuş,
Anası kundakta iken
Kızının kızı olmuş.
(Göl)

Attım beyaz yumağı,
Tuttum siyah yumağı.
(Gündüz, gece)

Çıt demeden çalıya düşer.
(Işık)

Adana'dan bir yığın pamuk gelmiş,
alayım dedim, suyu çıktı.
(Kar)

Bir kalbur boncuğum var,
Akşamdan atarım,
Sabahtan toplarım.

(Yıldızlar)

Ey bulutlar, bulutlar,
Yusuf'u yedi kurtlar,
Ben bir şekil kuş gördüm
Tepesinden yumurtlar

(Buğday)

Ağaç ustünde kilitli sandık.

(Ceviz)

Çalı dibinde mum yanar.

(Çiğdem)

Bize bir misafir geldi
Yeşil fereceli,
Kırmızı entarili
Siyah düğmeli.

(Karpuz)

Dere tepe
Çıngıl tepe

(Kızılcık)

Küçücük fıçıcık
İçi dolu turşucuk

(Limon)

Karsıda yiğitçik
Belinde divitçik.

(Mısır)

Hanım içerde,
Saçı dışarda.

(Mısır)

Bir karı ile bir koca,
Mırmır eder her gece.
Karı der ki: — Hey koca,
Acep İstanbul nice,
— İstanbul bucak, bucak,
Çevresi mermer ocak,
İçinde bir sandıçak,
İçi dolu boncucak.

(Nar)

Fini fini fincan
İçi dolu mercan.

(Nar)

Ne idim, ne idim,
Sahralarda bey idim.
Felek beni ne yaptı
Beli bağlı kul yaptı.

(Süpürge)

On ay yatar,
İki ay kalkar
Feneri yakar.
Etrafa bakar.

(Ateşböceği)

Üstü çayır, biçilir,
Altı çeşme içilir.

(Koyun)

Dizi dizi tencereler
Patlak gözlü çingeneler
(Kurbağa)

Havâyidir havâyı,
Yüksek yapar yuvayı;
Kuyumcular dökemez,
İpekçiler yapamaz.
(Örümcek ağı)

Ufacık mermer taşı
içinde beyler aşı;
Pişirirsen aş olur,
Pişirmezsen kuş olur.
(Yumurta)

Üç gemi yolladım Mısır hurmasına
Altın direk diktim burmasına
Nine, var getir vermezlerse yalvar getir.
Koklanmamış gül, yarılmamış nar getir.
(Gelin)

Kul götür Allah görmez.
(Rüya)

Dünyanın döndüğünü kim bilir.
(Sarhoş)

Baldan tatlı, baltadan ağır;
Elde tutulmaz, çarşıda satılmaz;
Mendile konulmaz, tâdına doyulmaz.
(Uyku)

Bir kızım var gelen öper giden öper
(Su bardağı)

Mavi öküz gider gelmez.
Siyah öküz yatar kalkmaz.
(Duman. kömür)

Aşağıya çevirsem dolar. yukarıya çevirsem boşalır
(Fes. şapka)

Şukkada şukka
Bukkada bukka
Mantıka tıkka
Mantıka tıkka
(Havan)

Ak tarla. kara tohum;
Elle ekilir. gözle biçilir.
(Yazı)

Çıt der, çiçek açar.
(Kibrit)

Aşağı iner, güle güle,
Yukarı çıkar ağlaya ağlaya.
(Bakraç)

Ocak başında kuyu,
Kuyunun içinde suyu;
Suyun içinde yılan,
Yılanın ağzında mercan.
(Lamba)

Altı deniz, üstü yıldız.
(Lamba)

İstanbul'da süt pişti,
Kokusu buraya düştü
(Mektup)

Bir kızım var, döne döne gebe kalır
(Örekeş)

Karnı gur gur eder kurbağa değil.
Ağzında zurnası var, zurnacı değil.
Başında tablası var, tablacı değil.
(Nargile)

Ol nedir ki cismi var parmak gibi,
Giydiği ak gonca bir zambak gibi.
Başına koyunca altın külahı,
Göz yaşı durmaz akar ırmak gibi.
(Mum)

Zenginin elinde,
Fukaranın dilinde
(Para)

Bir küçücük kutudur,
Bütün dünya yurdudur.
(Radyo)

Yer altından yıldız geçer.
(Saban demiri)

Parasını el alır,
Dumanını yel alır.
(Sigara)

Ufak ufak odalar,
Birbirini kovalar.

(Tren)

Mavi tarla üstünde
Beyaz güvercin yürür.

(Yelkenli)

Bir top bezim var, sağarım sağarım bitmez.

(Yol)

Kırk arap el ele tutar.

(Zincir)

Gittim bir eve ağlarlar
Sordum neye ağlarlar
Adamı ipsiz bağlarlar.

(Nikâh)

AĞITLAR

YEMEN AĞIDI

Memet ile Memiş adlı iki kardeş asker olarak Yemen'e, daha doğrusu Arabistan'a gidiyorlar. İkisi de dönmüyor. Bu iki kardeş Kadirli'nin Yaldızdut köyünden olurlarmış. Bu ağıdı şehitlerin bacısı yakıyor. Çukurova'da bu ağıt «Yemen Ağıdı» diye ünleniyor.

Kara çadır is mi tutar
Martin tüfek pas mı tutar
Ağlayalım anam bacım
Elin kızı yas mı tutar

Günden yanı soldu m'ola
Yerden yanı uldu m'ola
Memedimin ala gözün
Karıncalar oydu m'ola

Basma fistan kirlenirse
Başta püskül fırlanırsa
Ya kimlere baba desin
Senin bebek dillenirse

Gitme Yemene Yemene
Karışın toza dumana
Mektubunu sal kardaşım
Bacını koyma gümana

Gitme Yemene Yemene
Yemen sıcak kahve pişer
Asker talime çıkınca
Acemının aklı şaşar

Gitme Yemene Yemene
Yemen sıcak dayanaman
Tan borusu er vurulur
Sen cahılsın uyanaman

Tarlalarda biter kamış
Uzar gider vermez yemiş
Çol Yemende can verenler
Biri Memet biri Memiş

BATTALIN AĞIDINDAN

Boz lökü kapıya geldi
Eğdi boynun haber aldı
Sen duymadın Arzu bacım
Battal d'öldü Davut d'öldü

Sandıktan tutup kalkıyor
Adam şuna güvenir mi
Beş döşekten yer sererdim
Battal taşa dayanır mı

Çıkarım Berit başına
Basın kar olursa olsun
Çekerim bebek derdini
Dulluk zor olursa olsun

POYRAZIN AĞIDINDAN

Oğlum kalmadı ocakta
Atım kalmadı bucakta
Ne yatarsın Derviş oğlum
Kuşluklayın ısıcakta

Abalar giydim abalar
Beni kınaman obalar
Kara Dedem can veriyor
Kâh bakar da kâh çabalar

SARI AHMEDİN AĞIDINDAN

Kırat gelir harlayarak
Nalı gelir parlayarak
Sarı Ahmedim can veriyor
Kara perçem terleyerek

Odamıza yer serdiğim
Telli çarşaflar örttüğüm
Sarılsana Sarı Ahmedim
Küsüp de ayrı yattığım

EMİNENİN AĞIDINDAN

Maşallah bacım maşallah
On dördünde aylar gibi
Silkinir dışarı çıkar
Arabistan taylar gibi

Yekin gül dudaklım yekin
Efendin gelir darılır
İki gelin bir olunca
Çiçek biter yer yarılır

HÜSEYİNİN AĞIDINDAN

İnce Hüseyinim ince
Mavi püskül dal kulunca
Ortalığınız durulsun
Bizim yalınız ölünce

Ağam da ay gibi parlar
Emmim de gün gibi şırlar
Kıv eyle kardaş kıv eyle
Bize kıv atlısı derler

KALBURDAĞININ AĞIDI

Maraşlı Beyazıt Beyleriyle Arap Ağa adlı Bey bir kız kaçırma yüzünden düşman oluyorlar. Beyazıtlılar, bir gün bir konuklükta Arap Ağayı al ile öldürüyorlar. Beyazıtlının kaçan kızı Arap Ağanın oğlu Hüseyinin karısı bu ağıdı yakıyor. Beyazıtlılar Hüseyini de öldürüyorlar.

Hüseyin Bey de birisi
Minderi kaplan derisi
Gördüm: tayfalar elinde
Kehribardan imamısı

Mavi şalvar ışıl ışıl
Kaçma ayağ'na dolaşır
Car eyleme Ağa babam
Hüseyin oğlun ulaşır

Kalburun akaba yanı
Cığlar gider adam kanı
Beş yıllıcak gelin kaldım
Nider de alırdın beni

Kalburda da devem durdu
On iki top kumaşım aldı
Aldı doymaz Beyazıtlı
Sandığıma balta vurdu

Kalburun da kar'ardıcı
Halepten alırlar tuncu
Hüseyinim düğün kurmuş
Acep kim olur sağdıcı

Çakal atı bilmez terki
Fati kızı aldı korku
Aldı doymaz Beyazıtlı
Bir sandıktan dokuz kürkü

Kırlangıç yapar yuvayı
Çamur sıvayı sıvayı
Bana düşman kızı derler
Gavur babamdan dolayı

BEBEK AĞIDI

Bebek ağıdını kimin söylediği, söyleyenin hangi köyden, kim olduğu bilinmiyor. Bu ağıdın Çukurovalı bir kadın tarafından yakıldığı da ağıttan belli.

Bir Bey oğlunun, evlendikten ancak sekiz yıl sonra, bir çocuğu oluyor. Oba şenlik şadımanlık ediyor. Çocuk doğduktan altı ay sonra da yaylaya göçülüyor. Yolda, bir deveye bağlı bulunan beşik çam dallarından birisine takılıp kalıyor. Beşiğin çam dalında kaldığını da bebeğin anasından başkası görmüyor. O da önünde giden kayın babasına bu durumu söyleyemiyor. Çünkü onunla konuşmuyor. Anadoluda sürüp gelen bir «gelinlik» geleneği vardır. Gelin uzun bir süre kocasının yakın akrabaları ile konuşmaz. Sesini yakın akrabalara duyurmaz. Onların sorularına da baş işaretiyle evet ya da hayır, diye karşılık verir.

Neden sonradır ki gelinin kocası bebeğin dalda kaldığını ondan haber alıyor. Geriye dönüyorlar ki ne görsünler yırtıcı kuşlar bebeğin gözlerini oymuşlar. İşte bu ağıdı bebeğin anası orada yakıyor.

Deveyi deveye çattım
Örkünü üstüne attım
Alamadım bebek seni
Kayınbabamdan hicap ettim

Harmancığın kayaları
Nen çalıyor mayaları
Berk mi değdi ak bebeğim
Karakuşun sayaları

Harmancıktan çıktım yayan
Dayan hey dizlerim dayan
Şimdi emmilerin gelir
Kimi atlı kimi yayan

Karakuş döner havada
Yavrusun komaz yuvada
Ora gidek ak bebeğim
Bir gönlüm Çukurovada

Gökte bulut kar havası
Işkın yayılır devesi
Silini silini ağlar
Bebeğin tülü mayası

Bebek beni deleyliyor
Karşı daldan el eyliyor
Bebeğin uykusu gelmiş
Gel de beni bele diyor

Harmancıkta tütün tüter
Çıngırdaklı koşum öter
Derdeyleme ak bebeğim
Benim derdim bana yeter

Karakoyun karakoyun
Ciğer ile olmaz oyun
Meler m'ola benim gibi
Kuzusun aldıran koyun

AHMEDİN AĞIDI

Kozan (eski adı Sis) köylerinden birinden yaşlı bir kadının biricik oğlu düşmanları tarafından öldürülüyor. Ahmedin Ağıdını ana ve gelin karşılıklı söylüyorlar.

Gelin :
Şu Sisin de günden yüzü
Açıldı mı top nergisi
Kalk anam oğlunu getir
Günde ağlatırım sizi

Ana :
Ahmedim gelir birazdan
Çıkamaz ottan firezden
Ne sen aldın ne ben aldım
Elin aldığı mırazdan

Gelin :
Kara dutta kab'ağaçlar
Başında ötüşür kuşlar
Ayan olsun garip anam
Bir oğlunu öldürmüşler

Ana :
Efesini bana verin
Ben belime sokacağım
Ahmet oğlum düğün kurmuş
Ben halaya çıkacağım

Gelin :
Kozanın da üstü bucak
Ot biçerler kucak kucak
Sana diyom garip anam
Yanar m'ola batkın ocak

KOZANOĞLUNUN AĞIDI

1876'da Güneydeki aşiretler yerleşmeye karşı koymuşlar ve Osmanlıya başkaldırmışlardı. Ayaklanmanın başını Kozanoğlu çekiyordu. Bu ayaklanmada aşiretler yenildi. Kozanoğlu Yusuf Ağa öldürüldü, Ahmet Paşa yakalanarak tutsak edildi. Bu ağıdı Kozanoğullarının kızkardeşleri Karakız Hatun söylemiştir.

Çıktım Fekenin dağına
Remil attım dost bağına
Aşiretten imdat olmaz
Kaç kurtul Gâvurdağına

Çıktım Fekenin dağına
Karı dizleyi dizleyi
Yaralarım göz göz oldu
Cerrah gözleyi gözleyi

Odasında terzi işler
Küheylanı yeri dişler
Ünü büyük Kozanoğlum
Kürk giyidir at bağışlar

Kutnu zıbının kardağı
Elinde gümüş bardağı
Zemherinin ortasında
Oda vermişler çardağı

Amanın böyle olur mu
Oğul babayı vurur mu
Padişahın askerleri
Bu dünya size kalır mı

Kara çadır eğmeyinen
Ucu yere değmeyinen
Ne kaçarsın Kozanoğlu
Beş yüz atlı gelmeyinen

Kozan dağı dağ değil mi
Çevre yanı bağ değil mi
Öldürmüşler Kozanoğlum
O da bize ar değil mi

Kozan suyu akmam demiş
Dört yanımı yıkmam demiş
Ünü büyük Kozanoğlum
Ben yurdumdan çıkmam demiş

●

Karalı yağlık karası
Adana Kozan arası
Ben öpmeğe kıyamazdım
Ak döşü süngü yarası

Hezerine hüzerine
Nur damlamış mezarına
Kalk gidelim Kozanoğlum
Bin kır atın üzerine

Hele Kozana Kozana
Kozana destan yazana
Kurban olayım olayım
Küsüp de dağda gezene

Kozan dağı çatal matal
Ortasında bir gül biter
Öldürmüşler Kozanoğlum
Aşireti ağlar yatar

TÜRKÜLER

Karlı dağlar karanlığın bastı mı
Kahpe felek ayrılığın vakti mi

Karlı dağlar yüce dağlar ne olur
Asker yarim gelse yarelerim ey'olur

Bir bulut kaynıyor Sivas elinden
Ucu telli mektup gelmez yarimden

Karlı dağlar yüce dağlar ne olur
Asker yarim gelse yarelerim ey'olur

●

İnce Memet ne yaptıydım ben sana
İki kere everdiydim kesemden
Eğer yerlerime sen vurulaydın
Ölesiye yatamazdım tasamdan

Şu Dinarın sıra sıra söğüdü
Ben geçerken yapracığı göğ idi
İnce Memet küçük idi büyüdü
Eyvah İnce Memet vurdun sen beni

Buhurcular bölük bölük geldiler
Ak döşümü hançerilen deldiler
Duvarın dibinde resmim aldılar
Ak kağıt üstünde tanıyın beni

Yüce dağ başında bir koca kartal
Açmış kanadını dünyayı örter
Bazı yiğit vardır ölümden korkar
Ben korkmam ölümden er geç yolumdur

●

Amasya vilayet Kayseri merkez
Peşinde dolanır bin beş yüz Çerkez
Tek gözde vurduğum beş tane Çerkez
Titirettin Firengistanı Çöllo

Kızlar altın takmaz oldu saçına
Ünün gitti Çöllo Çini Maçine
Gazeten basıldı Moskof içine
Titirettin Firengistanı Çöllo

Kavgaya girince koç gibi yürür
Martini dürbünü cihanı görür
Zenginden alır da züğürde verir
Fıkara babası sen misin Çöllo

Erciyes dağını kantar mı tartar
Tartıyom diyenin belası artar
Gel Çöllo şimdicik yakayı kurtar
Dünyanın sultanı sen mi oldun Çöllo

Bilmem deli misin bilmem serseri
Öğleyin basılır mı Kayseri
Peşinde dolanıyor beş bin süvari
Titirettin Firengistanı Çöllo

Ağam İstanbulu mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun
Sılaya gelmeye yemin mi ettin

Aylar tamam oldu yıllar tükenmez
Bakarım yollara yiğidim gelmez

Kapının önünden bir garip geçti
Bir cevap söz ile bağrımı deşti
Gelirim dedi de gurbete düştü

Aylar tamam oldu yıllar tükenmez
Bakarım yollara yiğidim gelmez

Ağamın giydiği kefenden gömlek
Dünyada yoğimiş öksüze gülmek
Yakışır mı bana bu yaşta ölmek

Aylar tamam oldu yıllar tükenmez
Bakarım yollara yiğidim gelmez

Verdiğin yazmayı ateşte yaktım
Kül ettim ömrümü yoluna baktım
Ya senin tecellin ya benim bahtım

Aylar tamam oldu yıllar tükenmez
Bakarım yollara yiğidim gelmez

Ana getir postalımı giyeyim
Karanlık kabire nasıl nasıl gireyim
Yaşım küçük nasıl sual vereyim

Aylar tamam oldu yıllar tükenmez
Bakarım yollara yiğidim gelmez

Varayım gideyim ıssız yurtlara
Derdimi dökeyim yeşil otlara
Anam yok ki her derdime katlana

Aylar tamam oldu yıllar tükenmez
Bakarım yollara yiğidim gelmez

●

Gesi bağlarında bir top gülüm var
Hey Allahtan korkmaz sana bana ölüm var
Ölüm değil şu gençlikte zulüm var

Atma anam şu dağların ardına
Kimseler yanmasın anam yansın derdime

Gesi bağlarından gelsin geçilsin
Süzülsün badeler tas tas içilsin
Herkes sevdiğini alsın seçilsin

Atma anam şu dağların ardına
Kimseler yanmasın anam yansın derdime

Gesi bağlarının gülleri mavi
Ayrıldım yarimden gülmeyim bari
Yardan ayrılanın nic'olur hali

Atma anam şu dağların ardına
Kimseler yanmasın anam yansın derdime

Gesi bağlarında dolanıyorum
Yitirdim yarimi aranıyorum
Bir çift kelamına güveniyorum

Gel yanıma hallerimi söyleyim
Halden bilmez ben o yari neyleyim

●

Genç Osman dediğin bir küçük aslan
Beline bağlamış ibrişim kuşak
Askerin içinde biricik koçak
Allah Allah deyip geçer Genç Osman

Bağdadın içine girilmez yastan
Her ana doğurmaz böyle bir aslan
Kelle koltuğunda geliyor kastan
Allah Allah deyip geçer Genç Osman

Bağdadın kapısın Genç Osman açtı
Düşmanın cümlesi önünden kaçtı
Kelle koltuğunda üç gün savaştı
Allah Allah deyip geçer Genç Osman

Askerin bir ucu göründü Vandan
Kılıcın kabzası görünmez kandan
Bağdadın içinde tozdan dumandan
Allah Allah deyip geçer Genç Osman

●

Çakırım Mustafam yerde yatıyor
Kaytan bıyıkları kana batıyor

Mezarımın taşı kıbleye karşı
Dil verin söylesin kabrimin taşı
Beni vuran oğlan Çerkesler başı

Çakırım Mustafam yerde yatıyor
Kaytan bıyıkları kana batıyor

Karakoldan çıktım yan basa basa
Ciğerlerim koptu kan kusa kusa
Beni vuran oğlan Konyalı Musa

Çakırım Mustafam yerde yatıyor
Kaytan bıyıkları kana batıyor

Meyhaneden çıktım tabakam kaldı
Dört yanıma baktım karakol aldı
Benim nazlı yarim kimlere kaldı

Çakırım Mustafam yerde yatıyor
Kaytan bıyıkları kana batıyor

Çarşının içinde sıra kasaplar
Adam ahbabına bıçak mı saplar
Mustafa gidiyor gelin ahbaplar

Çakırım Mustafam yerde yatıyor
Kaytan bıyıkları kana batıyor

Gece mezarlıkta vurdular beni
Yarin çevresine sardılar beni
Ölmeden toprağa koydular beni

Çakırım Mustafam yerde yatıyor
Kaytan bıyıkları kana batıyor

Mezar arasında harman olur mu
Kama yarasına derman olur mu
Kama sokanlarda iman olur mu

●

Sabahtan kalktım ki ezan sesi var
Ezan sesi değil burçak yası var
Daha şu deyyusun kaç tarlası var

Aman ne zor imiş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

Sabahtan kalktım da südü pişirdim
Südün köpüğünü yere taşırdım
Burçak tarlasında aklım şaşırdım

Aman ne zor imiş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

Elimi salladım değdi dikene
İnkisar eyledim burçak ekene
İlahi kaynana ömrün tükene

Aman ne zor imiş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

●

Bir oda yaptırdım hurma dalından
İçini döşettim acem şalından
O da benim değil ahbap malından

Hoş bilezik hoş bilezik kolları nazik
Ben yarimden ayrı düştüm vay bana yazık

Bir oda yaptırdım yüceden yüce
İçinde yatmadım üç gün üç gece
Kurbanlar keseyim sardığım gece

Hoş bilezik hoş bilezik kolları nazik
Ben yarimden ayrı düştüm vay bana yazık

Bir oda yaptırdım dururum diye
Aldım martinimi vururum diye
Aklıma gelmedi ölürüm diye

Hoş bilezik hoş bilezik kolları nazik
Ben yarimden ayrı düştüm vay bana yazık

Bir oda yaptım döşetemedim
Kahpe felek ile başedemedim
Yalvardım yakardım eş edemedim

Hoş bilezik hoş bilezik kolları nazik
Ben yarimden ayrı düştüm vay bana yazık

●

Kıratın üstünde bir uzun yayla
Ne deyim beylerim kaderim böyle
Anama varınca doğrusun söyle

Beypazardır mekanımız elimiz
Kimbilir nerde kalır ölümüz

Bineydim de kıratımın üstüne
Alaydım da martinimi destime
Beş yüz atlı olsa gelemez üstüme

Beypazardır mekanımız elimiz
Kimbilir nerde kalır ölümüz

Beypazardan çıktım tütün satmaya
Kıratım başladı yatıp kalkmaya
Kolcular başladı kurşun atmaya

Beypazardır mekanımız elimiz
Kimbilir nerde kalır ölümüz

Kör olası Çerkes nereden geldin
Kuyumcuyum diye çayıra kondun
Alnı top perçemli yiğide kıydın

Beypazardır mekanımız elimiz
Kimbilir nerde kalır ölümüz

Gedikten aşıyor bir kara kağnı
Kağnının ardında kıratı bağlı
Kaldırın çevresin püskürme benli

●

Bir incecik yolum gider Yemene
Ilgıt ılgıt kanım damlar çimene
Ölüm varmış güzelleri sevene

Ay karanlık gece vurdular beni
Yarin çevresine sardılar beni

Bir incecik yolum gider Sereze
Yavrum sermiş mendilini kireze
Ölüm varmış ölüm varmış vay bize

Ay karanlık gece vurdular beni
Yarin çevresine sardılar beni

●

Akşam olur mahpusane kitlenir
Kimi kağıt oynar kimi bitlenir
Kiminin temizden evrakı gelir

Düştüm bir ormana yol belli değil
Yatarım yatarım gün belli değil

Mahpusane içinde üç ağaç incir
Kolumda kelepçe boynumda zincir
Zincir sallandıkça her yanım sancır

Düştüm bir ormana yol belli değil
Yatarım yatarım gün belli değil

ATASÖZLERİ

Acıkan doymam, susayan kanmam sanır
Acıyan uyumuş acıkan uyumamış
Aç doymam tok acıkmam sanır
Aç katık istemez uyku yastık istemez
Açık yerde tepecik kendini dağ sanır
Açılan solar ağlayan güler
Aç ne yemez tok ne demez
Adam adamdır olmasa da pulu eşek eşektir olmasa da çulu
Ağaç dalıyla gürler
Ağacın kurdu içinden olur
Ağaca balta vurmuşlar sapı bendendir demiş
Ağacı kurt insanı dert yer
Ahmak köpeği yol kocaltır
Ak koyunun kara kuzusu da olur
Alçak yerde yatma sel alır, yüksek yerde yatma yel alır
Allah dağına göre kar verir
Altın leğenin kan kusana ne faydası var
Anlayanla taş taşı anlamayanla bal yeme
Aza demişler nereye çoğun yanına demiş
Azıcık aşım kaygısız başım
Ateş ateşle söndürülmez
Ateş kışın çiçeğidir
Avcı ne kadar al bilse ayı o kadar yol bilir

Bakarsan bağ bakmazsan dağ
Balım olsun sinek Bağdattan gelir
Bakmak ile usta olunsa köpekler kasap olurdu
Bekârın parasını it yer, yakasını bit
Ben ne zaman ölürsem kıyamet o zaman kopar
Bezirgan züğürtledikçe eski defterleri karıştırır
Bıçak yarası onulur dil yarası onulmaz
Bir ağızdan çıkar bin ağıza yayılır
Bir avuç altının olacağına bir avuç toprağın olsun
Bir çiçek koparsa bir kişinin kopmazsa bin kişinin
Bir çiçekle yaz olmaz
Bir deli bir kuyuya bir taş atmış bin akıllı çıkaramamış
Bir korkak bir orduyu bozar
Boş çuval ayakta durmaz
Boş fıçı çok langırdar
Boş ite menzil olmaz dolaşır gelir Vanı
Bu handır konan göçer
Buldum bilemedim bildim bulamadım
Bülbül ile karıncanın yoldaşlığı softa ile dervişin arkadaşlığı
Bülbülü altın kafese koymuşlar ah vatanım demiş

Can boğaz gelir
Can bostanda bitmez
Canı yanan eşek attan yüğrük olur
Cihanı yıkan zulümdür kazma kürek değil
Cins horoz yumurtada öter
Cins kedi ölüsünü göstermez
Cömert derler maldan ederler yiğit derler candan ederler

Çeşmeye gidenin testisi kırılır
Çıngıraklı deve kaybolmaz
Çiftçinin karnını yarmışlar kırk tane gelecek yıl çıkmış

Çok karınca deveyi öldürür
Çok söyleme arsız edersin aç bırakma hırsız edersin
Çok sözde yalan var çok malda dolan
Çok taş kaldıran ya yılana uğrar ya çıyana
Çürük tahta çivi tutmaz

Dağ başında duman yiğit başında boran
Dağ dağa kavuşmaz insan insana kavuşur
Dağ ne kadar yüce olsa yol üstünden aşar
Dağ yıkılmazsa dere olmaz
Değirmen iki taştan muhabbet iki baştan
Deli deliden hoşlanır imam ölüden
Deve boynuz ararken kulaktan olur
Deveye bindikten sonra çalı ardında gizlenmek olmaz
Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur
Deveyi yel alırsa keçiyi gökyüzünde ara
Devletli gözü perdeli olur
Devlet oğul mal tahıl mülk değirmen
Dilenci bir olsa şekerle beslenir
Dilin cirmi küçük cürmü büyük
Dilin kemiği yok
Doğru söyleyeni dokuz köyden koğarlar
Dinsizin hakkından imansız gelir
Doğru söyleyenin bir ayağı üzengide gerek
Doğuran avrat Azraili yenmiş
Dolu küpün sesi çıkmaz
Dost başa bakar düşman ayağa
Duvarı nem insanı gam yıkar
Dost bin ise azdır düşman bir ise çok
Dünya bir işi bin
Dünya ölümlü gün akşamlı
Dünya tükenir yalan tükenmez

Eken biçer konan göçer
El ağzına bakan karısını tez boşar
El el ile değirmen yel ile
El elin eşeğini türkü çağırarak arar
El elden üstündür göğe kadar
El eli yıkar iki el yüzü
Emeksiz yemek olmaz
El ile gelen düğün bayram
El gönlü dolaşık ibrişimdir açılmaz
Erkek aslan aslan da dişi aslan değil mi?
Erkek sel kadın göl
Eskisi olmayanın yenisi olmaz
Ev alma komşu al
Er erden biter tohum yerden
Er ikrarından hayvan yularından
Eskiye itibar olsaydı bit pazarına nur yağardı
Eşeğine gücü yetmeyen semerini döver
Eşek atın ne yoldaşı yoksul beyin ne kardaşı
Etme komşuna gelir başına
Evi delikle baca milleti hacıyla hoca yıkar
Evlenmesi bir alaca kuş geçinmesi boran ile kış

Faydasız baş mezara yaraşır
Fıkaranın ahı tahttan indirir Şahı
Fıkaranın tavuğu zenginin atı kıymetli olur

Gammaz olmasa tilki pazarda gezer
Gel demesi kolay git demesi güç
Gelen geçer konan göçer
Gök ağlamayınca yer gülmez
Gelin eşikte oğlan beşikte
Gezen kurt aç kalmaz
Gönülden gönüle yol vardır
Görünen köy kılavuz istemez

Gözü tanede olan kuşun ayağı tuzaktan kurtulmaz
Gün güne uymaz
Gün doğmadan neler doğar
Gür söğüde kuş konar güzele söz gelir
Güzel söz demir kapıyı açar
Gün var yılı besler yıl var günü beslemez
Hal halin yoldaşıdır
Her ağaç kökünden çürür
Her Firavunun bir Musası olur
Her koyun kendi bacağından asılır
Hırsızlık bir ekmekten kahpelik bir öpmekten
Her yorulan için bir han yapılmaz
Horozu çok olan yerde sabah tez olur
Horoz ölür gözü çöplükte kalır

Isıran it dişini göstermez
Islanmışın yağmurdan korkusu olmaz
Issız eve it buyruk

İki gönül bir olunca samanlık seyran olur
İki testi tokuşunca biri elbet kırılır
İneğin sarısı toprağın karası
İnsan doğduğu yerde değil doyduğu yerde
İnsan bir umutta doğar bir umutta ölür
İnsan demirden sert gülden nazik
İnsan kâh olur dağı kaldırır kâh olur darıyı kaldıramaz
İnsan göre göre hayvan süre süre
İnsanın alacası içinde hayvanın alacası dışında
İnsan insanın şeytanıdır
İnsan söyleşe söyleşe hayvan koklaşa koklaşa
İnsanın soyu bir huyu bindir
İnsanın yere bakanı suyun ağır akanı
İsin yanına varan is misin yanına varan mis kokar
İstediğini söyleyen istemediğini işitir

İşi anlatıncaya kadar baş elden gider
İşliyen demir pas tutmaz
İyiliğe iyilik olsaydı koca öküze bıçak olmazdı
İyiliğe iyilik her kişinin kârı kötülüğe iyilik er kişinin kârı

Kaçan balık iri olur
Kadı ekmeğini karınca yemez
Kılavuzu karga olanın burnu boktan çıkmaz
Kanı kan ile yumazlar kanı suyla yurlar
Kar kuytuda para pintide eğleşir
Kargayı besle gözünü oysun
Karıncanın sonu gelince kanatlanır
Kel ölür sırma saçlı olur kör ölür badem gözlü olur
Kılıç kınını kesmez
Kırk yıl yağmur yağsa mermere geçmez
Kişi kendini görse eli kınamaz
Köpek çarığı kapar ama gene yalınayak gezer
Kurt kocayınca köpeklere maskara olur
Kurt köyünü değiştirir ama huyunu değiştirmez
Kurt bile komşusunu yemez
Kuş kanadına kira istemez
Kutsuz kuşun yuvası doğan yanında olur
Kuyruklu yıldız her zaman doğmaz
Külhan damında bile lâle bitmiş

Laf torbaya sığmaz
Lafla peynir gemisi yürümez

Mal bulunur can bulunmaz
Malını yemesini bilmeyen zengin her gün züğürttür
Manda karadır ama südü beyazdır
Vurma korkağa cesur edersin
Meyve ağacından uzak düşmez
Meyveli ağacı taşlarlar

Meyvesiz ağaç olur ama gölgesiz ağaç olmaz
Minareyi çalan kılıfını hazırlar
Mum dibine ışık vermez

Ne yavuz ol asıl ne yavaş ol basıl
Ne doğrarsan aşına o gelir kaşığına
Ne kene ol em ne koyun ol emdir
Nerde hareket orda bereket
Nerde birlik orda dirlik
Nerde ararsan orda o çıkar

Orman yağmurun yularıdır
Oturan aslandan gezen tilki yeğdir
Olmaz olmaz deme olmaz olmaz

Ödünç güle güle gider ağlaya ağlaya gelir
Öküze boynuzu yük olmaz
Öz kurursa göz de kurur

Para şıkırtısı gelin kıkırtısı

Rüzgâr eken fırtına biçer
Rüzgâra karşı tüküren kendi yüzüne tükürür
Rezil olmadıkça vezir olunmaz

Sabahın tutağına yapışan el aç kalmaz
Sabır acıdır meyvesi tatlıdır
Sel ağzı kum tutmaz
Sel gider kum kalır
Serçeden korkan darı ekmez
Su aka aka yolunu bulur
Su başından bulanır
Su başından kesilir
Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek içer

Şeytanın dostluğu dar ağacına kadardır
Şeyh uçmaz müridi uçurur
Şimşek çakmadan gök gürlemez
Şeytanla ortak buğday eken samanını alır

Taşıma su ile değirmen dönmez
Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır
Tek kanatla kuş uçmaz
Tekkeyi bekleyen çorbayı içer
Temelsiz bina tez yıkılır
Tavukken tavuk bir su içer bir göğe bakar
Tüccarın bir günü, ekincinin bir yılı, azabın var ömrü

Ufak suda balık kendini büyük sanır
Uyku uykunun mayasıdır
Ummadık hacıyı deve üstünde yılan sokar
Ummadık taş baş yarar
Uzunun gönlü ola ki kısaya eğile
Ustasız usta olmaz

Üç gecelik ayı herkes görür
Ürmesini bilmeyen köpek sürüye kurt getirir
Üzüm üzüme baka baka kararır
Ürüyen köpek ısırmaz

Veren eli kimse kesmez
Vakitsiz öten horozun başını keserler

Yabancı koyun kenara yatar
Yalnız kalanı kurt yer
Yarım hekim candan eder, yarım hoca dinden
Yağmur yağdıracak bulut uzaktan belli olur
Yalnız taş duvar olmaz
Yanlış hesap Bağdattan döner

Yıkılan ağaca balta vuran çok olur
Yılan yıldız görmeyince ölmez
Yılanın sevmediği ot deliğinin ağzında biter
Yumurtladığı bir yumurta cığıltısından geçilmez
Yüğrük at yemini kendi artırır
Yırtıcı kuşun ömrü az olur
Yolcular yanılır yollar yanılmaz

Zemheride yoğurt isteyen cebinde bir inek taşır
Zengin olana kölesi bile düşmandır
Züğürt olup düşünmektense uyuz olup kaşınmak yeğdir

DEYİMLER

Abası yok poyraza karşı gider
Acıdan karnı gurlar başında nergis parlar
Ağaca çıksa papucu yerde kalmaz
Akmasa da damlar
A köse sayılmadık kaç tel sakalın var
Aksayanla aksak, suya gidenle susak
Akşam ahıra sabah çayıra
Ağzına bir zeytin verir altına tulum tutar
Akşam Hacı Mehmet sabah eskici Yahudi mi?
Al abdestini ver pabucumu
Aldığı abdest ürküttüğü kurbağaya değmez
Al gülüm ver gülüm
Alı al moru mor
Alın derisi değil davul derisi
Altına yapışsa toprak olur
Allahtan sıska ne yapsın muska
Ak ak yudu mor mor kesti
Ağrı dağından kar bağışlamak
Ağzımı yaktığına göre aş olsa başımı yardığını göre taş olsa
Altın leğene kan kusmak
Anadan yeni doğmuşa dönmek
Anasının ak südü gibi helal
Anası sarmısak babası soğan

Abdestsiz sofuya namaz mı dayanır?
Ağzının kara suyunu boşundurmak
Arkadaş değil arka taşı
Arpa ektim darı çıktı
Ak beze kara yamalık
Akşam aş sabah aş yoksul köylünün işi yaş
Akşam yakın yol ırak
Akıllılar değirmene yoğurt öğütmeye gitmişler
Allahtan korkmaz cennetten çıkmaz
Aşağı korsam pas olur yukarı korsam is olur
Aşağı mahalle sen misin yukarı mahalle şen misin
Ata nal çakıldığını görmüş kurbağa ayağını uzatmış
At elin it elin bize ne
Ateşe vursan duman vermez
Ateş olsa cirmi kadar yer yakar
Akılları pazara çıkarmışlar herkes kendi aklını satın almış
At görür aksar su görür susar
At izi it izine karışmış
Ananı kadı düzmüş kime dâvâ edersin
Ayağını bastığı yerde ot bitmez
Ayağı yere değmemek (sevincinden)
Ayaklar baş başlar ayak oldu
Ayaklı kütüphâne
Aydan arı günden duru
Ayda yılda bir namaz onu da şeytan komaz
Ayranı yok içmeye tahtıravanla gider sıçmaya
Anam olsun ağzı olmasın babam olsun eve gelmesin
Aradığı ay ile yıldız o da eline geçmez her giz
Allah kerimdir kerimin kuyusu derindir
Almazsın satmazsın pazarda ne işin var
Anasından emdiği süt burnundan geldi
Ardından kırk köpek havlıyor öylesine kurt
Aslana ot atıyor ite ot

Ayı inine sığmamış bir de kuyruğuna kalbur bağlamış
Ayıya gül vermişler almış kıçını silmiş

Bacası eğri ama tütünü doğru çıkar
Baharı başına vurmak
Balık kavağa çıkınca
Balık kokarsa tuzlarsın tuz kokarsa ne yaparsın
Başında kavak yelleri esmek
Başı göklerde ayakları çamurda
Bir abam var atarım nerde olsa yatarım
Bir buldu iki ister akçe buldu çıkın ister
Bir aklına eser göğe merdiven diker bir aklına eser denize saman döşer
Bir köyü bir horoza yüklemek
Bir gemiyi götürünceye kadar el kanat takmış
Bizim gemi doğru ama kaptanın beli eğri
Boyu bir karış sakalı iki karış
Bu havada gül üşümez
Burnu haber alır Toros'tan kendi korkar horozdan

Can evinden vurulmak
Cep delik cepken delik
Cansız koyundan süt sağmak
Cin cücüğü gibi bağırmak
Cehenneme zebani olur musun demişler maaş kaç derniş
Cücüğüm seni yolayım da cıvıldama
Çalı idi çırpı idi evim idi ya
Çamura bastı çalıya astı
Çiçeği burnunda
Çenende bir tutam kıl taşıyacağına yüreğinde bir damla nur taşı
Çırım çırtık yırım yırtık senin benden neyin artık
Çiğ imişsin pişmemişsin el eline düşmemişsin

Çöpten duvar mayıstan sıva
Çulu var çuvalı var samana geldiği belli
Çuha giymedikse de kenarını gördük

Dam üstünde saksağan vur beline kazmayı
Davul senin elinde tokmak elin elinde
Dağ başında kozak senede bir gelir gezek
Dağı görür tavşan, suyu görür balık olur
Daha neler tavuk meler kurbağa oturmuş çocuk beler
Delide boynuz bitse sende çatal çatal
Dereye koydum sel aldı tepeye koydum yel aldı
Dipsiz tencere camsız pencere
Dil değil ekmekçi küreği
Dövene elsiz sövene dilsiz
Dünya kazan ben kepçe
Dünya yansa bir kalbur samanı yanmaz
Dün yumurtadan çıktı bugün kabuğunu beğenmez
Düşünde kuş tutmuşa dönmek

Eceli kişnemek
Eden eleyen kurtuldu pencereden bakanın gözü kör oldu
Ele verir öğüdü dibinden keser söğüdü
Eliyle yapar diliyle yıkar
Esen yelden nem kapmak
Eski harmanları savurmak
Evden bir ölü çıkacak demişler herkes hizmetçisinin yüzüne bakmış
Evlek evlek sattık böyle böyle battık
Elə verir talkını kendi yutar salkımı
Eliyle hamur ovalar gözüyle dana kovalar
El kesesinden sultanım develer olsun kurbanım
Ev yeni duvar yeni eleğim yeni nereye assam

Felek eşeğine çüş demiş
Fırat kükremiş turnanın umurunda mı?
Fol yok yumurta yok
Feri yok ki kuru olsun

Gökteki yıldıza kement atmak
Gökte ararken yerde bulmak
Güneş olsa kimsenin üstüne doğmaz
Gökte yıldızı yok
Gözünün çayırını açmak
Güttüğün bir keçi ıslığın dağı taşı tutuyor
Gün görmemiş söz
Güneş doğsun da sabah olmasın varsın

Haber tulumu
Hem kaçar hem davul çalar
Hal dostu değil yol dostu
Harman hazır rüzgâr nerde?
Herkesin dert yükü benimki deve yükü
Ho öküzüm ho önün neyse sonun o
Hüt dağı gibi şişmek
Herifin sakalı tutuşmuş seninki çubuğunu yakmağa kalkıyor
Hırsızlığa çıktı ilk akşamı ay doğdu
Hünkarın atı bana baktı

Islandım kurudum sel neyler beni ellendim bellendim yel neyler beni
Islak peştemal gibi yapışmak
Islak kargaya dönmek
Isınmadan ateşine kör oldum tütününe

İç dedilerse çeşmeyl kurut demediler ya!
İğne deliğinden Hindistanı seyreder
İçine kurt düşmek

İtten kuzu doğmuş
İti uyuz kendi yavuz
İnersin gönül inersin attan eşeğe binersin
İp kaçkını zindan gülü
İçi çıfıt çarşısı
İşte geldik gidiyoruz şen olasın Halep şehri
İtsiz köy gibi tenha
İzi tozuna karışmak

Kaf dağından kar bağışlamak
Kafasının sesini işitmek
Kanı kurumuş
Kapandı gözler tükendi sözler
Kara bayramlar etmek
Karıncaya basıp belini incitmemek
Kar yağdı iz örtüldü
Karşımdaki yanımda yanımdaki canımda
Kaşık kaşık toplar kepçe kepçe dağıtır
Kaval elden yel Allahtan parmaklarını oynat
Kazan kazana kara demiş tavanın gülmeden aklı gitmiş
Keçinin ağzındaki hikaye
Kendi çıbanını iyi edemez elin firengisine doktorluk eder
Kes kulağı at arkana dinle neler var
Kınalı ellere ermemek
Kırk dilli kuş
Kırk senelik serçeye civcivlik öğretmek
Kırk yılda bir kuyruklu yıldız onu da ben görmem
Kiliseye sıçmasın da günlüğü buhuru kendinin olsun
Koca öküz ölmüş gönümü düvenin üstüne atın demiş
Kokusunu aldım karnım doydu
Kör göze çifte gözlük
Kel başa şimşir tarak

Köy dolandırır ama dilendirmez
Kum gibi kaynadım mum gibi yandım yine de yaranamadım
Kurbağanın yarayla sulandığı bir yer
Kurdun adı çıktı çakal dünyayı batırdı
Kurdun havadan geleceğini bilseydim iti arkası üstü bağlardım
Kurtla güler kuzuyla ağlar
Kuru kuru çaylarda boğulmak
Kuru ağaçtan düdük çıkarmak
Kuyruğundan kıl aldırmaz
Külde bitmiş gül olmuş
Küpe binip kamçıyı eline almak
Kafes büyük ama içinde bülbül yok
Kanı sıcak olan var kanı soğuk olan var
Kanlı bıçaklı olmak
Kara kar yağacak kara gün doğacak bir eşeğin sırtına kırk adam binecek
Kara kışta ak sadeler giymiş
Karagözün atı gibi yerinde tepinir
Kardan aslandır güneş görmeğe gelmez
Karıncanın bile kanı var
Kazı koz anlar kızı kaz
Keresteci rüyasında yangın görürmüş
Kırk deveye bir eşek
Kırk çeşmeden bir bardak su
Kilimini cehenneme yaydı
Kimi inci ayıklar kimi ekmek sayıklar
Küstüğü dağın odununu kesmek

Lafın kuyruğuna kuyruk takmak
Leyleği kuştan mı sayarsın yazın gelir kışın gider
Laf lafı açar laf kutuyu kutu kutuyu

Mahşer tilkisi gibi meydanda kalmak
Maymun yoğurt yemiş artığını yüzüne sürmüş
Minareye dışından çıkmak
Mıh gözlü
Mundar öldüğüne bakmaz öd ağacından tabut ister
Minare gölgesi

Neler yedi bu diş ne altın oldu ne gümüş
Ne ölü görmüş ağlamış ne düğün görmüş oynamış
Ne yer ne yedirir
Nerde akşam orda sabah
Nereye kazık çaksam oraya torba asar

Oğlan aldı oyuna gitti çoban koyuna gitti
O da çıksın tahta salınsın bir kaç hafta
Ok meydanında buhur yakmak
Okumu attım yayımı astım
On parmağında on hüner
On parmağı on kandil
Olursa yedi çıra yakar olmazsa karanlıkta yatar
Olsaydı bulsaydı derken ne oldu ne buldu

Ölmüş eşek arıyor ki nalını söksün
Öküz kulağına kaval çalmak
Ölem ki ağlayasan gidem ki arayasan
Ölse ölüsü yakar dursa dirisi
Öz malının hırsızı olmak
Ölme eşeğim ölme yonca biter de yersin
Özüm özüm iki gözüm
Ört ki ölem
Ölüsü kandilli
Öptü eşiği sildi kaşığı

Papaz kör kilise karanlık
Pamukla can almak
Paşaya kelle götürmek
Pireyi deve yapmak
Payasa pirince giderken evdeki bulgurdan olmak
Püsküllü bela
Paraya bakar yaraya karaya bakmaz

Rüyasında sinek avlamak
Rüzgar isteyip yağmurdan yakınmak
Rüzgarını almak

Sabahın beyazında kara kara söz etmek
Sabahtan gelen kadı efendi hoş geldi safa geldi
Sabah tarhana aşı akşam bulgur aşı çık dama karnını taşı
Sakala göre tarak
Saman yeyip samanlıkta yatmamak
Saman altına su koyverir çıkar üstüne vaaz verir
Sen kuzgunu kap kuzgun seni kapmasın!
Sevdiğine gül biçtirmemek
Serçenin eti ne butu ne
Sıçan deliğine sığmamış kuyruğuna kabak bağlamış
Sin sin gezer sinir üzer
Soğanı nerde yedinse osuruğunu orda kokut
Söylerim kötü söylemem kötü
Su getirdi sel götürdü
Su koy cıvılt un koy koyult
Suratından düşen bin parça olur
Sıçan olmasına sıçanmış ama delikten deliğe kaçan değilmiş!
Sizde yiyelim içelim bizden gelip geçelim
Soğan yemedim ki ağzım koksun
Sütlü sütlü melemek
Sürüsünü ben güderim gelinini kel alır

Sorma gir sokağına girmiş kaçamaz olmuş
Sözü ağzından dumanı bacasından çıkar gibi çıkmak
Sözden anlayan sazdan anlasa sazdan anlayan sözden
Suyu susamışa vermemiş bekler ki kamışları büyüye
Sulu söz
Süprüntülükte yatıp şeyhülislam rüyası görmek
Süt ananın yoğurt oğlu
Seninki can da benimki patlıcan mı?

Şafak attı kafası yattı
Şafağa ürüyen itlerden olmak
Şahini serçeye avlatmaya kalmak
Şeytanın boynuzlarına salıncak kurup kırk yıl sallanmış

Taş atar başını altına tutar
Tava delik tas delik bu da geldi üstelik
Tilki o tilki ama boyası beni şaşırttı
Tavşana demişler dağ sana küstü, ben ona küstüm demiş
Tilkiyi kovalarken kurdu uyandırmak
Taştan yağ çıkar ondan para çıkmaz
Taşı sıksa suyunu çıkarır

Uma uma döndüm muma
Ustamın adı Hıdır elimden gelen budur
Uyur uyanık açık kapanık

Ünü göğe ağmak
Üstüne bir bardak su içmek
Üstüne gök gürlememiş
Üstüne gül koklamamak
Üzüm bağda bağ dağda

Vur dedilerse öldür demediler ya
Var varası dur durası
Vursan ölecek vurmasan payını elinden alacak
Verdik kırkı gitti korku
Verme ağacında değil alma ağacında bitmiş
Vardık kebap kokusuna baktık eşek dağlıyorlar

Ya devlet başa ya kuzgun leşe
Yağmur olsa kimsenin tarlasına yağmaz
Ya değirmene gitmem ya değirmenciyi öldürürüm
Yağmur nereye yağarsa tarlayı oraya kaldırmak
Yanan kömür eriyen demir
Ya ölem ki yerim belli ola ya gidem ki
Yar yük yıldız raf
Yaşı uzun düğünü güzün olsun
Yedi baharın yoğurduğu yemiş
Yediğin soğan olsun sardığın civan
Yemedim aşından kör oldum türküsünden
Yılanı gördüm izinden korkarım
Yıldızdan ırak
Yok ölümünde ölmek
Yunmuş arınmış kazlara dönmüş, yeni yeten kızlara dönmüş
Yumurtadan yün kırkmak
Yüzü sıcak ekmeğe gülmez olmuş
Yer demir gök bakır
Yıldıza kement atmak
Yere bakar yürek yakar
Yorgan gitti kavga bitti
Yüreği cız etmek
Yüreğine su serpilmek
Yüzünüze güller
Yüzüne tükürseler yağmur yağıyor sanır
Yüz yüze gelmemek

Zil zurna sarhoş
Zemheride zümbül
Zikri para fikri para
Züğürt tesellisi
Zurnayı biz çaldık parsayı el topladı

YAĞMUR DUALARI

Ak taşın arasına
Cümlenin tarlasına
Yoksulların tasına
Ver Allahım ver
Sellice bir yağmur

●

Kepçe gelin ne ister
Bir kaşıcak un ister
Un bulamazsa tuz olsun
Tuz bulamazsa buz olsun

●

Umudum umut
Bulutum bulut
Gökten rahmet
Yerden bereket
Muhammede selevat
İn yağmur in
Amin.

●

Yağmur yağmur yağ ister
Kaşık kaşık bal ister
Gök gözlü kurban ister
Ver Allahım ver

●

Gökten gökten ne gelir
Yağmur gelir sel gelir
Ambarlar dolu dolu
Tarlalar sulu sulu
Gökten rahmet
Yerden bereket
Ver Allahım ver
Sellice yağmur.

NİNNİLER

Selvi beşik oydurdum bak
İçine gül doldurdum bak
Seni bana yolladı Hak
Ninni yavrum ninni
Ninni dağların eteği
Bükü garipler yatağı
Anasının dert otağı
Ninni yavrum ninni
Horoz öter iki iki
Kırmızı güllerin teki
Senin baban gelir belki
Ninni yavrum ninni
Kavak gibi boy veresin
Söğüt gibi dal veresin
Mevlam bana kan veresin

Ninni yavrum ninni
Uzun uzun çam dalları
Irak mı sefer yolları
Baban geliyor gurbetten
Parlar atının nalları
Ninni yavrum ninni
İstanbul yolları diken
Körolsun dikeni eken
Ayrılık belimi büken
Ninni yavrum ninni

TEKERLEME

Var varanın sür sürenin
İşte budur hali Padişahım
Bağa izinsiz girenin
Zaman zaman içinde kalbur saman içinde
Deve tellal iken
Horoz akdoğan iken
Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken
Çarşıda su yok
Demir ocağında çekiç yok
Çarşıda cadı gezer sırtında bir acaip gocuk
Dokuz arısı vardı babamın
Çıkarken sayarım girerken sayarım
Günün birinde bir de ne göreyim
Topal arı görünürde yok
Koştum eve çıkardım hadım horozu ahırdan dışarı
Vurdum ince tüyden eyeri bindim üstüne
Bellerden aştım sel gibi
Dağlardan estim yel gibi
Sürdüm gittim zorlu Hamza atın sürer gibi
Vardım baktım bizim arıyı çifte koşmuşlar

Dedim ne diye yaptınız bu işi
Dediler üzülme, bir incir yaprağı kopar
Boynunu bu yaprakla ovuştur
Arın iyileşir
Ben incir yaprağını koparırken bıçak elimden kaydı
Bir karpuzun karnında yok oldu
Yedi yıl aradım bıçağı bulamadım
Günün birinde bir de baktım karpuzun kapısındayım
Allahım ne karpuz
Ocağın yıkıla karpuz evlerin köylerinle birlikte
Bir yanı sap saman bir yanı toz duman
Bir yanda demirciler demir döğer denk ile
Bir yanda nakkaşlar duvar boyar bin bir çeşit renk ile
Bir yanda da Osmanlı Devleti Ruslarla cenk eder
Sayısız top tüfek ile
Bindim bir yağız ata doru diye
Boşuna mahmuzlarım yürü diye
Kuşağıma iki minare soktum yürü diye
Ceplerime mermi doldurdum darı diye
Denizin ortasına baktım kuru diye
Vurdum vuruştum bir de baktım Mısırdayım
Başımda bir sarık elimde asa
Cenabı Hak beni bu afattan korusa
Bir varmış bir yokmuş
Bir padişah bu padişahın üç oğlu varmış

●

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde
Eşek tellâl iken, deve berber iken
Bir varmış bir yokmuş.
Allahın kulu darıdan çokmuş.
Çok demesi günahmış

Var varanın,
Sür sürenin
Destursuz bağa girenin
Sopa yemesi çokmuş.
Zamanında, ben üç yüz bir yaşında iken
İki arkadaşım vardı:
Biri kör, biri çıplak.
Çakmaksız, namlısız, kundaksız tüfekle,
Bitmedik çalı dibinde
Doğmadık tavşan avına gittik.
Çıktık tepenin başına,
Seyir ettik toprağına, taşına.
Gördük bir göl, ördekler yüzüyor.
Çakmaksız, namlısız, kundaksız tüfekle 'gel ha!'
eyledik
Ördekler zombada devrildi
Kör aradı buldu, çıplak koynuna koydu.
Sapsız, namlısız, ceciksiz bıçakla kanırdık boğazladık
Ördekleri pişirip yemek için bir bıçak aradık.
Bir cadı karısı rastgeldi, lildirim likli, burnu ilikli.
Kazan başlı, kurbağa dişli, ölü kurbağa gözlü,
dağırcık yüzü,
Küp karınlı, patlıcan burunlu.
Şipirdiğini takınmış,
Könçeciğini çekiştirmiş.
Pabucundan boşanan kıyraklar, hani ya o bizim
çakmaksız, namlısız,
Kundaksız tüfeğin saçması gibi vızıldayıp geliyor.
«Ebe karı bize bir kazan!» dedik. «Ördekleri
pişirmek için.»
Bir kazan verdi, ağzı var, dibi yok.
Sırıkladık mırıkladık, üç ocak taşı çattık, kazanı
kurduk, altına odunu vurduk,
Kazan kaynıyor,

Ördekler oynuyor.
Ocak taşlarının biri bir tarafa çekiyor kazanı, biri bir tarafa...
«Bire ocağı batasıcalar, kazanı mı bölüşeceksiniz?» dedim.
Bunlara birer eskayla vurdum.
Ocaktaşı diye çattıklarım meğer tosbağaymış.
Çıplak ve kör arkadaşlarımla beraber ördeği yedik, karnım doymadı,
Yüzüm gülmedi, bıyığımın ucu vız demedi, kulağımın dibi çat demedi.
Bakıversem ki bir koz ağacı var,
«Yemeğin üstüne çerez olarak yiyeyim,» diye kozun başına bir tezek salladım.
Bir de baksam ki, Kırımoğlunun çiftliği bir yazı olmuş kozun başında
Bu çiftliği sürmek için bir öküz arama telaşasına düştüm.
Aradımsa da bulamadım.
Öküz çalmak için bir köye gittim.
Bokluk deliğinden ahıra girdim
Bokluk deliğinden öküzü çıkarmak için çalıştım.
Öküzü kaldırdım, bokluk deliğinden kafasını dış yüze doğru soktum.
Gövdesi sığmadı, salındı kaldı.
Umudu kestim.
Bir ala kedi bir kara kedi buldum.
«Öküz olaraktan bu bize kafi,» diyerekten koz ağacının altına geldim.
Sabahı boyunduruğu düzenledim, ala kediyle kara kediyi koştum.
Boyunduruk altında,
Koşum halinde koz ağacının başına çıkarmak istediysem de bir türlü
Çıkaramadım.

Çavdar ağacından bir merdiven çatmak telaşesinde iken ben
Bizim Memet Ağanın çobanı gibi kalleş, kuyruğu gücük bir sarı it peydah oldu
Tek kulaklı,
Kuyruğu üç ulaklı,
Ala kediyle kara kediyi sabanın altında görünce hücum eyledi.
Kediler itten korkularından sabanla koz ağacının başına çıktılar.
«Ek bire bideri, sür bire çifti!.. Ek bire bideri!.. Sür bire çifti!..»
Az sürdüm,
Uz sürdüm.
Altı ay bir güz sürdüm.
Geriye döndüm baktım ki, arkadan ekin gevremiş geçmiş.
Bir orak aldım yanaştım ekine.
Biraz biçtikten sonra belim ağrıdı.
Dineliverdim yorgunluk alâmetiyle.
O yanıma, bu yanıma tanıyıversem ki...
Tilkinin biri çekirge kovalayıp geziyor ekinin içinde.
«Bire ocağı batasıca! benim zati belim ağrıyor biçemiyorum ekini,» dedim.
Orağı tilkiye doğru kürelediydim,
Orağın sapı vardı tilkinin götüne kaçtı.
Tilki kaçtı orak biçti,
Tilki kaçtı orak biçti,
Ekin tükendi, ben beriden bakakaldım.
Vardım yattım bir gölgeye.
«Nasıl toplarım, nasıl toplarım?»
Derken bir kasırga geldi, sapı topladı, harman gibi kıvırakodu.
«Bir cıgara molası daha alak,» dedik.

Çakmağı çakıversem ki, cıgaranın keyfinden
haberlenememişim,
Kavın bebabı mazı közü gibi düşmüş.
Bir de baksam ki bizim harmanın üstüne bir kara
duman çökmüş.
«Ulan! yağmur mu yağacak?» Bir kara kaygıya
düştüm.
Bir de baksam ki, top güllesi gibi bir kara yalım
patladı.
«Amanın, bu da mı gelecekti başıma?» diye
telaşlandım.

Su aramağa başladım.
Meğer o yalım hakkımızda hayırlıymış.
Sap yandı kırmızı buğday ceç oldu.
Bu buğdayı kuyulamak için beni bir kaygı aldı.
Ala kediye kara kediye sordum.
«Aman, ben şaştım, buğdayı kuyulamak için bir
çare bulun,» dedim.
«Aman ağa, onun kolayını biz biliyoruz,» dediler.
Bir bakıversem ki kediler bir gücük sıçan
yakalamışlar.
«Amanın, bu gücük sıçanı neyleyeceksiniz?» dedim.
«Ağa, kuyu kuyulamak istemiyor musun? Rahat dur,»
dediler. Gücük sıçana bir yemin verdiler.
«Bu buğdayı kuyulamazsanız neslinizi geçiririz,»
dediler.

Gücük sıçan gitti öbürlerine haber vermeye.
Bir de baksam ki umum sıçanları toplamış.
Bu toplanan sıçanlar cecin altını deldiler, kuyu
ettiler, buğdayı kuyuya kaktılar
Kuyunun içine akıttılar.
«Bu kaygıdan da kurtardı Allah bizi,» dedim,
yorgunluk cıgarasına gene başladım.

Bir de değneyiversem ki, buğday ekerken bir
karpuz çekirdeği düşmüş.
Karpuz büyümüş dört yaşlı bir camız potuğu gibi
kararıp yatıyor.
Zati susadımdı.
Sapsız, namtısız, ceciksiz bıçağı 'gel ha!' eyledim
karpuza.
Karpuzun içine zappadak ben de gittim.
Bir şehire rastgeldim.
«Amanın, ne güzel şehir imiş! Bu temiz şehirde
gezmek için bir hamama gideyim,» dedim.
Hamama girdim. Kurnası var, tası yok. Biri oturuyor,
başında fesi yok.
«Kız, adın nedir»? dedim.
Dedi, «adım Emine.»
Açtım baktım ..ına.
Bir tarafı sazlık samanlık,
Bir tarafı tozluk dumanlık...
Bir tarafında demirciler demir dövüyor.
Bir tarafında kalaycılar kalay kalaylıyor.
Vardım bir kalaycının yanına:
«Usta bize kalaycılık öğret,» dedim.
Bir buçuk günde usta etti.
Kalaylayamadım kapları,
Hep kırıldı tavaların sapları.
Cerrah oldum acı yaptım hapları,
Binin zehirledim ilâç verirken.
Hey ağalar, ben de karar eyledim,
Kâr eylerim derken zarar eyledim.
Seyis oldum, bir at tımar eyledim,
Kuyruğun kopardım götün silerken
«Bu kârda da bir iş çıkaramadık,» dedim.
Karpuzun içinden çıkma derdine düştüm.

Bir de baksam ki, sapsız, namtısız, ceciksiz bıçağı
kaybetmişim.
Bakıversem ki, sakalı bir karış bir ihtiyar rastgeldi.
«Sapsız, namtısız, ceciksiz bıçağı yitirdim,
görmedin mi, emmi?» dedim.
«Köpoğlu köpek! Ben katarla deveyi yitirdim,
bulamıyorum ki, sen bıçağı nerde bulacan?»
Kulağımın dibine bir sille vurdu,
Sillenin şiddetinden karpuzun ağzından zorpadak
dışarı çıktım.
Karıncaya vurdum palanı,
Yedi yerden çektim kolanı...
Evvelki söylediğimiz yalanı, şimdi essah edelim
ağalar.

●

Gittim sümbül dağına
Dere tepe taş imiş
Sümbüller açmış
Sersefil olmuş
Sümbül sümbül dek
Helvacıya bak
Altını inciyi-
Boğazına tak

●

İğne miğne
Ucu düğme
Filfillice
Kuş dilice
Bal ballıca
Balık Hoca

İki gemi koşa koşa
Gidiyorlar kızılbaşa
Getir çizmemi giyeyim
Çizmem sarı sandıktadır
Anahtarı ağadadır
Ağama mağam ne ister
Altın başlı kuş ister
Bir kuş tuttum uçurdum
Yedi derya aşırdım
Yedi derya kilidi
Kapıma vuran kim idi
Hasan oğlu ustaydı
Kolu budu kısaydı
Yakarken tarasını
Yaktım arabasını
Ben araba dokurum
Arabanın hasını

●

Atlar gelir şakır şakır
Benim babam neden fakir
İlimandan gelirkene
Üç gemi gördüm
Biri ağa biri paşa
Ortancası Ahmet Paşa
Ahmet Paşanın neyi var
Yazı yazar oğlu var
İnci dizer kızı var
Tophanede top atıldı
Varın bakın kim vuruldu
Sırma saçlı kız vuruldu
Sırma saçını örmeli
Ali Beye vermeli

Ali Bey hasta
Çorbası tasta
Mendili ipek
Kendisi köpek
Püskül mavi

•

Tek tekene tekene
Düştüm demir dikene
Demir diken açıldı
Alaca boncuk saçıldı
Alaca boncuk has boncuk
İliğim düğmem kaytancık
Kaytancığı almalı
Aladağa salmalı
Aladağın armudu
Anan baban var mıydı
Anam babam olsaydı
Beni burda kor muydu

•

Mesel mesel meliki
Oğlu kızı on iki
Meseli attan düşmüş
Kuyruğunun altı şişmiş
Bir kaşık balı varmış
İçine sıçan düşmüş
— Sıçan hani
— Deliğe kaçmış
— Delik hani
— Balta kesmiş
— Balta hani
— Denize düşmüş

— Deniz hani
— Öküz içmiş
— Öküz hani
— Harmanda
— Harman hani
— Kuşlar yemiş
— Kuşlar hani
— Avcılar vurmuş
— Avcılar hani
— Evlerinde
— Evleri hani
— Dağ başında
— Dağlar hani
— Bulutların içinde
— Bulutlar hani
— Havada

●

Gün gel gün gel
Kır atına bin gel
Çakmağını çak gel
Aynanı yak gel
Soğuk kapını ört gel
Sıcak kapını aç gel

OYUN TEKERLEMELERİ

İğne battı
Ciğerimi yaktı
Tombul kuş
Arabaya koş
Çıngıldaklı mıngıldaklı koç.

Hah huh
Altın tok

●

Ene mene dostum
Ben sana küstüm
Armudu kestim
Tavana astım
Tap dedi düştü
Kargalar uçtu
Annem yoğurt getirdi
Kedi burnun batırdı
O kediyi n'apmalı
Minareden atmalı
Minarede bir kuş var
Kanadında gümüş var
Eniştemin cebinde
Türlü türlü yemiş var.

●

Ene mene dosi
Dosi safran bosi
Anasının kuzusu
Rengi rengi
Dengi dengi
Ota ota of
Linge linge lof
Saya saya sof
Tiren geldi pof pof

●

Çıktım erik dalına
Baktım tiren yoluna
Üç gemi geliyor
Biri ağa
Biri paşa
Orftancası Kemal Paşa.

●

Eveleme develeme
Deve kuşu kovalama
Çengi çember
Miski amber
Tazi tuzi
Ne zaman geldin
Yazın geldim
Yazılalım çizilelim
Bir tahtaya dizilelim
İncik boncuk
Çocuk mocuk

●

Arabistan buğdayları
Severler dilberleri
Kız seni almaya geldim
Atlı değil yaya geldim
Geldim araya araya
Çık oradan gel buraya.

●

Kadifeci güzeli
Handadır handa

Güller küpün içinde
Biz size geldik on günde
Geldinizse geldiniz
Bizleri memnun ettiniz
Sandık sandık içinde
Hangimizi aldınız.

●

Sekelim kızlar sekelim
Arpa buğday ekelim
Arpayı nerden bulalım
Karıncadan alalım
Karıncada yokmuş
Demircide çokmuş
Demircinin atları
Kişir kişir kişniyor
Neyin için kişniyor
Arpan için kişniyor

●

Eşeğimin kuyruğunu kamçı mı sandın?
Kamçılı dağlar
Bir gelin ağlar
Zülfünü bağlar
Hay dağlar
Eşeğimin gözünü ayna mı sandın?
Aynalı dağlar
Bir gelin ağlar
Zülfünü bağlar
Hay dağlar
Eşeğimin kulağını kepçe mi sandın?
Kepçeli dağlar

Bir gelin ağlar
Zülfünü bağlar
Hay dağlar

●

Ay dede, ay dede,
Evin nerde
Poştada
Ne yersin
Üzümcük
Ne yaparsın
Kızılcık.

KARA YILAN HİKAYESİ

Rabiyanı ahbar şöyle rivayet ederler ki, eski zamanda gayet adil bir şah vardı. Dünyada hiç evladı olmayan bu hükümdar da aynı zamanda oldukça yaşlı idi. Bir gün, kahyasını yanına çağırıp dedi ki:

— Ben artık ihtiyarladım, evladım da yoktur, yarın öbür gün ölürsem beni andıracak, mülküme sahip kalacak bir çocuğumun olmaması beni müteessir ediyor, buna bir çare bulalım.

Kahya, efendisinin eteklerini öperek cevap verdi :

— Allah size ömürler versin, bunun için hiç üzülmeyin, yarın sizinle birlikte kıyafetimizi değiştirir, seyahate çıkarız. Elbet Cenabıhak bize ağzı makbul dualı birisini yollar da işimizi halleder.

Şah bu fikri doğru bularak, ertesi gün vezirle beraber tebdili kıyafetle memleketlerinden çıktılar.

Günlerce yol yürüdüler. Nihayet, bir çeşmenin başına gelip yorgunluklarını giderdiler. O ara karşılarına sakallı bir seyyah çıkarak, bunlara selam verdi. Ve onlarla öteden beriden konuşmağa başladı.

Şah dedi ki :

— Sen mübarek bir adama benziyorsun, bir derdim var. Hiç çocuğum olmuyor, buna bir çare var mı?

Seyyah, bunu işitince koynundan bir elma çıkararak Şaha verdi ve :

— Bu elmayı alın, karınızla beraber yarı yarıya taksim edip yiyiniz. Cenabıhak size istediğiniz evladı verecek, yalnız ben gelmeden ismini koymayın.

Diyerek ortadan kayboldu.

Şah, memnun bir halde sarayına avdet edip seyyahın verdiği elmayı karısıyla beraber yedi. Aradan dokuz ay geçince Şahın hareminin sancısı tuttu. Hemen ebeyi çağırdılar. Ebe gelip de hatunu doğurtmak isteyince baktı ki, çocuk yerine bir kara yılan doğuyor. Ebe buna hayran hayran bakarken, yılan onun üzerine saldırıp öldürdü. Diğer bir ebe çağırdılar, bunu da öldürdü.

Uzatmıyalım, böylelikle bu yılan, lohusaya bakmak için gelen bütün ebeleri öldürdü. Öyle ki, memlekette ebe namına kimse kalmamıştı.

Yalnız şehrin ücra bir semtinde ihtiyar bir ebe kalmıştı. Saraydan adamlar gelip onu çağırınca, canının kıymetini bilen bu ihtiyar, hiç sevmediği üvey kızını yolladı. Kız istemiye istemiye sarayın yolunu tuttu. Giderken annesinin mezarına uğradı, mezarın üzerine kapanıp ağlamaya başladı :

— Anneciğim, anneciğim! Üvey annem beni çocuk doğurtmak için saraya yolluyor. Halbuki beni orada ölüm bekliyor. Bana imdat et anneciğim.

O saat mezardan bir ses geldi :

— Kızım, saraya gitmeden içi süt dolu büyük bir kutu al, oraya varınca lohusa kadının doğuracağı kara yılana karşı kutuyu aç, yılan çıkıp senin üstüne saldırmak isteyince hemen kutuya koyar, kaparsın.

Kız buna sevindi, bir kutu tedarik edip saraya gitti. Lohusanın yanına vardı. Onu gören yılan derhal dışarı çıkıp kızın üstüne saldıracağı anda, kız elinde taşıdığı kutuyu ona tuttu, o da sütü görünce hemen kutuya girdi. Kız hemen kutuyu kapayarak, içeride hapsetti ve doğru babasının yanına gidip kutuyu verdi :

— İşte Şahım, oğlunuz bunun içindedir. Annesini sağ kurtardık.

Hükümdar buna çok memnun oldu. Kıza birkaç altın vererek ona teşekkür etti.

Hükümdarın kutunun içinde olan oğlu gittikçe büyüyordu. Nihayet beş yaşına gelince, ona bakan cariyeye dedi ki:

— Babama söyle, ben artık büyüdüm. Beni mektebe versin.

Hemen cariye gidip babasına söyledi. O da:

— Peki, münasiptir.

Diyerek ertesi gün hususi bir hoca tuttu. Ve kutuyu açıp yılanı çıkardı. Yılan hocanın yanına yaklaşınca hemen onu sokarak öldürdü. Başka bir hoca çağırdılar, onu da öldürdü.

Bu yılanın daha başka birçok hocaları öldürdüğünü gören babası, vezirleri çağırarak buna bir çare bulmalarını emretti, vezirler toplantı yaparak bu mesele hakkında görüştüler. Nihayet birisi hükümdara dedi ki :

— Bu şehzade yılanı ebesinden başka kimse okutamaz.

Hükümdar bunu doğru bularak hemen o saat harem ağalarının birini onu doğurtan kızın evine yolladı.

Harem ağası kızın evine gelip ona meseleyi anlatınca kız çok çok korktu. Fakat hiç sesini çıkarmadı. Harem ağasına dedi ki :

— Bana bir gün müsaade verin. Yarın bana uğrayın, beraber gideriz.

Harem ağası, «peki» diyerek oradan ayrılınca kız doğru annesinin mezarına gitti, ağlayıp sızlamağa başladı :

— Anneciğim, anneciğim! Geçen sefer tarif ettiğin gibi yapıp yılanı çıkardım. Şimdi de benim ona ders okutmamı istiyorlar. Birçok hocaları sokup öldürdü. Buna ben ne yapayım ki, beni onlar gibi öldürmesin?

Mezardan esrarengiz bir ses geldi :

— Kızım, korkma. Giderken gül ağacından yapılmış kırk bir değnek alırsın. Onu okuturken üstüne saldırdığını gördün mü kırk değnekle vurur, birisiyle de «Dur» dersin. Böylelikle onu okutursun.

Kız bunu işitince memnun olarak, kırk bir gül değneği alıp saraya gitti. Yılanı kutudan çıkardı. Okutmağa başladı. Yılan üzerine saldırmak istedi. Kız hemen kırk değnekle ona vurarak, bir değnekle de dur, dedi. Şehzade yılan dayağı yiyince sakinleşti. Böylelikle kız buna ders vererek bir sene zarfında okumayı öğretti. Bunun müjdesini hükümdara verdi. O da çok paralar ve hediyeler verdi. Kız sevinerek paraları alıp evine gitti. Onları üvey annesine verdi.

Şehzade gittikçe büyüyordu. Yirmi yaşına geldiği zaman

babasına haber yollayarak evlenmek istediğini söyledi.

Hükümdar ertesi günü memleketin en güzel kızlarından birisiyle nikahını kıydı, fakat gerdek gecesinde yılan şehzade gelini zehirli dişleriyle ısırıp öldürdü. Bunu gören babası başka bir kızla evlendirdi. O da aynı akıbete uğrayınca, bu meseleyi kahyasına açarak onun fikrini aldı. O da dedi ki :

— Buna, onu doğurtan ve okutan kızı almaktan başka çare yoktur. O kız hakkından gelir.

O saat hükümdar kıza para göndererek düğün için hazırlanmasını söyledi. Kız bir taraftan elbiseler yaptırırken, bir taraftan da yılanla nasıl geçineceğini düşünüyordu. Nihayet ağlıyarak annesinin mezarına gitti ve eskisi gibi yalvarmağa başladı :

— Anneciğim! Beni bu yılanla evlendirecekler, ne yapayım acaba?

Mezardan bir ses geldi :

— Kızım cesaretli ol. Gerdeğe girmeden evvel kırk tane kirpi derisi al, üstüne giy, yılan üzerine atılırsa dikenler ona batar, sana eziyet etmez. O zaman diyecek ki: «Elbiselerini çıkar.» Sen şu cevabı verirsin: «Arslanım, evvela siz elbiselerinizi çıkarın.» O üstündeki deriyi çıkarınca, hemen bir kolayını bulup daha evvel hazırlayacağın ateşte yak. O saat yılanı yakışıklı bir delikanlı olarak göreceksin. Artık korku kalmaz. Karı koca olursunuz.

Kız bu talimatı alır almaz sevinçle saraya avdet etti. Gelinlik elbiselerini giyerek o esnada kapıda duran süslü gelin arabasına kuruldu, saraya gitti. Onu çalgılarla karşıladılar. Biraz sonra hakim geldi, yılan şehzade ile nikahlarını kıydılar.

Akşam üzeri olunca, yılan gerdeğe girdi. Gelin daha evvel hazırladığı kirpi derilerini gelinlik elbiselerinin altına giymişti. Yılan onunla başbaşa kalınca hemen üstüne hücum etti, fakat dikenler ona battı. Vücudunu ağrıttığını gördü. Kıza yalvarmağa başladı :

— Gözümün bebeği! Canım, neye elbiselerini çıkarmıyorsun?

Kız nazü eda ile cevap verdi :

— Başüstüne, fakat evvela siz üstünüzdeki elbiseleri çıkarın.

Yılan üstündeki derisini çıkardı. Kız süratle elinden deriyi kaparak, kapının yanında duran mangala attı. Odaya dönünce baktı ki, yılan yakışıklı, arslan gibi bir delikanlı olmuştu.

Kız fevkalade memnun olarak kendini onun kolları arasına bıraktı.

Sabah olmuştu. Kızın ölü vücudunu kaldırmak için gelen hademeler, gelini sağ bulunca hemen koşarak hükümdara haber verdiler. O da karısıyla beraber gelip, eski yılan oğlunun arslan gibi bir delikanlı olduğunu görünce hayret etti. Onu kucaklıyarak şefkatle öpüp bağrına basmağa başladı. Sonra onları bu saadete eriştiren gelinlerinin üzerine mücevherler serperek emsali görülmemiş bir düğün yaptılar.

Şehzade bu kızla bir müddet mesut ve müreffeh bir hayat geçirdi. Günün birinde memleketi gezmek ve hava almak maksadiyle şehzade babasından izin alarak, karısıyla vedalaştıktan sonra seyahate çıktı. Bir iki ay sonra annesine mektup yolladı. Mektubu daha evvel elde eden ve gelin kızı kıskanan saraydaki cariyeler, mektubu açarak içine bir kâğıt yazıp koydular, eskisi gibi bırakıp hanıma verdiler

Şehzadenin annesi mektubu açtı. Birincisinde selam filan vardı. İkincisinde şu kelimeler yazılıydı: «Karımın hakkında fena haberler aldım. Bu mektubu okur okumaz, onun ayaklarını, ellerini kırıp saraydan atınız.»

Bu sırada kapının aralığından kaynanasının yüksek sesle mektubu okuduğunu gören kız, kendi kendine:

— Bana fenalıkları dokunmadan buradan kaçayım, diyerek oradan uzaklaştı.

Bir müddet yürüdükten sonra bir dağa geldi. Orada biraz dinlendikten sonra yürümeğe başladı. Nihayet bir mezarlığa geldi. O vakit hava gittikçe kararmakta olduğu için, gece gitmekten korktu, boş bir tabutluk bulup orada yattı. Bu esnada yanındaki tabutluktan bir sesin geldiğini işitti: Ayağa kalkıp oraya bakınca bir delikanlının orada yattığını gördü. Oradan kaçmak istedi, derhal delikanlı onu yakalıyarak sordu :

— Kız, sen buraya nasıl geldin? Korkmadın mı? Ben seni benim yattığım tabutlukta saklıyayım. Çünkü biraz sonra bir güvercin gelecek, seni görürse öldürür.

Bunun üzerine kız delikanlıya dedi ki:

— Eğer benimle evlenirsen gelirim.

Delikanlı buna razı olarak, parmağındaki yüzüğü ona verdi. Kız da yüzüğünü çıkarıp parmağına taktı. Artık evlenmişlerdi.

Biraz sonra güvercin geldi. Kız tabutluğa girerek orada saklandı. Güvercin gagasında getirdiği yiyeceği delikanlıya verdikten sonra uçup gitti.

Bu minval üzere, kız mezarlıkta delikanlı ile beraber güvercinin getirdikleri yiyecekleri yiyerek tam bir sene beraber yaşadılar, sonra delikanlı konağına yollandı.

Kız gide gide bir çeşmenin başında su dolduran genç bir kız gördü. Onun yanına yaklaşarak dedi ki :

— Bahtiyarın başı için beni evinize alın. Çok hastayım...

Genç kız :

— Biraz bekleyin, gidip konağın hanımına haber vereyim.

Diyerek konağa gitti. Hanıma meseleyi anlatınca hanım sevinerek :

— Aman çağır, dedi. Bu kız oğlumu tanıyor, muhakkak onun yanından geliyor.

Genç kız gidip kızı çağırdı. Konağa getirdi. Hanım onu hürmetle karşılıyarak, konakta ona güzel bir oda ayırdı.

Bir müddet sonra kız nur topu gibi bir oğlan doğurdu. Hanım çocuğa iyi bakarak, ona altın beşik yaptırdı ve kıza iyi muamele gösterdi.

Ertesi gece kızın mezarlıkta bıraktığı yiğit birdenbire geldi. Çocuğun adını Hopdiyar koyarak kayboldu. Daha ertesi gün gelerek çocuğun beşiğini sallıyan hemşiresine sordu :

— Ne yapıyor benim Hopdiyarım?

— İyidir, büyüyor, Bahtiyarım, deyince delikanlı kayboldu.

Fakat ertesi günü bu delikanlının onu özleyen kardeşleri, korka korka geldiğini, birdenbire kaybolup gittiğini anlayınca

bir hile ile onu sarayda alıkoydular. Bahtiyar sarayda kalınca, güvercinin gelip ona fenalık yapmasından korkmağa başladı.

Bir sabah güvercin pencereye gelerek seslendi:

— Ey Bahtiyar, dokunduğum duvar yıkılsın.

Lahzada duvar çatır çatır yıkıldı. Sonra:

— Konduğum dallar kurusun!

Dedi. Konduğu dallar kurudu. Güvercin sarayın penceresi önündeki ağaçta öte öte çatladı. Şehzade Bahtiyar da kurtuldu. Daha evvel nikahlandığı kızla büyük bir düğün yaptı.

Biz gelelim delikanlı olan yılan şehzadeye:

Şehzade seyahatını bitirip gelince karısını aradı. Annesi kendisine mektup meselesini anlattı. Şehzade bunu işitince beyninden vurulmuşa döndü:

— Aman anne, ben böyle mektup yazmadım. Bu işte bir oyun var!

Diyerek saraydan çıktı, dağlara düştü. Gide gide Bahtiyarın olduğu memlekete geldi. Ve onun her vakit oturduğu kahvede oturdu. O memleket halkına başından geçenleri anlattı. Kahvede bulunan Bahtiyar meseleyi anladı. Şehzadeyi kendi sarayına götürdü ve onun şerefine mükellef bir ziyafet verdi. Yemekten sonra bir odaya çekildiler. Bahtiyar kızı oda kapısına çağırıp dedi ki:

— Bak işte, senin ilk kocan burada. Şimdi düşün taşın, hangimizi istiyorsan gel onun yanına otur.

Kız kapının deliğinden baktı, şehzadeyi görünce sevincinden deli divane oldu. Hemen içeri girerek şehzadenin yanına oturdu.

Bahtiyar bunu görünce:

— Sen benim hayatımı kurtardın, ben de sana bir iyilik edeyim. Haydi al şehzadeni de git, var sefayı hatırla oturup mesut olunuz.

Dedi. Sabah olunca, şehzade kızı aldı, sarayına götürdü. Yeniden kırk gün kırk gece düğün dernek olduktan sonra, kırk birinci gece gerdeğe girdiler. Muratlarına erdiler.

Darısı evlenmiyen kızların, dul kadınların ve bekar erkeklerin başına.

KAZAN BEGÜN OĞLU URAZ BEGÜN TUTSAK OLDUĞU BOYUNU BEYAN EDER

Bir gün Ulaş-oğlu erenlerün arslanı, tülü kuşun yavrısı, beze miskin umudu, kalmış yiğit arkası, kalın Oğuzun paşası, Kan Apakuzun kırımı, konur atun eyesi, Kara Günenün kardaşı, Kara Budak emmisi, Han Uruzun babası Salur Kazan Beg yerinden durmışıdı. Kara yerün üzerine otakların dikdürmişidi. Bin yerde ipek halıçası döşenmişidi. Ala sayvan gök yüzüne aşanmışıdı.

Doksan tümen genç Oğuz Kazanun sohbetine derilmişidi. Ağzı büyük humralar ortalığa salınmışıdı. Dokuz yerde badyalar kurulmışıdı. Altun ayak sürahiler dizilmişidi. Dokuz kara gözlü, hob suretlü, örme saçlu, elleri bileginden kınalı, parmakları nigarlı, boğazları birer karış kâfir kızları al şarabı altun ayağıyla kalın Oğuz beglerine gezdürürleridi.

Her birinün elinden Ulaş-oğlu Salur Kazan içmişidi, Çargab çargab çadırlar, otaklar, çukalar bağışlarıdı; kara gözlü kara kul karavaş bağışlarıdı; katar katar develer bağışlarıdı.

Oğlancuğu Uruz karşusunda yay söykenüp durmışıdı. Sağ yanında Kazanun kardaşı Kara Güne oturmışıdı. Sol yanında dayısı Aruz oturmışıdı.

Kazan Beg sağına bakdı, kas kas güldü. Soluna bakdı, çok sevindi. Karşusuna bakdı, oğlancuğunu, Uruzu gördü, elin eline çaldı, ağladı.

Kazan-oğlu Uruza bu iş hoş gelmedi, kahır geldi. İlerü geldi, diz çökdü, babasına çağırup soylar, görelüm Hanum ne soylar, Uruz aydur:

Ünüm anla, menüm sözüm dinle: ağam Kazan,
Sağuna bakdun, kas kas güldün

Soluna bakdun, çok sevindün
Karşuna bakdun, ben Uruzu gördün, ağladun
Sebep nedür degil mana,
Kara başum kurban olsun babam sana,
dedi.

Demez olursan
Kalkubanı yerümden men dururam;
Kara gözlü yigitlerüm boyuma men aluram
Kan Apkaza eline men giderem
Altun haça elümü ben basaram
Pilon geyen keşişün elin ben öperem
Kara gözlü kâfir kızın men aluram
Dahı ayruk senün yüzüne men gülmezem,
Ağladuğuna sebep ne, degil mana,
Kara başum kurban olsun ağam sana
dedi.

Kazan Beg alaldı, oğlunun yüzüne bakdı. Çağırup, soylar, görelüm Hanum ne soylar. Kazan aydur:

Berü gelgil, kulunum oğul,
Sağum ala bakduğumda kardaşum Kara Güneyi gördüm,
Baş kesüpdür, kan döküpdür, çuldu alupdur, ad kazanupdur.
Solum ala bakduğumda dayım Aruzu gördüm,
Baş kesüpdür, çuldu alupdur, ad kazanupdur.
Karşum ala bakduğumda seni gördüm.
Ağladuğuma sebep oldur ki atam öldü ben kaldum,
Yerin yurdun ben tutdum.
Yarınki gün ben dahı düşem ölem, sen kalasın,
On altı yaş yaşladun,
Yay çekmedün, oh atmadun, baş kesmedün, kan dökmedün,
Kalın Oğuz içinde çuldu almadun.

Yarınki gün zaman dönüp ben ölüp sen kalıcak tacum, tahtum sana vermeyeler deyü sonunu anup ağların, ağladuğuma sebep budur, oğul dedi.

Uruz burada soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, aydur:

A beg baba, devece büyümişsin, köşekçe aklun yok; depe-

ce büyümüşsin, darıca beynün yok, bu hünerleri oğul atadanmı görür, ögrenür, yohsa atalar oğuldanmı ögrenür. Kaçan sen beni alup kâfir serhaddine çıkardun, önümde kılıç çalup baş kesdün? Ben senden ne gördüm, ne ögrenem, dedi.

Kazan beg elin eline çaldı, kas kas güldü, aydur:

A begler, Uruz hob söyledi, şeker yedi. Begler, siz yinüz, içinüz, sohbetünüz dağıtmanuz; men bu oğlanı alayın, ava gideyin; yedi günlük azuğıla çıkayın. Oh atduğum, cıda sunduğum yerleri göstereyin; kılıç çalıp baş kesdügüm yerleri göstereyim, Kâfir serhaddine Cızığlara, Ağlagana, Gökçe Dağa aluban çıkayın, sonra oğlana gerek olur, a beğler, dedi.

Konur atın çekdürdü, butun bindi. Üç yüz murassa' donlu yigidini soyladı, boyuna aldı.

Kazan oğlunu alup kara dağlar gögsüne ava çıkdı. Av avladı, kuş kuşladı, sığın geyik yıkdı. Gök alan, görklü çemene çadır dikdi. Birkaç gün begler ile yedi, içdi.

Meğer başı-açuk Tatyan kalasından, Aksaka kalasından kâfirün casusu varıdı. Bunları görüp teküre geldi. Aydur: Hay ne oturursun? İtünü ulutmayan, çetügünü mavlatmayan alplar bazı Kazan oğlancuğuyıla sarhoş olup yaturlar, dedi.

On altı bin kara donlu kâfir ata bindi, Kazanun üzerine ılgar yetdi. Bakdılar gördüler, altı bölük toz indi, kimi aydur geyik tozudur, kimi aydur yağı tozudur.

Kazan aydur: Geyik tozu olsa bir, ya iki bölük olur idi, bu geleni bilmiş olun yağıdur, dedi.

Toz ayrıldı, gün gibi şıladı, deniz gibi yaykandı, meşe gibi kabardı. On altı bin ip özengülü, keçe börklü, azgun dinlü, kızgun dillü kâfir Kazanun önüne çıkageldi,

Kazan konur atın çekdürdü, butun bindi. Oğlu Uraz cılavusunu çekdürdü, bidevi atın oynatdı, karşu geldi, aydur:

Berü gelgil ağam Kazan,
Deniz gibi kararub gelen nedür?
Od gibi şılayup, ılduz gibi parlayup gelen nedür?
Ağız dilden beş kelime haber mana,
Kara başum kurban olsun babam sana,

dedi.

Kazan aydur: Berü gelgil arslanum oğul, Kara Deniz gi-

bi kararup gelen kâfirün leşkeridür. Gün gibi şılayup gelen kâfirün başında ışığıdur. Ildüz gibi parlayup gelen kafirün cıdasıdur, azgun dinlü yağı kâfirdür oğul, dedi.

Oğlan aydur: Yağı deyü neye derler, baba, dedi.

Kazan aydur: Oğul anun içün yağı derler ki biz anlara yetsevüz öldürürüz, anlar bize yetse öldürür, dedi.

Uruz aydur: Baba içinde beg yigitler öldürseler kan sorarlarmı, davilerlermi? dedi.

Kazan aydur: Oğul bin kâfir öldürsen kimse senden kan davilemez. Amma azgun dinlü kâfirdür. Hob yerde duş oldu, veli sen mana yaman yerde duşak oldun, oğul, dedi.

Böyle deyicek Uruz burada soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, aydur :

Berü gelgil ağam Kazan
Kalkubanı yerümden
Bidevi atum saklarıdum bu gün içün
Günü geldi.
Ağ meydanda segirdeyim senün içün
Ala evren sivri cıdamı saklarıdum bu gün içün
Günü geldi
Kaba karın gen göğüsde oynadayın senün içün
Kara polat öz kılıcum saklarıdum bu gün içün
Günü geldi
Sarı dinlü kâfir başın kesdüreyim senün içün
Egni beg demür donum saklarıdum bu gün içün
Günü geldi
Yen yakalar dikdüreyim senün içün
Başumda kunut ışıklar saklarıdum bu gün içün
Günü geldi
Kaba çomak altında yuğradayım senün içün
Kırk yigidüm saklarıdum bu gün içün
Günü geldi
Kâfir başın kesdüreyim senün içün
Aslan adum saklarıdum senün içün
Yaka tutup kâfirile uğraşayım senün içün
Ağız dilden bir kaç kelime haber mana
Kara başum kurban olsun ağam sana

dedi.

Kazan burada soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, Kazan aydur :

Oğul oğul, ay oğul,
Menüm ünüm anla, sözüm dinle.
Ol kâfirün üçün atup birin yarmaz okcusu olur
Hay demedin başlar keser anlarun celladı olur
Adam etin yahnı kılan anun aşbazı olur
Sen varası kâfir degül
Kalkubanı yerümden men durayım
Konur atun beline men bineyim
Gelen kâfir, menümdür, men varayım
Kara polat öz kılıcum çalayın
Azgın dinlü kâfirdür, başların keseyin
Döne döne savaşayın
Döne döne çekişeyin, dögüşeyim.
Kılıç çalup baş kesdügüm görgil, ögrengil.
Kara başuna düşende gerek olur,

dedi.

Uruz burada soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, aydur :

A beg baba, işidürem ne dersin
Amma, Arafatda erkek kuzu kurban içün
Baba oğul kazanur, ad içün
Oğul da kılıç kuşanur, baba gayretiyiçün
Menüm de başum kurban olsun senün içün,

dedi.

Kazan burada soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, Kazan aydur :

Oğul oğul, ay oğul,
Yağıya girüp baş kesmedün,
Adam öldürüp kan dökmedün,
Ala gözlü kırk yigidün boyuna algıl
Gögsü güzel kaba dağlar başına çıkgıl
Menüm savaşduğum, menüm dögüşdügüm,
Menüm kılıçlaşdugum
Görgil, ögrengil, ve hem bize pusu olgıl,

dedi.

Uruz babasının sözün sımadı. Kayıdup gerü döndü. Yerden yüce dağlar başına yoldaşların alup çıkdı.

Ol zamanda oğullar ataya muhalefet etmezidi. Oğul ata sözün iki etmezidi. İki eylese ol oğulu kabul eylemezleridi. Uruz beg gen yakadan davulbazlar urup sünüsün yere sancup durdu.

Kazan Beg gördü ki kâfir katı bağlandı, atından yere indi, arı sudan abdest aldı. Ağ alnın yere kodu, iki rek'at namaz kıldı. Adı görklü Muhammedi yada getürdü. Dahı kara dinlü kâfire göz karartdı, haykırdı, at saldı, karşu vardı, kılıç urdu, gümbür gümbür davullar çalındı, burması altun tuç borular uruldu. Ol gün cılasun beg erenler döne döne savaştı. Ol gün kara polat öz kılıçlar çalındı. Ol gün kargu dillü kayım ohlar atıldı. Ala evren sivri cıdalar süsüldü. Ol gün namerdler, muhanatlar sapa yer gözetdi. Ol gül baka baka Kazan-oğlu Uruzun cenge aşkı geldi, aydur: Berü gelün kırk yoldaşım, kırkunuza kurban olsun menüm başum. Görürmisiz ağam Kazan baş kesüp kan dökdügü oğlan uşak aş yemekçe gelmez bana, dedi. Babam kâfirleri esirgemiş gibi, meni seven yigitlerüm ne dursursız, kâfirün bir ucuna depelüm, dedi.

Karakoçunu oynatdı, Uruz kâfirün sağına at depdi. Sağı sola, solu sağa katup kâfiri hob dağıtdı. Sanasın kim dar yerlere dolu düşdü; ya kara kazun içine şahin girdi, kâfirün ucunu basdı, dağıtdı.

Azgun dinlü kâfir bunaldı, oka girdi, kovulan kimseler oğlanun bidevi atın ohladılar, oğlan at cılbırını yığmadı, gözlerini kan bürüdü, at yıkıldı, kâfirler Uruzun üzerine çohdu.

Uruzun kırk yigidi atdan indi, ala kalkan bağını kısa dögdüler, kından kılıç sıyırdılar, Kazan-oğlu Uruzun üstüne çok savaşdılar. Kalaba korhudur, derin olsa baturur, yayanın umudu olmaz, babanun yılduzu olmaz, sağın solun Uruzun çevürdüler, kırk yigidin şehit etdiler.

Oğlanun üzerine düşdüler, zebun edüp tutdular, karusundan ağ ellerin bağladılar; kıl urgan ağ boynuna takdılar, yüzü üzerine saluban sürüdüler; ağ etinden kan çıkınca dögdüler; baba deyü ağlatdılar, ana deyü buzlatdılar; eli bağlu, boynu bağlu, yüzü üzerine salup aldılar, yürüyüverdiler.

Uruz tutsak oldu.

Kazanın bu işlerden haberi yok. Eyle sandı kim yağı basıldı. Atınun cılavusunu döndürdü, gerü döndü, geldi. Oğlunu koduğu yerde bulımadı. A begler, oğlan kançaru gitdi ola geldi.

Begler aydur: Oğlan kuş yüreklü olur, kaçup anasına gitmişdür, dediler. Kazan karardı, döndü, aydur: Begler, Tanrı bize bir kör oğul vermiş. Varayın anı anası yanından alayın, kılıcıla paralayın, altı bölük edeyin. Altı yolun ayırdında bırakayın. Bir dahı kimse yazı yerde yoldaş koyup kaçmaya, dedi. Dahı konur atın ökçeledi, Kazan gazab ile yola girdi, evine geldi.

Han kızı boyu-uzun Burla Hatun Kazanun geldügün işitdi. Atadan aygır, deveden buğra, koyundan koç kırdurdu. Oğlancuğumun ilk avıdır, kanlı Oğuz beglerin toylayayım, dedi.

Han kızı gördü kim Kazan gelür, yumurlanup yerinden uru-durdu, Samur çübbesin egnine aldı Kazana karşu geldi. Kapak kaldurdu, Kazanun yüzüne doğru bakdı. Sağılan soluna göz gezdürdü. Oğlancuğunu, Uruzu görmedi. Kara bağrı sarsıldı, düm yüreği oynadı, kara kuyma gözleri kan yaş doldu. Orada Burla Hatun Kazana soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, aydur :

Hanum kazan
Berü gelgil Salur begi, Salur görkü
Başum bahtı, evüm tahtı
Han babamun güyegüsü
Kadın anamun sevgüsü
Atam anam verdügü
Göz açuban gördügüm
Gönül verüp sevdügüm
Beg yigidüm Kazan
Kalkubanı yeründen urudurdun
Oğlanıla yelesi-kara Kazılık atun butun bindün
Gögsü güzel kabadağlar önüne ava çıkdun
Boynu uzun bidevi geyikleri alup yıkdun
Semiz etün atlaruna yükletdün, gerü döndün
İki vardun bir gelürsün, yavrum kanı

Karanu dünde bulduğum oğlum kanı
Bir bebegüm görünmez bağrum yanar
Asılan asılan kayalardan, Kazan, oğlancuğum uçurdunmu?
Tatlı sazın aslanına yidirdünmü?
Yohsa kara dinlü kâfire uğratdunmu?
Kâfirler önünce yayan yürüttünmü?
Dili damağı kuruyup dört yanına bakdurdunmu?
Kara gözden acı yaşın dökdürdünmü?
Kadun ana, beg baba deyü buzlatdunmu?
dedi. Gene soylamış, aydur:
Oğul oğul, ay oğul,
Karşu yatan kara dağum yüksegi oğul
Karaluca gözlerüm aydını oğul
Sam yelleri esmedin, Kazan, kulağum çınlar
Sarımsak otu yemedin, Kazan, içüm göynür
Sarı yılan sokmadın ağca tenüm kalkar şişer
Kurumuşca gögsümde südüm oynar
Yalınuzca oğul görünmez, bağrum yanar
Yalınuz oğul haberin, a Kazan degil mana
Demez olursan yana göyne kargaram, Kazan, sana
dedi. Anası bir soy dahı soyladı, aydur:
Kargu, cıda oynadanlar vardı geldi
Altun cıda oynadana Yârab noldu
Karakoç ata binenler vardı geldi
Bidevi atlu bir oğula Yârab noldu
Nöker geldi, nâib geldi
Yalınuz bir oğula Yârab noldu
Yalınuz oğul haberin, Kazan, degil mana
Demez olsan yana göyne kargaram sana
dedi. Bir dahı soylamış:
Kuru kuru çaylara su saldum
Kara donlu dervişlere nezir verdüm
Yanım ala bakduğumda konşuma eyü bakdum
Umanına usanına aş yedürdüm
Ac görsem doyurdum, yalıncak görsem donatdum
Dilek ile bir oğulu gücile buldum
Yalınuz oğul haberin a kazan degil mana

Demez olsan yana göyne kargaram Kazan sana
dedi. Bir soy dahı soylamış:
Karşu yatan kara dağdan
Bir oğul uçurdunısa degil mana
Külünk ile yıkdurayım
Kamın akan yügrük sudan
Bir oğul akıtdınısa degil mana
Damarların soğuldayın
Azgun dinlü kâfirlere
Bir oğul tutdurdunısa degil mana
Han babamun yanına men varayın
Ağır leşker, bol hazine alayın
Azgun dinlü kâfire ben varayın
Yaralanup Kazılık atumdan inmeyince
Kol bud olup yer yüzüne düşmeyince
Yalınuz oğul haberin almayınca
Kâfir yollarından dönmeyeyin
dedi. Bir dahı soylamış :
Yoksa Kazan ayağumdan sermüze atayınmı?
Kara tırnak ağ yüzüme çalayınmı?
Güz alması gibi al yanaklarum yırtayınmı?
Çenberüme alca kanum dürteyinmi?
Ağır şiven senün orduna koyayınmı?
Oğul, oğul deyüben buzlayayınmı?
Kaytabanda kızıl deve bundan geçdi
Torumları bundan buzlayup bile geçdi
Torumcuğum aldurmuşam buzlayayınmı?
Karakoçda Kazılık at bundan geçdi
Kulunçuğu kişneyü bile geçdi
Kuluncuğum aldurmuşam kişneyeyinmi?
Ağayılda ağca koyun bundan geçdi
Kuzucağı manşarup bile geçti
Kuzucağum aldurmuşam manrayayınmı?
Oğul oğul deyü buzlayayınmı?
dedi. Bir dahı soylamış:
Kalkubanı yerümden duram deridüm
Yelesi-kara Kızlık atuma binem deridüm

Kalın Oğuz içine girem deridüm
Ala gözlü gelin alam deridüm
Kara yerde ağ otağlar dikem deridüm
Yürüyüben oğulu ulu gerdege göçürem deridüm
Murada maksuda ergürem deridüm
Murada yetürmedün meni
Kara başum karışı tutsun Kazan seni
Bir bebegüm görünmez bağrum yanar
Neyledün degil mana
Demez olsan yana göyne kargaram
Kazan sana
dedi.

Anası oğlanun böyle degeç Kazanun aklı başından gitdi, kara bağrı sarsıldı, düm yüregi oynadı, karanulu gözleri kan yaş doldu, aydur: Görklüm, oğul gelse sendenmi sorarıdum, korhma kayırma avdadur, avda kalan oğul içün kayırmagıl. Yedi gün Kazan muhlet vergil. Yerde ise oğulu çıkarayım, gökde ise indüreyim. Bulursam buldum, bulmazısam Tanrı verdi, Tanrı aldı, neyleyeyin, gelübeni kara şiven senünile bile eyleyeyin, dedi.

Han kızı aydur: Kazan, oğlan avda idügün andan bileyin kim yorgun atunla, kedilmiş cıdanıla ardına düşesin, dedi.

Kazan gerü döndü, geldügü yolu eline alup yortdu. Dün katdı, ceng etdügü yere geldi. Anası duymadın el altından buyurdu, doksan tümen genç Oğuz ardumca gelsün, oğlan tutsakdur, begler bilsün, dedi.

Ol yere geldi ki yağı basılmışıdı, leş içinde gezeriken gördü kim oğlunun ala gözlü kırk yigidi kırılmış, bidevi atı oğlanun ohlanmış, şöyle yatur. Leş arasında oglancuğunun leşin bulmadı. Altunluca kamçısını buldu, Yakın bildi kim oğlu kâfire tutsakdur, ağladı :

Kara dağum yüksegi oğul
Kanlu suyum taşkunu oğul
Kocaluğum vaktı aldurduğum yalnız oğul
dedi, buzladı. Kâfirün izin izledi.

Kapulu Kara Devrendde kâfir dahı konmışıdı. Oğlana kara kepenek geydürmişleridi. Kapu eşiği üzerinde arkuru

bırakmışlarıdı. Giren basar, çıkan basarıdı. Karı duşman tatar-oğlu elimize girmişiken cezayile öldürelüm deyü kapu eşigi üzerinde arkuru komışlarıdı ki bu mahalde konur atın oynadup Han Kazan yetdi.

Kâfirler Kazanun geldügün gördü, ürkdü. Kimi atına biner, kimi kılıcını dakınur, kimi cevşen geyer. Oğlu Uruz başını kaldurdu, aydur : Mere kâfirler ne haldür? dedi.

Kâfir aydur: Baban geldi, tutalum deriz.

Oğlan aydur:

Aman mere kâfir aman
Tanrınun birligine yokdur güman

Kâfirler oğlana aman verdiler, elin çözdüler, gözün açdılar.

Babasına oğlan karşu geldi, Uruz soyladı, görelüm Hanum ne soyladı, aydur:

Berü gelgi Hanum babam, canum babam
Nerede bildün benüm tutsak olduğum?
Ağ ellerüm arduma bağlanduğun,
Kıl sicim ağ boynuma takılduğun
Kara gözlü yigitlerüm kırılduğun
Sen gelmedin babacuğum kâfirler danışdılar
Konur atlu Kazanı tutun
Karusundan ağ ellerin bağlan
Gafillüce görklü başın kesün
Alca kanın yer yüzüne dökün
Oğluyıla ikisini bir yerden öldürün
Ocağını söyündürün deyü söyleşdiler
Hanum baba
Korharam segirdirken konur atun sürcdüresin
Savaşduğun vaktin kendünü tutdurasın
Gafillüce güzel başun kesdüresin
Ağ bürçeklü anam oğul deriken
Başum bahtı, evüm tahtı Kazan Beg deyü ağladasın
Kayıduban babacuğum geri döngil.
Altun ban evüne sürüp vargıl
Karıcık olmuş anama umud olgıl
Kara gözlü kız kardaşumu ağlatmagıl

Ağca yüzlü karıcık olmış anamı buzlatmagıl
Oğul içün ata ölmek ayıb olur
Yaradan hakkıyiçün
Babacuğum kayıda döngil, eve vargıl
Karıcık anam sana karşu gelse
Meni sana sorsa
Baba doğru haber vergil
Gördüm senin oğlun tutsak degil
Karusundan ağ elleri bağlu degil
Kara kıldan sicim ağ boynuna takılu degil
Kara tonuz damında yatur degil
Kıl kepenek boyuncuğun sürer degil
Ağır bukağu topucağın döger degil
Yanmış arpa ekmegi, acı soğan, öyünü degil
Menüm anam menüm içün kayırmasun
Bir ay baksun
Bir ayda varmazısam iki ay baksun
İki ayda varmazısam üç ay baksun
Üç ayda varmazısam öldügümü ol vakıt bilsün
Aygır atum boğazlayup aşum versün
Yad kızı nişanluma destur versün
Bana tutan gerdege ayruk girsün
Anam menüm için gök geyüp kara sarınsun
Kalın Oğuz elinde benüm yasum tutsun
Menüm başum senün yoluna kurban olsun
Gerü dön baba

dedi. Oğlan bir dahı soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, aydur :

Karşu yatan kara dağlar
Esen olsa el yaylar
Kanlu kanlu sular
Esen olsa kanın taşar
Kara koç atlar
Esen olsa kulun doğar
Kaytabanda kızıl deve
Esen olsa torum verür
Ağayılda ağca koyun

Esen olsa kuzu verür
Beg erenler
Esen olsa oğlu doğar
Sen esen ol, anam esen olsun
Benden yegrek Kaadir Tanrı size oğul vere
Ağ südünü anam mana helâl eylesün
Savaşmagıl kayıda döngil baba gerü

dedi. Han Kazan burada soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, aydur:

Oğul, ay oğul, begüm oğul
Karşu yatan kara dağum yüksegi oğul
Güclü belüm kuvveti canum oğul
Karanulu gözlerüm aydını oğul
Alar tanıla yerümden durduğum senün içün
Konur atum yorultmuşam senün içün
Ağ tonuma kir eglendi senün içün
Menüm başum kurban olsun canum oğul senün içün
Sen gideli
Ağlamağum gökde iken yere indi
Gümbür gümbür davullar dögülmedi
Ağır ulu divan sürülmedi
Seni bilen beg oğulları
Ağ çıkardı, kara geydi
Kara benzer kızum, gelinüm
Ağ çıkardı, kara geydi
Karıcık anan kan yaş dökdü
Ağ sakallu senün baban bunlu oldu
Kayıduban buradan oğul eve varsam
Ağca yüzlü senün anan karşu gelüp oğul dese
Ben ne deyeyin?
Ağ elleri ardına bağlu deyeyinmi?
Ağ boynunda kıl urgan takılu deyeyinmi?
Kâfir yanınca yayak yürür deyeyinmi?
Kıl kepenek boyuncuğun sürer deyeyinmi?
Ağır bukağu topucağın döger deyeyinmi?
Arpa ekmegi, acı soğan öyüncügü deyeyinmi?
Menüm namusum kanda vara oğul?

dedi. Kazan gine aydur:

Karşu yatan kara dağlar karısa
Otu bitmez, el yaylamaz
Akındılı görklü sular karısa kara taşmaz
Kaytabanlar karısa torum vermez
Kara koşlar karısa kulun vermez
Er yigitler kocası oğlu doğmaz
Baban koca anan karı,
Senden yegrek Kaadir Tanrı bize oğul vermez,
Verse dahı senün yerün tutabilmez
Asmanlu gökde kara bulut oluban
Kâfirün üzerine gürleyeyim
Ağ yıldırım oluban şakıyayım
Kâfiri kamış gidi od oluban yandurayım
Dokuzunu bir yerine saydurayım
Uruşmadan, dögüşmeden âlemleri doldurayım,
Âlemleri yaradan Allah meded senden,

dedi. Kazan konur atından yere indi. Akub giden arı sudan abdest aldı, ağ alnını yere kodu, iki rek'at namaz kıldı, ağladı, Kaadir Tanrıdan hacet diledi. Yüzün yere sürdü, Din serveri Muhammede salavat getürdü. Deve gibi kükredi, arslan gibi anradı, na'ra urup haykırdı. Yapayalınuz ol kâfire at depdi, kılıç urdu. Döne döne bir zaman yahşı savaş eyledi. Kâfiri alam dedi, alımadı. Bir saat içinde kâfire üç kerre at depdi.

Nagâh kaza yetişüp ceng içinde gözünün kapağına kılıç dokundu. Kara kanı şorladı, gözüne indi, Kazan özün sarb yerlere saldı.

Görelüm imdi Yaradan neyler?

Meger Hanum Uruz anası boyu-uzun Burla Hatun oğlancuğunu andı, kararı kalmadı. Kırk ince bellü kız oğlanıla kara aygırın tartdurdu, butun bindi. Kara kılıcın kuşandı. Başum tacı Kazan gelmedi deyü Kazanun izin izledi gitdi. Gelü gelü Kazana yakın geldi. Kazan helâlini tanımadı. Han kızınun Kazan üzerine geldi, soylamış, görelüm Hanum ne soylamış, Kazan aydur :

Kara aygırun cılavusun mana tartgıl yigit
Tige tutup yüzüme bakgıl yigit

Altundagı kara aygırı mana vergil yigit
Elündeki sivri cıdanı
Yanundagı gök polat kılıcun mana vergil yigit,
Bu günümde umud olgıl mana, yigit
Kala ülke vereyin sana, yigit
dedi. Burla Hatun aydur:
Karşum ala yigit benüm ne manlarsın?
Geçmiş menüm günümü ne andurursun?
Kalkubanı yerinden duran Kazan
Konur atun beline binen Kazan
Ilgayuban kara dağum yıkan Kazan
Gölgelice kaba ağacum kesen Kazan
Bıçak olup kanadlarum kıran Kazan
Yalınuz oğlum Uruza Kıyan Kazan
At üstünde eglenmeyüp yortan Kazan
Senün bilün ölmiş
Özengüye dirmeyen dizün ölmiş
Han kızı helâlünü tanımayan gözün ölmiş
Bunalmışsın sana nolmış?
Çal kılıcun yetdüm, Kazan
dedi.

Bunlar bunda, bu yanda Oğuz begleri işitdiler kim Kazan Begin oğlu kâfire tutsak olmış; Kazan, ardınca gitmiş. Begler dahı Kazanun ardına düşdü. Bu mahalde Oğuz erenleri bir bir yetdi. Görelüm Hanum kimler yetdi:

Kara Dere ağzında Kaadir Veren, kara boğa derisinden beşiginün yapuğu olan, acığı tutanda kara taşı kül eyleyen, kara bıyığın yedi yerde ensesinde dögen, Kazan begün kardaşı Kara Güne çapar yetdi, çal kılıcun kardaş Kazan yetdüm, dedi.

Anun ardınca görelüm Hanum kimler yetdi: Demür Kapu Dervendindeki demür kapuyu kapup alan, altmış tutam ala gönderinün ucunda er bögürden, Kazan gibi pehlivanı bir savaşda üç kerre atından yıkan Kıyan Selçük-oğlu Delü Dundar çapar yetdi, çal kılıcun ağam Kazan, yetdüm, dedi.

Anun ardınca benüm Hanum görelüm kimler yetdi:

Hemidilen Merdin kalasın tepüp alan, demür yaylı Kap-

çak Melike kan kusduran, Oğuzun ak sakallu kocaları görende ol yigidi tahsinleyen, al mahmuzu şalvarlı, atı bahri hotazlı Kara Güne-oğlu Kara Budak çapar yetdi, çal kılıcun begüm Kazan yetdüm, dedi.

Anun ardınca görelüm kimler yetdi: Varuban destursuzca Bayındur Hanun yağısın basan, altmış bin kâfire kan kusduran, Gaflet Koca-oğlu Şir Şemseddin çapar yetdi, çal kılıcun ağam Kazan yetdüm, dedi.

Anun ardınca görelüm kimler yetdi: Parasarun Bayburd hisarından parlayup uçan, ap-alaca gerdegine karşu gelen, Oğuz imrencesi, Kazan begün ınağı boz-aykırlu Beyrek çapar yetdi, çal kılıcun Hanum Kazan yetdüm, dedi.

Anun ardınca görelüm kimler yetdi: Çaya baksa çalımlı, çalkara kuş erdemlü, kurkurma kuşaklı, kulağı altun küpeli, kalın Oğuz beglerini bir bir atdan yıkan, Kazılık Koca-oğlu Beg Yegenek çeper yetdi, çal kılıcun ağam Kazan yetdüm, dedi.

Anun ardınca görelüm kimler yetdi:

Altmış ergeç derisinden kürk eylese topuklarını örtmeyen, altı erkeç derisinden külah eylese kulaklarını örtmeyen, kolu budu hıranca Kazan begün dayısı Aruz Koca çapar yetdi, çal kılıcun Hanum Kazan yetdüm, dedi.

Anun ardınca görelüm kimler yetdi: Yigirmi dört boyun ohşayan Delü Dündar yetdi.

Anun ardınca bir kavım başları Dügür yetdi.

Anun ardınca kalmış Oğuz arkası, bin Bügdüz başları Emen yetdi.

Anun ardınca dokuz Koca başları Aruz yetdi.

Sayılmağıla Oğuz begleri dükense olmaz. Kazanun begleri hep gelüp yetdi. Üzerine yığnak oldu. Arı sudan abdest aldılar. İki rek'at namaz kıldılar. Adı görklü Muhammede - aleyhis'-selâm - salavat getürdüler. Bitekellüf kâfire at saldılar, kılıç urdular. Ol gün cigerinde olan er yigitler belürdü. Ol gün nâmerdler sapa yer gözetdi. Bir kıyamet savaş oldu, meydan dolu baş oldu. Bey nökerden, nöker beyden ayrıldı.

Çarhacılar savaşdı. Oğuz begleriyile Dundar sağa depdi. Cılasun beg yigitleriyile Kara budak sola depdi. Kazan beg kendi Oğuz begleriyile düpe depdi. Tekür Melik ile Şökli Me-

like havale oldu. Bögürdübeni atdan yere saldı, başın kesdi, alca kanın yer üzerine dökdü.

Sağ tarafta Kara Tekür Melike Dundar karşu geldi, kılıçladı, yere saldı. Sol tarafda Buğacuk Melike Kara Budak karşu geldi, sancubanı yere aldı. Depretmedin başın kesdi.

Boyu uzun Burla Hatun, kara tuğun kâfirün kılıçladı, yere saldı. Tekür alındı, melik tutuldu, tuğ yıkıldı, ursanı yenildi, kâfir kaçdı. Derelerde kâfire kırgun girdi. On beş bin kâfir kimi kırıldı, kimi tutuldu.

Kazan ve Burla Hatun oğlu üzerine gelüp atdan indiler, elin çözdüler, koca koca atayıla oğul görüşdüler.

Üç yüz yigit Oğuzdan şehid oldu. Kazan oğlancuğunu kurtardı, gerü döndü.

Gaza mübarek oldu. Oğuz begleri doyum oldu.

Ağca Kala, Sürmelüye gelüp Kazan kırk otak dikdürdü. Yedi gün, yedi gece yeme içme oldu. Kırk evli kul ile kırk cariye oğlu başına çevürdü, azad eyledi. Cılasun erenlere kala ülke verdi, cübbe çuka verdi.

Dedem Korkut gelüben şazılık çaldı. Bu Oğuznameyi Kazan-oğlu Uruz üzerine söyledi, düzdü, koşdu. Böyle dedi: İmdi kanı dedügüm beg erenler, yalan dünyayı menüm deyenler? Ecel aldı, yer gizledi. Fani dünya kime kaldı. Gelimlü gidümlü dünya, âhır son ucu ölümlü dünya. Yöm vereyim Hanum yerlü kara dağlarun yıkılmasun. Gölgelice kaba ağacun kesilmesün. Kamın akan görklü suyun kurumasun. Kanadlarun ucu kırılmasun. Kaadir seni nâmerde muhtaç etmesün. Çapariken ağ boz atun büdürmesün. Çalışında kara polat öz kılıcun kedilmesün. Dürtüşürken ala gönderün ufanmasun. Ağ sakallu baban yeri cennet olsun. Ağ bürçeklü anan yeri behişt olsun. Allah veren ümizün üzülmesün. Âhır sonu arı iymandan ayırmasun. Ağ alnunda beş kelime dua kıldık, kabul olsun; yığışdursun, dürüşdürsün, günahınuzu Kaadir Tanrı adı görklü Muhammedün yüzü suyuna bağışlasun. Bu duaya âmin deyenler dizar görsün, Hanum hey.

FERHAD İLE ŞİRİN

GİRİŞ

HACİVAT — **(Semâî söyliyerek perdeye gelir.)**
(Semâî Tahir Bûselik)

O gül-endâm bir al şâla bürünsün yürüsün
Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün
Alup âguşa bu çağında miyân-i nâzın
Saran ol serv-kadi Vâsıf öğünsün yürüsün
Gel gel gel serv-i nâzım gel gel gel çâre-sâzım
O gül-endâm bir al şâla bürünsün yürüsün
Hay Hak!

(Hacivat «perde gazeli»ni okur.)

Bi-hamd-illah kuruldu perdemiz bu âli dîvâna
Safâlansın temâşâ eyledikçe zât-ı Şâhâne

Huzûrunda benim bu şem'-i bahtım şu'lelendikçe
Felekte minnet etmem pertev-i hurşîd-i rahşâna

Biraz sohbet ederdim bu gece çeşm-i siyâhımla
Veliyy-ün-ni'metim aff eyleyüp bakmazsa noksâna

Makaadîrdân-i ârif pâdişâh-i pür-maârif kim
Hayâlinden geçen lûtf ü inâyet ehl-i irfâna

İrâde beklerim zîrâ ki mâbeyn-i hümâyûnun
Kapısı eşiğini öpmeğe geldim edîbâne

Zehî sultân-i zî-şan sâhib-i lûtf ü adâlet kim
Duâ-yi devlet-i şâhânesi farz oldu insâna

Safâda dâim olsun dâimâ sıhhatle ey Hüsnî
Vücûdiyle şeref verdikçe taht-ı Âl-i Osmân'a

Huzûr-i hâzırân, cem'iyyet-i irfâr, vakt-i safâ-yi yârân! Lâîndir, dinsizdir, münâfıktır, bî-edebdir Şeytân! Şeytâna lânet, Rahmânın birliğine hamd-i bî-gaayet! Ol cenâb-ı Rabb-ül-enâm, şevketlü, kudretlü, kemâl-i mehâbetlü Pâdişâhımız efendimiz hazretlerini ilâ yevm-il-kıyâm erîke-pîrâ-yi ihtişâm buyursun!

Derhehinden kesmesün pâyın nesîm-i âfiyet
Gonce-i bahtı açılsun hemîşe gül gibi

Efendim, demem o demek değil!

Bu bendenize, bu hakîr duacınıza eli yüzü yunmuş elfâzı düzgün, sözü sohbeti tatlı bir fasîh-ül-lisân yâr-i vefâ-şiâr olsa, geliverse şu meydân-i pür-safâya, Arabî bilse, Fârisî bilse, biraz fenn-i şiir ü mûsikîye âşinâ olsa, o söylese bendeniz dinlesem, bendeniz söylesem o dinlese, oturan zevk-perverân-i kirâm da safâ-yâb olsa.

Diyelim: Bu gece işimizi Mevlâm rast getire!

Yâr, bana bir eğlence! Aman, bana bir eğlence!
Yâr, bana bir eğlence!

Kanda varsa âşık-i bîçâre cânânın arar
Derd ile bîmâr olan elbette dermânın arar.

(Karagöz gelir, kavga ederler, Hacivat gider.)

KARAGÖZ — Seni gidi utanıp arlanmaz, hadd ü hudûdunu bilmez herif seni! A kerata! Kapımın önüne her akşam gelirsin, bir kerecik demezsin ki Karagöz ne yapıyor? Yalnız bir

gürültüden ibaret. Evde hesabım var, hesap görürken kerata gürültüyü bastı, bir sıfır eksik attım, açığım çıktı, az daha açıkta boğuluyordum.

MUHÂVERE

HACİVAT — **(Gelir.)** Vay, nûr-i dîdem, Karagöz!
KARAGÖZ — Beyaz çiğdem, Hacivat!
HACİVAT — «Derdin nedir?» diye sormazsın.
KARAGÖZ — Sen de hiç akşam evinde oturmazsın.
HACİVAT — Ne yapayım, gözüm nuru! Seni görmezsem yapamam, elimde değil.
KARAGÖZ — Ayağında mı köstek?
HACİVAT — Teessüf ederim, Karagöz, dünyaya boş gelip boş gideceksin.
KARAGÖZ — Vay Hacivat, sen dolu geldin de dolu mu gideceksin?
HACİVAT — Değil efendim, benim yirmi parmağımda yirmi hünerim var.
KARAGÖZ — Benim de yirmi fenerim var.
HACİVAT — Ben o sayede geçinirim.
KARAGÖZ — Ben de senin gibi, Hacivat, ben de geçiririm.
HACİVAT — Öyleyse, efendim, mûsikî-şinâs mısınız?
KARAGÖZ — Evet, mum sıkmaya pek âşinâyım.
HACİVAT — Anlayamadım, Karagöz; yani, usul-bend misin?
KARAGÖZ — Musibet sensin, ağzını topla!
HACİVAT — Canım, sen gezinmek bilmez misin?
KARAGÖZ — Neye bilmem ulan! Sen biraz öteye var! **(Gezinir.)**
HACİVAT — Öyle değil, elini kulağına koy da ağzınla gezin!
KARAGÖZ — Onu öyle söylesene! **(Karagöz elini kulağına koyar, yerde ağzıyla yüzükoyun gezer.)** Tû! Allah müsatahakını versin! Bütün ağzıma toprak doldu.
HACİVAT — Öyle değil, üşekâ-yi ümmet!
KARAGÖZ — Eşekçi Mehmet sensin!
HACİVAT — Hay budala hay! Beni dinle bakayım! **(Hacivat teganni ile:)** Hey hey, meded ey!

KARAGÖZ — Hacivat, böyle mi olacak?
HACİVAT — Evet efendim, böyle olacak! Bakayım sen düm -tek bilir misin?
KARAGÖZ — Ne dedin?
HACİVAT — Düm-tek, yani Arapça Leylî.
KARAGÖZ — Arabacı evli de seyis bekâr mı, Hacivat?
HACİVAT — Değil, efendim! Arapça Leylî birkaç kısımdır: «Mısrî» var, «İskenderûnî» var, «Halebî» var, «Bağdâdî» var, «Trablusşâmî» var.
KARAGÖZ — Hacivat'ın anasının a.ı var, Mısır buğdayı Üsküdar'da var, İstanbul'da var, her yerde var.
HACİVAT — Değil birader! «Yürük Beste», «Aksak Semâî» bilir misin?
KARAGÖZ — Ha! Sağır saka, topal bekçiyi bilirim, onlar bizim mahallededir.
HACİVAT — Değil, efendim! Yani murâdım: «Türk Aksağı», «Nev-zemin».
KARAGÖZ — Ahbabımdır, Hacivat.
HACİVAT — Kim?
KARAGÖZ — Galata'daki kürkçü Emin.
HACİVAT — Efendim, şöyle bir «Nîm-devir» yapıver bakayım!
KARAGÖZ — Nargile mi devireyim? Aferin Hacivat! Kahveciden bana dayak yedireceksin.
HACİVAT — Haydi, Karagöz, başla gezinmeğe!
KARAGÖZ — **(Ağzıyla taksim eder.)** Hey, hey!
HACİVAT — Aman Karagöz, dik!
KARAGÖZ — Hacivat, bir yerim mi söküldü?
HACİVAT — Değil, efendim! Perde dik.
KARAGÖZ — Beni sana yorgancı kalfası diye kim söyledi?
HACİVAT — Biraz daha pesçe.
KARAGÖZ — Hey, hey!
HACİVAT — Biraz daha pesçe.
KARAGÖZ — Biraz daha pekmezce. Hey, hey!
HACİVAT — Aman Karagöz, azıcık daha pes.
KARAGÖZ — **(Gayet yavaş.)** Hey, hey!
HACİVAT — Azıcık daha pes.

KARAGÖZ — Hey, hey!
HACİVAT — Azıcık daha.
KARAGÖZ — **(Gayet yavaş.)** Hey, hey!
HACİVAT — Azıcık daha pes.
KARAGÖZ — Hı, hu!
HACİVAT — Azıcık daha
KARAGÖZ — **(Zorla osurur.)** Pırt, pırt! **(Tokadı atar, Hacivat gider.)** Vay köpoğlu! Makamın bana geriden sadâsını çıkarttı.
HACİVAT — **(Gelir.)** Aman Karagöz, başla!
KARAGÖZ — Şimdi sinsilenden başlayacağım. **(Karagöz Râst yolundan okur.)** Hey, hey, meded ey!
HACİVAT — Aman bilâder, beste «Râst» geldi.
KARAGÖZ — Ben de biliyorum, beste rasgeldiğini. Yoksa, bana kalırsa, hiç bir şeyden haberim yok. **(Makam ile teganni eder.)** Hey, hey!
HACİVAT — Aman bilâder, bu pek soğuk «Nevâ» oldu.
KARAGÖZ — Mangalda biraz ısıtıver.
HACİVAT — Bilâder, «Nihâvend» bilir misin?
KARAGÖZ — Naneci Ahmed'i bilmem.
HACİVAT — Hele biraz pesten gezin bakayım.
KARAGÖZ — **(Söyler.)** Yâr, yâr meded yâr!
HACİVAT — İşte bu «Râhat-ül-ervâh» oldu.
KARAGÖZ — Şimdi alt tarafı da sıkıntı-yı ruh olacak.
HACİVAT — «İsfahan» kullanır mısın?
KARAGÖZ — Hayır, merakım Şiraz içmektir.
HACİVAT — Bestelerden «Hisar-Bûselik»?
KARAGÖZ — Ulan Hacivat, Hisar'da kim oldu küfelik?
HACİVAT — **(Gülerek.)** Ha ha ha ha! Ne tuhafsın, Karagöz! Bir parça tîz gezin de «Evc-ârâ»yı bul.
KARAGÖZ — Evin içini gezeyim de hararı bulayım mı?
HACİVAT — «Çârgâh» kolunda bir beste var, «Ferahnâk»; bilir misin onu?
KARAGÖZ — Allah cümlemizin hânesini ferahnâk eylesin, âmin!
HACİVAT — Gezin bakayım biraz.
KARAGÖZ — Hey, hey meded ey!

HACİVAT — Şimdi, bilâder, «Nevâ-yi Tatar»dan «Kara Batak»a gireceksin.

KARAGÖZ — Tatar Hüseyin Ağadan dayak mı yiyeceksin? Bana ne ulan?

HACİVAT — Bilâder, «Sabâ» kolundan «Beste-Nigâr».

KARAGÖZ — Sabahleyin mide bozar pestil ile enginar.

HACİVAT — Bir de şey vardır, bestelerden: «Hüzzâm» ile karışık «Nev-eser».

KARAGÖZ — Dülgerde mi, Hacivat, destere, keser?

HACİVAT — Değil bilâder, hele biraz gezin bakayım.

KARAGÖZ — Hey, hey, meded ey!

HACİVAT — İşte bilâder, «Hüseynî-Aşîrân» «Nühüft» oluyor.

KARAGÖZ — Ne oluyor, ne oluyor? Hüseyin Ağa aşırılıp lüp mü oluyor?

HACİVAT — Dur bakayım, bestelerden bir şey daha vardır, yani «Çifte-Düyek», «Devr-i Revân».

KARAGÖZ — Sofular'daki Deli Süleyman kim?

HACİVAT — Anlayamadın bilâder, «Zencîr», «Devr-i Kebîr».

KARAGÖZ — Zeyrek'teki Sümüklü Bekir kim?

HACİVAT — Baksan a, bilâder, «Segâh» yolunda bir makam var.

KARAGÖZ — Samatya yolunda hamam mı var? Ha, ona Büyükağa derler.

HACİVAT — Değil, bilâder, sen kazı koz anlıyorsun. Şimdi lâtifeyi bırak da biraz tîz gezinerek «Çârgâh»tan «nevâ»ya atla.

KARAGÖZ — Çergede gezineyim de tavaya mı atlayım? Kızarmak için galiba, değil mi? Hay bunak herif hay!

HACİVAT — Aman Karagöz, gezin!

KARAGÖZ — Meded ey, hey hey, meded ey!

HACİVAT — Aman bilâder, «Sabâ» oluyor.

KARAGÖZ — Şafak attı mı, Hacivat?

HACİVAT — Neden?

KARAGÖZ — «Sabah oluyor» dedin de.

HACİVAT — Münasebetsizlik etme, Karagöz. Biraz da tîzden söyle bakayım.

KARAGÖZ — Hey, hey, meded ey, aman, aman!

HACİVAT — İşte «Muhayyer-Sünbüle», «Acem-Kürdî».

KARAGÖZ — Ulan, simitçinin tablasını kim devirdi?

HACİVAT — Değil a canım, «Sabâ»dan başlayıp tîz «Segâh»a vararak «Nevâ-yi Kürdî»yi bulup «Makam-ı Araban»a inivermeli.

KARAGÖZ — Onu yapamam, Hacivat.

HACİVAT — Neden?

KARAGÖZ — Sabahleyin kalkmalı, tezgâhçılara varmalı, bekçi Kürd'ü tutup arabaya atmalı; bu benim elimden gelmez.

HACİVAT — Değil a canım! Bestelerden bir şey vardır, bakayım: «Tarz-ı cedîd» ile «Şevk-âver».

KARAGÖZ — Tarakçı Reşit ile kunduracı Yaver kim, ulan?

HACİVAT — Efendim «Dilkeş-Hâverân».

KARAGÖZ — Onu tanırım.

HACİVAT — Kimi tanırsın?

KARAGÖZ — Eşekçi Yaver Ağayı.

HACİVAT — Bilâder, «Sûzinâk»ten bir şarkı vardır, onu meşk edelim. Evvelâ ben söyliyeyim de sen dinle:

Firâkın sevdiğim kâr etti câne
Kül oldum nâr-i aşka yane yane
Budur senden niyâzım âşıkaane
Kül oldum nâr-i aşka yane yane

Haydi, Karagöz, söyle bakalım!

KARAGÖZ —

Dayak atmaya ararım bahâne
Kızardı kel kafam acıyor yane yane
Dayak atmaya ararım bahâne
Kızardı kel kafam acıyor yane yane

(Hacivat'a tokat atar, Hacivat gider.) Vay köpoğlu!

HACİVAT — **(Gelir.)** Aman bilâder, «Müsteâr» ile «Mâhûr» kaldı.

KARAGÖZ — **(Vurur.)** Hâlâ «Mustafa marul kaldı» diyor. Ulan, sen gidersin de beni pamuk ipliği ile mi bağlıyorlar?

Ben de giderim îdgâha, dolaba, dilber seyrine! Bakalım âyîne-i devrân ne sûret gösterir! **(Gider.)**

FASIL

(Şarkı ile Hacivat tarafına köşk, Karagöz tarafına dağ konur.)

(Şarkı Hicâz)

Esîrin oldum ey zülf-i kemendim
Senin üftâdenim serv-i bülendim
Aman pâ-mâl-i cevr etme efendim

(Nakârat)

Yeter cevr eyledin şûh-i cihânım
Şîvekârım dâd elinden el-amân

Ruhün gül-gonca-i bağ-i behâdır
Kadin bâlâ hirâmın dil-rübâdır
Cihânın meyli hep şimdi sanadır

Yeter cevr eyledin şûh-i cihânım
Şîvekârım dâd elinden el-amân

Güzelsin bî-bedelsin dil-sitansın
Bulunmaz misli yok şûh-i cihansın
Ve lâkin âfet-i devr-i zamansın

Yeter cevr eyledin şûh-i cihânım
Şîvekârım dâd elinden el-amân

(Şarkı biter, Karagöz dağdan aşağıya düşer.)

KARAGÖZ — Ulan Hacivat, buraya molozu yığmışsın!

— Köşkü kendi tarafına yapmış, bizim tarafa süprüntüleri dökmüş! **(Hacivat'ın kapısına gider, Hacivat'ı çağırır.)**

— Ulan Hacivat, aşağıya gel!

HACİVAT — Ne var, Karagöz? Beni neye çağırdın?

KARAGÖZ — A Hacivat, kendi tarafına köşkü yapmışsın, benim tarafıma molozu yığmışsın!

HACİVAT — Karagöz, benim tarafımdakine «Kasr-ı Şirin» derler, senin tarafındakine «Kûh-i Ferhad» derler.

KARAGÖZ — Öyleyse, Hacivat, sen git de bir kalıp sabunla iki kova su getir.

HACİVAT — Ne yapacaksın?

KARAGÖZ — O paslı şirden ile küflü berbadı yıkayalım.

HACİVAT — Karagöz, ben bunların min-evvel ilâ âhirini anlatırım ama, vakit geçer.

KARAGÖZ — Aman Hacivat, anlat!

HACİVAT — Kulak ver de dinle.

KARAGÖZ — Dinliyorum.

HACİVAT — Amasya şehrinde Harun namında bir bezirgân varmış. Mâl-i Karun'a mâlik, malının hesabını bilmez, böyle bir bezirgân, ammâ misli cihâna gelmemiş. Mûmâ-ileyhin emlâk ve akaarı hakikaten tasvir olunmaz bir raddede ise de, ne çare ki dâr-i dünyâda bir semere-i ömr-ü fuâdı, yani evlâdı olmadığı için bu zatın kubbe-i âlem bir dâr-i mihen olarak, gözüne bir şey görünmez idi.

KARAGÖZ — Kendisi gidi mi?

HACİVAT — Dinle, Karagöz!

KARAGÖZ — Söyle, Hacivat!

HACİVAT — Mürûr-i zamân ile bütün ticaret ile iştigaalden kat'-ı rişte-i alâka ederek gönlünü eğlendirmek ve müteselli olmak efkâr-i bâtılasıyle sayd ü şikâra merak eder.

KARAGÖZ — Seyyid Bey ile Kâğıthane'ye mi gider?

HACİVAT — Birçok zaman bu yolda tazyî-i evkaat eder ise de, nihayet bundan da lezzet-yâb olamıyarak, Mecnun misâli, ne yolda vakit geçireceğinden âciz kalır.

KARAGÖZ — Bir gece sizde misafir mi kalır?

HACİVAT — Bir gün devlet - hânelerinde otururken nüdemâ-yi esrârından birini huzûruna celb ederek der ki: «— Ey benim nedîm-i hassım! halim neye müncer olacak? Benim gibi mal ü iradı hadd ü hesaba gelmez adama cenâb-i Hakk-i müsteân bir evlât ihsan edip de der-âguş etmeğe muvaffak etmez ise, hadden efzûn mal neye yarar?» deyip bir âh-i serd çekerek çâk-i girîbân olur.

KARAGÖZ — Kaybettiği ceketin yakasını bulur mu?

HACİVAT — Ve daha buna mümâsil birtakım tefevvühât-i

teessüf-iştimâlden sonra, «— Bari benim esbimi ve mâyelzem-i seferi hazır et, birkaç tane de tevâbi-i kâr-güzâr alalım da bir parça gezelim.» der.

KARAGÖZ — Vay! Efendi kahvecilik edecek, tavayı ne yapacak?

HACİVAT — Nedîm-i merkum aldığı emri bi-tamâmihâ icrâ ile yola çıkarlar.

KARAGÖZ — Vay! Demek ki bezirgân yoldan çıkıyor?

HACİVAT — Şehirden birkaç saat ilerledikten ve biraz dolaştıktan sonra yolları bir çeşme başına tesadüf eder.

KARAGÖZ — Bezirgân tarassud mu eder?

HACİVAT — Hem biraz istirahat etmek, hem de beygirleri sulamak üzere, hayvanlardan inip çeşmeye muttasıl bir ağaç sâyesine nüzûl ederler.

KARAGÖZ — Hepsi bırakıp giderler mi?

HACİVAT — Dinle! Nâgâh verâ-yi şecerden nûrânî sîmâlı bir pîr-i fânî zuhûr edüp: «— Safâ geldin, yâ tâcir Harun!» der demez Harun ayağa kalkıp pîrin ayaklarına kapanarak : «— Mademki sen benim Harun olduğumu bildin, kalbimdeki olan muzmerrimi de bilirsin!» diye rica ve istirhâma başlar başlamaz...

KARAGÖZ — Hacivat, ortaoyunu mu oynuyorlar?

HACİVAT — Pîr: «— Estağfurullah! seni muztarib eden, bir evlâdın olmadığı içindir. Mademki buna harîs ve arzû-keşsin, şu nushayı al, akşam konağa avdetinde bir bardak su içine bu nushayı at ve üzerine bir şey kapa, açık durmasın...

KARAGÖZ — Açık durmasın elbette, içine bir şey düşer.

HACİVAT — «Yirmi dört saat nusha suda dursun; sonra yarısını sen iç ve yarısını zevce-i menkûhana içir, murâdın hâsıl olur.» der ve der-akab gözden nihân olur.

KARAGÖZ — Gözlükçü Avram'ı bulur mu?

HACİVAT — Efendi şâd ü hurrem olarak hânelerine avdet ederek tıpkı pîrin tarifi mûcibince nushayı bardağa koyarak suyun yarısını kendi ve yarısını zevcesi içer, bi-inâyet-illâh o geceden itibâren haremi hâmile kalır.

KARAGÖZ — Haremi haremde mi kalır?

HACİVAT — Dinle, Karagöz!

KARAGÖZ — Söyle, Hacivat!

HACİVAT — Sözü uzatmayalım: Dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat, dokuz dakika, dokuz saniye deyince âfet-i devrân, Zelihâ-yı sânî bir duhter-i pâkîze rahm-i mâderden nüzûl ile dâr-i fânîye teşrîf eder.

KARAGÖZ — Tımarhaneye teşrif mi ediyor? Bezirgân mı? Demek ki çıldırmış!

HACİVAT — Ol saat pederine müjdeciler gider, tebşîr ederler, kurbanlar kesilir, fukaraya in'âm ü ihsân olunur.

KARAGÖZ — Çocuk dünyaya gelir gelmez her şey bulunur.

HACİVAT — Çocuğun ismini «Şirin» tesmiye ederler. Ta'lîm ü terbiyesine nezâret etmek üzere süt-analar, cariye ve köleler ve bir ayrı dâire-i fâhire tertîb olunur.

KARAGÖZ — Büyük bir dâire alınır diyorsun; çocuk mu çalacak o dâireyi.

HACİVAT — Değil o canım! Şirin kızcağızım bir aylık, iki aylık, üç, dört, derken dokuz aylık, derken bir yaşına gelir; iki yaş, üç yaş, dört yaş, derken yedi yaşına gelir.

KARAGÖZ — Bir kuru, iki kuru, üç kuru, dört kuru...

HACİVAT — Karagöz, bu kurular ne olacak?

KARAGÖZ — Bu kadar yaşın yanında hiç kuru istemez mi?

HACİVAT — Şirin hanımı mektebe başlatırlar, hocaya verirler. Biraz zaman okuduktan sonra mektepten alıp nakış ustası tutup nakış öğrenir ve sâir marifetler öğrenir. Günlerden bir gün Şirin hanım otururken «— Kızlar!» deyip el çırpıp kırk tane cariye gelip edebi icrâ edip zemin-bûsî eyledikten sonra el bağlayıp karşısında dururlar. Şirin hanım bin nâz ile emr edip: «— Kızlar, şu benim gergefimi getirin!» der demez cariyeler yer ile beraber temenna ederek her biri bir odaya giderler, arûsek gergefi alıp getirirler. Nansuk tülbendi çekip üç yaldızlı lehek kılaptanı türlü elvan ipekler ile bu benim arkamdaki köşkün resmini işler. Akşam olur, Şirin hanımın pederi gelir gelmez: «— Ey benim velî-nimetim pederim! Eğer ben senin kızın isem bu köşkün resminde senden bir köşk isterim.» der demez pederi de: «— Başüstüne, benim bir tanecik ke-

rîmem!» diyerek sözünü kabul etti. Sabah oldu, güneş kule-i Kaf'tan baş gösterip âlem nûr ile münevver oldu. Neccâr gelip temeller atılıp kurbanlar kesildi. Köşk bitmede olsun, kalıyor içinin bir nakşı.

KARAGÖZ — Bu nakış ne oluyor?

HACİVAT — İçinin nakşı, yani boyası.

KARAGÖZ — Boyaya nakış mı derler?

HACİVAT — Evet, bilâder. O zamanda nakkaşların pîri Behzad oğlu Ferhad.

KARAGÖZ — Söyle bakalım Berbad oğlu Berbad!

HACİVAT — Çabucak, bu işin ehli Ferhad'ı getirtirler, köşkün pazarlığını ederler; boyalar ezilip Ferhad başlar köşkü nakş etmeğe.

KARAGÖZ — Vay! Ferhad da nakış mı işliyor?

HACİVAT — Birinci kat yaseminler, ikinci kat karanfiller, üçüncü kat ıtrışahfiler, dördüncü kat güller, beşinci kat sümbüller, altıncı kat menekşeler, yedinci kat şebboy çiçeği, gölgesini sağdan vereceğine soldan vermiş.

KARAGÖZ — Ehl-i merak çocuk, sağdan soldan veriyor.

HACİVAT — Ehl-i merak çocuk, iskeleyi ayağının altına koyup, kırkkalem peştemal belinde, mücevherli fırça elinde, altın boya çanağı yerde, perçemi bir omuzdan bir omuza dökülmüş, pembezar gömleğin kollarını sıvayıp elini şakağına koyup «— Yâ dost, meded!» dediği zaman Amasya dağları çıngır çıngır ötüyor.

KARAGÖZ — Demek ki Amasya'nın dağları horoz olmuş.

HACİVAT — Ferhad köşkü nakş etmekte olsun. Şirin hanıma müjdeciler gider, «köşk bitti» diye. «— Buyurun temâşâ edin!» derler. Şirin-i pür-cefâ, çarşafa bürünüp, kırk tane cariye yanında, kimi sağında, kimi solunda, köşkün kapısına kadar fermayiş şal döşenmiş, tıpış tıpış yürüyerek, iki tarafına göz süzerek, etrâf ü eknâfı seyr ü temâşâ ederek, köşkün kapısına gelip sağ ayağını atar atmaz kurbanlar kesilir.

KARAGÖZ — Hacivat, ben de isterim kurban payı.

HACİVAT — Birinci kata çıkıp «— Maşallah peh peh!», ikinci kata çıkıp «— Maşallah peh peh!», üçüncü kata çıkıp

«— Maşallah peh peh!», dördüncü kata çıkıp «— Maşallah peh peh!», beşinci kata çıkıp «— Maşallah peh peh!», altıncı kata çıkıp «— Maşallah peh peh!»...

KARAGÖZ — Hacivat, bu katlara hep «maşallah peh peh» mi nakş etmişler?

HACİVAT — Efendim, «maşallah peh peh» demek, «maşallah iyi» demek. Yedinci kata çıkıp gûşuna yanık bir sadâ gelir.

KARAGÖZ — İs kokulu, öyle mi?

HACİVAT — Bu ses nereden geliyor diye merak eder, bir de bakar ki ne baksın! Ferhad'ı görür görmez düşüp canevinden vuruldu. Ferhad, 'bu gürültü nedir?' diye bir de baktı ki, ne bakarsın...

KARAGÖZ — Baktığım yok, ulan!

HACİVAT — Ma'şûku olan Şirin hanım yerlere serilmiş yatıyor.

KARAGÖZ — Halı yerine sermişler.

HACİVAT — Karagöz, Şirin deyip de geçiverme! Gövelâ göz, çekme burun, hokka ağız, çene zenehdan, bir karış gerdan, sîm pâzûlar...

KARAGÖZ — Çifte Câzûlar...

HACİVAT — Pembe göğüs, endam aynası gibi karın, turunç gibi memeler, ayva göbek.

KARAGÖZ — Çok methettin köpoğlu köpek!

HACİVAT — Ferhad-ı bîçâre de kendini aşağıya atıp o da bin can ile vurulur.

KARAGÖZ — Hacivat, bu iki vurulmuştan bir ölen yok mu?

HACİVAT — Karagöz, bunlar birbirlerine âşık olmuşlar.

KARAGÖZ — Kaşık mı olmuşlar?

HACİVAT — Değil a canım! Gönül alıp gönül vermişler.

KARAGÖZ — Kaça alıp kaça vermişler?

HACİVAT — Birbirlerine alâka etmişler.

KARAGÖZ — Birbirleriyle kavga mı etmişler?

HACİVAT — «Senin anlıyacağına kantar Bursa'da kestane tartar!» — Ben gidiyorum. Şimdi bunlar buraya gelip görüşse gerektir. **(Gider.)**

KARAGÖZ — S..tir kerata! Köşkü kendi tarafına yapmış,

molozu bizim tarafa yığmış, bana masal söylüyor. **(Gider.)**

(Ferhad şarkı ile aşağıya gelir.)

(Şarkı Mâhûr)

Sabah oldu tanyerleri atıyor
Destûr almış cümle kuşlar ötüyor
Sarılmışlar iki hasret yatıyor
Şakı bülbül var uyandır yârimi
Ben kıyamam sen uyandır yârimi
Sabah olsun ben şu yerden gideyim
Garib bülbül gibi feryad edeyim
Sen dururken ya ben kime gideyim
Şakı bülbül var uyandır yârimi
Ben kıyamam sen uyandır yârimi
Çıkabilsem yüce dağın başına
Güneş vurmuş hateminin taşına
Henüz girmiş on üç on dört yaşına
Şakı bülbül var uyandır yârimi
Ben kıyamam sen uyandır yârimi

FERYAD — **(Of çeker.)**

Bir haber ver ey sabâ serv-i revânım kandadır
Cânımın ârâmı yok ârâm-ı cânım kandadır
Neyledin nettin felek hurşîd-i âlem-tâbımı
Ol ruh-i ferhunde mâh-i mihribânım kandadır

(Of çeker.)

Yine terk-i vatan kılıp diyâr-i gurbette düştüm
Cüdâ düştüm tabîbimden firâk-i hasrete düştüm
Kandadır ol yüzü mâhım erişti göklere âhım
Meded senden ey Allahım ne türlü âfete düştüm

(Şirin gelir.)

Cemâlin arz edip uşşâka sultânım safâ geldin
Şeref bahşâ eden hurşîd-i rahşânım safâ geldin
Yapıldı kasr-ı dil kâşâne-i hâtır kudûmunla
Saadetlü benim ey mihr-i tâbânım safâ geldin

Bi-hamd-illâh gönül ol mâhı gördü dîdeler rûşen
Peyâm ister iken dîdârı gördü dîdeler rûşen

Tekellüm mahfiye mahsûs idi ruhsâr-i dünyâda
Ayan ol devlet-i bîdârı gördü dîdeler rûşen

ŞİRİN —

Ben cariyesin arzulayıp gelen efendim
Açılmış gonca güller senindir
Çok şükr olsun Hüdaya gelip kavuştuk
Servi gibi ince beller senindir

Ben Şirin kuluna etme cefâ
Sürelim seninle zevk ü safâ
Sanma Ferhad'ım beni bî-vefâ
Şekerlenmiş tatlı diller senindir

FERHAD —

Bir yanım çayır çimen bir yanım deryâ deniz
Hâk-i pâye yüz sürüp bir bûse ister bendeniz

ŞİRİN —

Sen gibi efendime cânım fedâ etsem gerek
Nev-civânım var iken yâ ben kimi sevsem gerek
Tâ kıyâmet haşr olunca gönlümü verdim sana
Sen dururken bûsemi ben kimlere versem gerek

Al efendim! Bûse de senin, Şirin de senin!

FERHAD — **(Şirin'i öper.)** Ah efendim, Şirin'im!

KARAGÖZ — **(İçeriden.)** Şirdenci baba, bumbarı kokutuyorsun!

ŞİRİN —

Rûyumu eline alıp durmaz sunarsın
Ey âşık-i bîçâre buldukça bunarsın

FERHAD —

Bûsenden dil ganî olmak şeydâsıdır
Ma'zur tut Şirin'im dünyâ tamah dünyasıdır.

ŞİRİN — Cariyenize müsaade buyurun da gideyim, Ferhad'ım!

FERHAD — Ne söylüyorsun, Şirin'im? Bir insan tendeki canına nasıl izin verir?

ŞİRİN — Peder mâderimden izinsiz geldim, sonra adûlar du-

yar, pederime söyler, bunda görüşürken sonra görüşemeyiz. Cariyeniz gidiyorum.

Nâfe-i müşk-i Huten turrene olmaz hem-bû
Sünbül-i cennet eğer olsa gıdâ-yi âhû
Heves-i zülfün ile azm-i reh-i Çin ettim
Seni şimden gerü ey gözleri âhû yâ hû

(Gider.)

FERHAD — Yâ men hû! Of!

Gittin ammâ yalnız koydun hasret-i cânân bile
İstemem sensiz olan sohbet-i yârân bile
Devr-i meclis bana girdâb-i belâdır sensizin
Şimdi sonra istemezem sâgar-i serdan bile

Kimseler görmüş değildir can bedenden gittiğin
İşte ben gördüm gözümle kendi cânımdır giden
Yâ aşk-i Şirin! **(Kendisini attan aşağıya atar, yüzükoyun yere düşer.)**

(Hacivat gelir, Karagöz de Ferhad'ın atına biner.)

HACİVAT — Ne bindin o ata?

KARAGÖZ — Ne vazifen a kerata? Burası at pazarı mı yoksa oğlan pazarı mı? Bu at ne duruyor burada, bu oğlan ne yatıyor yerde?

HACİVAT — Karagöz, ben bunların hikâyesini sana anlatmadım mı? Evvelâ ol şehbâz-i bülend, aşk u muhabbete yektâ olan yiğidin adına Ferhâd-i mümtâz derler. Aşk ateşine sabr ü karârı kalmayıp Şirin'in pâyinde pây-endâz olduğunun aslı budur, Karagöz!

KARAGÖZ — O köy buraya yakın mıdır?

HACİVAT — Nasıl köy?

KARAGÖZ — «Aslıbudur» köyü.

HACİVAT — Ben öyle şey bilmem.

KARAGÖZ — Neme lâzım benim arayı marayı, atı satalım da harçlık himâra bakalım. **(Karagöz, atı evine götürür, yine gelir.)** Hacivat, soyalım!

HACİVAT — Ben sana adam soydurmam.

KARAGÖZ — Senin boğazını sıkarım, sen de yatarsın boylu boyunca.

HACİVAT — Haydi diyelim ki soyalım; bana nesini vereceksin?

KARAGÖZ — Evvelâ şu başındaki taç benim, çepken benim, ok yay benim, şalvar benim, gömlek benim, iç-donu benim, kuşak benim, tütün kesesi benim...

HACİVAT — Hani bana?

KARAGÖZ — Kunduranın bir teki benim, bir teki senin.

HACİVAT — Senin benim ne oluyor?

KARAGÖZ — Şimdi sana veririm, köşebaşında arkandan gelir, sana gücüm yeter, elinden alırım.

HACİVAT — Haydi şuradan, def ol!

KARAGÖZ — Ben sana lâtife söyledim, Hacivat. Sen şu delikanlıyı kaldır.

(Gider.)

HACİVAT — Kalk yiğidim, şehbazım!

FERHAD — **(Kalkar.)** Yahu, sen kimsin?

HACİVAT — Hacivat pederin, evlâdım!

FERHAD — Of!

Söylesem derd-i derûnum kimse takdîr eylemez
Gördüğüm rü'yâları hiç kimse ta'bîr eylemez
Bu gençlikte bir belâya uğradım âh eylerim
Taşa te'sir eyler ammâ yâre te'sîr eylemez

HACİVAT — Evlâdım, yazık değil mi senin gençliğine? Dağlar taşlar eteğinde kurtlar kuşlar gıdâsı olacaksın. Vazgeç, evlâdım, vazgeç! Seni doğuran ana bir daha doğurmaz, senin gibi yiğit kırk yılda meydana gelir. Bir kız için bu kadar âh ü enîn etmede mâna yoktur.

FERHAD — Of!

Vazgeçemem ol sevdâdan oldukça ömrüm tavîl
Üstüvâr-i kellem üzre kılsa akrebler vatan
Ne söylüyorsun, Hacivat Çelebi?

HACİVAT —

Aşk ehline dünyâda dilâra mı bulunmaz
Mecnûn isen ey dil sana Leylâ mı bulunmaz
Gûş et nefesim eyleme feryad çemende
Ey bülbül-i şeydâ gül-i ra'nâ mı bulunmaz
Benim ciğer-gûşem Ferhad'ım, yazık sana! İnsan kıya-

fetinden çıkmışsın. Bilmez misin Leylâ ile Mecnun'u, Âşık Garib'i, Kerem ile Aslı'yı? Bunların hangisi ber-murâd olmuşlar? Hepsi nâ-murâd gitmişler.

FERHAD —

Can gibi bir bî-bedel cânâna verdim gönlümü
Misli yok bir âfet-i devrâna verdim gönlümü
Sen ne diyorsun, Hacivat Çelebi!

HACİVAT — Bak evlâdım, elimi sallasam ellisi, başımı sallasam başı tellisi. Sana ben bir kız bulayım ki misli cihâna gelmemiş.

KARAGÖZ — **(İçerden.)** Kuzum Hacivat, bana da bir oğlan bul!

FERHAD — Of!

Halk-i âlemde safâlar bende gam eksik değil
Gözlerimden dâimâ hiç kanlı nem eksik değil

HACİVAT — Evlâdım, artık buna bir diyeceğim kalmadı. Kendin bilirsin.

FERHAD — Aman Hacivat Çelebi, sana bir ricam var! Getir elini öpeyim.

HACİVAT — Estağfurullah! Nedir ricanız?

FERHAD — Şu benim hakk-ı sâlihim olan Şirin'in evine git de bana bir cevab-i şâfî getir. Kuzum Hacivat baba, ayağının altını öpeyim!

HACİVAT — Aman evlâdım, benim bağrım yufkadır. Böyle şeye dayanamam.

KARAGÖZ — **(İçerden.)** Benimki de yoğurtlu tatarböreğidir.

HACİVAT — Peki evlâdım, gideyim. **(Gider. Şirin'in evine** gelir, kapıyı çalar.)

ŞİRİN — **(İçerden.)** Hanım nine, aşağıda bir sivri külâhlı adam var.

KARAGÖZ — Ecinnidir, keratayı kovun!

ŞİRİN'İN ANASI — **(İçerden.)** A kızım, Hacivat Çelebi gelmiş, kapıyı açın! **(Kapıyı açarlar.)** Buyurun Hacivat Çelebi! Ayağınıza soğuk su mu dökelim yoksa sıcak su mu?

KARAGÖZ — Sıcak su dökün de ıstakoz gibi haşlansın.

HACİVAT — **(İçerden.)** Aman efendim, «Kulda kusur çok olur, affeder efendisi» fehvâsınca... Akşamdan dükkânı kapayıp bir lokma taâm ettikten sonra hâb-i râhata varırım.

ŞİRİN'İN ANASI — Kızım, Hacivat'a bir nargile doldurun, bir de sade kahve, biraz da tatlı getirin.

KARAGÖZ — Yesin ziftlensin.

HACİVAT — Aman efendim, ne zahmet!

ŞİRİN'İN ANASI — Sen benim evime kırk yılda bir kere geldin.

HACİVAT — Şirin hanımın keyfi iyi midir?

ŞİRİN'İN ANASI — Elini öperler.

HACİVAT — El öpeni çok olsun, kullar halayıklar öpsün elini!

ŞİRİN'İN ANASI — Bugünlerde, Hacivat Çelebi, çok canım sıkılıyor.

HACİVAT — Ne gibi efendim?

ŞİRİN'İN ANASI — Ne gibi olacak! Şirin hanımın kısmeti çıkıp da bir kocaya veremedik.

HACİVAT — Efendim, onun adı Şirin, talihi de şirindir, elbette çıkar kısmeti.

KARAGÖZ — Gönder Hacivat bana meddah İsmet'i.

ŞİRİN'İN ANASI — Öyle, Hacivat, ama, kız kısmı yirmi yaşını geçerse biraz ağırlaşır.

KARAGÖZ — Tuz ekin de kokmasın.

HACİVAT — Efendim, sizin Şirin hanıma bendeniz bir delikanlı buldum, ikisi de birbirinin dengi.

KARAGÖZ — Hacivat da oğlan pezevengi.

ŞİRİN'İN ANASI — Canıma minnet, Hacivat Çelebi. Damadımız olacak delikanlının ismi nedir?

HACİVAT — Efendim, Ferhad.

KARAGÖZ — Söyle, berbad oğlu berbad!

ŞİRİN'İN ANASI — Ayol, nasıl Ferhad? O Amasyalı Ferhad olmasın!

HACİVAT — Evet efendim, odur.

ŞİRİN'İN ANASI — Aferin Hacivat! Benim kızımı öyle dağda bayırda gezen çapkına mı lâyık gördün?

HACİVAT — Efendim, Ferhad'ın ağzı mı eğri, yoksa burnu mu çarpık, kolu mu çolak, ayağı mı topal?

ŞİRİN'İN ANASI — Pekâlâ delikanlı. Gökte yıldızlar bana yakın, o uzak.

HACİVAT — Eyvah, keşki söylemeyeydim!

ŞİRİN'İN ANASI — Bak, Hacivat, öyle birtakım adama kız vereceğime boynuna bir taş bağlar denize atardım daha iyi. Eğer bunun için geldinse buyurun dışarı!

KARAGÖZ — Yazıklar olsun efendim, iz'ânına, irfânına!

ŞİRİN'İN ANASI — Ben de senin iz'ânına, irfânına veremedim, Hacivat!

KARAGÖZ — Ben de sizin ikinizin de irfânına veremedim.

HACİVAT — **(Perdeye gelir.)** Vazgeç, evlâdım, bunlar lâkırdı anlayan adamlar değildir.

FERHAD — Of!

Gel nesîm-i bâd-i sabâ hâtır-i yârdan ne haber
Gelir mi o kaafile aceb müjde-i yârdan ne haber
Şem'-i hüsnün rûyuna âmâde kılsam nola ben
Ne yaman cünbüşü var rûzgârdan ne haber

Kuzum Hacivat, benim ednâ hatırım için bir daha Şirin'in evine gidin!

HACİVAT — Peki evlâdım, hatırın için gideyim. **(Gider.)**

KARAGÖZ — Bu sefer dayağı yer gelirsin!

HACİVAT — Baksanız a, efendim!

ŞİRİN'İN ANASI — **(İçerden.)** Kızım, aç kapıyı, Hacivat Çelebi geldi! **(İçeriye alırlar.)** — Buyurun Hacivat, sana bir şey söyleyeceğim: Sizin teklifinizi kabul ederim ama, benim de size bir teklifim var.

HACİVAT — Nedir efendim?

ŞİRİN'İN ANASI — Bak Hacivat, bizim Amasya şehrinde suyun fıkdânı var. Şu karşıki Elma-dağı'nı delip şehre suyu getirmeli, kızı sîneye sarmalı.

HACİVAT — Aman efendim, bu güç maslahat. Hazret-i Süleyman zamanında bu kadar dev, peri gelmiş, o dağın bir parçasını koparamamışlar. Nerede kaldı ki Ferhad dağı delsin, suyu getirsin?

ŞİRİN'İN ANASI — Aşkla her bir şey olur, Hacivat. Eğer âşık-i sadık ise dağı deler.

HACİVAT — Bendeniz bir kere kendisine söylerim. **(Perdeye gelir.)** Evlâdım, vazgeç bu sevdadan; sana pek yazık olacak!

FERHAD — Hacivat Çelebi, ne söyledilerse söyle, sakın çekinme!

HACİVAT — Şu karşıkı Elma-dağı'nı delmeli, şehre suyu getirmeli ondan sonra Şirin hanımı sîneye sarmalı.

FERHAD — Hacivat, müjde desen e!

HACİVAT — Efendim, ölmenize mi?

FERHAD — Of!

Kûh-i çerhi hâke yek-sân eylemek bir şey midir
Tîşe-i âhımla vîrân eylemek bir şey midir
Gözlerimin yaşını nehr edip icrâ eylesem
Şehr-i maksûd içre rîzân eylemek bir şey midir

Aman Hacivat Çelebi! Öküz öldü, gayret dayıya kaldı. Senin bildiğin yerde bir âhenger var mıdır?

HACİVAT — Efendim, benim refîkim vardır, demirden anlar. Haydi bizim eve gidelim de hem sana bir kaşık çorba pişirsinler, ben de o adamı alıp geleyim. **(Ferhad'ı Hacivat, evine götürür.)** Siz burada bir kahve için, ben şimdi gelirim.

(Perdeye gelir, Karagözü çağırır.) Karagöz, aşağıya gel!

KARAGÖZ — **(Gelir.)** Ne var bakalım?

HACİVAT — Karagöz, evde demirin var mı?

KARAGÖZ — Var.

HACİVAT — Ne kadar var?

KARAGÖZ — Biraz var.

HACİVAT — Beş on okka var mıdır?

KARAGÖZ — Ziyade.

HACİVAT — Elli okka?

KARAGÖZ — Ziyade.

HACİVAT — Yüz, iki yüz, bin okka var mı?

KARAGÖZ — Evde bir kapı tokmağı vardı, bizim oğlan onu da leblebiciye satmış.

HACİVAT — Demek ki hiç yok.

KARAGÖZ — Yok.

HACİVAT — Şimdi yüz batman dımışkî, yüz batman çelik, yüz batman nalpare, bunları kaynatıp özünden bir yanı sivri, bir yanı keskin külünk isterim.

KARAGÖZ — Samakol'a gider, demir alır yaparım.

HACİVAT — Gel bilâder, seninle Ferhad'a gidelim, pazarlığı et, başla yapmağa. **(İkisi de gider.)**

İşte efendim, külüngü yapacak adam budur.

FERHAD — Hoş geldin, baba!

KARAGÖZ — Hoş bulduk, oğlum!

FERHAD — Baba, al şu bez yüz kuruşu, külünk bitsin, kemerimde beş yüz kuruş daha var, onu da veririm.

KARAGÖZ — Onu da ver oğlum, ne olur ne olmaz.

FERHAD — Baba, külünk ne zaman biter?

KARAGÖZ — Kıyamete bir saat kala biter.

FERHAD — Behey baba, doğru söyle!

KARAGÖZ — Bak evlâdım, cuma günü dükkân açmam, cumartesi günü hiçbir işe bakmam, pazar günü işim çoktur, pazartesi günü ocak yakmam, salı günü kömür almam, çarşamba günü keyfim olmaz, perşembe günü dükkâna gitmem, alacaklı çoktur, yakamdan tutmasınlar diye.

FERHAD — Ne vakit gidersin?

KARAGÖZ — Haftadan gayrı başka bir gün giderim.

FERHAD — Haydi babacığım, sen külüngü yap da senin gönlünü hoş ederim.

KARAGÖZ — Peki oğlum!

(Gider kendi evine.) Abla, şu benim merkez nerede?

KARAGÖZ'ÜN KARISI — **(İçerden.)** Mutfakta dolma doldurıyor.

KARAGÖZ — Acayip! Eşek dolma doldurur mu? Aşağıda yok!

KARAGÖZ'ÜN KARISI — Yukarıdaki büyük odada çevre işliyor.

KARAGÖZ — Aferin, eşek nakış da öğrenmiş! Ha, gel bakalım buraya!

EŞEK — İ-a, i-a...
KARAGÖZ — Haydi gidelim, türkünün sırası değil.
(Şarkı ile Karagöz, merkebin üstünde perdeye gelir.)

(Şarkı Hüseynî Zemzeme)

Ben bu teferrücde baş kalfa oldum
Yolunu öğrendim erkânını bildim
Fundanın kıymetin ben şimdi buldum

(Nakarât)

Süpürgeler süpürgeler iyi meydan süpürgeler
Funda dedikleri bir yanar dağdır
Firavun'dan kalma bir eski kârdır
Şu garib Çingene çok ustakârdır
Süpürgeler süpürgeler iyi meydan süpürgeler

(Yılan gelir.)

YILAN — Zır zır zırzır zır...
KARAGÖZ — Ulan, bu ne be? Kış! Yaz! **(Yılan gider.)** Bu ne kadar büyük!
YILAN — **(Gelir.)** Karagöz!
KARAGÖZ — Vay, adımı da biliyor! Ne var?
YILAN — Sen nereye gidiyorsun?
KARAGÖZ — Samakol'a.
YILAN — Samakol'da ne yapacaksın?
KARAGÖZ — Demir alacağım.
YILAN — Demiri ne yapacaksın?
KARAGÖZ — Külünk yapacağım.
YILAN — Külüngü ne yapacaksın?
KARAGÖZ — Senin kafanı yaracağım.
YILAN — **(Hücum eder.)** Zırı zırı...
KARAGÖZ — Ulan, kış!
YILAN — Karagöz!
KARAGÖZ — Ne var?
YILAN — Eşek benim kardeşim.
KARAGÖZ — Eşek senin kardeşin mi? Nasıl oluyor? O anırıyor, sen zırlıyorsun.
YILAN — Anamız bir, babamız ayrı.
KARAGÖZ — Ananızın da kemiğine sıçayım, babanızın da.
YILAN — **(Hücum eder.)** Zır zır zır...

KARAGÖZ — Def ol şuradan!

YILAN — Eşekte benim alacağım var.

KARAGÖZ — Ne yapayım alacağın varsa? Ne parası bu?

YILAN — Ben Samakol'da bakkalken benden tarator yedi.

KARAGÖZ — Ulan bak eşşoğluna, izzet-i nefsi de var! Ben açlıktan ölüyorum, o tarator yemiş. Tarator yiyeceğine götümü yesin!

YILAN — Ben paramı isterim.

KARAGÖZ — Yoksa parası?

YILAN — Tuttururum.

KARAGÖZ — Yok! Anlamaz mısın? Yok!

YILAN — Sen başını öte tarafa çevir, eşeğe bir şey söyleyeceğim.

KARAGÖZ — Söyleyeceğin varsa söyle!

YILAN — Senden utanıyorum.

KARAGÖZ — Sende utanacak yüz surat var ya! Gel, söyle! **(Karagöz başını çevirir arka tarafına, Yılan merkebin başını alır gider. Karagöz şarkıya başlar.)**

Funda dedikleri bir yanar dağdır
Firavun'dan kalma bir eski kârdır
Şu garib Çingene çok ustakârdır
Süpürgeler süpürgeler iyi meydan süpürgeler

(Karagöz bakar ki eşeğin başı yok.) Ulan Zırıl! Eşeğin baş tarafını getir de sana külbastılık göt tarafından vereyim! Ama deminden eşek bir sallandı, bense işiyor zannettim, meğerse cançekişiyormuş. **(Eşeği eline alır, birkaç şeye benzetir:)** Âlâ koltuk, üstüne otur!.. Kışın altına mangal koy, âlâ tandır olur, üstüne de bir yorgan!.. Ulan, bu dürbünlük de eder! **(Eline alır bakar.)** Ulan, her tarafı görüyor, bakar mısın bir kere tonelden geçenleri!.. Ben bunu eve götürürüm de pastırmasını yaparım.

(Eve gelir.) Abla, al şu eşeği!

KARAGÖZ'ÜN KARISI — **(İçerden.)** Aaa! Herif, buna ne oldu? Başı nerede?

KARAGÖZ — Öteki köye konakçı gönderdik. Ben tavan arasına çıkıyorum, biraz uyuyacağım. Ferhad gelir beni sorarsa «— Evde yok!» de.

KARAGÖZ'ÜN KARISI — Peki, kocacığım.

FERHAD — **(İçerden.)** Hacivat Çelebi, Karagöz gelmedi, haydi şuna bakalım!

HACİVAT — Peki efendim, haydi gidelim!

(Gelirler Karagöz'ün kapısını çalarlar.)

Bana baksana a Karagöz'ün karısı!

KARAGÖZ'ÜN KARISI — Kimdir o?

HACİVAT — Karagöz evde yok mu?

KARAGÖZ'ÜN KARISI — Herif, ne diyeyim?

KARAGÖZ — **(Tavan arasından.)** «— Evde yoktur.» de!

KARAGÖZ'ÜN KARISI — Hacivat Çelebi, evde ama, «— Evde yoktur de.» diyor.

KARAGÖZ — Dedenin de bok canına olsun senin de! — Dur geliyorum, Hacivat!

(Karagöz kapıyı açar.)

FERHAD — Külünk bitti mi?

KARAGÖZ — Bir kere baksan a, civan ölüsü gibi eşeğim avluda yatıyor.

FERHAD — Şimdi ne yapacağız?

KARAGÖZ — Şurada bir kazma var, işine gelirse vereyim.

FERHAD — Baba, kazma dağ deler mi?

KARAGÖZ — Peynir tulumunu parça parça etti ama, dağı deler mi bilmem.

FERHAD — Baba, benim işim âsân olursa bununla da olur. Ver bakalım!

KARAGÖZ — Bu esbaplarla dağ yarılır mı? Bu esbapları burada bırak!

FERHAD — Al baba, sakla!

KARAGÖZ — Benim aşağıda bir eski dizlik var, sana vereyim.

FERHAD — Eksik olma, baba, beni duadan unutma!

KARAGÖZ — Sağ sâlim gelirsin oğlum, murâdına erersin.

(Ferhad çıplak, elinde kazma ile perdeye gelir, şarkı ile.)

(Şarkı Beste İsfahan)

Yâ Rab kime feryâd edeyim aşkın elinden
Yâ ben nice kan ağlamayım aşkın elinden
Eylerse nola hâlini bülbül gibi feryâd elinden

Kurtaramadım gonca seni ben aşkın elinden

(Nakarât)

Dîdeler giryan ciğerim biryan hâlim yaman aşkın elinden

Of!

Bülbül-âsâ bir gül-i handân ola yâ Rab bana
Mâ-i maksûdum gelüp rîzân ola yâ Rab bana
Kuvvet ü kudret senindir ben neye kaadir olam
Lûtf ü ihsan kıl işim âsân ola yâ Rab bana

Of!

Ey Cenâb-ül-kibriyâ bâzûma kuvvet isterim
Lûtf ü ihsânınla senden hem inâyet isterim
Gam değil bu aşk ile rencîde etsem kendimi
Erişip maksûduma encâm râhat isterim

(Şarkı ile dağı delmeğe başlar.)

(Şarkı Gülizâr)

Bir güzelin sevdası var başımda
Gündüz hayalimde gece düşümde
Mecnun gibi hiç aklım yok başımda

(Nakarât)

Onun için dolaşırım şu dağı
Susadıkça ver ağzıma dudağı
Gördünüz mü Ferhad ile Şirin'i
Onlar da sevmişler biribirini
Amasya şehrinde gördüm yerini

Onun için dolaşırım şu dağı
Susadıkça ver ağzıma dudağı

(Ferhad dağı deler.)

KARAGÖZ — **(Pencereden bakar, Ferhad bir kazmayı da Karagöz'e vurur.)** Ulan, beynimi delecekti köpoğlu! Bütün her tarafı su bastı. Kırk senedir mahbub-dostluk ederim, bir kaldırım taşını sökemem, bir kız için bütün dağı parça parça etti.

ŞİRİN'İN ANASI — **(İçerden.)** Ne var Karagöz?

KARAGÖZ — Senin Berbad bütün ortalığı suya gark etti.

ŞİRİN'İN ANASI — Kuzum Karagöz, doğru söyle, Ferhad dağı deldi mi?

KARAGÖZ — Deldi, bir kazma da bana rasgeldi.

ŞİRİN'İN ANASI — Haydi Karagöz, git, senin Bok-Ana'na söyle: «— Şirin'in validesi sana bir şey söylemiş, onun vaktidir.» de!

KARAGÖZ — **(İçerden.)** Bana baksan a, Bok-Ana!

BOK-ANA — **(İçerden.)** Nedir ayağul!

KARAGÖZ — Şirin'in anası sana bir şey söylemiş.

BOK-ANA — Evet, yevlâdım.

KARAGÖZ — Onun vakti gelmiş.

BOK-ANA — Feryad dağı dyeldi mi?

KARAGÖZ — Deldi. Senin beynini bile delecek.

BOK-ANA — Alıverin şu benim yılan fotozumu, yılandan asâmı, lokma çanağını!

KARAGÖZ — Böyle acele nereye gidiyorsun?

BOK-ANA — İki hasreti birbirinden ayıracağım.

KARAGÖZ — Allah seni de tatlı canından ayırsın!

BOK-ANA — **(Perdeye gelir.)** Zırı zırı zırı...

FERHAD — Valide, in misin yoksa cin misin?

BOK-ANA — Ne inim ne cinim, senin gibi beni-yâdemim yevlâdım!

FERHAD — Nereden gelip nereye gidiyorsun?

BOK-ANA — Ayaklarım kırılaydı da gitmeyeydim! Amasya şehri mi derler, yoksa Mamasya şehri mi; dükkânlar kapanmış, herkes yas mâtem tutuyorlar, karalar giymişler?

FERHAD — Bânû, Amasya şehrinde bir ölen filân mı var?

BOK-ANA — Ananın babanın...

KARAGÖZ — ...canına sıçayım!

BOK-ANA — Ananın babanın bir tanecik kızı yölmüş.

FERHAD — O kızın ismi ne imiş?

BOK-ANA — Şirden midir, yoksa bumbar mıdır?

FERHAD — Sakın Şirin olmasın!

BOK-ANA — Şirden, yevlâdım, Şirden.

KARAGÖZ — Şimdi senin şirdenine, bumbarına sıçacak!

FERHAD — Onu bir âşık-i efgendesi var mı imiş acaba?

BOK-ANA — Bir tuhaf adlı yavuklusu varmış; Ferhad mıdır, Berbad mıdır?

FERHAD — Sakın valide, Ferhad olmasın!

BOK-ANA — Feyda, Feryad.

KARAGÖZ — Sen şimdi kazmayı yediğin ile feryadın âsumânı tutacak.

FERHAD — Doğru söyle, valide, benim Şirin'im öldü mü?

BOK-ANA — Benim gibi cennetlik hatun yalan mı söyler?

KARAGÖZ — Ulan, seni cehennem bile kabul etmez.

FERHAD —

Ey murâdım aksine devr eyleyen çarh-i felek
Şimdi gönlüm nâ-murâd olmak diler nitsem gerek
Şimdi Şirin öldü mü?

BOK-ANA — Yöldü, ayağul, yöldü.

FERHAD —

Dün gece şehrin içinde karalar gördün mü hiç
Sînede tâze açılmış yaralar gördün mü hiç

Ben de senin bu dünyadan nâmını nişânını kaldırayım da bir bağrı yanık âşığın bağrını yakma! (Külünk ile kocakarıyı öldürür.)

BOK-ANA — Aman yevlâdım, vurma! **(Ferhad vurur.)** Ö' ö'! **(Götünden canı çıkar.)**

KARAGÖZ — Bizim Bok-Ana'nın canı götünden cicos!

FERHAD — Of!

Derdimi vasf eylesem billâhi sığmaz deftere
Yazsalardı şu cihanda kûh ü çerh-i çenbere
Şimdi bu aşk ile ölmek bana olmuştur hayât
Ey derîgaa kaldı hasret şimdi rûz-i mahşere

Atam külüngümü, verem serim; Azrail almak dilerdi canım; yâ Rab, bana mahşerde kavuştur cânânımı! Yâ aşk-ı Şirin! **(Külüngü atar.)**

(Acele ile Şirin gelir.)

Vay efendim! sen sağ mıydın?

ŞİRİN — Düşmanların ölsün, Ferhad'ım! Arûsek gergefimin başında bir dal çevre işliyorken uyuya kalmışım, rüyamda bir ak sakallı pîr gelip: «— Ne duruyorsun? Ferhad kendini helâk ediyor!» der demez buraya nasıl geldiğimi bilmiyorum.

FERHAD —

Doğdu çün vuslat hilâli geldi cânım müjdeler

Bedr olup karşımda durdu mihribânım müjdeler
Ferhad'a gam değil ömrüm dahi olsa tamâm
Bu kadar gördüm seni rûh-i revânım müjdeler

İlâhi yâ Rab, biz nasıl hasretimize kavuştuk ise deryâda, karada olanları da hasretine kavuştur! — Haydi Şirin'im, gidelim adûlar arasından! **(Ferhad ile Şirin gider.)**

KARAGÖZ — **(Gelir.)** Ben de şu cenabete kavuşayım. **(Kocakarıya bir tokat vurur.)**

HACİVAT — **(Gelir.)** Karagöz, bu ne yatıyor burada?

KARAGÖZ — Evde tahtabiti çok da burada yatıyor serin serin.

HACİVAT — Bilâder, bunun üstü başı bütün kan.

KARAGÖZ — Sülük tutunmuş.

HACİVAT — Hayır, bu mortuyu çekmiş.

KARAGÖZ — Evet, Büyükçekmece'yi geçmiş.

HACİVAT — Öyle değil, gebermiş.

KARAGÖZ — S..ime geberdi ise.

HACİVAT — Haydi bunu götür de bir yere göm.

KARAGÖZ — Ben bunu mezara gömsem ne kadar ölü varsa ayağa kalkar.

HACİVAT — Denize at.

KARAGÖZ — Denize atsam ne kadar balık varsa bunun şerrinden karaya uğrar.

HACİVAT — Ne yapacaksın?

KARAGÖZ — Düşünüyorum. Kenefe atsam, o da olmaz.

HACİVAT — Nereye atacaksın?

KARAGÖZ — Bostan kuyusuna atarım. **(Alır gider. Hacivat da gider.)**

KARAGÖZ'ÜN KARISI — **(İçerden.)** Herif buna ne oldu?

KARAGÖZ — Mortosunu çekti.

KARAGÖZ'ÜN KARISI — Yoğurtçu çeşmesinde kahve mi içti?

KARAGÖZ — Hayır, Moda'da bir tek rakı içti, — Öldü, öldü!

KARAGÖZ'ÜN KARISI — Herif, bunun altın çıkını olacak. Can acısıyla düşürmüşse, bir kere bak!

KARAGÖZ — **(Perdeye gelir, Hacivat'ı yakalar, götürürken.)** Eve kadar götürmèli.

HACİVAT — Karagöz, ne yapıyorsun?

KARAGÖZ — Çok şükür iyiyim, sen ne yapıyorsun? Ben seni para kesesi zannettim.

HACİVAT — Benim para kesesine benzer yerim var mı?

KARAGÖZ — Ufak-tefek orta yerde dolaşma! **(Vurur.)**

HACİVAT — Elin ayağın kırılsın!

KARAGÖZ — Kenetletir gene vururum. **(Vurur.)**

HACİVAT — Yıktın perdeyi, eyledin vîrân!
Varayım sahibine haber vereyim hemân **(Gider.)**

KARAGÖZ — Her ne kadar efendimin huzûrunda sürc-i lisân ettimse affola!
Yarın akşam «.....» oyununda yakan elime geçerse Hacivat, bak beri de sana ne oyunlar oynarım! **(Birkaç temennâ ederek gider.)**

SANDIKLI EBE

Hak dostum hak!
Yanıldım ben çırak aldım yanıma
Eve gelmez külhani dükkânda yatır
Kovsam o da düşmez şanıma
Ki vardır çarşafsız yorganda yatır.
Haşa huzurdan ustası çırağını sever
Bir eşek aldı pazardan, eşek göze geldi çatladı nazardan
Eşek çıktı mezardan, eşeğin aşkından ormanda yatır
Bizim çırak da hırtıyı pırtıyı toplamış külhanda yatır.

Kastomonulu gelip :

— Ulan Kastamonudan geldik, girdik heveşükkağa kancıkları gördük, kuş gönüm kabardı, sana basayım bi hevle.

Muhacir gelir der ki :

— Hey nedir o nesteten cenabet kızan koparti püskülü festen Hemme ten küverdi bülbülü kafesten,
Kakar ninenin bakracına haa.

Arapkir de gelir der ki :

— Memet Efendinin pazusuna bak da, karşıya gidek kafaları fülüklendirek bi de çılıç bulundurak he mi?

Yahudi gelir der :

— Akarez kakarez çoktan beri söylemez, o uyuz teres kafada çıktı iki boynuz o da mı saka!

Ermeni gelir der ki :

— Eşkadav rezilin kafası bittür lâf dediğin ağzından çık-

tı mıdı hıp diye burnun duymalıdır, ne kafa olur ne İstanbul kaldırımı çiğnoorsun.

Acem gelir der ki :

— Mene bak menim korşum meni kimle satisan. Mene garşı ellere gafa atisen gım senin nenen gaburgasını ginen.

Arnavut gelir der ki :

— O more kardaş neme lâzım çıkırtı patırtı şamata. Vellâhi nimeti tepmek ki İslâmın kafir-i nihâ.

Lâz gelir der ki :

— Trapizondan pindük vapura çelduk Batum'a. Batum önünde aldu fırtuna. Kaptan dedi at pırtıyı sırtına. Bizim pırtılar fındığ idi papur yattu, fınduğu attuk ama kardeşim denis suyi da para etmedi. Yarimi gördüm meyise mehpareler. Dü dü dü dü şehvareler. Dün gice bir rüya gördüm gel muhabbir eyle tâbir var mıdır bir çareler.

Şüphensaz-i gülistan-i nezaket, nihal-i gonca-i bâ-i zerafet sergüzeştim söyledikçe verir bezme letafet. Dinleyin imdi hâtta bizden hoşça bir hikâyet :

İstanbul'da Fatih'de Fethiye civarında Hasan Efendi namında bir zat. İsim isime, kisip kisibe, semt semte benzer. Geçmiş zaman söylenir, yalan - gerçek vakit geçer demişler.

Bu Hasan Efendi henüz 65-70 yaşlarında, eh oldukça hali vakti yerinde, bir evi var, bir Ayvaz'ı var evinde, bir ahçısı var. Efendim eh, olur ya insanlık hali bu. Nasıl derler âşıkın dediği :

«Nevcivan sevmekte pîran-ı tâyib eylemem
Hüsn olur kim görünce ihtiyarı, dediler» fehvasınca.

Kendi beslemiş olduğu bir besleme, yâni kızı efendim ailesi vefat ettikten sonra alıyor. Bu kız henüz 18-19 yaşlarında, bizim Hasan Efendi de 60 tan fazla malûm ya, neyse, geçiniyorlar. Bir atasözü vardır: «Davul dengi dengine çalar». Evet kızcağız 18-19 yaşlarında, adam 65-70 yaşlarında ama zengin, hali vakti yerinde lâkin ne faide ki o su, o bardağın değil yahut o bardak o suyun değil. Evet efendim bir fağfuri fincan içerisine konmuş içmiş kahve başkadır, alel'ade bir fincan içer-

sinde kahve başkadır. Malûm âliniz Kızın gönlü gördüklerinde. Kimseyi göremiyor. Malûm ya efendim devir... Kafesin arkasında kimseyi göremiyor. Erkeğinden başka kimseyi gördüğü yok. Bindebir sokağa çıkarsa, yâni meselâ sokağa nereye çıkacak gitse gitse çok çok konu komşu toplanıp hamama gidecekler, hamamdan gelecekler. Her ne hal ise göz bu, aralıktan da görür, her yerden de görür. Kendisine münasip gençleri görüyor, Malûm ya adamcağız 70, kız 19 yaşında. Mal çok para çok amma ayarı değil, dengi değil.

Bir gün kız diyor ki :

— A benim efendim, konu komşulardan işitiyorum ki, herkes Cuma günleri Kağıthane'ye gidiyorlarmış. Konu komşu orada hep toplanıyorlarmış, çoluğunnan, çocuğunnan orda kuzu yiyorlarmış, yok bilmem helvalar yiyorlarmış, yok güzel güzel dolmalar yiyorlarmış, Ağaçlar altında herkes halılarını serip ehramlarını seriyorlarmış, oturuyorlarmış. Akşamleyin de hepsi evlerine dönüyorlarmış. N'olur biz de birgün kalksak, elhamdülillâh ahçımız var, ahçıya söyliyelim bize bir güzel helva, bir de dolma, bir parça da kuzu muzu şöyle böyle efendim. Halımızı da serelim, bir ağaç altında da biz otursak olmaz mı?

— Haa, hakkın var yavrum hakkın var. Evet ben bunda biraz hata ettim. Sen kusura bakma yavrum.

— Estafurullah efendim. Yani arzu buyurulursa, emredersiniz efendim. Ben sizin kölenizim.

— Yo estafurullah, kölelik mölelik yok şimdi artık. Evet doğru söyledin! İnşallah bu Cuma şöyle bir «Kahtane» alemi yapalım. Benim de canım istiyordu da söylemek istemiyordum.

— Eksik olmayınız efendim.

— Doğru, hakkınız var ya biz de bir aile sefası yaparız, ya, ya, ya... Dur! Ahçıbaşıyı bana çağırın.

— Aaa Ahçıbaşı.

— Efendim.

— Bak bey çağırıyor.

— Efendim.

— Bana bak ahçıbaşı bu hafta inşallah biz Kağıthane'ye gideceğiz.

— Çok güzel olur efendim.

— Bize ne yapacaksın?

— Sen bülüsün.

— Söyle bakayım, ne yenir orda kırda ne yenir?

— Zeytinyağlı bir yalancı dolma yaparık. İçi fıstıklı, üzümlu, âlâ güzel baharlı...

— Çok güzel, nasıl hanım iyi mi?

— Valla, siz bilirsiniz efendim.

— Daha başka ne yaparsın?

— Sonra bir de efendim, şöyle kuzunun kürek tarafından güzel bir dolmasını yaparım.

— Aferin, güzel!

— Fıstıklı, üzümlü, hem baharlı.

— Ben ihtiyarım bahar yemem.

— Bahar koymayız.

— Canım sen koy baharı. Ben de ucundan bir kap... Neyse, daha ne yaprsın?

— Güzel bir sütlü irmik helvası yaparım.

— Aferin eksik olma, daha ne yaparsın?

— Bundan başka bir şey olmaz. Başka şey olursa dökülür mökülür. Yeşil salata alırız, sirke, zeytinyağı, çatal mutal hepsini toplar hep beraber çıkar gideriz. Benim de canım istiyor, beyefendi. Ben buraya sizin yanınıza gelmeden evvel bir efendinin yanında duruyordum. Her hafta beni Kâğıthane'ye götürürdü. Yirdik, içerdik, oynardık, eğlenirdik. Cafcaflı kızlar da var, göbek atiyo, tef çalıyo çingene kızları filan he he he he.

— Peki hadi hazır olun inşallah bu hafta, efendime söyliyeyim Cuma günü sabahleyin erkenden, sabah namazından sonra, kalkarız doğru Kâğıthane'ye. Silâhtar Ağa'ya mı gidelim?

— Sen bilirsin efendim istersen Alibey köyüne gideriz.

— Yok yok Silâhtar Ağa iyidir. Hadi bakalım. Eee hanım gönlün oldu mu?

— Ah eksik olmayın efendim ah.

— Hadi bakalım inşallah bu Cuma Kâğıthane'ye.

Efendim helvalar yapılıyor, dolmalar yapılıyor, kuzular doluyor, efendime söyliyeyim her şey hazırlanıyor ve Cuma günü sabahleyin erkenden giyiniyorlar, kuşanıyorlar, bir payton arabası çağrılıyor. Payton arabasına biniyorlar. Yavaş yavaş ahçıbaşı bizim kızımız ve bey yavaş yavaş geliyorlar Defterdar'a. Defterdar'da iniyorlar orada bir güzel iki çifte bir kayığa biniyorlar yavaş yavaş Kâğıthane'ye geliyorlar. Silâhtar Ağa'da çeşmenin yanına bir ağacın altına halılarını seriyorlar. Malûm ya böyle kır yerinde önce kahve şeysi çıkmıştır, kaminato dedikleri, yâni ispirtolu. Hemen birer kahve pişiriliyor. Şimdi benim güzel dinleyicilerim. Bizim Hasan Efendi, karısı ve ahçıbaşı geldiler, ehramlarını yâni halılarını serdiler ve kahveler içiliyor. Bunlar kahveleri içmekte olsunlar biz gelelim İstanbul tarafına.

İstanbul'da Sultanahmet'te berber Mehmet namında bir delikanlı. Afet-i devrân, mahbûb-u zamân, 21 - 22 yaşlarında. Gören, bir daha şu genci görebilir miyiz diye nazar edenler çok. Bunun da bir annesi var. Bir Cuma günü. Yâni bu Cuma günü. O da kalkıyor efendim yavaş yavaş, şurası senin burası benim, Kâğıthane'ye karar veriyor. O da geliyor efendim yemiş iskelesine. Yemiş iskelesinden bir kayığa biniyor. O zamanın elbisesi neyse, fotin, şalvar gibi, camadan gibi belinde Trablus kuşağı üstünde kordonlu saatler. Böyle, o zamanın gençleri giyiyor. Esnaf gençleri. O da bir kayık içinde Eyüp'e doğru geliyor. Yani Kâğıthane'ye doğru. O gün de herkes Kâğıthane'ye akın ediyor. Efendim bir tarafta Balıkpazarındaki o yağcılar, karamanlar binmişler kayığa başlamışlar türküye :

Kız pınar başında desti doldur — gumbuldaga da gumbuldaga
Destinin kulpuna şahin kondurur — gumbuldaga da gumbuldaga
Kız senin bakışın insanı öldürür — gumbuldaga da gumbuldaga
Ey, nasıl yatayım sensiz.

Öbür tarafta da ciğerciler. (Rumca bir şarkı)
Öbür tarafta da tatarlar. (Tatarca bir şarkı)

gözüm gördü gönlüm sevdi perçemini ah
akşam oldu gün sarardı ikindin yakın
babam beni verecekti efendiye.

Öbür taraftan da Cibali'nin tulumbacıları binmişler bir kayığın içerisinde, çilingir sofrasını kurmuşlar. Hem içiyorlar hem eğleniyor hem de bir alay zurna (Zurna ve Dümbek seslerini taklit eder.)

Diğer bir kayığın içerisinde de kâtip takımlarından, güzel gazel okuyorlar. Atmış birisi elini kulağına :

Ya heeeeey!
Sana teklife hâlim yok.
Mecâlim, ey keremkârlığım, amaan!
Huzurunda, ey garibanem.
Nigâhın arzuhâlimdir.
Ya heeeeey!

Öbür taraftan da külhanbeyler, malûm ya, kayıkla bunun güzel okunduğunu görünce, bir nârâ : «Heeeeey!»

Deryada kaptan
Karada sultan
Yaman gelir, yaman gider
Süvari kapuğa var
Hadi bre kardeşim, yallah!
At bakalım demiri, yallah!
Trini na nininam
Trini na nininam
Dah diri diridam
Trinina nininam
Dah diri diridam

Uzatmayalım efendim her esnaf böyle çifte kayıklarla, şandallarla, mavunalarla akın akın Kâğıthane'ye gidiyorlar. Kâğıthane'ye gitmeden evvel bizim berber Mehmet bir Eyüp'e vurayım demiş. Eyüp'ü ziyaret edeyim. Ve hakikaten eski de-

virlerde böyleydi. Kâğıthane âlemlerine gitmeden Eyüp'e uğrarlar. Eyüp vapur iskelesine çıktınız mıydı satıcılar oradan başlar ta camiye kadar. Vapur iskelesine çıkar çıkmaz çiçekçi. Sepeti var böyle işportacı, çiçek satıyor. «Bahariye filyalar, bahariye filyalar, mis kokulu filyalar, zerrenler, sümbüller, lâleler, menekşeler, güller, karanfiller amaan amaan lâleler, bahariye filyalar, mis kokulu fulyalar.»

Az ileri gidiyorsunuz dondurmacı, ipekli peştemallarını kuşanmış, bembeyaz yukarıdan aşağıya giyinmiş, o dondurma kutuları pırıl pırıl parlıyor ve dondurma satıyor (şarkı söyler gibi) :

— Vişneli, kaymaklıdır. Alâ kaymaklım var. Yaptım bunu kaymaktan, geçmeyiniz yemekten. Halis muhlis vişneden, haydi beş, haydi beş. Kaymaklı dondurma, vişnelidir, kaymaklıdır.

Az oradan ileri gidiyorlar; oyuncakçılar :

— Oyuncakçı, dırrr. Dümbelek var, kaynana zırıltısı var dırrr.

Kaynana zırıltısı deyince, oradan ihtiyar bir kadın geçiyormuş,

— Aaa, dili kopasıca herif, niye kaynana zırıltısı oluyormuş.

— Oyuncakçı, tıngır, tıngır, tıngır.

Az öteye gidiyorlar, kaymakçılar. Bu kaymakçılar eski kaymakçılar. Eski devirlerde damat bey, Cuma günü arkadaşlarını Eyüp Sultana kaymak yedirmeye götürür. Karşısında da bir kebapçı var. Ziyafet çekecek, malûm ya Cuma ziyafeti.

Tam Eyüp Sultan Camisinin önüne gelince bir alay dilenci karşınıza çıkar, (dilenci gazel atar). Böyle bir şey.

Ordan içeri giriyorsunuz. Güvercinler, kumrular (seslerini yansılar) leylekler. Onlar fukara, kimi ciğer verir. Filân falan. Velhasıl uzatmayalım bizim berber bunların hepsini görüyor geri dönüp kayığa biniyor, Kâğıthane'ye geliyor. Silâhtar Ağa çeşmesinin tam karşısına geliyor. Yanında beraber getirmiş olduğu küçük seccadeyi seriyor, üstüne oturuyor. Şindi, berber Mehmet yalnız oturuyor. Hasan Efendi, hanımı, ahçıbaşı. Yemekler yavaş yavaş ısınıyor. Şindi berber Mehmet

dediğimiz delikanlı —evvelce arzettik ya— 22 - 23 yaşlarında gayette güzel genç irisi bir delikanlı. Bir gören bir daha görmek ister. Bizim Hasan Efendinin hanımı da gayet dilrüba, 18 - 19 yaşlarında. Lepiska saçlar topuklara kadar. Endam aynası gibi gerdan. Elma yanak, hokka ağız, badem göz, kiraz dudak. Berber Mehmet'in gözünden kız kaçmıyor. Kızın gözünden de Berber Mehmet kaçmıyor. O öyle, öyle efendim. Çünkü hata bizim ihtiyarcıkta. Kim demiş ona gitsin, yaşıyla münasip olmayan birini alsın diye. Neyse, olmuş bir kere. Çöpçatan çatmış derler bizim eski kocakarılar.

Şindik gözlen, kaşlan, işaretlen anlaşıyorlar. Lâkin ihtiyar oralarda değil; İhtiyarsa uyukluyor oturduğu yerde Malûm ya, eski zaman ihtiyarları bir parça afyon yutarlarmış. Uyku gelsin diye. Arkasını ağaca dayamış, kestiriyor horr diye. Ahçı da yemeklerini yapıyor. Kıznan oğlan da işaretleşiyorlar. Bu işaretleşme nasıl oluyor? Meselâ oğlan kibritini çıkarıyor, cigara yakıyor. Kibritnen cigara yakmak, sana yanıp tutuşuyorum demek. Mendilini sallıyor. Filân. Malûm o zamanın işaretleri. Kız şindi kalkmış ileriye bir iki adım atıyor, oturmaktan yorulmuş, hani gezmek için, bir iki adım atıyor şööle, mahsus düşüyor :

— Ayy!

Ordan Berber Memet kalkıyor :

— Aman Efendim geçmiş olsun, ne oldu?

— Ay n'olacak aman ayağım incindi, keşke kalkmıyaydım.

Oradan ihtiyar kalkmış :

— Aman n'oldu hanım.

— Ayy, ayy... aman ayağıma vay vay.

— Ayol ne için kalktın, hay allah, ben sana hay allah, bak şindi görünür görünmez kaza işte bunlar.

— Aman efendi babacığım merak buyurmayınız, benim sanatım vardır, neresi kırıksa yaparım.

— Sen necisin?

— Berberim.

Efendim eski berberler kırıkçı, çıkıkçı, dişçi, kan alıcı,

işte hepsi eski berberlerde var. Berber Memet kızın koluna giriyor, kızı oturtuyorlar. Kız :

— Amaan ay bacağım ay aman!

— Efendim ben müsaade ederseniz bakıyim.

— Bak bak evlâdım bak. Bir tarafı kırılmasın.

Ahçıbaşı da yan yan bakarmış. Ahçıbaşı her ne kadar öyle Kastamonulu Mastamanuluysa da, hin oğlu hin. Berber Mehmet yavaş yavaş açmış kızcağızın bacağını. «Efendim birşey yok» demiş. Ovuşturmuş, movuşturmuş. Hanımın mendilinnen güzelcene sarmış efendime söyliyim. Sarmak, hem kızın ayağını tedavi etmek için hem de kızlan delikanlı sözleşiyorlar. Delikanlı kıza diyor ki : «Sen bu gece sancılanırsın. Sana doktor, moktor getirelim der kocan. Sen, doktora baktırmam kendimi, bana ebe lâzım dersin. Eee nerden bulayım ben sana ebe, derse, Sultanahmet'te Sandıklı Ebe var, dersin. O sandıklı ebenin evini herkes bilir, o benim annemdir. Ben sandığın içerisine girip sizin eve girerim.»

Olur mu olur diyorlar, bu kararı veriyorlar ve oğlan kızın bacağını sardıktan sonra «Efendim müsaadenizle ben yerime gideyim.» İhtiyar «Yok evladım, otur, bak burada bu kadar yemek var, bunları kim yiyecek, ahçıbaşı kursana sofrayı.» «Sofra kurduldu efendim hazır sofra, hem de öyle sofra kuruldu ki, öğv...»

— Hadi bakalım gel oğlum.

— Efendim ben yemiyeyim, affedersiniz, ben yedim de geldim.

Malûm ya efendim kadın söyliyemiyor, söylemek ayıp ve yasak... Neyse efendim, yemekler yeniyor, sofralar toplanıyor. Berber Memet elini öpüyor :

— Efendim allahaısmarladık, kusurumuza bakmayın.

— Evlâdım hakkını helâl et.

— Helâl olsun efendim, ne demek, insan insana yardım etmek lâzımdır. Allah bir daha göstermesin.

Berber Memet geliyor doğru evine, annesine macerayı anlatmaya. Hasan Efendi de geliyor eve. Hanımın yatsıda bir sancısı tutuyor :

— Off, amaan. Ayy amaaan.

Affedersiniz, bizim meddah hikâyelerinde arada böyle kısa kısa hikâyeler söylenir.

.....

Evet efendim, biz şimdi gelelim Hasan Efendiye. Hanımın sancısı tuttu.

— Amaan, aman karnım aman...

— Efendim ne oldunuz, doktor getireyim.

— Hayır ben doktor istemem.

— Ne istersiniz?

— Ebe isterim ebe, ben kendimi erkeğe göstermem.

— Eee, nerden bulayım ebe?

— Efendim Sultanahmet'te Kabasakal'da bir ebe varmış, meşhur Sandıklı Ebe, ben onu isterim.

Geceyarısı kalkıyorlar, ahçıbaşı da beraber, gidiyorlar Sultanahmet'te Kabasakal'da Sandıklı Ebe'yi buluyorlar. Ve kadın sandığını ahçıbaşının sırtına yüklüyor. Kadın da beraber, adam da beraber yola revan oluyorlar. Az gidiyorlar, uz gidiyorlar, geliyorlar Fethiye'ye. Evin kapısından içeri giriyorlar. Ebe soruyor :

— Kim hasta, hasta nerede?

Ahçıbaşı :

— Yoharda, bu adamın hanımı sancılanmış.

— Şurda efendim şu odada oturuyor.

Şindi giriyorlar içeri. Ebe diyor ki :

— Sakın kimse girmesin odamıza, ben aletlerimi çıkarıp muayene edeceğim, bakıyım ne olmuş.

Şindi efendiynen ahçıbaşı yukardaki hanımın odasının altındaki odada oturuyorlar. Yukardaki odada sandıktan çıkıyor bizim Berber Mehmet, efendime söyliyim. Güzelcene bir tezgâh kuruyorlar, mekikler dokunuyor tıkır tıkır. O mekikler dokundukça tavan gıcır gıcır ediyor. Altında efendi ve ahçıbaşı. Ahçıbaşı diyor ki :

— Efendi, tavan gıcırdıyor.

— Evet, fareler gezer.

— Efendi, tavan gıcırdıyor.

— Canım işte fareler geziyor, kediyi de ne yaptın. Kedi yok mu kedi?

— Şimdi Marttır, kedi durmaz ki buralarda.
— Kediler girmiştir tavanarasına.
— Bak hele bak hele komşunun kedisi de var mı?
— Efendim.
— Efendi, tavan gıcırdıyor...
— Canım işte fareler, kediler var.

Ebe hanım çıkıyor, ahçıbaşının sırtına sandığı yüklüyor, yavaş yavaş çıkıyorlar dışarıya, gidiyorlar. Hani ya nasıl derler bilmem söyliyim mi, söylemiyim mi, işte olmuş bir işler. Şindi ahçıbaşının sırtında sandık, Ebe Hanım önde yavaş yavaş Sultanahmet'e doğru gidiyorlar.

Sandığın içerisinde de bizim Berber Mehmet. Sabah olmuş, şafak sökmüş, Fatih tarafına doğru geliyorlar. O tarafta da zamanın Yeniçeri Ağasının sünnet düğünü varmış. Bu Yeniçeri Ağasının sünnet düğününe her türlü eğlence gelmiş, yalnız Karagözcü gelmemiş. O zaman karagöz'ler böyle sandıknan giderler. Şindi Yeniçeri Ağası karagöz sandığı zannetmiş onu. Hamalı çağırtmış. «Bana bak, buraya gel. O ne o sırtında?»

— Sandık.
— Ne var onun içinde?
— Karagöz
— Hı?
— Karagöz
— Gel bakalım

Şindi sandığın içinden o bağırıyor.

— Aman sakın götürme!
— Götürmesi var mı, yeniçeri bu, adamı öldürür.

Yeniçeri :

— Gel buraya, indir aşağıya. Demek bunun içerisinde karagöz var ha?
— Evet efendim.
— Nerdeydin sen?
— Taa yukarda Çarşamba tarafındaydı oynattık, şindi yerine götürüyorum.
— Peki karagözcü nerde?
— Karagözcü ileri gitti efee.

— Onu bana bulsanıza.

— Nereden bulayım efendim, «sen yalnız sandığı götür» dedi bana.

— Kim oynatır bunu?

— Bilmem efee.

— Her neyse kim oynatırsa oynatsın, kur perdeyi.

— Efendim perdeyi yaktık.

— Nerde yaktınız?

— Karagöz oynatılan yerde mum tutuşturdu, perde yandı.

— Getirin ordan bir beyaz bir şey. Getiriyorlar bir beyaz perde.

— Hadi bakalım çıkart karagözlerini.

Çocuk içerden :

— Sakın haa, açma kapıyı anahtar bende yok de ahçıbaşı, sana para vereceğim.

— Hım.

Yeniçeri Ağası :

— Kiminnen konuşuyorsun sen?

— Karagözcüynen.

— Karagözcü nerde?

— Sandığın içerisinde.

— Aç bakalım şu sandığı

— Peki efendim.

Ahçıbaşı açıyor sandığı, Berber Mehmet çıkıyor içinden.

— Bu ne bu?

— Karagöz oynatır.

— E, oynat bakalım.

— Öyle oynatmaz bu, tavan gıcırdatır. Böyle Karagöz bu!

— Nedir evlâdım anlat bakayım, nedir bu iş?

— Efendim ben anlatayım o bilmez.

— Sen kimsin?

— Efendim ben Çarşamba'da Hasan Efendi adında koca birinin yanında duruyom. Ahçıyım ben.

— Eee?

— Bizim Koca Dayının karısı öldü. Bizim Koca Dayı 17 - 18 yaşında yalabuk bir kız var onunla evlendi. Em-

me benim Koca Dayı 70 yaşında. Kuş gönü kabarmaz, akşam da ööle uyur.

— Eee sonra?

— Ondan sonra efendim, kadın genç, bu adam ihtiyar. Kadının gözü başka yerlerde. Kahathane'de yimek yiyoduk efendim, Hasan Efendinin karısı, yani bunun karagöz oynattığı karı, orada görüştüler. Uzatmayalım efendim, Sandıklı Ebe diyerek orada efendinin hanımına bir güzel karagöz oynattık perdeyi yırttık, kalktık geldik efendim.

— Haa anladım. Bana bak ahçıbaşı, o Hasan Efendiyi derhal al buraya getir.

— Peki efendim.

— Çabuk gelesın ha.

— Gelirim efendim.

Ahçıbaşı gidiyor, efendisini alıp gelmekte olsun, biz gelelim Berber Mehmet'e...

— Bana bak oğlum, niye sen bu işleri yaptın?

— Efendim ben, yapmadım efendim. Efendim ben bekârım. Ben zannettim ki, bu kız bu adamın kızı. Allahın emrinnen almak istedim. İşte şakacıknan bir şeyler yaptık efendim.

— Haa, bekle bakalım. Hasan Efendi de geliyor.

— Selamünaleyküm Ağa Efendi Hazretleri.

— Aleykümselâm...

— Baba, sana birşey söyliyeceğim.

— Bana bak Ahçıbaşı, sen bu delikanlının evini biliyor musun?

— Biliyom.

— Anasını?

— Biliyom.

— Oğlum senin annenin kocası var mı?

— Hayır efendim sizler bâki, vefat etti.

Berber Mehmet'in dé anasını getiriyorlar oraya.

Şindi Yeniçeri Ağası diyor ki :

— Ey Hasan Efendi, ihtiyar, sen 70 yaşına gelmişsin. Bu 18 - 19 yaşında kızı almışsın. Evet çöpçatan çatmış, kader böyleymiş. Onun da kaderi böyleymiş. Lâkin bu senin

dengin değil. Şindi Hasan Efendi, bizim huzurumuzda sen bu kızı boşayacaksın.

— Efendim...

— Boşayacaksın.

— Peki efendim, diyor Hasan Efendi, kızı or'da boşuyor.

— Gel bakalım Berber Mehmet Efendinin anası. Senin kocan var mı?

— Aaa, yok efendim.

— Sen de Allahın emrinnen bu Hasan Efendiye varır mısın?

— Aaaa...

— Söyle varır mısın?

— Varırım.

— Hasan Efendi, sen de bu kadını alır mısın?

— Ee ne yapalım kısmet böyleymiş, alırım.

— Gel bakalım Berber Mehmet Efendi.

— Sen nasıl, bu hanımı alır mısın?

— Evet efendim, alırım.

— Kızım, sen de buna varır mısın?

— Varırım efendim.

Çalgılar çalınsın, şerbetler içilsin, yemekler yensin, bilirsiniz ki ağalar, davul dengi dengine çalar. Senin dengin işte bu Mehmet Efendinin anası, senin dengin de bu Berber Mehmet. Allah hepinizi bir yastıkta kocatsın. Çalınsın çalgılar, edilsin düğünler ve güzel güzel sesler okusunlar ve beni de dinleyen sizler, efendim, bu hâlin rüyasını görmek üzere hepinize güzel güzel geceler. Kusurumu bağışlayınız. Sağolunuz, gene buyurunuz.

ACEM GAFFAR AĞA - KAVUKLU MUHAVERESİ

Acem — Merhâbâ ey meclisin hoş suhandânî.
Görürem bahtına küskün giden bu hayvânî
Görüp karşımda birden olup heyrân, diyerem;
Nice rastlamişam bu gızıl şeytânî... (Kırmızı kıyâfetinden ötürü Kavuklu'yu kasdediyor.)

Kavuklu — Bu ne haloğlu, burası şâirler kahvesi mi?

Acem — Bilürem ki burası gayfe deyildi...

Kavuklu — «Gayfe» değil ulan kahve... Türkçe öğren de, ondan sonra beyit okur gibi yalan yanlış söz söyleme. Buraya neye geldin, kimi arıyorsun?

Acem — Özünün nesini gerekti şehzuvâr?

Kavuklu — Nereyi sıvar, sıvacı mısın onu söyle?

Acem — Sıvacı ne menedi?

Kavuklu — Ne menedi, memenedi yok, sen sıvacı mısın yoksa?

Acem — Yoh baba yoh, men ne sıvacı, ne de divarcı... özüm, yahşî tüccaram!

Kavuklu — Al sana bir daha, haydi anla da konuş!

Acem — Ne diyersen ağa, anlamirem?

Kavuklu — Gûya ben senin söylediklerini anladım da sen kaldın öyle mi?

Acem — Dilediğin nedir ağam, gunne görüm?

Kavuklu — Ulan, sen «üzüm yakıcısı» tüccarı nedir onu anlat. Üzümden yakı mı yapıp satıyorsun orasını anlıyamadım? Olur ya, üzümden yakı yapar satarsın öyle mi?

Acem — Yoh, be canım, ne üzüm var, ne yahı... özün

yanlış anlamişsan. Men, özün diyerem, yaniyâ cenâbın gastetmişem.

Kavuklu — Benim canıma mı?

Acem — Yoh canım, cenâbın...

Kavuklu — O da sensin... Gâlibâ yavaş yavaş akideyi bozuyoruz gibi gelir bana!

Acem — Özün şekercisan?

Kavuklu — Uzun Şekerci İhsan kim?

Acem — Men, uzun Şekerci İhsan'ı bilmirem, nice İhsan'dır bu dediğin?

Kavuklu — Anlamadım, aramızda bir maraza çıkacak gâlibâ!

Acem — Aramızda Murtazâ vardı? neme gerekti Murtazâ, neme gerekti Şekerci İhsan?

Kavuklu — Demek bunları bilmiyorsun?

Acem — Belî, bilmirem, bunlar nice kelâmdı?

Kavuklu — Anladım... demek sen İnce Hasan'ı arıyorsun? ayol o buradan gideli çok oldu, herifin gelmesi yaklaştı...

Acem — Kim gelecehti?

Kavuklu — Kim olacak, İnce Hasan... öyle demedin mi be?

Acem — Bari bah, özün yahşî kurumsah kişiye benzirsan!

Kavuklu — (Apar...) Bu herif benimle eyleniyor gâlibâ... (Âşikâr) Ağa, sen benimle eyleniyor musun?

Acem — Ne mene eylenmek, özün hoşuma gitmişti onu söylirem!

Kavuklu — Üzüm hoşuna gider o başka, benim nerem kuru sarmısağa benziyor?

Acem — Özün'e sarımsah dememişem, özün yanlış anlamişsan ağa... dimek istemişem ki; hoş sohbet, cana yakın, adamcılsan...

Kavuklu — Haloğlu, ben senin sözlerini anlamıyorum... aramızda bir uygunsuzluk çıkacak. Haydi kuzum, böyle bir şey çıkmadan birbirimizden ayrılalım... Haydi kardeşim sen işine, ben de işime gideyim...

Acem — Özümün işi yohti!

Kavuklu — Buraya gezmeğe mi geldin?

Acem — Belî!

Kavuklu — Ne beli? bende ne bel var, ne tarak... sen bahçevan mısın?

Acem — Özüme diyersen bağbân?

Kavuklu — Ulan bunlar nasıl lâkırdı be kuzum? Türkçe mi, acemce mi ne söylüyorsun haloğlu?

Acem — Belî, has türkçe konuşirem...

Kavuklu — Peki ama ben bu has türkçeden anlamıyorum. Şimdi kafa şişirmeyi bırak da, burada ne arıyorsun onu söyle?

Acem — Özün gılavuzsan?

Kavuklu — Anlamadım?

Acem — Özün rehbersân?

Kavuklu — Gene anlamadım...

Acem — Ne galın gafalı kişisan ağam!

Kavuklu — Ben mi kalın kafalıyım?

Acem — Belî!

Kavuklu — Deli babandır!

Acem — Demirem deli... deyirem belî! evet dimekti. Özün türkçe de bilmirsan ağam... özün rehbersan?

Kavuklu — Hayır berber değilim...

Acem — Necissan?

Kavuklu — O da babandır!

Acem — Çok âlâ... o hâlde ne iş sahibisen?

Kavuklu — Ne iş görüyorum, onu mu soruyorsun?

Acem — Belî!

Kavuklu — Ulan belliyse ne sorup duruyorsun?

Acem — Anlamak gerekti ki, hangi işin ehlisin?

Kavuklu — O da ne demek oluyor, kanlı dişin ehli miyim? ulan şu suâlin neye benziyor, o söylediğini beğeniyor musun sen onu söyle?

Acem — Menim idâre-i kelâmım çoh yahşîdi... özün annamirsan. Arabî teamest, fârisi şekerest!

Kavuklu — Hımmmm...

Acem — Ne mene hımmmm?

Kavuklu — Bilmem, ne mene hımmmm...

Acem — Özün mecnûnsan?

Kavuklu — Uzun mâcun sensin haloğlu... benimle eyleniyor musun ulan?

Acem — İmdi bırak şakkayı, özünün tahsili yohtu?

Kavuklu — Evet benim uzun Tahsin'im yoktur... Kısa Hasan'ım var lâzım mı?

Acem — Gene güftügûyu değiştirmişsan... görürem ki reng-i rûyin bozuhtu!

DELİ BORAN

Evvel zaman içinde kalbur sarat içinde, deve tellallık ederken, sıçan berberlik ederken, Irışvan oğlu derler bir bey varmış. Bunun da Kınalı hatun adında bir evladı (bacısı) varmış, başka kimsesi yokmuş. Kapısında da bir Öksüz Yakup adında bir kölesi varmış. Köleyle, efendim, kız arayı tutturmuş. Irışvan oğlu avdan gelirimiş, bakmışkine, pınarın başından bir oğlan gidiyor, bir de kız. Orda sevişirlermiş. Irışvan oğlu da gelirken üstlerine geliyor. Irışvan oğlu onları görüyor. Irışvan oğlu diyor ki: Ulan, ben bunların ikisini de öldürsem katil olurum. Ben bu kızı başka birine veririm. Bu kölenin de hiç hatırına dokunmam. Gelen düğürcülere, kıza düğürcü geliyor, diyor ki:

— Bir haftaya kalmadan kızı götüreceksiniz. Kimseye haber vermeden.

Gün geliyor, hafta yetiyor, akşamlayın, önünde bir bölük davarla birkaç tane avrat, bir kısım seğmen kınacı geliyorlar. Fakat bunların kınacı olduğunu ne kız biliyor ne de Öksüz Yakup. Öksüz Yakup, gelen misafirlere, misafir diyerek kahve pişiriyor. Kahveyi ilettikden sonra, yaşlıca avradın birisine diyor ki :

— Sorma icap olmasın teyze, nereye gidiyorsunuz? Hizmetiniz neci?

Karı diyor ki :

— Oğlan sen buralı değil misin yoksa? Biz Kınalı hatuna kınacı geldik.

Öksüz Yakubun fincanlar ellerinden dökülüyor. Gözlerinden yaş akıyor.

— Bundan sonra, diyor, dünya bana haram oldu. Başımı alayım gideyim, diyor.

Oradan gidiyor. Ağlaya ağlaya gidiyor ordan. Karşısından bir çerçi geliyor. Çerçi düğün evine öteberi satmak için gidiyor. Bakıyor ki Öksüz Yakup ağlayarak gidiyor.

— Arkadaş, başındaki hal neci? Ne diye ağlıyorsun? diyor.

— Arkadaş, diyor, derdime derman değilsin, yarama merhem değilsin, git sen düğünde üzümünü sat, diyor.

Çerçi diyor ki:

— Arkadaş, insan insana para vermez amma, akıl verir. Belki derdine derman olurum. Başındaki hali söyle, diyor. Öyle deyince Öksüz Yakup diyor ki:

— Arkadaş, Irışvan oğlunun bacısı Kınalı hatunla aram iyiydi. Şimdi kardaşı başka yere vermiş. Kınacısı geldi, yarın gelin gidecek. Ben ağlamayım da kim ağlasın.

Çerçi diyor ki:

— Sen bir kavil yeri ver. Ben kıza söyleyim, çıkar mı, çıkmaz mı?

Öksüz Yakup diyor ki:

— Evvelki kavlinin üstünde ise, ben pınarın başındayım, oraya gelsin. Kendi bilir.

Çerçi gidiyor. Düğüne varıyor. Yüklerini indiriyor. Öteberisini sattıktan bir müddet sonra, Irışvan oğlunun meclisine varıyor. Başındaki meclise diyor ki:

— Ben mangır satacağım. Mangır satan türkü çağırmanın cezasından kurtulur. Türkü çağırmayanlar ya çerçiden çeyrez alıp yedirecek, yok olmazsa kapıya çıkıp it gibi ürecek.

Mangır satıldıktan sonra herkez türküye başlıyor. O çağırıp bu çağırırken, çerçiye varıp dayanıyor. Çerçiye diyorlar ki:

— De bakayım. Sen de türkü çağıracaksın.

Çerçi:

— Ben türkü bilmem, diyor.

— Türkü bilmezsen, öteberini getir dök şuraya millet yesin.

— Ben, diyor, öteberimi yedirirsen sermayemdir. Çocuklarım aç kalır, diyor.

— Öyle ise, kapıya çık it gibi ür, diyorlar.

— Bunu da yapamam, diyor. Türkü çağırmaz adam olmaz amma, ihtimal bir kerpiç ayaklarım. Mecliste kızan olur belki.

Irışvan oğlu diyor ki:

— Yiğide söylerler türkü. Kötüye söylerler. Gözele de söylerler, diyor. Eğer bana türkü söyledilerse, benim türküm olsa bile, yiğidisem yiğitliğimi bilirim. Kötülüğüme söyledilerise, kötülüğümü bilirim. Gözele söylediler ise, darılan kuşağını gevşetsin, diyor. Reyinde hürsün, bildiğin gibi söyle, diyor.

Çerçi türküyü alıyor:

Yetdi m'ola Şam elinin hurması
Gitti m'ola ala gözün sürmesi
Mısırın Bağdadın telli turnası
Dostun sana selamı var Kınalı

Şimdi ağ ellere kına yakılır
İnce bele Tarabulus dökülür
Eski nala acar mıhı çakılır
Dostun sana selamı var Kınalı

Açıldı mı bağçamızın gülleri
Uzun olur Siveyişin yolları
Şimdi alard alard değner yolları
Dostun sana selamı var Kınalı

Çerçi Yusuf der de oldum şivara
Ulunun işini mevlam onara
Öksüz Yakup gördüm ağlar pınara
Dostun sana selâmı var Kınalı

Bu türküyü söyleyişin, Irışvan oğlu, kalbinden ağrı, de-

di ki : Yörü Öksüz Yakup, bunu böyle diyeceğini bilemidi, seni kılıcınan parçalardım, dedi.

Çerçiye dedi ki :

— Sen nerelisin?

Çerçi yerini doğru söylemedi. Ben Antepliyim, dedi.

Fakat çağırılan türküye kız, öteki çadırdan ağrı, türküyü iyice dinledi. O demde kınasını yakmaya başlayacılarımış. Kız dedi ki :

— Teyzem, bizim usulumuz, kına suyumuzu elimizle getiririk. Ben eliminen özerim. Ondan sonra siz kınanızı yakarsınız.

Kınacı gelen karılar :

— Kınalı hatun, o sizin bileceniz iş. Bizim adetimiz böyle değil amma, böyle imiş, böyle olsun, diyorlar.

Kız helkeleri alıyor. Pınara varıyor ki Öksüz Yakup pınarın başında ağlıyor.

— Ağlamanın sırası geçti. Ocağın bata durma, diyor. Ordan helkeleri iç içine oraya koyuyor. Öndüç almış un gibi tozuyorlar. Onlar kaçmakta olsun, çerçinin kulağı kızın çadırında oluyor. Oradaki kadınlar diyor ki :

— Yahu bunların suyu uzak mıymış, bayraktarlar gidin de yoklayın, diyorlar. Bunu duyunca çerçi öteberisini yüklediyor, o da kaçıyor. Bayraktarlar varıyorlar ki pınara, helkeler pınarın başında, kız yok. Geliyorlar, kız yok, diyorlar.

Avratlar diyor ki :

— Irışvan oğluna diyek mi? diye telaşlanıyorlar.

Yaşlıca kadının biri diyor ki :

— Nasıl olsa duyacak. Ben varır derim.

Irışvan oğlunun yanına varıyor.

— Beyim, diyor, usulumuzda kına suyunu bizim elimizinen getiririk, kınamızı ezdikten sonra, kınamızı yakarsınız diye bacın bizi atlattı. Şimdi helkeleri pınarın başında bulduk, kız kaçmış, diyor.

Irışvan oğlu öfkelenerek :

— Şu çerçiyi bana çağırın, diyor.

Bakıyorlar ki, çerçi de kaçmış. Öksüz Yakubu da aratı-

yor, onu da bulamıyor. Kızın kaçtığına hükmediyor. Gelen kınacılar savuşup gidiyorlar.

Gelelim Kınalı hatunla Öksüz Yakuba. Ordan kaçıp Antebe geliyorlar. Irışvan oğlunun hududunu çıkıyorlar. Antepte bir mağaraya yerleşiyorlar. Öksüz Yakup günde bir şelek odun getirip, satıp, ekmek alıp, mağarada it dirliğinde bey gibi geçiniyorlar. Aradan altı ay geçtikten sonra Kınalı hatun hamilli oluyor. Öksüz Yakup ölüyor. Kınalı hatun da onun bunun ekmeğini pişiriyor, bir bazlama alıp onunla idare oluyor. Günün birinde vakti geliyor, bir kışlık boranlık bir günde çocuk ağrısı tutuyor. Gece çocuk oluyor. Ne bekmez var, ne beleyecek çaputu var. Diyor ki :

— Ben bunun babasının adını koymam buna. Nasıl olsa kadersizdir. Böyle kışlık boranlık bir günde oldu. Ben bunun adını «Boran» vururum, diyor.

Sabahtan oluyor, komşularından hayır sahipleri, bir garip diye, kimi çaput veriyor, kimisi de pekmez. Hayırına, herkes elinden gelen yardımı yapıyor. Aradan günler geçip Boran beş altı yaşına basıyor. Anası Kınalı hatun da ölüyor. Çocuğun ağıdına komşular toplanıyor, geliyorlar ki anası ölmüş. Herkez hayrına yuyup kaldırmak istiyorlar. Cebinden bir kağıt çıkıyor. «Ben Irışvan oğlunun bacısı Kınalı hatunum. Bu kağıtla kardaşıma haber verin,» diyor.

Irışvan oğlunun bacısı olduğunu bilişin halk, bunu şanınan şöhretinen gömüyorlar. Irışvan oğluna da kağıt yazıyorlar: «Bacın buraya gelmiş, fakat bilmedik. Altı ay sonra kocası öldü. Beş altı sene sonra da kendi öldükten sonra, cebinden bir kağıt çıktı. Senin bacın olduğunu bildik. Şimdi de Boran namında bir çocuğu kaldı.»

Irışvan oğlu diyor ki :

— Bu çocuğu bana kim getirirse ona bir dünyalık veririm, diyor. Çocuğu da bir kimse Antepten götüremiyorlar. Onun bunun danasını güderek on, on iki yaşına değiyor. Bakıyor ki oraya biraz aptallar konmuş. Damdıra çalanlarını görüyor. Varıp onların içine karışıyor. Onlardan damdıra alıyor. Tın mın damdıra çalmayı öğreniyor. Orada bir kız ün-

leniyor. Kupeli hatun namında Her görmesine bir tulu deve veriyorlar kızın. Boran diyor ki

— Ben giderim şu kıza, hem görürüm, kendi elden bir deve alıyor, ben de kendinden bir bahşiş alırım, diyor. Giderken bir kahveye varıyor. Kimi deveyi vermiş kızın yanından çıkmış, kimi de kızı deve ile görmeye gelmişler Kahvede bunun lafı ile günleri geçiyor Boran kahveye dıkılışın, kahveci bunun yakasından tuttu.

— Bura senin yerin değil, diye, geri kovdu. Baktı ki Boranın elinde bir damdıra var Efendiler, bu adamın damdırası varmış. Aşıklığı varısa getirin türkü söyledin, dedi

O adamlar da geri bağırdılar, sandalya gösterdiler, bir kahve söylediler

— De bakayım çocuk, şu damdıranı çal, dediler

Boran damdırasına düzen verdi. Biraz çaldıktan sonra :

— Türkü de çağır, dediler.

— Türkü çağırırım amma, belki kerpiç ayaklarım da durduğum yerde beni döğersiniz.

Orada bulunan adamların birisi dedi ki :

— Beğendiğin kadar çal. Seni kim döğecek olursa onun belasını ben veririm. Darılan kuşağını gevşetsin, dedi

Aldı bakayım Boran ne dedi :

Göğde uçan huma kuşu
Ne bilir gülün kıymatın
Kargayı dala kondurman
Ne bilir dalın kıymatın

Kahvelerde laf atanlar
Gerçeğe yalan katanlar
Sonra beyliğe yetenler
Ne bilir elin kıymatın

Çift sürüp bider ekmeyen
Meydana sofra dökmeyen
Anıya hizmet etmeyen
Ne bilir balın kıymatın

Bunu diyen Deli Boran
Küçücekten yetim kalan
Bir görmeye deve veren
Ne bilir malın kıymatın

Bunu, türküyü söyleyince kahvedeki bulunanların :

— Bu türküyü bize söylüyor, diye, bazıları zığardılar.

Kendine evvel söz veren dedi ki:

— Arkadaş bu adam doğrusunu söyledi. Bir deve üç senede meydana geliyor. Bunu bir saat konuşmak için verenlerin birisi de bensem, hakikat mal kıymatını bilmez deliyiz.

Çıkardı bu adam Borana hem birkaç lira bahşiş verdi. Kahveciye de dedi ki :

— Gidip şu adamın sırtına bir kat elbise yaptıracaksın, diye parasını verdi.

Boran elbiseyi giydikten sonra, o adam dedi ki :

— Ulan, aşıklığın varmış. Şu kızın yanına git, dedi.

Boran dedi ki :

— Benim deve değil, bir tavuğum bile yok. Kız beni yanına iletir mi?

O da dedi ki :

— Aşığım diyerek çık. Eğer çıkartmazsa, zaten ben bu kızı görmekten vazgeçmiştim. O bir deveyi sana vereceğim, sen git gör, dedi.

Boran damdırasını koltuğuna çaldı, kızın kapısına vardı. Kızın yanına çıkmak istedi ise de, kapısındaki kapıcılar, kızın yanına salmadılar. Boran dedi ki :

— Ben aşığım. Ben de varıp Küpeli hatundan bir bahşiş alacağım.

Kıza haber verdiler. Kız dedi ki :

— Gerekliği yok. Aşıklar saprak olur, dedi.

Yanındaki cariyeleri kıza yalvardılar :

— Ne var ablam, gelsin de aşıkmış bir türkü söyletek. Sen de hiç görünme, dediler.

Borana müsaade ettiler. Yukarı çıktı. Baktı ki ne görsün. Kırk tane kız var. Hepsinin de kulağı küpeli.

— Ulan bunların hangisi Küpeli hatun imiş diye, baktı ki hiç bir işe yararı yok. Ulan, ben bunlara deve değil, bir tavuk bile vermem. Görmeye gelenler meğer hep eşekmiş.

O demde kızlar başına toplandı:

— Aşığım, bir türkü söyle de dinliyelim, dediler.

— Kızlar, benim başıma çok toplanman, dedi. Benim kafamın bir tutalgası var, dedi. Çok kalabalığı sevmem. Sonra tutalgam tutarsa, damdıranın çömleği ile, üç dört tanenizin kafasını parçalarım, dedi.

Kızlar dedi ki:

— Amaaan, cinliyimiş, yaklaşmıyalım, dediler.

Uzaktan ağrı yalvarmaya başladılar. Aldı bakalım Boran ne dedi kızlara:

Gökten biraz suna inmiş
Şu Antebin arasına
Ben dostumu göremedim
Ağlar amma çaresi ne

Suları da balkan gözlü
Gözelleri şirin sözlü
Merhem eylen kömür gözlü
Şu sinemin yarasına

Suları çağlayıp akar
Gözleri hep ona bakar
Mor menekşe bir hoş kokar
Şu kızların arasına

Deli Boran der de noldu
Ala göz kan yaşnan doldu
Korkuyorum engel girdi
Şu kızların arasına

Küpeli hatun bunu duyunca, engel lafını duyunca:

— Zaten aşıklar saprak olur dedimidi. Bu engel ne imiş diye, perdeyi kaldırdı. Boranın gözü gözüne ras gitti. Bora-

nın aklı bokuna karışıp bayıngın düştü. Birazdan ayıktı ki, kızlar yüzüne su serpmişler.

— Bire aşık, sana noldu? dediler.

— Demedim miydi, kızlar, başımın tutalgası var diye? Bereket versin ki bayılmışım. Delirsemidi bu odayı başınıza dar getirirdim.

— Aşığım, bir türkü daha söyle diye mihnet ettiler. Fakat Boranın, düş mü idi, hayal mı idi, ne olduğunu bilmedi, içerisine bir ateş düştü. Aldı bakalım ne dedi :

Gökyüzünde öten olsam
Yeryüzünde biten olsam
Ucu telli keten olsam
Yar başına atsa beni

Gökyüzünde turna olsam
Yer yüzünde hurma olsam
Bir çekimlik sürme olsam
Yar gözüne çekse beni

Un elediği elek olsam
Tepelediği yolak olsam
Uğru telli yelek olsam
Yar döşüne giyse beni

Kapısında inek olsam
Tu çalıp da sağsa beni
Tepek vursam südü döksem
Yumruğunan döğse beni

Nolsa Deli Boran nolsa
Gözeller meydana gelse
Küpeli pehlivan olsa
Güreşsek de yıksa beni

Dedi kesti. O demde kız dedi ki :

— Orospular, ben aşıklar saprak olur demedim miydi? Siktir edin de gitsin, dedi.

Boran dedi ki :

— Hatun, sen elden deve alıyordun. Ben de aşığım. Bahşişimi ver gideyim, dedi.

Bir avuç dört altın verdiler Borana. Boran dedi ki :

— Ben gitmeye gelmedim. Ben Küpeli hatunu yüze yüz görmeyince katiyyen gitmem, dedi.

O demde kız :

— Durdurman, siktir edin şunu, dedi.

Boran dedi ki :

— Damdıranın çölmeğini çevirirsem bu odayı başınıza dar getiririm, dedi. Ben Küpeli hatunu gelip yüze yüz görmezsem, benim burdan ölüm çıkar, dedi.

Küpeli hatun buna öfkelendi. Kalktı bunun yanına geldi.

— Yel kayadan ne anlar, daha eyi bak, dedi. Neci senin maksadın, dedi.

Boran dedi ki :

— Böyle fırsat ele geçmez, dedi. Kızın yüzüne hacamat gibi sarıldı. Başındaki olan cariyelerin hepsi geldiler başına toplandılar. Boranın kimi burnunu tuttu, kimi avurduna parmağını soktu. Zorla ayırdılar. Boran damdırayı eline aldı, kahveye doğru yürüdü. Cariyelerin akıllıcasının biri baktı ki, ablasının yüzü kapkara olmuş. Dedi ki :

— Küpeli hatun, dedi, yüzüyün biri kapkara biri apbağı... Seni görmiye gelenler bundan hile keşfederler.

— Aman kızlar, bunun çaresi ne, dedi Küpeli. O cariye kızların akıllıcası :

— Abla bunun çaresi, öte yüzden de öptür, dedi. Boranı geri çağırdılar, aman Boran geri gel diye.

Boran dedi ki :

— Benim orda işim yok.

Yalvar yakar, Boranı geri getirdiler.

Küpeli hatun :

— Kusura bakma aşığım. Sazı bağlayana çöndürürler. Benim şu yüzümden de öp, dedi.

Boran dedi ki :

— Benim dalgam bir gelir bir gider. Sen değil, Hürü kızı olsan öpmem, dedi.

Kızlar bunun başına çoktular. Kımısı kulaklarından tuttu. Fıkara kız getirdi, Boranın ağzına yüzünü sürdü. Boran fırsat buldu, hacamat gibi o yüzden de yapıştı. Kızdan ayrılınca, Küpeli kimseye deme diye, buna bir avuç dört altın daha verdi. Boran ordan çıktı. Arkadaşlarının yanına geldi. Kendine elbise yaptıran ağası :

— De bakalım Boran, oradaki yaptığın işleri bir türküyle söyle.

Aldı Boran bakalım ne dedi :

Gene bulandı da yüzü havanın
Şahan gezer sulağında turnanın
Top kara perçemli güzel sevenin
Can cefa götürmez hey kara gözlüm

Güzeli sevmesin ne bilir ahmak
Sevip sevip de cemaline bakmak
Fırsatın düşürüp yanaktan öpmek
Can cefa götürmez kız kömür gözlüm

Beni del'eyledi kaşınan gözler
Taramış zülfünü gerdana düzler
Kehribar dudak da balaban yüzler
Yüzünü yüzüme sür kömür gözlüm

Der ki Deli Boran da aslın soyusa
Belin ince ise usul boyusa
Aşığa verdiğin bahşiş buyusa
Vallahi billahi az kömür gözlüm

Kız bunu duyunca :

— Amanın kızlar, şu aşık bizi halka malamat etmesin.

Bir avuç dört altın daha götürdüler. Boranın içine bir ateş düştü. İsterse dünyayı verseler gözünde fiske kadar yok. Kızın yanına çıkmaya da imkan yok. Kendiliğinden bir kur-

nazlık düşündü. Gider ben dayımı bulurum. Dayıma nişanlıyım diyerek, dayımı kandırırım. Bu kızı almaya çabalarım. Oradan şehrin içine doğru düşüne düşüne yürüdü. Baktı ki ihtiyar bir kahveci var. Varayım hem şurdan bir kahve içeyim, hem dayımı belki bilir, şundan sorayım, dedi. Kahveye vardı.

— Emmi bana bir kahve yap bakalım, dedi.

Kahveci kahve getirdi. Boran kahveyi içtikten sonra, çıkardı bir kırmızı lira verdi. Kahveci dedi ki :

— Oğlum, ben bunu bozamam. Benim kahvemin sermayesi bir lira yok, dedi. Boran dedi ki :

— Emmim, benim kahveye verecek başka param yok mu? Gönlümden o koptu. Onu verdim, dedi. Sen bize bir kahve daha yap, dedi.

Kahveci kahveyi yaparken :

— Oğlum, sen bir haneden evladı görünüyorsun, dedi. Kimlerdensin, dedi.

— Babamı bildiğim yok, dedi. Fakat anam Irışvan oğlunun bacısı imiş.

Kahveci buna dedi ki :

— Ulan, sen Irışvan oğlunun yiğenisin de, koltuğu damdıralı buralarda ne geziyon, dedi.

Boran dedi ki :

— Emmi, ben de dayıma gitmek istiyordum amma, nerde olduğunu bilmiyorum. Ve de öldürür diye de korkuyorum.

Kahveci dedi ki :

— O adam seni çok aradı. Senden başka hiç bir mirasçısı yok, o adamın. Sana bir de kağıt yazayım, bu kağıdı da ver. Irışvan oğlu benim bahşişimi verir. Boran kahveyi gene içti. Bir lira daha çıkardı verdi. Allahaısmarladık eyledi. Kağıdı koynuna koydu, yola düştü. Az gitti, uz gitti, dere tepe düz gitti, günün birinde Irışvan oğlunu buldu. Düğnük evine vardı ki, dayısı orda oturuyor. Başında yüz, yüz elli çadırlı aşireti ile, sohbet ediyorlar. Boran da vardı, meclise oturdu. Irışvan oğlu kafasını kaldırdı.

— E bire gençler, iki türkü çağırın da dinliyelim dedi.

Meclistekiler, ben bilmem, ben bilmem, diye biribirinin

karaltısına sokulmaya başladılar. O demde birisi Boranın sazına dokundu.

— Aman beyim, burda bir aşık var, dediler.

Irışvan oğlu yanına çağırdı Boranı. Baktı ki ufacık tefecik, genç bir çocuk. Bunu yanına oturtturdu.

— De bakayım, oğlum, iki türkü söyle, dedi.

Aldı bakalım Boran, ne dedi :

Nazlı dostum selam salmış gel diye
Ara yerde engellerim var diye
Açtı ak göğsünü bana em diye
Emdiğim aklıma düştü efendim

Nazlı dostum selam salmış gelmesin
Ara yerde engelleri duymasın
Eliminen ak göğsünün düğmesin
Çözdüğüm aklıma düştü efendim

Metini de Deli Boran metini
Ne vereyim Küpelinin metini
Ak bilekli samur kürklü hatunu
Nişanlımı vermediler efendim

Bunun adını Boran deyince :

— Ulan, sen nasıl Boransın? Anayın adı neci? Babayın adı neci? Bana de, dedi.

Boran derhal çıkardı, dayısının eline kağıdı verdi. Kağıdı okuduktan kerli, meclise döndü :

— Arkadaşlar, bu işte, bizim kaçan kancığın oğlu Boran bu işte, dedi. Benim bundan başka hiç bir mirasçım yok, dedi. Buna hörmet eden bana da eder, dedi. Borana dedi ki : Senin türkünden ben bir şey anlamadım. Ne ise şu türkünün manasını bana de, dedi.

Boran dedi ki :

— Babamın öldüğünde anamın karnında imişim. Benim olduğum gece komşumuzun bir de kızı olmuş. Anam beşik kertme nişanlım eylemiş. Sonra anam da öldü. Ben elin ara-

sında kaldım. Kız da çok zengin oldu. Şimdi vermiyorlar, efendim, dedi.

Irışvan oğlu dedi ki :

— Oğlum, onun için hiç merak etme. Onu, eğer para ile ise, terazinin bir gözüne kızlarını koysunlar, bir gözünü de para ile tartar alırım.

Boran dedi ki :

— Vallahi parayla vereceklerini bilmiyorum

Irışvan oğlunun bölük kabadayısı :

— Beyefendi biz elin parasını yerken, biz paramızı mı yedirelim. Bana üç yüz atlı ver, ben gider basar alır gelirim.

— Peki, dedi. Baskın davulunu çaldırmaya başladılar. Atlılar toplandı. Bölük kabadayısı bunların içinden birem birem üç yüz kişi seçti. Irışvan oğlu kendi atını çektirdi Borana.

— Buna da sen bin, dedi.

Atlılar değnek oynaya oynaya yola düştüler. Antebin kenarına gelince kız bunların kalabalığını gördü.

— Gene bizi deveyinen görmiye gelenler var, dedi.

Süslendi püslendi. Zülüfünü tarayıp, kendi kendine bir çekidüzen verdi. O demde atlılar yetişti. Borana :

— Hangi evde, diye sordular.

Boran da :

— Şu evin içinde, arasında perde var, dedi.

Kılıcını çeken evin üstüne yürüdü. Milletin haberi oldum olacağım deyinciye kadar, kızı çıkardılar. Bir ata bindirip yola düştüler. Arkadan varan millete, kimisi dönüp harbetti. Böyle böyle Irışvan oğlunun hududuna gelince, atlılar yığıldı kaldı. Irışvan oğluna gelin geliyor diye müjdeci gitti. Gelin bir tarafında Deli Boran, bir tarafında da bölük kabadayısı, ikisinin arasında gidiyorlar. Kız şöyle baktı ki, bir yanında bir babayiğit var ki, hiç görülmüş kişilerden değil. Öte yandakine baktı ki, memleketlerindeki tanıdığı Boran.

Dedi ki :

— Yarabbi, eğer ben bu babayiğide gidiyorsam, Boran

da bunların köylüsünden ise, bu adam beni öptüydü. Şimdi halka malamat olurum. Eğer Borana gidiyorsam, ne ise kaderimi çekerim. Böyle derken bölük kabadayısı da, uşak bizim götürdüğümüz kız nasıl ela, nasıl görürüm, diye aklından geçirdi. O demde bir kasırga geldi, kızın yüzünü açıverdi ki, buluttan ay çıkmış gibi. Oğlan o tekli, bunu böyle görünce aklı bokuna karıştı. Atın boynunu kucaklayıp aşağı düşmedi. Dedi ki aklından : Boran, ben bunu sana yedirirsem, bu babayiğitlik bana haram olsun, dedi. O demde Irışvan oğlu da karşıladı. Bir çadıra gelini indirdiler. Düğünner kuruldu. Çalıp çığrıldıktan sonra, gerdek gecesi, Boran dayısının eline, müsaade istemiş de vardı. Dayısı dedi ki :

— Yürü yiğenim. Sana üç gün müsaade. Üç günden sonra gel. Arkadaşlarınla görüş, tanış, konuş akşamleyin çadırına git, dedi.

Deli Boran dayısının elini öperek çadıra doğru yürüdü. Bölük kabadayısı dedi ki :

— Dayıyın evladı olmadığından vicdanı kısa, dedi. Üç gün müsaade de ben aldım, dedi. Git altı günden sonra gel, dedi.

Çok memnun oldu. Bölük kabadayısına :

— Sağ ol, dedi.

Çadıra vardı. Üç gün kaldı. Üç gün sonra bölük kabadayısı Irışvan oğlunun yanına geldi. Konuştular. Konuştuktan sonra kalmak istedi. Irışvan oğlu dedi ki :

— E bire bölük kabadayısı, gitme. Boran da gelecek bir iki türkü söyletip de dinliyelim, dedi.

Bölük kabadayısı güldü :

— Eğer Boran o gelinin yanından üç günde dört günde çıkarsa, ben sana ne istersen veririm, dedi.

Irışvan oğlu dedi ki :

— Eğer Boran bugün gelmezse sen de ne istiyorsan, ben de veririm, dedi.

Bunlar bir katar deveye bahsettiler. Beklediler. Akşam oldu Boran gelmedi. Sabahtan oldu, gene bahsettiler, gene gelmedi. Üçüncü gün gene bahsettiler, gene gelmeyince, Irışvan oğlu dedi ki :

— Zaten bunun anasında meymenet yoktu ki danasında olsun. Bugün cellatları çağırın Boranın boynunu vurduracağım, dedi.

Meğer bunların bir yere baskın ederlerse, davul döğdürmek adetleri imiş. Adam öldürürken de gene davul döğdürürlerimiş. Boranın altı günü yetince dayısının yanına yürüdü. Gelirken yolda bir adamcağız ras gelip :

— Ulan, nereye gidiyorsun serseri, dedi. Dayın seni öldürecek, dedi.

Boran :

— Ne diye kadan alayım? diye şaşmaya başladı.

Öteki adam dedi ki:

— Yavrum, aman beyler diyeceğine, sapa dağlar demen yeğ, dedi.

Boran çadıra da dönmeden eğile eğile kaçtı. Gül tepesi derler bir dağa yerleşti. Ay geçti, yıl geçti, Irışvan oğlu hiç bir yerden bir haber alamadı. Fakat kızın feryadından hiç duramıyordu.

Dedi ki :

— Seni baban evine göndereyim, dedi.

Küpeli hatun dedi ki :

— Borandan haber olmayınca, ölürsem gene gitmem, dedi.

Irışvan oğlu bunu duyunca, kızın çadırını kendi çadırına kazığa kazık bağladı. Boran bu düstur ile yedi sene gezdi. Açık, çıplak. Sırtta pırtı kalmadı. Her yeri ayı malağına döndü. Kıllandı. Fakat elindeki sazda da bir tek tel kalmış. Böyle gün geçirirken, bir gün arefe günü, Irışvan oğlunun ser kaplan avcısı varımış, bu avcı diyor ki :

— El sabahtan kurban kesecek. Bizim kesecek bir şeyimiz yok. Ben de çocuklara bir av vurayım, beline bir örme sardı, tüfeğin fellesinin barudunu yeniledi, Gül tepeye doğru gitti. Gül tepeye vardı ki dağın içinde bir pınar var. Başında çok iz var. Oraya bir evsin eyledi. Buraya bir av gelir diye beklemeğe başladı. Dururken öteden bir kıllı mıllı bir şey çıktı gelmeye başladı. Avcı baktı ki, insan dese insan değil, ayı dese ayı değil. Bu cırtnavul diye hökmeyledi.

— Şu gelsin ellemem. Buna para bekçisi derlerdi. Şu parayı yokladığı yeri iyice öğreniyim. Ondan sonra bir kurşun sıkayım, dedi.

O demde Boran suyun başına geldi. Pınardan bir su içti. Derinden of diye bir iniledi. Elini yüzünü yudu. Gül tepesi denilen başındaki taşın üstüne çıktı. Başladı sazını tın tın ettirmeye.

Avcı dedi ki :

— Bu cin olmaya cin ya, bu donunu değiştirip duruyor ya... Donunu değiştirmekle beni korkutamaz, dedi. Boran durup mururken türküye başladı. Bakalım ne demiş :

Ben de çıktım gül tepeye
Seyir ettim ellerine
Ağbaz ağbaz eller konmuş
Sevdiğimin çöllerine

Ağca cerenin sekişi
Sevdiğimin hub bakışı
Muradın coşkun akışı
Benzer gözüm sellerine

Gülüstanın gülü kokar
Hublar yanağına sokar
Murat derler bir su akar
Güvel konar göllerine

Hocam hocalar hocası
Okudum çıktım hecesi
Bu gün de bayram gecesi
Yar kına yaksın ellerine

Bunu diyen Deli Boran
Sevdiğine meyil veren
Şu işime sebep olan
Duman çöksün yollarına

«Deli Boran» deyince avcının aklına tıpadan düştü. Ayaklarını çıkardı dağa yukarı dırtmanı dırtmanı çıktı. Boranı arkadan ağrı hemen yakaladı.

Boran baktı ki kendini avcı tutmuş. Avcıya :

— Eline ayağına kurban olayım, beni koyver, dedi.

Avcı da dedi ki :

— Ulan vicdansız, elin kızı senin için gözlerinden kan döküyor. Dayın da senin için öyle yaslı duruyor.

Boran dedi ki :

— Avcı, ben bunlara inanmam. Tabii beni öldürmekteki maksadı kendi alacaktı. Öyle ise yedi senedir beri ne Küpeli hatun kaldı, ne de Boranın acısı.

Avcı yemin etti.

— Vallahi Küpeli de bir yere gitmedi. Dayın da seni öldürmek emelinde değil. Senin için ah dedikçe tütünü burnundan çıkıyor. Böyle olduktan keri seni ölsen değil, çatlasan gene götürürüm.

Elini arkasına bağladı. Boğazından da bir örme bağladı. Dedi ki :

— Eğer seni öldürecekse, gider görürüm. Senin için buraya yerleşip seni dağda beslerim, dedi.

Avcı bunu çekerek, evine doğru yürüdü. Halakanın itleri başına çoktular. Bu adam çadırına eletti. Çadırın direğine bunu iyice bağladı. Avradına tenbih eyledi :

— Sen bunu kaçırırsan seni öldürürüm, dedi.

Avrat fukara korkusundan ne çadırı terkedebiliyordu, ne Boranın yanına varabiliyordu. Avcı beyin yanına vardı. Baktı ki Irışvan oğlunun gözlerinden akan yaşlar dolu gibi gidiyor.

— Aman beyefendi, hasta mısın? Yoksa bir ağrır yerin mi var? Ne diye ağlıyorsunuz? dedi.

— Yahu avcı, dedi, ben ağlamayım da kimler ağlasın, dedi. Görüyon mu şu elin kara saçlısını, çor yok çoçcuk yok, böyle gözyaşı döküyor. Babası evine salıcıyım gitmiyor. Boranın öldüğüne kanaat getirmeyince gitmem diyor. Ne var avcı, sen de gezdiğin yerlerde bir adam üleşi bulabilirsen getir. Şu avradı başımızdan defedelim, dedi.

Avcı dedi ki :

— Efendim bunu şayet bulsam, bunu emelin öldürmek mi?

Irışvan oğlu dedi ki :

— Yahu avcı, öldürme değil, bu adamı, öldürmeyi şuraya koy, bundan başka benim mirasçım yok. Bu adam hiç mi değil benim elimin altında terbiye olursa, benim yerimi issiz etmez diye umudum var idi. Allah sebebine koymasın, dedi. Şimdi elime geçerse bütün servetimi ona vereceğim.

Avcı hiç bir lafa varmadan oradan çıktı. Irışvan oğlu da arkasından :

— Dediğim haa... Dediğim haa... diye çığırdı.

Avcı eve vardı, Borana dedi ki :

— Ulan yavrum, senin için dayın kan yaş döküyor. O Küpeli hatun da saçlarını yolup ağladıkça, yürek böbrek koymuyor. Seni götüreceğim, dedi

Boran dedi ki :

— Avcı kadan alayım, beni dayım nasıl olsa öldürür. Gel koyver de başımı alayım da gideyim.

— Ulan yavrum, seni öldüreceğini bilsem, beni dünya malına garkeyleseler seni götürmem. Fakat ölmüyeceğine kanaat ettim.

Boranın sırtını başını yüzünü tıraş eyledi. Ayağına şalvarını verdi. Sırtına abasını giydirip, bileğinden sıkıca tutarak Irışvan oğlunun yanına getirdi.

— Aha duşmanın, aha kılıcın, elinle öldür bey, dedi.

Irışvan oğlu Boranı görene tekli, gözlerinden öpüp :

— Yiğenim, bütün servetim senin olsun. Bana hakkını helal et, dedi.

Halk Boran tutulmuş diye, Irışvan oğlunun çadırının altına geldi.

Dedi ki :

— Yiğenim sana ne sebep oldu da kaçtın? Şu sebebi söyle de ben de anlayım, dedi.

— Dayım, sazınan mı söyleyim, sözünen mi söyleyim, dedi.

— Yiğenim, eğer sazınan söylersen daha memnun olurum, dedi.

O demde beğ kalan Irışvan oğlu, hiç kimse bir yere kımıldamıyacak diye, güvendiği adamlardan nöbetçi dikti.

Aldı bakalım Boran başından geçen hikayelere ne dedi.

Efendim efendim Irışvan oğlu
Aşkın elinden de ciğerim dağlı
Yedi yıldır beri kollarım bağlı
Gümanıma bu günler de çözülür

Bu beyti söyleyince, Irışvan oğlunun daha yüzüne gelmeyen Küpeli hatun, Boranın sesi kulağına gidince, çadırın sıtırını yararak meydana çıktı. Boranın gözü gözüne ras gitti. Boran bunu görünce türküsüne devam etmeye başladı.

Odanda çalınsın alışkın sazlar
Bahçende yayılsın kumrular kazlar
Gördü gene Küpeliyi şu gözler
Ah ettikçe kara bağrım ezilir

Efendim efendim benim efendim
Elbet günlerinde gamsız gezilir
Ben de hizmetinde kusur m'işledim
Şeytan var arada yoldan azılır

Boranım derkine böyle mi olur
Aşıklar öğüdün ustadan alır
Af eyle kulunu efendim nolur
Beyte gitmiş gibi sevap yazılır

Böyle dedi.

Dedi ki :

— Pekıyi yiğenim. Aradaki şeytan kimse, aradaki şeytanı dilden söyle, dedi.

Dedi ki :

— Dayı, sen o gün bana üç gün izin verdin. Sonra çadırdan ayrılınca bölük kabadayısı geldi dedi ki, yavrum dayıyın evladı olmadığından vicdanı kısadır, dedi. Üç gün izin de

ben aldım, git altı günden gel, dedi. Altı gün sonra ben gelirken bir adam ras geldi. Bu davul niçin döğülüyor, diye sordum. Ulan yavrum, dayın seni öldürecek de onun için davul döğdürüyor, dedi. Aman beyler diyeceğine, sapa dağlar de, başını kurtar, dedi. Ben oradan kaçtım. Gül tepesine yerleştim. Meyve zamanı meyve yedim, ot zamanı ot yedim. Çok zaman da açlığınan geçti günüm. Sebebinin kim olduğunu bilmiyorum.

Irışvan oğlu :

— Senin sebebini ben bildim. Şu bölük kabadayısını getirin, dedi. Bölük kabadayısını getirdiler.

Dedi ki :

— Senin kafanı vurdurmam. Seni efrin cefrin öldürürüm, dedi. Bir katır getirdiler. Bölük kabadayısını boğazından bağladılar, katırın kuyruğuna. Oradaki olan çocukların eline birer teneke verdiler. Katırı koyverip, çocuklara tenekeyi çalın dediler. Tor katırın arkasında parça parça ettiler. Yeniden kırk gün toy düğün etti. Yeniden nikah yaptırıp, onlar yeyip içip mırazını aldı. Siz de alasınız.

Kadirli, Harkaçtığı köyünden
İsmail Uz'dan derlenmiştir.

YUNUS EMRE — 13. yüzyılda yaşamıştır. Yaşamı efsane olmuştur. Mezarı Anadolunun birçok yerindedir. Birçok il ona sahip çıkar. Taptuk Emrenin dergahında kırk yıl çalışmış, pişmiştir. Şiirimlzin büyük ermişidir.

KAYGUSUZ ABDAL — 15. yüzyılda yaşadığı biliniyor. Alaiye Beyinin oğludur. Bir gün ava çıkar, bir geyik vurur. Geyik yaralı kaçar. Genç Bey oğlu yaralı, böğrüne de ok saplı geyiği izler, geylk varır Abdal Musa tekkesine girer. Delikanlı geyiğini ister. Abdal Musa dışarıya çıkar, böğrüne saplı oku alır ona verir. Bunu gören Bey oğlu Gaybi, Abdal Musaya inanır iman eder, tekkeye girer. Kaygusuz Abdal olur, şiirler söyler. «Budalaname» adlı düz yazısı ünlüdür.

PİR SULTAN ABDAL — 16. yüzyılın sonlarında yaşamıştır. Onun da hayatı efsane olmuştur. İçinde Şah adlı üç şiir söylemeyip, tam tersi her beytinde Şah adı geçen üç şiir söylediği için Taliplerinden Osmanlı Paşası Hıdır Paşaca Sivasta astırılmıştır. Anadolu şiirinin birçok büyük adından blridir.

ŞAH HATAYİ — İranın Türkmen asıllı Şahıdır. 1486 yılında doğmuştur. Yavuz Sultan Selimle savaşmış, savaşta ona yenilmiştir. Yedi büyük Alevi şairinden birisidir. Anadolu şiirinin büyük ermişlerinden sayılır.

KARACAOĞLAN — Çukurovalı büyük Türkmen şairidir. 16. yüzyılda yaşadığı sanılıyor. Yaşamı hakkında hemen hemen hiç bir şey bilmiyoruz. Cönklere çok az geçen şiirleri halkın dilinden derlenmiştir. Yaşamı hakkında birçok halk hikâyesi vardır, bir kısmı, ya da bir çoğu derlenmemiştir.

KÖROĞLU — Şimdiye kadar 17 kolu derlenmiş büyük Köroğlu hikâyesinin kahramanıdır. Hikâyede büyük bir kahraman olduğu kadar da usta bir şairdir. 1579 ve 1581 yıllarında yakalanması için Padişahça Anadolu Beylerbeyine hükümler yazıldığı biliniyor. Yalnız bunun bizim destan kahramanı Köroğlu olup olmadığı kesin değil. Köroğlu Azerbaycanda, Türkmenistanda, Özbekistanda da geniş halk yığınlarınca Anadoludaki kadar biliniyor. Köroğlunun

17 koluna daha bir sürü kollar eklenecektir. Yeni yeni araştırmalar bunu gösteriyor.

AŞIK — Elimizde çok az şiiri vardır. 17. yüzyılda yaşadığı sanılıyor.

NESİMİ — 17. yüzyılda yaşamış Bektaşi şairlerindendir. Divan şairi Azerbaycanlı Nesimi ve Bağdatlı Nesimi ile karıştırılmaması için «Kul Nesimi» adıyla da anılır. İran Safevilerinin Anadoluda egemenlik kurma çabalarına katıldığından kovuşturmaya uğramıştır. Birçok nefesi bestelenmiştir.

DADALOĞLU — 19. yüzyılın büyük halk şairidir. Öz adı Veli'dir. Ünlü Kozanoğlu başkaldırmasının önderlerindendir. Bu Türkmen başkaldırmasının şiirini yazmıştır. Sonra da yenilgiye ağıtlar söylemiştir. Osmanlılarca sürgüne gönderilmiş, sürgünde ölmüştür. Nerede, nasıl öldüğü ya da öldürüldüğü bilinmiyor.

AŞIK GARİP — Yaşamı hakkında, varolup, ya da olmadığı hakkında bir şey bilmiyoruz. Ünlü Aşık Garip hikâyesinin kahramanıdır. Yaşamış olabileceği gibi, bir halk şairi tarafından, ya da halkça yaratılabilir. Aşık Garip hikâyeleri her bölgede ayrı ayrı söylenir. Örneğin Çukurova Aşık Garibi, Kars, Orta Anadolu Aşık Garipleri vardır. Söylenceleri derlenmemiştir.

AŞIK VELİ — Sivasın Şarkışla ilçesinin İğnecik köyündendir. 19. yüzyıl şairlerindendir. Yaşamı üstüne çok bilgi yoktur. Şiirlerinin büyük bir çoğunluğu bulunmamıştır.

DERTLİ — 1772 yılında Bolunun Şahnalar köyünde doğmuştur. Çobandır. Topraklarını bir ağa ellerinden alınca sazını alıp gurbete çıkmış, çok yer dolaşmıştır. 1845'te Ankarada ölmüştür.

EMRAH — Erzurumlu Emrah diye bilinir. Erzurumun bir köyünde doğmuş, 1844 yılında Niksarda ölmüştür. Bütün Anadoluyu elinde sazı, öteki büyük Anadolu şairleri gibi dolaşmıştır.

KAZAK ABDAL — Bir Bektaşi şairi olduğundan başka onun üstüne bilgimiz yok. 17. yüzyılda yaşadığı sanılıyor.

AŞIK KEREM — Kerem de ünlü Kerem ile Aslı hikâyesinin kahramanıdır. Onun da yaşadığı, ya da yaşamadığı bilinmiyor. Anadolu halkının en çok bildiği hikâyedir. Bazı bilimciler onu 17. yüzyıla yakıştırıyorlar ya, yanlıştır. Çağı belli değiidir. Bu hikâyenin 11. yüzyıldan sonra ortaya çıktığı hikâyenin içeriğinden bellidir.

AŞIK HAKKI — Kozanlıdır. Dadaloğlunun torunu Aşık Yusufun oğludur. Çağımızda yaşamış en ünlü Çukurovalı ozandır. Çukurovadaki değişmeyi söyleyen ilk büyük şairdir.

HIFZI — Karsın Kağızmanında doğmuştur. Öz adı Receptir. 1893'te doğmuştur. 1918 yılında Erzurumdan kaçan Ermenilerce öldürüldüğü söyleniyor.

RUHSATİ — Sivasın Deliktaş bucağındandır. 1856'da doğmuş, 1899'da ölmüştür. Asıl adı Mustafadır. Ömrü yoksulluk içinde geçmiştir.

MESLEKİ — Asıl adı Bekirdir ve Ruhsatinin çırağıdır. Yüzyılımızın büyük şairlerindendir.

SERDARİ — Serdari de Şarkışlalıdır. 1834'de doğmuş, 1918'de ölmüştür.

SEYRANİ — 1807'de doğmuş, 1866'da ölmüştür. Doğum yeri Kayserinin Develi ilçesidir. Öz adı Mehmettir.

DERDİÇOK — Elbistanın Yarpuz ilçesindendir. Çağımızın şairlerindendir. İmamdır.

GÂVURDAĞLI AŞIK HACI — 1883 yılında Hatayın Kırıkhan ilçesinin Ceyhanlı köyünde doğmuştur.

CELALİ — Bayburtlu Celali diye ünlenmiştir. Bayburdun Tahsini köyünde doğmuştur. 1915 yılında ölmüştür. Çiftçi ve çobandır. Öz adı Ahmettir.

HASAN DEDE — Aşık Hasan, Gazi Aşık Hasan diye de bilinir. 17. yüzyıl şairlerindendir. Bostancılık yaparmış. Bu yüzden ona bir de Karpuzu Büyük Hasan Dede de derler.

MEHMET ALİ HİLMİ DEDE — İstanbulludur. 1842'de doğdu, 1907'de öldü. Bektaşidir.

MATLUBİ — Rumelilidir ya, nerede, kaç yılında doğduğu bilinmiyor. Sütlüce Bektaşi Tekkesi postnişini idi. Talibi adıyla da şiirleri vardır.

VAHİT LÜTFİ SALCI — Bektaşilik ve Kızılbaşlık üstüne incelemeleri vardır. Gizli dinsel müzik üstüne de çalışmaları olan şair son yüzyıl Bektaşi ünlülerindendir.

SÖZLÜK

(Hazırlayan : Ahmet Köklügiller)

Abdal : Derviş.
Abdal Musa : Ünlü bir Bektaşi dervişi.
Abes : Boş.
Ab-ı kevser : Kevser suyu. Cennette bir havuz. Suyu baldan tatlı, kardan soğuk. Hz. Muhammed'e ait.
Acem-kürdî : Türk müziğinde bir makam.
Acık : Öfke.
Âdu : Düşman.
Âfet-i devran : Zamanını kasıp kavuran güzel.
Ağa : Baba.
Ağdırmak : Yükseltmek, havalandırmak.
Ağu : Zehir.
Ağuş : Kucak.
Ağniya : Zenginler.
Ağyar : Düşman, başkaları, yabancı.
Âhenger : Demirci.
Ahd : Bir işi yerine getirmek için verilen söz.
Ahd ü peyman : Yemin etmek.
Ah ü zâr : Yanıp yakılma.
Âhir : Son.
Ahi : Kardeş. Ortaçağda esnafı örgütleyen derviş.
Ahû : Ceylan, karaca, maral.
Al : Tuzak.
Alıptır : Almıştır.
Akar : Gelir.
Aksak semai: Türk müziğinde bir makam.
Akibet : Son, bitim.
Ala : Taraf.

Alâmet : İşaret.
Altındağı : Altındaki.
Altın ayak : Kadeh, içki bardağı.
Alavula (alabula) : Alaca bulaca.
Âm : Halk. Halkın irfan sahibi olmayanları.
Âmâde : Hazır.
Amel : İş, uygulama. Din buyruklarını yerine getirme.
Anber : Güzel kokulu madde, güzel koku.
Ança : Öylece.
Anda : Onda.
Andan : Ondan.
Angar : Ona.
Anı : Onu.
Anuben : Anarak.
Apbağ : Apak.
Aptal : Çingene.
Ârâm : Dinlenme, rahat etme; durma.
Ârif : Bilen, bilgi sahibi.
Aruk : Zayıf.
Ârusek : Yeşil ve pembe dalgalı sedef.
Arş : Sedr. Taht. Tedbir. Hüküm. Sofilere göre her şeyin maddesel kaynağı. İnsan, gönül, göğün dokuzuncu katı.
Arkırı : Tersine.
Arşın : Eskiden kullanılan bir uzunluk ölçüsü.
Arzü-keş : Çok istekli.
Asâ : Değnek, baston.
Âsan : Kolay.
Assı : Fayda, kâr.
Aşikâı : Açık, açığa vurma.
Aşna (âşina) : Tanıdık yüz.
Avaz : Ötüş.
Avdet etmek : Dönmek.
Âyan : Açık belli.
Ayıtmak : Söylemek, demek.
Aydam : Söyleyeyim.
Aydur : Söyler.
Ayn : Göz.
Ayıtlamak : Ayıklamak, temizlemek.
Âyine-i devran : Zamanın aynası.
Ayruk : Artık.

Ayvaz : Köroğlu'nun yakın adamlarından.
Aze : Organ.
Azat eylemek : Serbest bırakmak.
Azil : Kınayıcı (kimse).
Azim : Bir işe sarılmak. Büyük, ulu.

Beb : Kapı.
Bâd : Yel, rüzgâr.
Bâde : İçki.
Badye : Büyük kap.
Bağ u ban (bağban) : Bahçeci, bağcı.
Bahişt : Cennet.
Bahri : Ördek.
Bâlâ : Yüksek, yüce.
Balaban : Büyük başlı çakır, doğan.
Banaz : Pir Sultan Abdal'ın doğduğu köy.
Başgıl : Göğüs, baş.
Başına çokmak : Başına toplanmak.
Bâtın : Gizli, görünmeyen, iç.
Batman : Eskiden kullanılan bir ağırlık ölçüsü.
Bay : Zengin.
Baz : Bir yırtıcı kuş.
Bazar : Pazar. Alışveriş.
Becid : Acele.
Bedesten : Çarşı.
Bedbaht : Mutsuz.
Beli : Evet.
Bencileyin : Benim gibi.
Bende : Bağlı, tutsak. Kul.
Bendeniz : Ben kulunuz.
Benliboz : Hızır'ın ünlü atı.
Berdar etmek : Astırmak.
Berk : Sert. Güçlü.
Berit : Maraş taraflarında bir dağ.
Bermurat : İsteğine kavuşmuş.
Besaret : Müjde haberi.
Beyhude : Boş, boşuna.
Beyt (beyt-ullah) : Kâbe. Tanrı'nın evi.
Beze : Zavallı, acınacak durumda olan.
Bezm : Konuşma, yeyip içme toplantısı.

Bezm-I cihan : Cihan meclisi, toplantısı.
Bezm-i gülistan : Gül bahçesindeki toplantı.
Binboğa : Toroslarda bir dağ.
Bûse : Öpüş, öpücük.
Butun : Sıçrayıp.
Buzlaştırmak : Bağrıştırmak.
Bîdâr : Uyanık.
Bider : Tohum.
Bî-bedel : Bedelsiz, eşsiz.
Bi-hamd-illah : Tanrı'ya şükürle.
Bi-inayet-illah : Tanrı'nın yardımıyla.
Bil : Bilim.
Bilcümle : Bütün, tüm.
Bilemidi : Bileydim.
Bilişin : Bilince.
Bllük : Okluk.
Bi-tamâmiha : Tamamiyle, bütün.
Bi-tekellüf : Hemen.
Bi-vefa : Vefasız.
Biryân (püryân) : Kebap.
Boran : Fırtına, fırtınayla karışık yağmur.
Büdrimek : Sürçmek.
Bühtan etmek : Karalamak, iftira etmek.
Bük : Çalılar, böğürtlenler, yaban asmaları, saz gibi sık bitkilerden oluşan alan. Daha çok dere boylarında olur.

Camız : Manda.
Calinus u Lokman : Calinus, M.Ö. 131'de Bergama'da ölen bir hekim Lokman, söylenceye göre her derdin çaresini bilen hekim ki, ilaçlarını otlardan yapardı.
Cânân : Sevgili.
Car etmek : Yardım etmek.
Câzû (cazî) : Cadı, büyücü. Cadılık, büyücülük.
Cebel : Dağ.
Cebel : Adana'nın Osmaniye ilçesinin eski adı.
Cebrail : Tanrı'nın buyruklarını Peygambere ileten melek.
Ceç : Buğday yığını.
Celp etmek : Çağırmak.
Cemiyet-i irfân : Kültürlü topluluk.
Cemal : Yüz. Güzellik.

Ceren : Ceylan.
Cerit : Güney Anadolu'da bir Türkmen oymağı.
Cevr etmek : İncitmek.
Cıda : Mızrak.
Cılasun : Bahadır, yiğit.
Cûş : Kaynama, coşma.
Cüda : Ayrılmış, ayrı düşmüş.
Cündü : Atlı, usta binici.
Cüz : Kitabın bir parçası.

Çağnam : Çağıl çağıl.
Çalap : Tanrı.
Çalkara : Kartal.
Çâk-i girîbân : Yaka yırtmacı.
Çarh : Talih. Gökyüzü.
Çapar : Dörtnala.
Çapmak : Koşturmak, yağmalamak.
Çatlagucu : Çatlayıcısı.
Çeç : Petek.
Çemen : Çimen, yeşil alan.
Çeşm : Göz.
Çeşm-i mestan : Sarhoş gözü.
Çeşm-i siyah : Siyah göz.
Çeşme-i rüşvet : Rüşvet çeşmesi.
Çırağ (çıra) : Mum, ışık.
Çırnak : Yırtıcı kuşların tırnağı.
Çimmek : Yıkanmak.
Çirk : Kir, mundarlık.
Çullah : Bez dokuyan, dokumacı.

Dâd : Feryat, sızlanma.
Dal olmak : Beli bükülmek.
Dâire-i fâhire : Ağrı, özel daire.
Damdıra, damdıra : Saz, cura.
Darımak : Dalamak.
Dâr : Darağacı.
Dâr-i fâni : Dünyanın kapısı.
Dâr-i dünya : Dünya kapısı, yaşam.
Değnemek : Bakmak, gözetlemek.

Dembedem : Zamandan zamana; soluktan soluğa.
Dem sürmek : Hoş zaman geçirmek.
Der : Topla.
Der-akap : Derhal, hemen.
Derilmek : Toplamak.
Derun : Yürek. İç.
Derviş Paşa : Osmanlı devletine başkaldıran Kozanlı aşiretini ıslah etmek amacıyla kurulan «Fırka-i Islahiye» adlı ordunun komutanı.
Dest : Meclisin itibarlı yeri.
Destûr : İzin.
Devahî : Musibetler, felâketler.
Devlet-hâne : Devlet dairesi.
Devr-ü zaman : Zamanın geçmesi, dönmesi.
Devrân : Zaman.
Deyr : Manastır, kilise.
Dıkılışın : Tıkılınca, girince.
Dımışkî (dimişki) : Güzel sanatlarda kullanılan bir kâğıt çeşidi.
Didâr (dizâr) : Yüz, çehre. Tanrının, mürşidin yüzü.
Dide : Göz.
Digeç : Deyince.
Dil : Gönül.
Dilâre : Sevgili.
Dil-rübâ : Gönül hırsızı, gönül kapan güzel.
Dil-sitan : Gönül alıcı olan.
Divan : (Metinde) Mahşer, hesaplaşma günü.
Divit : Bir çeşit kalem.
Don : Giysi, örtü. Görünüş.
Doru : Koyu kırmızı renkli at.
Dönmezem : Dönmem.
Dört kitap : Dört ünlü din kitabı : Tevrat, Zebur, İncil, Kur'an.
Duay-ı devlet-i şâhane : Büyük mutluluk duası.
Dudu dilli : Tatlı dilli, güzel konuşan.
Duhter : Kız çocuğu.
Dügen : Düğümleyen.
Düldül : Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye armağan ettiği ak renkli katır.
Dûm : Bütün.
Dünlük : Pencere.
Dür : İnci.
Dürüşdürmek : Derlemek, toplamak.
Düşvar : Güç, zor.

Ebe : Nine, büyükanne.
Ecel : Ölüm.
Ednâ : Alçak, bayağı.
Efgan : Çığlık.
Efruz : Parlatan, tutuşturan.
Efkâr-ı bâtıla : Boş düşünceler, inançlar.
Efzun : Çok, taşkın.
Eğin : Sırt, omuz.
Eğlen : Dur, gitme.
Elif : Arap alfabesinin ilk harfi. Uzun boylu sevgili bu harfe benzetilir.
Ekber : En yüksek, çok yüksek. Büyük, ulu.
Eknâf : Taraflar, yönler.
Emval-i eytam : Yetim malları.
Encâm : Son.
Endişe : Düşünce, kuşku, kaygı.
Enîn : İnleme, inilti.
Erilenme : Kaygılanma.
Erkan : Terbiye, edep, ahlak.
Erkeç : Bir yaşını aşmış keçi.
Eren (evliya) : Gerçek sırrına eren, ulaşan. Tarikat yolcusu, mürit.
Ermeyüben : Ermeyerek.
Ervâh : Canlar, yaşamın özleri, cevherleri.
Esb : At.
Esbap (esvap) : Çamaşır, giysi.
Esrimek : Sarhoş olmak, coşmak.
Eşkere : (Âşikâre'den) Apaçık.
Evc-ârâ : Türk müziğinde bir makam.
Evran : Ejderha, dev, yılan.
Evsin : Avcıların avlarını vurmak için gizledikleri yer, tuzak.
Eye (iye) : Sahip.
Eyyam : Günler.
Eyitmek : Söylemek, demek. Ayıtmak.

Fâni : Geçici.
Farımak : Kocamak, güçten düşmek.
Fasih-ül-lisan : Açık dil.
Fatma Ana : Hz. Muhammed'in kızı, Hz. Ali'nin karısı; Hasan ile Hüseyin'in anası.
Fena : Yok olma, süreksizlik.

Fenn-i şiir : Şiir tekniği.
Feke : Adana'nın bir ilçesi.
Ferhunde : Uğurlu, kutlu.
Fesad : Bozukluk, karışıklık.
Fısk (fisk) : Günah işleme.
Fıkdani : Kolaylık.
Firkat : Ayrılık.
Firaş : Döşek, yatak.
Firdevs : Cennet.
Firez : Biçilen ekinlerin kök kısmı.
Fürkan : Hak ile bâtılı birbirinden ayırmak; Kur'an.

Gaflet : Dalgınlık, bilememe.
Gafil : Anlayamayan, bilemeyen, cahil.
Gaflet basmak : Uyumak, üzerine ağırlık çökmek.
Gâh : Bazan.
Gam : Üzüntü, keder.
Gamze : Yanaktaki çukur.
Gammaz : Dedikoducu.
Gani : Tanrı.
Gâvurdağı : Torosların Hatay'a yönelen bölümü.
Gavil (kavil) yeri : Buluşulacak yer.
Gayyâ : Cehennem kuyusu.
Geda : Dilenci, yoksul.
Gen : Rahat adam, hoşgörür.
Gengel (kenger) : Bir ot. Sütünden sakız yapılır.
Gevher (güher) : Asıl maya; inci; elmas; cevher.
Gılman : Cennetteki köleler.
Gıybet : Birinin arkasından söyleme, kınama, yerme.
Girdâp : Su devrintisi.
Gonce-i bant : Mutluluk goncası.
Gönenmek: Gün görmek, rahata ermek.
Görklü : Güzel.
Göp : Küp.
Göyünmek : İçin için yanmak.
Gözgü : Ayna.
Gûş : Kulak.
Gülbank : Bektaşilerin törenlerinde ulularını anmak için okunan dua.
Gülistan : Gül bahçesi.
Gül-endâm : Gül yüzlü.

Güman : Kuşku, şüphe.
Gümrah : Bol, sık, çok ve dolgun.
Gürk (gurk) : Civciv çıkaracak tavuk.
Güruh : Topluluk.
Güvel ördek : Yeşil başlı ördek.

Hâbil : Adem peygamberin oğlu.
Hacamat : Boynuz ya da şişeyle vücudun bir organına kanı topladıktan sonra neşter ve mengene denilen araçlarla kan alma.
Hacil düşürmek : Utandırmak.
Hadem : Hizmet eden. Paşa'nın hizmetindeki asker.
Hadım : Çocuğu olmayan erkek.
Hadini : Haydi, ivedi davran.
Hadde : Gergin.
Halal : Kanı, eş.
Haldaş : Birbirinin halinden anlayan, dost olan.
Halvet : Yalnızlık.
Hâk : Toprak.
Ham-i bi-gayât : Tanrıya yapılan duaların sonsuzluğu.
Hamilli : Hamile, gebe.
Hamd ü sena : Tanrı'nın büyüklüğünü övme.
Hamza : Hz. Muhammed'in amcası. Savaşçılığı ile ünlüdür.
Handân : Gülen, neşeli, sevinçli.
Haranca : İrice.
Harami : Yol kesen, eşkiya.
Haraba : Dikenlik. Yıkıntı.
Har : Ateş.
Harcı : Masraf, iş, iş bilen.
Hâris : Bekleyen.
Hasman : Düşman.
Hasbeten . Tarafsız. Her türlü çıkar duygusundan sıyrılarak.
Hat : Çizgi.
Hatem yüzük : Mühür biçimlinde yüzük.
Hatun : Hanım.
Hazer : Sakınma, çekinme.
Hayf : Öç, korku, acı.
Haydar : Hz. Ali.
Helke : Kova.
Helak olmak : Mahvolmak, yok olmak, yıkılıp harap olmak.
Hemene : Çabucak.

Hem-bû : Kokuları bir olan.
Hemişe : Daima, her zaman.
Hezen : Uzun ve kalın tomruk.
Hicap : Perde, örtü, engel. Tasavvufta, Tanrı sevgisinde ya da bilgisinde insana engel olan bağ. Utanma, sıkılma.
Hımâr : Eşek.
Hirâm : Salınarak yürüme.
Hisar bûselik : Türk müziğinde bir makam.
Hızır : Ölümsüzlük suyu içmiş peygamber. 6 Mayıs günü adına «Hıdrellez» törenleri yapılır.
Hızır Paşa : Pir Sultan Abdal'ı astıran Sivas valisi.
Hod : Kendi.
Hotaz (hotoz) : Sorguç.
Hön : Büyük savaş, kavga.
Hubbül vatan : «Vatan sevgisi imandandır» anlamına.
Hulle donu : Cennet giysisi.
Hûmâ kuşu : Devlet kuşu da denen bu kuş, bir masal kuşudur; kimin başına konarsa o kişi mutlu olur.
Hurren : Gönül açıcı, sevinçli; yeşil.
Hurşid : Güneş.
Hup : Güzel, iyi, hoş.
Huten : Çin ile Türkistan arasında güzel kızları ve miski ile ünlü bölge.
Huzûr-ı hazırân : Şu anda burda bulunanlar.
Hüccet : Belge, delil, yanıt. Seçkin bilginlere verilen unvan.
Hülâsa : Öz, özet.
Hüseynî-âşiran : Türk müziğinde bir makam.
Hüzzam : Türk müziğinde bir makam.

Iğranmak : Sallanmak.
Irgalamak : Hafif hafif aallamak.
Irılmak : Bir yerden ayrılmak.
Is : Sahip.
Isıkatına oturmak : Ölünün ardından günahlarının affı için yapılan dua.

İdris Nebi : İdris peygamber.
İl : Ülke, memleket.
İmamı (imame) : Tesbihin başı.
imaret : Yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kurulmuş hayır evi. Bayındırlık.

İmrence : İmrenilen.
İmdi : Şimdi. Bu durumda.
İn'âm ü ihsan : İyilik ve yardım.
İnak : İnanılır.
İnkısar : Kötü dua, kargış.
İns : İnsan.
İrağbet : Rağbet.
İrte : Otlatma; gelinlik çağa varmış; arka.
İkrar : Kararlaştırma; dille söyleme, kabul etme.
İktiza etmek : Gerekmek, işe yaramak.
İsfehan : Ispanak.
İsnat etmek : Karalamak, iftira etmek. Bir şeyi birisinin yaptığını öne sürmek.
İsrafil : Sûr denilen boruyu ilk üfleyişte kıyameti koparacak, ikinci üfleyişte ölüleri diriltecek olan melek.
İstimal : Kullanma.
İssiz (ısız) : Sahipsiz.
İş : İşte, şimdi.
İti : Keskinlik.
İyan (ayan) : Açık, belli, meydanda.

Kâbe-i şerif : Şerefli, yüce Kâbe.
Kaçan : Nasıl?
Kaçuban : Kaçarak.
Kad : Boy.
Kada : Bela.
Kadem : Ayak.
Kal'a : Kale.
Kadir : Kudret, güç sahibi; her şeye gücü yeten.
Kalı : Halı.
Kalın : Kalabalık, güçlü.
Kail (kavil) : Anlaşma, sözleşme.
Kaltak : Ata vurulan eyer.
Kâinat : Evren.
Kamın : Taşkın.
Kamu : Hep, hepsi.
Kanber: Hz. Ali'nin azatlı kölesi. Serbest bıraktığı halde yanından ayrılmamıştır.
Kancaru : Nereye?
Kanda : Nerde?

Kanı : Hanı?
Kanara : Hayvan kesim yeri
Kakıyıp : Kalkıp
Karanu : Karanlık
Kare : Kara, siyah
Kâr : İş güç
Karıçuk : Kocamış.
Kârgüzar : Kâr yapan
Karun : Zenginliği ile ünlü bir kişi.
Karvar : Kavrar
Kasr : Köşk.
Kâşâne : Yuva, ev
Kaşge : Alnı ak.
Katra (katre) : Damla.
Kat-ı rişte-i alâka : İlgi bağını kesme.
Kayıdalmek : Dönmek.
Kav : Ateş ya da sigara yakmak için çakmak çakarak tutuşturulan madde
Kavim kardeş : Hısım akraba.
Kem : Kötü
Kelâm : Söz.
Kelp : Köpek
Kemter : Çok az. En değersiz.
Kemâl-i mehâbet: Olgun heybet, görünüş.
Kerem : Soyluluk, cömertlik. Bağış, bahşiş.
Kerime : Kız evlât
Kekitmek : Sektirmek; zıvırmak; çevirmek.
Kınacı : Gelinin eline kına yakan.
Kır at : Köroğlu'nun ünlü atı.
Kırnak : Hizmetçi, cariye.
Kırklar : Bektaşi inancına göre evreni yöneten kırk kişi.
Kıyma : Çekik
Kıyrak : İnce, keskin taş.
Kıv etmek : Saldırmak.
Kıyl ü hal : Dedikodu. Uluorta söz.
Kibr (kibir) : Ululanmak, kendini beğenmek.
Kiler : Yiyecek ambarı.
Kirmani : Eğri kılıç.
Koduk : Sıpa.
Koğlaşmak : Çekiştirmek, dedikodu etmek.

Kolcu : Tütün kaçakçılığını önlemek için görevlendirilmiş memur.
Konur at : Yağız at.
Koz : Ceviz.
Kozanoğlu : Güney'de «Kozanlı» adında bir Avşar oymağının beyi. 1862'de «Fırka-i Islâhiye» komutanı Derviş Paşa tarafından yakalanarak İstanbul'a götürülmüştür. Kozanoğulları Tanzimat'a kadar serbest yaşamışlar. Tanzimat'tan sonra Osmanlılarla aralarında anlaşmazlık çıkınca üstlerine «Fırka-i Islâhiye» gönderilmiştir. Dadaloğlu'nun ortaya çıkışı bu döneme rastlar.
Köncek : Don.
Kornek (kürnek) : Sinek karınca gibi hayvanların yuvası.
Köşek : Deve yavrusu.
Kuçan : Sarılan.
Kûdum : Uzun bir yerden gelme, ayak basma.
Kudüm : Üflenerek çalınan bir çalgı.
Kûh-i çerh : Gök dağı.
Kulan : Yaban eşeği.
Kulun : Tay.
Kulil hak : Gerçek söyle hakkı de.
Kulle : Dağ tepesi, kule.
Kulle-i Kaf : Kaf dağının tepesi.
Külünk : Taşçı kazması, baltyoz.
Küt : Kısa ve kalınca.

Lâhuri (lefir) : Değerli ipekli şal.
Lal : Kıymetli bir taş.
Lal : Dilsiz.
Leb : Dudak.
Leşker : Asker.
Levh : Düz, üstüne yazı yazılabilir yüzey.
Leyl ü nehar : Gece ve gündüz.
Lezzet-yâb : Lezzet dolu.
Libas : Giysi.
Lök : Ağır, battal.
Lök : Bir çeşit deve.

Mâ : Su.
Mabeyn-i hümayûn : Padişah dairesi.
Mâfiş : Ne gezer, yok.

Mahbub : Sevgili, güzel.
Mahî (mah) : Ay.
Mahfil : Toplanma yeri.
Mahfiye : Gizli, saklı.
Mahmur : Uykulu olma durumu. Sarhoşluk, sersemlik.
Mal ü irad : Mal ve gelir.
Mâlik : Sahip. / Görevi cehennemde kapıcılık olan melek.
Mani : Mâna, anlam.
Mansûr : «Ben Tanrı'yım» dediği için asılan ünlü mutasavvıf. (Öl. 922)
Mahrem : Gizli.
Marifet : Ustalık.
Martini : Bir çeşit tüfek.
Makam-ı araban : Araban makamı.
Maksut : Dilenen, istenen. Amaçlar.
Maslahat : Uygunluk.
Maşuka : Sevilen kadın.
Ma'zul : Azledilmiş, işten çıkarılmış.
Mazruf : İçinde bulunan.
Mâzûr : Özürlü, özürü olan.
Meddah : Ağız taklidiyle güldürücü öyküler anlatan ortaoyunu oyuncusu.
Men : Ben.
Merdân : İnsanlar; erkekler; yiğitler.
Merdâne : Ercesine, mertçe.
Melik : Hükümdar; mal sahibi.
Melûl : Elemli. üzüntülü.
Mekân : Yer.
Mest olmak : Sarhoş olmak.
Mevç : Dalga.
Mevc urmak : Dalgalanmak.
Mey : Şarap, içki.
Meydân-ı pür-safâ : Safa dolu meydan.
Meyil bağlamak : Sevmek.
Meyyit : Ölü.
Mıh : Çivi.
Miraz : Mutluluk, sevinç, murat.
Mıstık Paşa : Payas beyl. 1868'de «Fırka-i Islahiye» komutanı Derviş Paşa tarafından yakalanıp İstanbul'a gönderilmiştir.
Mihnet : Sıkıntı.
Mihr : Güneş

Mihribân : Seven dost.
Miskinlik : (Metinde) Varlıktan, benlikten geçiş.
Mizan : Ölçü, tartı.
Miyân : Bel, orta, ara.
Miyân-ı nâz : Belin kırılışı.
Molla Kasım : Söylenceye göre Yunus Emre'nin şiirlerini okuyup bin tanesini dine aykırıdır diye ırmağa atan kişi. Sonradan Yunus'un değerli bir ozan olduğunu anlayarak bu davranışından pişman olmuş.
Muannid : İnatçı.
Mucip : Gerek.
Muhabbet : Sevgi; konuşup görüşme.
Muhannet : Alçak, nâmert.
Muhavere : Konuşma.
Muhkem : Sağlam.
Mumâ-ileyh : İşaret olunan.
Musikîya : Musiki, müzik.
Musikî - şinas : Müziksever.
Muttasıl : Aralıksız.
Muhayyer : Türk müziğinde bir makam.
Muzmer : Dert.
Muztarip : Rahatsız.
Müderris : Ders okutan.
Müfsit : Bozan, ara açan.
Mümasil : Benzer.
Mümtâz : Üstün, seçkin.
Mümin : Iman eden. Alevilerde erkeklere denir.
Münafık : İki yüzlü. Bozguncu.
Münevver : Aydın, bilgili. Aydınlık.
Münkir : Tarikattan olmayan. Genellikle Sünniler ve Osmanlılar anlamında kullanılır.
Münkir : Sorgucu meleği.
Mürde : Ölü, ölmüş.
Mürşid : Doğru yolu gösteren. Şeyh, ulu.
Mürûr-i zamân : Zamanaşımı.
Mürvet, mürüvvet : Mertlik, insanlık, iyilik. Cömertlik, iyilikseverlik.
Müslim : Alevilerde kadına verilen ad.
Müsteân : Yardım isteyen.
Müzevvir : Arabozucu. Yalan sözleri başkasına aktaran.

Nâçar : Çaresiz.
Nâfe : Güzelin saçı.
Nagehan : Ansızın.
Nakş : Süs, nakış.
Naktap : Matkap.
Nâr : Ateş.
Naresîde : Erişmemiş, genç.
Nân : Ekmek.
Nâr-ı aşk : Aşk ateşi.
Nâ-murad : Mutsuz.
Natır (natur) : Bağ bahçe bekçisi. Hamamda çalışan işçi.
Nâş : Ölü.
Nazar kılmak : Bakmak.
Nazar eylemek : Seyreylemek.
Neccar : Dülger, marangoz.
Nedim-i merkum : Bayağı, adi. İşsiz güçsüzleri hikâye ve fıkralarıyla eğlendiren.
Nedim-i has : Çerçöpten sohbet arkadaşı.
Nekir : Sorgucu meleği.
Nen : Ninni.
Nesiz (nesis) : Aşırı açlık. Ölecek insanın son soluğu.
Nesim-i âfiyet : Bolluk, bereket rüzgârı.
Nevâ : Türk müziğinde bir makam.
Nev-eser : Türk müziğinde bir makam.
Nev-civân : Taze, genç, delikanlı.
Nice : Ne kadar, nasıl?
Nihan : Gizli, saklı.
Nihan olmak : Yok olmak, yitmek.
Nihâvend : Türk müziğinde bir makam.
Nikap : Perde, yüz örtüsü.
Nîm : Yarım.
Nisar : Saçan, saçıcı anlamında sözcüklere eklenir : Güller nisar : Gül saçan.
Nite : Neketim, nasıl ki.
Niyâbet: Kadılık, kadı vekilliği. (Kadı : Yargıç)
Niyaz : Yalvarma; dua. Bazı tarikatlarda küçüğün büyüğe selamı ve duası.
Nûrânî : Nurlu, ışıklı, nur yüzlü.
Nûr-i dide : Göz nuru.
Nusha : Muaka.

Nüdemâ-yi esrâr : Gizli sohbet arkadaşları.
Nolisar : Ne olacak?
Nöker : Yardımcı, hizmetçi.

Obrulmak : Çökmek.
Od : Ateş.
Oğru (uğru) : Hırsız.
Ol : O.
Olgıl : Ol.
Oluban : Olup.
Oniki İmam : Hz. Ali'nin soyundan gelen imamlar: Hasan, Hüseyin, Ali, Muhammed Bâkır, Câfer Sadık, Musa Kâzım, Ali Rıza, Muhammed Cevad, Ali Hâdi, Hasan Askeri, Muhammed Mehdi.
Otak (otağ) : Büyük çadır.

Ögeç : Koyun.
Öküş : Çok, fazla.
Ören : Yıkıntı, virane.
Örü turmak : Ayağa kalkmak.
Özemek : Karıştırmak.
Özge : Başka.

Pâ : Ayak.
Pahıl : Cimri, tembel.
Pâkize : Temiz, lekesiz.
Pâ-mâl-cevr: Ayak altında ve sıkıntı içinde kalmış.
Pâre : Parça.
Pây : Dip, temel.
Pâye : Rütbe, derece.
Pây-endâz : Ayak atan, ayak atmış.
Payidar : Sağlam, sürekli.
Penah : Sığınak, koruyucu, dayanak anlamında sözcüklere eklenir.
Perran : Uçan, uçucu.
Pertev : Işık.
Pertev-i hurşid-i rahşan : Güneşin parıldayan ışığı.
Peyâm : Haber.
Peyik : Emir getiren.
Pinhan : Gizli.

Pîr : Tarikat kurucusu ya da tarikatta ulu kişi.
Potuk : Yavru.
Pöhrenk : Su kanalı.
Puçuk : Gece yarısı.
Pusarık : Duman.
Puta : Nişan tahtası.
Pür-cefa : Cefa dolu.
Pürçek : Perçem.
Pür-maarif : Bilgi dolu.
Pürnur : Işıklı, ışık dolu.

Rahşan : Parlak, parıldayan.
Rahman : Tanrı.
Rahm-i mâder : Ana rahmi, döl yatağı.
Râst : Türk müziğinde bir makam.
Reçber : Toprak işçisi, çiftçi.
Ref : Kaldırma. Yüceltme.
Refik : Arkadaş.
Reh : Yol.
Renç : Ağrı, sıkıntı.
Rencide : İncinmiş, kırılmış.
Reşme : Hayvan başlığında burun üstüne gelen zincir.
Revan : Ruh, can. Gitme.
Rind : Dünya işlerini hoş görür, aldırış etmez kimse.
Rindane : Rinde yakışır yolda, tutumda.
Rişte : İlgili, bağ.
Rivayet : Söylenti.
Rizan : Dökülen, akan.
Rû : Yüzek.
Ruhsar : Yanak.
Rûşen : Aydın, parlak.
Rûz-i mahşer : Mahşer günü.
Ruhban : Din adamı.
Rüşvay (rüsvay) : Rezil.

Sabak : Ders, meşk, ödül.
Sadâ : Ses.
Safâ : Temizlik, arılık; gönül şenliği, eğlence.

Safâ-yâb : Safâlanmış, safâ bulmuş.
Sagâr : İçki bardağı.
Sağrak : Kadeh.
Sahib-i lûtf ü adalet : Adalet ve iyilik sahibi.
Sahib-i lütuf : Lütuf sahibi.
Sal : Tabut, cenaze.
Sâlih : İyi, yarar.
Sâni : İkinci.
Saprak : Saf, delimsi.
Sası : Kötü, pis.
Saya : Gön ayakkabı.
Sayd : Av.
Sâye : Gölge.
Sayrı : Hasta.
Segâh : Türk müziğinde bir makam.
Seğmen, seymen : Gelin almaya giden atlılara verilen ad.
Seğirdemek : Koşmak.
Selavet (salavat) : Hz. Muhammed'e yapılan dua.
Sekiz cennetin kapısı : Kuran'ın çeşitli surelerinde sekiz cennetin bulunduğu anlatılmıştır.
Ser : Baş.
Serdar : Başkomutan.
Serteser : Baştanbaşa.
Sermürmek : Uyanıp sıçramak.
Serv : Servi ağacı.
Server : Başkan.
Seyf : Kılıç.
Seyr : Düş, rüya.
Sığın : Geyik.
Sıklamak : Sızlamak.
Sındı : Makas.
Sıdk u iman : Gerçek iman, inanç.
Sıtır : Örtü.
Sıyga : Sorgu, soru.
Sikke : Damgalanmış para.
Sîm : Gümüş, gümüşten sırma.
Sima : Yüz.
Sin : Mezar.
Sinle : Mezarlık.
Sine : Göğüs.

Sınlemek : İnce sesle sızlanmak.
Sinsile : Soy, sülale.
Sis : Kozan ilçesinin eski adı.
Sofu (sufi) : Tarikat eri, derviş.
Söyleyişin : Söyleyince.
Subhe : Sabah.
Sultan : Bektaşi tarikatında Hacı Bektaş Veli'den sonra gelen Balım Sultan.
Sultan-ı zi-şân : Şerefli padişah.
Sûr : Kıyamet gününde İsrafil'in üfleyeceği boru.
Surei : Şekil, yüz, güzellik.
Süsilmek : Saplanmak.
Süleyman : Süleyman peygamber.

Şâd : Sevinçli, neşeli.
Şâdi kılmak : Sevindirmek.
Şâfi : Şifa veren, sağaltan, iyi eden.
Şah : Hz. Ali. Yerine göre İran şehları
Şahne : Güvenlik memuru.
Şâr : Şehir.
Şehbâz-ı bülend : Yükseklerde uçan doğan kuşu.
Şelek : Sırtta taşınmak üzere demetlenmiş ekin vb.
Şem : Mum, ışık.
Şer : Kötülük.
Şerheylemek : Yorumlamak.
Şeş : Kenarı boncuklu, tülden yapılmış baş örtüsü.
Şeyd (şeyda) : Aşktan aklını yitirmiş; düşkün, şaşkın.
Şeyh : İhtiyar, ulu anlamına gelir. Tasavvufta yol göstermekte yetkili kişi
Şikar (şikâr) : Av, avlama.
Şıvga : Ağacın yeni sürmüş ince dalı, ışkın.
Şin : Şen.
Şir : Süt. Aslan.
Şiraz : Eski Türk müziğinde bir makam.
Şivekâr : Cilveli, işveli.
Şuh : Şen ve oynak; açık saçık.
Şule : Alev, ateş alevi.
Şol : Şu.
Şor : Söz, konuşma.

Tâat : İbadet, saygı, kulluk.
Tâbân : Parlak, ışıklı.
Tabîb : Hekim.
Tabir : Deyim.
Tabir eylemek : Açıklamak, yorumlamak.
Tacir : Tüccar.
Tahir : Temiz.
Tahsinlemek : Takdir etmek, beğenmek.
Tahtes serâ : Yerin altı.
Taht-ı Âli Osman : Osmanlı'nın yüksek tahtı, makamı.
Talpınmak : Çırpınmak.
Tamu : Cehennem.
Ta'n eylemek : Sövmek, kötülemek, küçük düşürmek.
Tanrı'nın aslanı : Hz. Ali'nin bir sıfatı.
Tarikat : Tanrıya ulaşmak isteğiyle tutulan yol, tasavvuf yolu.
Târ : Karanlık.
Tarassut : Gözetme, bekleme.
Talep : İstek.
Takat : Güç, kuvvet.
Taktîr : Alınyazısı.
Tatar : Haberci.
Tavil : Sesli ağlama.
Tayyip : İyi. Ulu.
Tazyî-i evkaat : Boş yere zaman geçirme.
Tebşir etmek : Kutlamak. Müştulamak.
Tecelli : Görünmek.
Teessüf : Acı duyma. İçlenme.
Teferrüç : Ferahlamak. Gezip dolaşmak.
Tefevvükât : Boşboğazlıklar, dedikodular.
Tekellüm : Söyleme, konuşma.
Tesmiye : Ad koyma, adlandırma. Besmele çekme.
Teşviş : İşkillendirmek, karıştırmak; kargaşalık.
Tevabi : Birine bağlı olan.
Tîr : Ok
Tîşe : Balta, nacak, keser; külünk.
Tîz (tez) : Çabuk, hemen.
Tûba : Cennette bir ağaç.
Turru (turra) : Alın saçı; kıvrık saç lülesi.
Tur Dağı : Hz. Musa'nın Tanrı'ya yakarmak için çıktığı dağ.
Tuş : Rastgelmek; yön; yol.

Tülü kuş : Yırtıcı kuş.
Tülü maya : Güzel tüylü deve.
Türk aksağı : Müzikte bir makam.
Toğan (doğan) : Yırtıcı bir kuş.
Tor : Ağ, tuzak.
Toy : Düğün, ziyafet. Bir kuş.

U, ü : Bağlantı edatı, «ve» anlamında.
Uçmak : Cennet.
Umum : Bütün, genel.
Uryan (üryan) : Çıplak.
Urum : Orta ve Doğu Anadolu.
Ulmak : Çürümek, kokmak.
Usul : Yol, yöntem, düzen.
Usul-bend : Bağlama yöntemi.
Ustakâr : Usta eden, ustalık öğreten.
Uşşâk : Âşıklar. Türk müziğinde bir makam.
Uvanmak : Parçalanmak.
Üstüvâr : Sağlam, güçlü.
Üçyüzaltmış altı sünnet (kapı) : Hurufilere göre insan bedeninde 366 damar vardır. Bu anlatılmak isteniyor.
Üleş : Leş.

Vebâl : Günah, suç.
Vahdet : Tasavvufta Tanrı'nın birliği.
Vâsıl : Ulaşan, kavuşan, buluşan.
Vaya : Fayda, sermaye, kâr.
Viran olmak : Yıkılmak, bozulmak.
Visal : Buluşmak, ulaşmak, kavuşmak.

Yadel : Yabancı el, gurbet.
Yağı : Düşman.
Yalman : Ağız.
Yakup : Peygamber Yakup. Oğlu Yusuf'un başına gelenler dolayısıyle ünlenmiş; edebiyatta gam, kaygı simgesi olmuştur.
Yârân : Dost, arkadaş.
Yarak : Yarayan, gerekli şey. Silah.

Yâren : Eş dost, arkadaş.
Yarçumak : Mutsuz olmak.
Yarsuvat : Ceyhan ilçesinin eski adı.
Yarımak : Yüzü gülmek.
Yâr-i vefâ-şiâr : Sözüne bağlı sevgili.
Yapuk : Örtü.
Yaşar : Yaşında.
Yatur : Yatar.
Yavu kılmak : Kaybetmek
Yedmek : Gütmek.
Yeğ : Daha iyi.
Yeğrek : İyi, üstün.
Yelgin gitmek : Hızlı gitmek.
Yelmek : Koşmak; bir şeyin ardında dolaşıp yorulmak.
Yektâ : Tek, benzersiz, eşsiz.
Yekinmek : Ayağa kalkmak, doğrulmak.
Yek-sân : Birlikte, beraber. Hâk ile yek-sân: Toprakla bir, yıkık.
Yen : Yaka.
Yetmek, yedmek : Gütmek; yedekte götürmek.
Yevm-ül-kıyâm : Kıyamet günü.
Yezît : Muaviye'nin oğlu. Kerbelâ savaşı onun yüzünden olmuştur. Bektaşiler ve Aleviler Yezit'i lânetle anarlar.
Yılgamak : Baskın yapmak.
Yıkışmak : Güreşmek.
Yigürmek : Koşturmak.
Yoğ : Yok.
Yusuf Paşa : Kozanlı aşiretinin ileri gelenlerinden. «Fırka-i Islahiye» komutanı Derviş Paşa'ya itaat etmiş, ancak Sıvas'a götürülürken kaçmıştır. Sonradan yakalanarak asılmıştır.
Yürük beste : Türk müziğinde bir makam.

Zâhir : Bir şeyin dış görünüşü.
Zâhil : Ham sofu, geri düşünceli.
Zâr : İnleme, ağlama.
Zar incitmek : Ağlatarak, inleterek incitmek.
Zarf : Kap, kılıf. Yer ve zamanı gösterir.
Zaval (zeval) : Sona erme. Aşağılama, inme.
Zayi olmak : Kaybolmak.
Zebun : Zayıf.
Zemheri : Kışın en soğuk günleri.

Zehî : Ne hoş, ne garip, ne tuhaf.
Zemîn-bûsî : Yer öpüşü.
Zenehdan : Çene.
Zevk-perverân-i kiram : Zevki üstün kişiler.
Zevce-i menkûhan : Nikâhlı eş.
Zıbın (zubun) : Bezden yapılmış iç gömleği
Zığarmak : Kızmak, itiraz etmek.
Zî-şân : Şanlı.
Ziyankâr : Zarar verici.
Züğürt : Yoksul.
Zülfikar : Hz. Ali'nin kılıcı. Ucu iki çatal olan bu kılıcın gökten indiğine inanılır.

İÇİNDEKİLER

Azra Erhat'ın açıklamaları 5
Yaşar Kemal'in önsözü 10

SEÇMELER :
Halk Şiiri :
Yunus Emre 17
Pir Sultan Abdal 59
Hatayi 72
Köroğlu 77
Karacaoğlan 87
Dadaloğlu 107
Ruhsati 117
Öteki Âşıklar :
Âşık Paşa 129
Âşık 130
Âşık Garip 131
Âşık Veli 133
Âşık Mehmet Yakıcı 135
Hasan Dede 137
Dertli 138

Emrah 139
Kaygusuz Abdal 143
Kazak Abdal 148
Kerem 149
Âşık Hakkı 151
Hıfzı 152
Kul Mustafa 154
Derdiçok 155
Mesleki 157
Nesimi 159
Serdari 162
Seyrani 164
Mehmed Ali Hilmi Dede 174
Matlubi 176
Vahit Lütfü Salcı 177
Âşık Dede 178
İsmail 179
Âşık Veysel 180
Maniler 190
Bilmeceler 199
Ağıtlar 207
Türküler 217
Atasözleri 227
Deyimler 236
Tekerlemeler 248
Masallar (Kara Yılan Hikâyesi) 265
Dedem Korkut 272
Karagöz (Ferhad ile Şirin) 289
Meddah (Sandıklı Ebe) 319
Orta Oyunu (Acem - Kavuklu Muhaveresi) 333
Türkülü Hikâye (Deli Boran) 337

Halk Şairleri üzerine açıklamalar 358
Sözlük (Hazırlayan : Ahmet Köklügiller) 361